

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ**

ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ 34

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΖΙΑΝ ΟΜΙΛΙΑΙ Α'—ΣΤ'
«ΚΥΡΙΕ ΟΥΧΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ...»
Η ΘΛΙΨΙΣ ΑΠΕΡΓΑΖΕΤΑΙ ΤΗΝ ΥΠΟΜΟΝΗΝ

Κείμενον: B. de Montfaucon,

Μετάφρασις - Σχόλια

ΚΥΡΙΑΚΟΥ Γ. ΡΟΥΜΠΗ

πτυχιούχου
Θεολογίας, Φιλολογίας, Ιστορίας - Αρχαιολογίας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
Εἰς τὸν Ὄξιναι ὁμίλια Α'	11 (118)*
Εἰς τὸν Ὄξιναι ὁμίλια Β'	26 (180)
Εἰς τὸν Ὄξιναι ὁμίλια Γ'	34 (189)
Εἰς τὸν Ὄξιναι ὁμίλια Δ'	47 (188)
Εἰς τὸν Ὄξιναι ὁμίλια Ε'	63 (170)
Εἰς τὸν Ὄξιναι ὁμίλια ΣΤ'	73 (180)
«Κύριε οὐχὶ τοῦ ἀνθρώπου...»	83 (181)
Ἡ θλίψις ἀπεργάζεται τὴν ὑπομονήν	98 (207)
ΚΕΙΜΕΝΟΝ	113

* Οἱ ἐντὸς παρενθέσεων ἀριθμοὶ παραπέμπουσι εἰς τὰς ἀποστολικὰς αἰτίδας τοῦ κειμένου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αἱ ἑξ ὁμίλιαι τοῦ ἀποστόλου δύνανται νὰ θεωρηθῶσι ὡς πραγματεία περὶ τῆς ὑπερηφανείας τοῦ βασιλέως Ὀξίου, μὲ ὅσον τὸ ἔδαφον τοῦ προφήτου Ἠσαίου καὶ ἐγένετο τοῦ ἡγουτοῦ, οὐ ἀπέθανε Ὀξίας ὁ βασιλεὺς, εἶπον οἱ Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὀφθαλοῦ καὶ ἐστημένου... κλπ.» (8, 1-3). Τὸ θέμα, βέβαιον, ἐρμηνεύεται ἐνιαύον, ἀλλὰ παραλλήλως διανοήσεται ὑπὸ ποικίλων ἄλων ὑψημάτων, τὰ ὅποια παρεμβάλλει ὁ Χρυσόστομος κατὰ τὴν συνήθειάν του.

Εἰς τὴν πρώτην, ἐπινοεῖ τοὺς πιστοὺς, οἱ ὅποιοι μὲ μεγάλην προθυμίαν συγκατατίθενται εἰς τὸν καιρὸν διὰ νὰ ἀκροασθῶσι τὸ κήρυγμα. Ἐν συνεχείᾳ, ὁμιλεῖ διὰ τὴν ταῖς καὶ τὴν αἰσθητικὰ, ποὺ πρέπει νὰ ἐπικρατοῦν κατὰ τὴν ἄραν τῆς λατρείας, εἰς τὴν ὅποian δὲν ἀφιέται νὰ μεταφέρουσι τὴν εἰς τὰ θέατρα κρατοῦσαν ἐπισκοπὴν ἀπερσεύσαν.

Εἰς τὴν δευτέραν, συγκρίσθαι τὴν προσκετικὴν μελέτην τῶν βίβλων Γραφῶν καὶ, ἰσχυράτα, προτιμᾶται, ἔχει μόνον νὰ μὴ παρατρέχωμεν τὰς ἐν αὐταῖς διαλαμβάνομενας χρονολογίας, ἀλλὰ οὕτω ἕνα ἄλλο γράμμα αὐτῶν νὰ μὴ ἀφήνωμεν χωρὶς τὴν προσήκουσαν μελέτην καὶ ἔρευναν.

Εἰς τὴν τρίτην, ἀπορριβόμενος διὰ τοῦ ἑσπερίου Β' Παρὰλ. 26, 16 ὀφθαλμὸν ἢ καρδίαν Ὀξίου, κἀμει λόγον περὶ κατανοησιμότητος καὶ τῆς ἀνάγκης νὰ μὴ ἔχουσι οἱ πιστοὶ ὑπερβολικὴν πεποιθήσαν εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ ἀγαθότητά των. Διὰ ἀλλοτριεῖται ἡ ἀλαζονεία, ὑπὸ τὴν ὅποian δὲν ὑπάρχει ἄλλο μεγαλύτερον κακόν.

Εἰς τὴν τετάρτην ὁμιλίαν, ἐπινοεῖ κατ' ἀρχάς τὴν πόλιν τῆς Ἀντιοχείας διὰ τὴν θερμὴν πίστιν τῶν κατοίκων τῆς καὶ, ἔπειτα, διὰ παραδειγματικῶν ἐκ τῆς ἁγίας Γραφῆς εἰλημμένων ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ γάμος δὲν ἀποτελεῖ ἐμπόδιον εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν καλείωσαν καὶ κακῶς κατακρίσεται ἀπὸ μαρτυρῶν. Ἐπιτέως, ὁμιλεῖ περὶ τῆς σπουδαιότητος καὶ τῆς ἀξίας τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῦ σεβασμοῦ ποὺ πρέπει νὰ αἰσθανώμεθα πρὸς αὐτήν, τὸν ὅποian δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μειώσῃ τὸ γεγονός διὰ πολλὰς ὑπάρχουσιν ἀνάξιοι ἱερεῖς, ὅπως δὲν χάνομεν τὴν ἐμπιστοσύνην μας εἰς τὴν λατρικὴν ἐπιστήμην ἐκ τῆς ὑπερβολῆς ἀνεκάνον λατρῶν. Τέλος, ἀναφέρεται εἰς τὴν και-

δευτεράτη σημασία, τὴν ὅποιαν περιλείπειν αἱ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐπιβαλλόμεναι τιμωρίαι τοῦ σώματος ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ πνεύματος.

Εἰς τὴν πέμπτην, εἰρηγεί διατὶ ὄπηρθε δικαία ἢ ἐπιβλαβεία εἰς τὸν Ὀκλίαν τιμωρία, καθ' ὅσον οὗτος ἠθέλησε νὰ ὑπερβῆ τῆς δικαιοδοσίας, τῆς ὅποιας τοῦ Ἰησοῦ τὸ βασιλικὸν εἶδος, καὶ νὰ ὑπερβῆ εἰς τὰς ἀρμοδιότητας τοῦ ἱερατικοῦ εἰδήματος. Τέλος συγκρίνει βασιλείαν καὶ ἱερασύνην καὶ ἀποδεικνύει τὴν ἀντιρρότητα τῆς δευτέρας.

Εἰς τὴν ἕκτην, τέλος, ὁμιλεῖ διὰ τὰ Σαραφείμ καὶ τὴν ἀξίαν ποῦ ἔχει τὸ γεγονός· οἱ Ἰστανταὶ πλῆγουν τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, ἀξίαν, τὴν ὅποιαν καὶ οἱ ἀθέριτοι θύναται νὰ ἀπειτήσουν, ὅταν μετέχουν ἐπιείκως τῆς βίαιας λατρείας γενικώτερον καὶ ἰδιαίτερος τῆς βίαιας Εὐχαριστίας.

Σχετικῶς μὲ τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον τῆς ἐκπονήσεως τῶν ὡς ἄνω ὁμιλιῶν, δυνατόν ἐστι εἰπόμεν ὅτι αὐταὶ ἐλαβον χώραν εἰς τὴν Ἀνατολίαν, περὶ τὸ 388. Ἰσχυρῶς, ὅμως, ἐν ζήτημα διὰ τὴν περὶ τὴν ὁμιλίαν Μερουσί, ἐν Ἑλλάδι, τοποθετοῦν ταύτην ἐπὶ τῆς σειράς τῶν λοιπῶν ὁμιλιῶν καὶ ἀποστηρίζον ἐπὶ ἔξωθεν ἔχει εἰς τὴν Ἀνατολίαν, ἀλλὰ εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν, ἀποδείκνυται εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς ὁμιλίας, εἰς τὸ ὅπου ἡ Ἐκκλησία ἀναφέρει περὶ συλλήθου, ἀρχάντων καὶ συγκρίνει ταύτην πρὸς τὴν Ρώμην. Ἡ ἀσφαλις αὕτη ἐπισημαίνεται πάλιν, ἐν ἑκτῇ ὡς ἔβην τὸ γεγονός· ἐπὶ ἡ ὁμιλία αὕτη συμπέπει ἐν πολλοῖς πρὸς τὴν πέμπτην. Ἐὰν δεχθῶμεν τὴν ἀπόψιν ταύτην, δέον ἢ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἀναπεριεμένη Ἀνατολίαν νὰ μετατραπῇ εἰς Κωνσταντινουπόλιν. Ἀδικαίως τοῦτο θέματος τοῦτο, καὶ παρὰ τὸ γεγονός τῆς μερικῆς συμπτώσεως τοῦ περιεχομένου τῶν δύο αὐτῶν ὁμιλιῶν, ἐκαστῆς τούτων διατηρεῖ τὴν ἰδιαιτέταν τῆς καὶ τὸν ἰδιαιτέτον χαρακτήρα τῆς καὶ, ὡς ἐκ τούτου, ἀρθῶς, συναρτῆται μετὰ τῶν ἄλλων τῆς ἰδίας σειράς.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν βασιλέα Ὀκλίαν, πέραν τῶν ὑπὸ τοῦ Χρυσοστόμου παρεχομένων πληροφοριῶν περὶ αὐτοῦ ἐν αὐταῖς ταῖς ὁμιλίαις, ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ γνωρίσῃ τὰ κατ' αὐτῶν, ἀνατρέχων εἰς τὰ σχετικὰ κείμενα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἴσως ἐν Β' Παρὰλ. 26 εἰς, Δ' Βασιλ. 15, 1-7, Πρ. 6, 1 εἰς. Ὡστόσο, παρέχον τὴν πληροφορίαν ὅτι αὗτος ἐβασιλεύειν ἀπὸ τοῦ 783-742 π.Χ. καὶ οἱ συγγραφεῖται εἰς τὸν κατάλογον τῶν πραγμάτων τοῦ Κυρίου (Ματθ. 1, 8-9).

ΚΥΡΙΑΚΟΣ Γ. ΡΟΜΠΗΣ

Καθηγητῆς

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ Α'

ΕΠΑΙΝΟΣ

93 Α ΤΩΝ ΠΡΟΣΕΛΘΟΝΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΥΤΑΞΙΑΣ, ἢ ὅποια πρὸς τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τὰς ἀσφαλίαις, καὶ εἰς τὸ εἶδος· «ΕΙΣΘΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΘΗΤΑΙ ΕΠΑΝΩ ΕΙΣ ΘΡΟΝΟΝ ἸΣΤΑΝ ΚΑΙ ΜΕΤΣΩΡΟΝ.»¹

Σὰς θλίψαι νὰ ἐπιδεικνύετε μεγάλην προθυμίαν νὰ μετασυσώσετε εἰς ἔργον αὐτὰ ποῦ εἴπαμε κατὰ τὴν προσηγομυμένην ὁμιλίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ρίπτω ἄσκησιν τοῦ σπόρου τῆς διδασκαλίας, διότι τρέφομαι μὲ καλὰς ἐλπίδας ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτό. Β Καὶ πραγματικῶς ὁ γεωργός, ὅταν σπείρῃ τοὺς σπόρους μὲ κόπον καὶ θλίψαι κατόπι τὴν γῆν νὰ φέρῃ ἀφθονίαν καρπῶν καὶ νὰ φουτώνουν τὰ ἀθέριστα χωράφια, λημονεῖ ὅλους τοὺς κόπους ποῦ κατέβαλε καὶ δραστηριοποιεῖται εἰς τὴν συνέχισιν τῆς ἐργασίας μὲ κίνητρον τὸ προσδοκώμενον κέρδος. Καὶ ὅμως πόσον πλουσιώτερα καὶ ἐπιτερεῖς εἶναι αὕτη ἐδῶ ἢ γεωργία; Διότι ἐκεῖνη παρέχει τὴν ἀφθονίαν τῶν ὀλικῶν καρπῶν καὶ ἐξασφαλίζει τὴν τροφήν τοῦ σώματος. Ἐνῶ αὕτη ἐδῶ, ἡ ὅποια σπείρει καὶ καλλιεργεῖ τὴν διδασκαλίαν τῶν θείων λόγων καὶ φέρει φθόνα τὰ πνευματικὰ δένδρα, ἐξασφαλίζει τὸν ψυχικὸν πλοῦτον. C τὴν ἀδανήτητον καὶ ἀλώθητον τροφήν, ἡ ὅποια δὲν διαλύεται οὔτε φθίρεται ἀπὸ τὸν χρόνον, ἀλλὰ συντηρεῖται ἀπὸ μίαν μυστικὴν πρόνοιαν καὶ προσφέρει πνευματικὴν ἀπόλαυσιν. Αὕτη εἶναι ἡ ἰδική μου ἀπόλαυσις τῶν μόχθων μου, αὐτὸς ὁ πνευματικὸς πλοῦτος ποῦ ἀναποσθίεται εἰς τὴν πλήρη ἀγάπης καρδίαν σας. Ὅταν, λοιπὸν, ἀισθάνομαι, ὅτι ὁ πλοῦτος αὗτος αὐξάνει μέσα σας, χαίρω πάντοτε, μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι δὲν ἐρριφα ἀσκόπα τοὺς σπόρους, ὅτι δὲν ὄπηρμαινα τοὺς μόχθους μάταια, ὅτι ἔσπερα εἰς εὐφορον καὶ λιπαράν γῆν, κατὰλληλον διὰ καρποφορίαν.

D Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν συμπεραίνω αὐτὸ τὸ κέρδος; Ἀπὸ ποῦ κρίνω ὅτι οἱ λόγοι μετασυσώνονται εἰς ἔργον; Προφανῶς ἀπὸ τὴν παρούσαν συνάθερον, ἀπὸ τὴν προθυμίαν

1. Ἦσ. 6, 1.

αν, με την οποίαν έσπεύσατε να καταλάβετε την έκκλησίαν, την μητέρα όλων, από την όλουόκτιον αυτήν και δι-αρική όρθοστασίαν, από το γεγονός ότι μιμείσθε την αγ-γελικήν χοροστασίαν και όμολογείτε τον κτίστην. Ω, θαυμαστά δώρα του Χριστού. Έπάνω εις τον ούρανόν δο-ξολογούν στρατιαί των άγγελών. Κάτω, εις τας έκκλησίας χοροστατούν άνθρωποι και μιμούνται την Ιδίαν δοξολο-γίαν.² Άνω τα Σαρασείμ άνακράζουν τον τρισάγιον ό-μινον.³ Κάτω το πλήθος των ανθρώπων άνακράζει τον Ιδι-ον όμινον. Ξ Καί συγκροτείται κοινή πανήγυρις των έπου-ρανίων και των επίγειων. Μία εδωχαρίστια, μία αγαλλία-σις μία εδωφρόσυμος χοροστασία. Διότι την συνεκρότησον ή άνεκφρόστος συγκατάθεσις του Κυρίου, ⁹⁶ Α την συν-έπλεξε το άγιον Πνεύμα, ή άρμονία των φθόγγων αυτής συνετέθη από την εδωρόκειαν του Πατρός. Η άρμονική μελωδία προέρχεται άνωθεν και καθώς κινείται από την άγιαν Τριάδα, ώσαν από κάποιο πλήκτρον, άναδίδει την τερπνήν και μακαρίαν μελωδίαν, το άγγελικόν άσμα, τήν παντοτεινήν συμφωνίαν. Αυτό είναι το τέρμα του θρι-σκευτικού μας ζήλου, αυτός ό καρπός της συγκεντρώσε-ώς μας. Διά τουτο χαίρω πού θλέπω αυτήν την επίδοσιν. Χαίρω πού θλέπω την χαράν μέσα εις τας ψυχάς σας, την πνευματικήν χαράν, την συμφωνον με το θέλημα του Θε-ού αγαλλιασίν σας. Διότι τίποτε δεν καθιστά τόσο χα-ρούμενην την φωνήν μας, όσον ή ψυχική ίκανοποίησις, την οποίαν προσφέρει ή φροίτησις μας εις την έκκλησίαν.

Πραγματικά εις την έκκλησίαν συντηρείται ή χαρά των χαρόντων, εις την έκκλησίαν εύρίσκειται ή εύθυμία, όσον κατέχονται από θλίψιν, εις την έκκλησίαν οι λυπού-μενοι εύρίσκουν την εύφροσύνην. Β οι καταπονημένοι εύ-ρίσκουν την άναψυχήν, οι κουρασμένοι την άνάπαυσιν. «Έλθετε προς εμέ, λέγει, «όλοι όσοι είσθε κοπιασμένοι και φορτωμένοι από το βάρος της άμαρτίας και τών θλι-ψων και εγώ θά σάς άναπαύσω». Τί δύναται να γινή-ποητότερον από αυτήν την φωνήν; Τί γλυκύτερον από την πρόσκλησιν αυτήν; Ό Κύριος πού σε καλεί εις την έκκλησίαν, σε καλεί προς εύχλιαν, σε προτρέπει εις άνά-παυσιν από τούς κόπους, από τούς πόνους σου δημιου-ργεί κατάστασιν άνέσους, διότι ελαφρύνει το βάρος των άμαρτημάτων. Η άπόλαυσις θεραπεύει την μελαγχολίαν

2. Πράξ. 'No. 8, 3.
3. Ματθ. 11, 26.

και ή χαρά την λύπην. Ω, τί άφρατος φροντίς, ώ, τί ούρα-νία πρόσκλησις. C Άς σπεύσωμεν λοιπόν, αγαπητοί, να έπαυξάνωμεν διαρκώς την προθυμίαν μας και να την ά-λοκληρώνωμεν με την πρέπουσαν εύκοσίαν και τον άνά-λογον στοχασμόν. Καί πράγματι, σήμερα θέλω να σας ά-ναπτύξω αυτό το θέμα, το οποίον φαίνεται ότι είναι ένο-χλητικόν, ενώ εις την πραγματικότητα είναι και εύχαρι-στόν και ώφέλιμον. Διότι έτσι κάνουν και οι φιλόστοργοι πατέρες. Δεν παρέχουν εις τα τέκνα των μόνον όσα χα-ρίζουν πρόσκαιρον χαράν, αλλά και όσα προκαλούν λύ-πην. Καί δεν τούς προτρέπουν να πράττουν μόνον όσα ει-ναι προφανώς ώφέλιμα, αλλά και όσα φαίνονται μόν ότι είναι ένοχλητικά, είναι όμως σωτήρια, όταν πραγματώ-νται. Η και αυτά κυρίως τούς διδάσκουν με μεγάλην έ-πιμέλειαν και άπαιτούν την άσπληρόν των τήρησιν.

Και προτείνωμεν αυτό το θέμα, διά να μη κοπιάζω-μεν έδω άσκοπα, διά να μη άγωνιζώμεθα χωρίς ώφέλιαν την στιγμήν πού υπομένομεν την άνάγκην της άγρυπνίας, διά να μη διαλύονται οι φωναι μας εις τον άέρα και άν-τηχούν μάλλον προς ζήμιαν παρά προς θεόν. Διότι ού-τε ό έμπορος, ό οποίος ταξιδεύει εις μακρινάς χώρας διά τας έμπορικάς του ύποθέσεις υπομένουν την πνοήν των ά-νέμων και την τρικυμίαν, δά έδέχετο να υπομείνη όλα αυτά μεταίως, χωρίς κέρδος. Άλλά διασχίζει τα πλάγη, Ξ άπο-ταλμά μεγάλους κινδύνους και μεταβαίνει από τόπον εις τόπον, και διέρχεται όλοκλήρους ύκτας άπνους, διά να πλουτίση με το έμπορίον. Διότι, εάν δεν έπιτυγχάνη αυ-τό, ⁹⁷ Α και μαζί με το κέρδος χάνει και το κεφάλαιον, δεν είναι δυνατόν ούτε να άποπλήρησθι ούτε να υπομείνη τούς πολυπλόκους εκείνους κινδύνους.

Έχοντες λοιπόν όλα αυτά όπ' όψιν, άς έρχώμεθα έ-δω με την πρέπουσαν εύλάβειαν, διά να μη επιστρέψωμεν εις τα σπύτα μας με προσθέτους άμαρτίας, αντί να έχω-μεν έπιτύχει την συγχώρησιν αυτών. Τί ζητείται, λοιπόν, και τί άπαιτείται από ημάς; Όταν αναπέμπωμεν τούς βίαις όμους, να τούς προσφέρωμεν συνεσταλμένοι από φόβον και κοσμημένοι με εύλάβειαν. Καί πράγματι, Β ύ-πάρχουν έδω μερικοί, οι οποίοι, νομίζω, δεν είναι άγνω-στοι και εις την Ιδικήν σας άγάπην, οι οποίοι καταφρο-νούν τον Θεόν, τά λόγια του Πνεύματος τά θεωρούν ως κοινά και δι' αυτό εκβάλλουν άτάκτους φωνάς και δεν δια-φέρουν καθόλου από τας μεινομένους, και δονοῦνται με όλων των το σώμα και περιτρέφονται και γενικά επίδει-

κινούν τρόπους ξένους πρὸς τὴν πνευματικὴν ἐκείνην στιγμήν. «Ἄθλιε καὶ ταλαίπωρε, ἐνὶ πρέπει νὰ ἀναπέμπῃς τὴν ἀγγελικὴν δοξολογίαν μὲ φόβον καὶ τρόμον, νὰ κάμῃς τὴν ἐξομολόγησιν πρὸς τὸν κτίστην μὲ φόβον, καὶ νὰ ζητῆς ἔτσι συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν σου, σὺ φέρεις ἐδῶ τὴν συμπεριφορὰν τῶν ἡθοποιῶν καὶ τῶν χορευτῶν. Ἐ σπῶνεις τὰ χέρια σου μὲ ἀταξίαν καὶ κάμνεις πηδήματα καὶ στριφογυρίσεις ὀλοκλήρου τὸ σῶμα σου. Καὶ πῶς δὲν φοβείσαι; αὐτὲ φρίττεις μὲ τὴν ἀπρέπειάν σου ἀπὸ τὴν ἐναντι τῶν ἱερῶν λόγων; Δὲν σκέπτεσαι, ὅτι μεταξὺ μας παρίσταται ἀόρατος ὁ Κύριος καὶ ἀναμετρᾷ τὴν κίνησιν τοῦ καθενὸς καὶ ἐξετάζει τὴν συνειδήσιν του; Δὲν σκέπτεσαι, ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν φρικτὴν τράπεζαν παρίστανται ἄγγελοι καὶ τὴν περιβάλλου μὲ δέος; ἼΑλλὰ σὺ δὲν τὰ κατανοεῖς αὐτά, διότι ἐσκοτίσθη ὁ νοῦς σου ἀπὸ τὰ θεάματα καὶ τὰ ἀκουσμάτα τῶν θεάτρων, Ἰ καὶ διὰ τοῦτο ἀναμιγνύεις ὅσα γίνονται ἐκεῖ μὲ τοὺς τύπους τῆς ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο μὲ τὰς ἀνάρθρους κραυγὰς ἐξωτερικεύεις τὴν ἀταξίαν τῆς ψυχῆς σου. Πῶς λοιπὸν θὰ ζητήσης συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν σου; Πῶς θὰ ἀποσπᾷς τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Κυρίου, ὅταν προσφέρῃς τὴν δέσπιν μὲ τοιαύτην περὶφρόνησιν; Λέγεις «ἐλέησάν με ὁ Θεός» καὶ ἡ συμπεριφορὰ σου εἶναι ξένη πρὸς τὸ ἔλεος. Λέγεις «ᾠσῶσόν με» καὶ παρουσιάζεις μίαν εἰκόνα ξένην πρὸς τὴν σωτηρίαν. Ποίαν σχέσιν μὲ τὴν ἰκεσίαν δύνανται νὰ ἔχουν τὰ χέρια ποὺ ὑψώνονται συνεχῶς μετέωρα Ἐ καὶ περιορίζονται ἔκτακτα, καθὼς ἐπίσῃς καὶ δυνατὴ κραυγὴ, ἡ ὁποία ἐξέρχεται μὲ τόσῃν βιαιότητι. Ὡστε νὰ φαίνεται διαφανὴς; Αὐτὰ δὲν τὰ κάμνουν αἱ ἑτέροι τῶν πρῶτων ἢ οἱ ἡθοποιοὶ παρ' αὐτῶν εἰς τὰ θεάτρα; Πῶς, λοιπὸν, τολμᾷς νὰ ἀναμιγνύῃς τὰ παιγνίδια τῶν δαιμονίων μὲ τὴν ἀγγελικὴν αὐτὴν δοξολογίαν; Πῶς δὲν σέβασαι αὐτὴν τὴν φράσιν ποὺ προφέρεις ἐκεῖ, ὅταν λέγῃς «ὑπηρετήσατε τὸν Κύριον μὲ φόβον, διὰ νὰ δοκιμάσετε εἰς τὴν καρδίαν σας τὴν ἀγαλλίασιν ποὺ φέρει ἡ εὐλάβεια πρὸς τὸν Θεόν καὶ ὁ φόβος, μὴ τυχόν τὸν παροργίσετε μὲ κάποιαν ἁμαρτίαν σας;»⁹⁴ Ἄ Αὐτὸ λοιπὸν εἶναι τὸ «ὑπηρετήσατε μὲ φόβον», αὐτὴ ἡ εἰσχυρισμὸς καὶ αὐτὸ τὸ τέντωμα καὶ τὸ νὰ μὴ γνωρίζῃς, ὅτε οὐ ὁ ἴδιος περὶ ποίων ὁμίλει μὲ τὴν ἀναρῶν κραυγὴν σου; Αὐτὸ ἐκφράζει περιφρόνησιν καὶ ἄχι φόβον, ἀλαζονείαν καὶ ἄχι ταπεινώσιν. Αὐτὸ φανερώ-

4. Wap. 2, 11.

νει ἀνθρώπους ποὺ παίζουν μᾶλλον, παρὰ ποὺ δοξολογοῦν. Τί σημαίνει λοιπὸν, τὸ «ὑπηρετήσατε τὸν Κύριον μὲ φόβον;» Μά, σημαίνει νὰ ἐκπληρώσωμεν ὀλοκλήρου τὴν ἐντολήν καὶ αὐτὸ νὰ τὸ κάμνωμεν μὲ φόβον καὶ συστολήν, νὰ προβάλλωμεν τὰς ἰκεσίας μὲ συντετριμμένη καρδίαν καὶ ταπεινωμένον νοῦν. Καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα μὲ τὸ στόμα τοῦ προφήτου δὲν μᾶς παραγγέλλει Ἰ μόνον νὰ ὑπηρετῶμεν τὸν Κύριον μὲ φόβον, ἀλλὰ καὶ νὰ αἰσθανώμεθα χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν μὲ τρόμον». Ἐπειδὴ, δηλαδή ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ἐντολῆς συνθίξει νὰ προκαλῆ χαρὰν εἰς αὐτὸν ποὺ ἀσκεῖ τὴν ἀρετὴν, δι' αὐτὸ λέγει, ὅτι πρέπει καὶ αὐτὴ νὰ συνοδεύεται μὲ φόβον καὶ μὲ τρόμον, διὰ νὰ μὴ ὑψιόταμεθα συγχυσιν ἀπὸ τὴν ἀφοδίαν καὶ ἀποδοῦν εἰς μάτην οἱ κόποι μας καὶ ἐπὶ πλέον παροργίσωμεν καὶ τὸν Θεόν. ἼΑλλὰ πῶς θὰ συμβῆ, θὰ εἴπῃ νὰ χαρῶμεθα μὲ τρόμον; Διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συμβαῖνουν καὶ τὰ δύο ταυτοχρόνως, διότι ὑπάρχει μετὰ τῶν μεγάλῃ διαφορά. Διότι χαρὰ εἶναι ἐκπλήρωσις ἐπιθυμιῶν, ἀπόλαυσις τῶν εὐχαριστιῶν καὶ λήθη τῶν λυπηρῶν. Ἐνὸς φόβος εἶναι προσέγγισις ἀναμενόμενων κακῶν, Ἐ ὁ ὁποῖος ἐγείρεται εἰς δεδραμένην συνείδησιν. Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατὸν νὰ χαρῶμεθα μὲ φόβον καὶ ἄχι ἄπλως μὲ φόβον, ἀλλὰ καὶ μὲ τρόμον, πρᾶγμα ποὺ εἶναι ἐπίσῃς τοῦ φόβου καὶ ἐνδείξει μεγάλῃς ἀγωνίας; Πῶς, λέγει, θὰ συμβῆ αὐτὸ;

Αὐτὸ σοῦ τὸ διδάσκουν τὰ ἴδια τὰ Σεραφεῖμ, τὰ ὁποῖα ἐκτελοῦν πλήρως αὐτὴν τὴν ὑπηρεσίαν. Καὶ πρᾶγματι, ἐκεῖνα ἀπολαμβάνουν τὴν ἀφᾶτον δόξαν τοῦ δημιουργοῦ καὶ ἀνεύθουν τὸ ἀουλήτητον κάλλος. Δὲν ἐνοῶν τὸ κάλλος ποὺ ὑπάρχει εἰς τὴν φύσιν Ἰ (τοῦτο τὸ κάλλος εἶναι ἀκατάληπτον καὶ ἀθέατον καὶ ἀμορφὸν καὶ εἶναι ἀτόπον νὰ τὸ θεωρῆς τέτοιο), ἀλλὰ τὸ κάλλος ποὺ ἐπιτρέπεται νὰ ἴδω, ὅσοι δύνανται νὰ φωτισθοῦν ἀπὸ τὴν ἀκτίνα ἐκείνων. Ἐπειδὴ δηλαδὴ λειτουργοῦν διαρκῶς περὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου, διατελοῦν μέσα εἰς διαρκὴ χαρὰν, εἰς αἰώνιον εὐφροσύνην, εἰς ἀκατάπαυστον ἀγαλλίασιν καὶ χαίρουν καὶ σκιροῦν καὶ δοξολογοῦν ἀκαταπαύτως. Τὸ γεγονός ὅτι ἴστανται ἐνώπιον τῆς δόξης ἐκείνης καὶ φωτίζονται ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀπασπάρπτουσαν ἀγλήν, αὐτὸ εἶναι ἡ χαρὰ των, Ἐ αὐτὸ καὶ ἡ ἀγαλλίσις, αὐτὸ καὶ ἡ εὐφροσύνη, αὐτὸ καὶ ἡ δόξα. Ἴως αἰσθάνεσθε κάποιαν ἀπόλαυσιν καὶ ὅσα κατέλαθεν ἡ ἐπιθυμία τῆς δόξης ἐκείνης.

Ἄλλὰ, ἐάν θέλετε ν' ἀκούσετε τὴν συμβουλὴν μου καὶ νὰ κάμνετε τὴν παραοὐσαν βοηολογίαν μὲ εὐλάθειαν, δὲν θὰ στερηθῆτε ἀπὸ αὐτὴν τὴν χαρὰν. Διότι βοηάζεται ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος βοηάζεται καὶ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. «Διότι», λέγει, «ὁ οὐρανὸς ἐστὶν γεμάτος, ὅπως καὶ ἡ γῆ, ἀπὸ τῆν δόξαν αὐτοῦ».⁵ Ἄ Πῶς λοιπὸν ἐκείνη ποὺ ἀπελαμβάνουσι τὴν εὐφροσύνην, ἀναμειγνύουσι αὐτὴν μὲ φόβον; Ἄκουσε τί λέγει ὁ προφήτης: «Εἶδον τὸν Κύριον νὰ κάθηται ἐπάνω εἰς ὕψηλόν καὶ μετέωρον θρόνον». Διὰ ποῖον λόγον, ἀφοῦ εἶπε τὸ «ὕψηλόν», προσέθεσε καὶ τὸ «μετέωρον»; Μήπως δὲν ἠδύνατο μὲ τὸ «ὕψηλόν» ν' ἀποδώσῃ ὅλην τὴν ἔννοιαν τοῦ πράγματος καὶ νὰ δείξῃ τὴν ὑπερτάτην ἀξίαν; Διατί, λοιπὸν, προσέθεσε τὸ «μετέωρον»; Διὰ νὰ φανερώσῃ τὸ ἀκατάληπτον τοῦ θρόνου. Ἐπειδὴ δηλαδὴ εἰς ἡμᾶς τὸ ὕψηλόν μᾶς παρέχει κάποια ἔννοιαν συγκρίσεως πρὸς τὸ εὐτελὲ καὶ τὰ χαμηλά, ὅπως π.χ. ὕψηλός ἐστὶν τὰ ὄρη ἐν σχέσει πρὸς τὰς πεδιάδας καὶ τὰς κοιλάδας τῆς γῆς, ὁ ὕψηλός δὲ ἐστὶν ὁ οὐρανὸς ὁ ὁποῖος ὑψώθη μετέωρος ὑπεράνω ὅλων τῶν γῆινων. Ἄλλὰ τὸ ἐπιρριμνὸν καὶ μετέωρον μετέχει ἐκείνης τῆς ἀκαταλήπτου φύσεως, τὴν ὁποῖαν δὲν εἶναι δυνατόν οὐτε νὰ ἐνοήσωμεν οὐτε νὰ ἐρημνεύσωμεν. Διὰ τοῦτο λέγει «εἶδα τὸν Κύριον νὰ κάθηται ἐπάνω εἰς θρόνον ὕψηλόν καὶ μετέωρον». Καὶ τί ἄλλο εἶδες, ὦ προφήτα; Τί εἶδες περὶ αὐτοῦ; «Καὶ τὰ Σεραφεῖμ», λέγει, «ἵσταντο περὶ αὐτοῦ». Τί ἔκαμαν καὶ τί ἔλεγαν; Ποῖαν παρρησίαν ἀπελάμβανον; Καμίαν παρρησίαν, λέγει, δὲν ἀπελάμβανον, ἀλλὰ ἦσαν γεμάτοι φόβον καὶ κατάπληξιν καὶ μὲ τὸ σχῆμα των ἐφανέρωσαν τὸ ἄφρον θῆος. Διότι μὲ τὰς δύο πτέρυγας κατεκάλυπτον τὰ πρόσωπα, Ἐνῶ ταυτοχρόνως ἠμπόδιζον τὴν ἀκτίνα, ἣ ὁποία ἐξεπέμπετο ἀπὸ τὸν θρόνον, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπεμείνουσι τὴν ἀπέρουτον δόξαν αὐτῆς, καὶ μὲτ' ὑπεδήλωναν τὴν ἰσικίαν των εὐλάβειαν, τὴν ὁποῖαν ἀσθένονται πρὸς τὸν Κύριον. Μὲ ταιούτην χαρὰν χαίρουσι ἐκεῖνα, μὲ ταιούτην εὐφροσύνην ἀγαλλόνται, καὶ δὲν καλύπτουσι μόνον τὰ πρόσωπα, ἀλλὰ καὶ τοὺς πόδας. Διὰ ποῖον λόγον τοὺς κάμνουσι αὐτό; Τὰ μὲν πρόσωπα τὰ καλύπτουσι εὐλόγως, διότι τὸ θέαμα εἶναι φοβερόν, καὶ διότι δὲν δύναται νὰ ἀνεύσῃσιν κατὰματα τὴν ἀπέρουτον δόξαν. Ἄλλὰ τοὺς πόδας διατί

5. Ἐσ. 6, 8.
6. Ἐσ. 6, 1.
7. Ἐσ. 6, 2.

τοὺς συγκαλύπτουσι; Καὶ θὰ ἤθελα νὰ τὸ ἀφήσω αὐτὸ διὰ νὰ τὸ εἰρετε οἱ, Ἐ ὦστε νὰ κουρασθῆτε ἐρευνῶντας διὰ τὴν λύσιν του καὶ νὰ ἀγρυπνῆτε περὶ τὴν ἔρευναν τῶν πνευματικῶν θεμάτων. Ἄλλὰ διὰ νὰ μὴ ἀφήσω τὴν διανοίαν σας νὰ ἀσχολῆται μὲ τὴν ἔρευναν αὐτοῦ τοῦ θέματος καὶ γίνω ἔτσι ὅπως νὰ ἀδιαφορᾶτε διὰ τὴν παραίτησιν, εἶναι ἀνάγκη νὰ δώσω ἐγὼ τὴν λύσιν. Διατί λοιπὸν κατακαλύπτουσι τοὺς πόδας;

Ἰπεύδουσι νὰ δεῖξουν ἀπλήστου τὴν εὐλάβειαν των πρὸς τὸν δημιουργὸν καὶ προσπαθοῦν νὰ φανερώσουσι τὴν μεγάλην ἀγωνίαν των καὶ μὲ τὸ σχῆμα, καὶ μὲ τὴν φωνήν, καὶ μὲ τὴν ὄψιν, καὶ μὲ αὐτὴν τὴν στάσιν. Ἐπειδὴ ὁμως καὶ ἔτσι πάλιν ἀποτυγχάνουσι εἰς αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐπιθυμοῦν καὶ εἶναι τὸ ἄρμόζον, ἀφοῦ καλύπτονται πανταχόθεν. Ἐ περικρύπτουσι καὶ τὸ μέρος ποῦ ἀπομένει. Ἄρα γε ἐνοήσατε αὐτὸ ποῦ σὰς εἶπα ἢ εἶναι δικαίον νὰ τὸ ἐπαναλάβω πάλιν; Ἄλλὰ διὰ νὰ γίνῃ τὸ πρῶγμα σαφέστερον, θὰ προσπαθῶ νὰ τὸ καταστήσω φανερόν ἀπὸ τὰ παραδείγματα ποῦ μᾶς προσφέρει ἡ ζωῆ. 109 Ἄ Παρασιάζεται κάποιος εἰς τὸν ἐπίγειον βασιλεῖα καὶ προσπαθεῖ μὲ ὅλα τὰ μέσα νὰ δείξῃ τὴν εὐλάβειαν τοῦ πρὸς αὐτὸν, ὥστε μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ ἀποσπάσῃ τὴν μεγάλην του εὐνοίαν. Χάριν αὐτοῦ, λοιπὸν, καὶ μὲ τὴν στάσιν τῆς κεφαλῆς του καὶ μὲ τὸ σταύρωμα τῶν χειρῶν του, καὶ μὲ τὴν ἐνώσιν τῶν ποδιῶν του καὶ μὲ τὴν συστολήν τοῦ ὅλου σώματος μεθοδεύει αὐτὴν τὴν εὐλάβειαν. Τὸ ἴδιον γίνεται καὶ μὲ τὰς ἀσωμάτους ἐκείνας δυνάμεις. Ἐπειδὴ ἔχουσι μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ δεῖξουν τὴν εὐλάβειαν πρὸς τὸν κτίστην Ἐ καὶ προσπαθοῦν νὰ τὴν ἐκφράσουσι μὲ ὅλα τὰ μέσα, ἔπειτα, ἐπειδὴ ἀποτυγχάνουσι εἰς τὴν ἐπιθυμίαν των, τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἐπιθυμίας των τὴν κρύπτουσι μὲ τὴν κάλυψιν. Δι' αὐτὸ περιγράφονται μὲ καλυμμένα τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς πόδας. Ἄν καὶ ὑπάρχῃ καὶ μία ἄλλη ἀποψὶς περὶ αὐτοῦ, περισσότερον μυστικῆ. Ὅτι δηλαδὴ δὲν ἔχουσι πόδας καὶ πρόσωπον (διότι εἶναι ἀσώματα ὅπως καὶ ἡ θεότης), ἀλλὰ περιγράφονται ἔτσι διὰ νὰ φανῇ, ὅτι εἶναι πλήρως συσταταμένα καὶ ὅτι ὑπηρετοῦν τὸν Κύριον μὲ φόβον καὶ εὐλάβειαν.

Ἐτσι λοιπὸν καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ παρουσιάζωμεθα, ὅταν προσεφῶμεν εἰς αὐτὸν τέτοιαν βοηολογίαν, μὲ φόβον καὶ τρόμον καὶ ὡσάν νὰ ἀντιζωμεν τὸν ἴδιον μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας. Διότι παρίσταται ἐξῶ ὁπωσδήποτε ὁ Θεός, Ἐ ὁποῖος δὲν περιορίζεται εἰς κανένα τό-

πον, και καταγράφει τὰς φωνὰς ἄλων μας. Ἔτσι, λοιπόν, ἂν ἀναπέμψωμεν τὸν ἕνον πρὸς αὐτὸν μὲ συντετριμμένην και ταπεινωμένην καρδίαν, θὰ τὸν καταστησάμεν εὐ- πρόσδεκτον και θὰ τὸν ἀναπέμψωμεν πρὸς τὸν οὐρανὸν ὡς εὐδὲς θυμίαμα. «Διότι», λέγει, «ὁ Θεὸς δὲν θὰ ἐξου- βενώσῃ καρδίαν ἀνθρώπου, ἢ ὅποια ἔχει συντριβὴ ἀπὸ τὴν μετάνοιαν και ἔχει ταπεινωθῆ».⁸

Ἀλλὰ, θὰ εἰπῆς κάποιος ὁ προφήτης προτείνει νὰ κάμνωμεν τὴν βοσολογίαν μὲ ἀλαλαγμὸν. Ἔλαλάξατε μὲ ἱερὸν ἐνθουσιασμὸν πρὸς δόξαν τοῦ Κυρίου οἱ κατοικούντες ἄλην τὴν γῆν.⁹ Ἀλλὰ ἕνα τέτοιον ἀλαλαγμὸν δὲν τὸν ἀπορρίπτωμεν και ἡμεῖς, ἀλλὰ ἀπορρίπτωμεν τὴν ἀναρῆρον κραυγὴν. Οὐτε τὴν φωνὴν τῆς βοσολογίας, ἀλλὰ τὴν φωνὴν τῆς ἀταξίας, ἢ τὰς μεταξὺ σας φιλονικίας, τὰς χεῖρας, οἱ ὅποιοι ἀνυψώνονται εἰς τὸν ἀέρα δακρυτα και τυχαία, τοὺς πόδας ποὺ τριποδοῦσιν ὡσαν τῶν ἵππων, τὰ ἄκοσμα και θηλυπρεπῆ ἤθη, τὰ ὅποια εἶναι παιγνίδια αὐτῶν οἱ ὅποιοι περνοῦν τὸν καιρὸν των εἰς τὰ θεάτρα και τὰς ἵπποδρομίας. Ἀπὸ ἐκεῖ μεταφέρονται ἐδῶ τὰ ὀ- λέθρια αὐτὰ παραδείγματα, ἀπὸ ἐκεῖ προέρχονται οἱ ἀ- νευλαθεῖς και χυδαῖαι αὐτὰ φωναί, ἀπὸ ἐκεῖ οἱ ἀταξίαι τῶν χειρῶν, οἱ ἔριδες, οἱ φιλονικίαι, τὰ ἀνάρμοστα ἤθη.

Τίποτε δὲν σὲ ἐμπνέει νὰ καταφορῆς τόσοσ τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ, ὅσον ὁ θαυμασμός ἐκεῖνων τῶν θεαμά- των. Ἔ Διὰ τοῦτο σὰς προτρέψω πολλὰς φορές, ὅσοι προσέρχεσθε ἐδῶ και ἀπολαμβάνετε τὴν θεῖαν διδασκα- λίαν και μετέχετε εἰς τὴν μουσικὴν αὐτὴν και τρομερὰν θυσίαν, νὰ μὴ πηγαίνετε ποτε πρὸς ἐκεῖνα τὰ θεάτρα και νὰ μὴ ἀναμηνύετε τὰ θεῖα μυστήρια μὲ τὰ δαιμονικά. Ἀλ- λά, μερικοὶ ἔχουν περιέλθει εἰς τοιαύτην μανίαν, ὡστε, ἐ- νῶ ἐξωτερικῶς περιβάλλονται τὸ σῆμα τῆς εὐλαθείας και ἔχουν φθάσει εἰς καθὺ γῆρας, ἐν τούτοις αὐτομολοῦν πρὸς τὰ θεάματα ἐκεῖνα, χωρὶς νὰ δίδουν σημασίαν εἰς τοὺς λόγους μας.¹⁰ Ἀ οὐτε νὰ ἐντρέπονται τὴν ἡλικίαν των. Ἀλλὰ ὅταν τοὺς προτείνωμεν τοῦτο και τοὺς παρα- κινῶμεν νὰ σεβασθοῦν τὴν λεικὴν κεφαλὴν των και τὴν εὐλάθειαν, ποῖα εἶναι ἡ ψυχρὰ και καταγέλαστος ἀπάντη- σὶς των; Ἐκεῖνα ἐκεῖ, λέγουσ, εἶναι παράδειγμα τῆς νί- κης εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν και τῶν στεράνων, και ἀπο- κομιζόμεν ἀπὸ ἐκεῖ μεγάλην ὠφέλειαν. Τί λέγεις, ὁ ἀν-

8. Φωμ. 50, 19.
9. Φωμ. 65, 1.

θρώπε; Ὁ λόγος αὐτὸς εἶναι τετριμμένος και γεμάτος ἀ- πᾶτη. Ἀπὸ ποῦ ἀποκομίζεις ὠφέλειαν; Ἀπὸ τὰς ἀπεί- ρους ἐκεῖνας ἔριδας και φιλονικίας και τοὺς ὄρκους, οἱ ὅ- ποιοι λαμβάνονται ἀνευ λόγου πρὸς ζημίαν τῶν ὀρκίζο- μένων; Ἔ ἢ ἀπὸ τὰς ὄβρεις και τὰς βλασφημίας και τὰ πειράγματα, μὲ τὰ ὅποια περιλοῦσιν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον οἱ θεαταὶ αὐτῶν τῶν θεαμάτων; Ἀπὸ αὐτὰ, ὅπωςδήποτε, ὀ- χι. Ἀλλὰ μήπως ἀπὸ τὰς ἀτάκτους φωνὰς και τὴν ἀναρῆ- ρον κραυγὴν και τὸν ἀναδιδόμενον κοινορτὸν, ἀπὸ τοὺς ὠθοῦντας, τοὺς μετεροχόμενους εἶναι, ἀπὸ αὐτοῦ ποῦ κά- νουν νύξια μπροστὰ εἰς τὰς γυναῖκας, ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἀπο- κομίζεις ὠφέλειαν;

Και ἐδῶ μὲν τὸν ἴδιον τὸν δεσπότην τῶν ἀγγέλων τὸν παριστάνουν ὅλοι οἱ προφῆται και οἱ διδάσκαλοι νὰ κάβεται ἐπάνω εἰς ὄψηλὸν και μετέωρον θρόνον και νὰ ἀπονέμῃ εἰς τοὺς ἀξίους τὰ θραξεία και τοὺς στεφάνους και διὰ τοὺς ἀναξίους νὰ ἐπιφύλασση τὴν κόλασιν και τὸ πῦρ. Ἐ Αὐτὸ θε τὸ διαδεβαίνω και ὁ ἴδιος ὁ Κύριος. Ἔ- πεῖται, καταφρονεῖς αὐτὰ ἐδῶ, εἰς τὰ ὅποια ὑπάρχει και ὁ φόδος τῆς συνειδήσεως και ὁ ἐλεγχος τῶν πράξεων και ἡ ἀγωνία τῶν εὐδυνῶν, και ἡ ἀναπότρεπτος τιμωρία; Και διὰ νὰ εὐρῆς μίαν ἀπίθανον δικαιολογίαν διὰ τὸν θαυμα- σμὸν σου, λέγεις, ὅτι ὠφελείσαι ἀπὸ πράγματα, ἀπὸ τὰ ὅποια ὀφίστασαι ἀπαρηγόρητον ζημίαν; Μὴ, σὰς παρα- καλῶ και σὰς ἱκετεύω, μὴ προβάλλωμεν προφάσεις ἐν ἀ- μαρτίαις. Ὅλ' αὐτὰ εἶναι δικαιολογίαι και ἀπάται, ποὺ ζημιῶνουν ἡμᾶς τοὺς ἴδιους. Ἀλλὰ ἀρεκτὰ ἔσ' αὐτὰ. Εἶναι καιρὸς πλέον ἢ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν προτέραν παραί- νειαν και ἀφοῦ εἴπωμεν ὀλίγα ἔσ' αὐτὴν, νὰ θέσωμεν τὸ κατάλληλον τέλος εἰς τὴν ὀμιλίαν μας.

Και πράγματι, ἐδῶ δὲν εἶναι μόνον ἡ ἀταξία, ἀλλὰ περιφροσεται και ἄλλο θαρύτερον νόημα. Ποῖον εἶναι αὐ- τὸ; Ἐνῶ ἔχετε τὴν πρόθεσιν νὰ ὀμιλήσετε πρὸς τὸν Θεὸν και ἀναπέμπετε πρὸς αὐτὸν τὴν βοσολογίαν, σίφνης ἀσφ- νετε αὐτὸν και ἀρπάζει καθένος τὸν πλησίον του και τα- κτοποιοῦν οἰκονομικὰς των ὑποθέσεις, αὐχτηοῦν τί ἐγι- νε εἰς τὴν ὀνοσάν, εἰς τὸν δῆμον, εἰς τὰ θεάτρα, εἰς τὸν στρατὸν, και πὺς διημετετήθησαν αὐτὰ, πὺς παρημελήθη- σαν τὰ ἄλλα, και γενικῶς ποῖα ἀπὸ τὰς ὑποθέσεις ἱκα- νοποιεῖ και ποῖα παρουσιάζει ἐλλείψεις. Ἔ Και γενικῶς αὐτῶν ἐδῶ ἔσ' ὅλα τὰ θέματα, δημόσια και ἰδιωτικά. Και ποῖος δύναται νὰ τὰ συγχωρήσῃ αὐτὰ; Και ὅταν συ- ζητῆ κανεὶς μὲ τὸν ἐπίγειον βασιλέα, ὀμιλεῖ μόνον ἔσ' ἔ-

κείνα τὰ θέματα πού θά βελήρη έκείνος και δι' ὅσα ὑποβάλλει ἐρωτήσεις. Ἐάν δὲ τολήμη κανεὶς νὰ θέρη, παρά τὴν γνώμην ἐκείνου, και κάποιο ἄλλο θέμα, θά ὑποστή τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν. Καὶ οὐ, ὁ ὅποιος ὁμιλεῖς με τὸν βασιλέα τῶν βασιλέων, ¹⁰² Α τὸν ὅποιον ὑπηρετοῦν με συζητεῖς διὰ τὸν πλὸν και τὴν σκάνην και τὴν ἀράχην; Διότι τέτοια εἶναι τὰ παρόντα πράγματα. Καὶ πῶς θά ὑπομείνης τὴν τιμωρίαν δι' αὐτὴν τὴν καταφρόνησιν; Ποῖος θά σὲ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ αὐτὴν τὴν τιμωρίαν; Ἀλλά, θά εἰπῆς, ἡ κατάσταση τῶν πραγμάτων εἰς τὴν πόλιν εἶναι δοχημος και δι' αὐτὴν κυρίως ὁμιλοῦμεν, διότι εἶναι μεγάλος ὁ ἄγων. Καὶ ποῖα εἶναι ἡ αἰτία; Ἡ ἀδουλία τῶν ἀρχόντων, θά εἰπῆς. Ὅχι ἡ ἀδουλία τῶν ἀρχόντων, ἀλλὰ ἡ ἰδική μας ἀμαρτία, ἡ τιμωρία μας διὰ τὰς ὀδικίας. Β Ἐκείνη ἔκανε τὰ πάντα ἄνω κάτω, ἐκείνη εἰσήγαγεν ὅλα τὰ δεινὰ, ἐκείνη ἐξώπλισε τοὺς πολέμους, ἐκείνη ἐπροκάλεσε τὴν ἥτταν. Ἀπὸ καμμίαν ἄλλην αἰτίαν παρά μόνον ἀπὸ αὐτὴν ἐπλημύρῃσε τὸ πλῆθος τῶν θλίψεων. Ὡστε, και ἂν ἀκόμη εἶναι ἀρχὸν ὁ Ἀβραάμ, και ἂν εἶναι ὁ Μωϋσῆς, ἡ ὁ Δαυῖδ, ἡ ὁ σοφώτατος Σολομῶν, και ἂν εἶναι ὁ δικαιοτέρος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν διὰ τὰς συμφορὰς, ἐφ' ὅσον ἡμεῖς ζῶμεν εἰς τὴν ἀμαρτίαν. Πῶς και κατὰ ποῖον τρόπον; Διότι και ἂν αὐτὸς ἦταν παρανομώτατος, και ἦταν ἀπὸ ἐκείνους, πού ἀντιμετωπίζου τὰ προβλήματα ἀπερισκέπτως, ἡ δική μας ἀπεριοκείψα και ἀταξία συντελεῖ C ὥστε νὰ ἔχωμεν τέτοιον ἀρχοντα, τὰ ἰδικὰ μας ἀμαρτήματα προσενοῦν συνήθως τὴν πληγὴν. Διότι τὸ νὰ λαμβάνωμεν ἀρχοντας κατὰ τὰ αἰσθημάτά μας δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο παρά τούτο, ὅτι δηλοῦν ἡμαρτήσαμε πρώτα ἡμεῖς και ἐλάδομεν, τέτοιον ἀρχοντα, εἴτε αὐτὸς εἶναι ἱεραμένος, εἴτε κοσμικός ἀρχων. Ἀλλά, και ἂν εἶναι πολὺ δίκαιος, και μάλα τὸσον πολὺ δίκαιος, ὥστε νὰ φθάνῃ ἕως τὴν ἀρετὴν τοῦ Μωϋσῆως, δὲν θά δυνηθῇ ἡ δικαιοσύνη μόνου αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου νὰ συγκαλύψῃ τὰ ἄμετρα ἀμαρτήματά μας. Καὶ τοῦτο δύναται νὰ κατανοήσῃ κανεὶς με ἀκριβείαν ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Μωϋσῆν. D ὁ ὅποιος ὅποτε πολλὰ δεινὰ ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ, ἀπηύθυνε δὲ πρὸς τὸν Θεόν ὑπὲρ αὐτοῦ μεγάλην ἱκεσίαν, διὰ νὰ κληρονομήσῃ τὴν γῆν πού τοῦ ὑπεσχέθη. Ἀλλὰ ἐπειδὴ με τὰς ἀμαρτίας του ὁ λαὸς αὐτὸς ἀπεξενώθη ἀπὸ τὴν κληρονομίαν αὐτὴν, δὲν ἴσχυον ἡ θέσεις αὐτοῦ νὰ μεταβάλῃ τὴν δικαίαν ἀπόφασιν

τοῦ Θεοῦ και ὅλος ὁ λαὸς ἐξουθενώθη εἰς τὴν ἔρημον. Καὶ ἡμεις, ποῖος ἦταν δικαιοτέρος ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν; Ἡ ποῖος εἶχε μεγαλύτερον παρησίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; Λέγεται, ὅτι ἴσχυε ἡ θέσις τοῦ δικαίου, ἀλλὰ θταν συνακολουθεῖται δηλαδὴ βοηθῆται ἀπὸ τὴν μεταμέλειαν και τὴν ἐπιστροφήν πρὸς τὸν Θεόν ἐκείνων ὑπὲρ τῶν ὅποιων τελείται. ¹⁰ Ε Πῶς θά δυνηθῇ νὰ βοηθήσῃ ἀνθρώπου με ἀμετανόητον χαρακτῆρα, ἀφοῦ οἱ ἴδιοι με τὰ ἔργα τῶν ἐμποδίζου τὴν ἀποτελεσματικότητά τῆς προσευχῆς;

Και διατὶ λέγομεν, ὅτι συνέθη αὐτό, διότι ἕνας δολοκλήρος λαὸς ἡμάρτανε, θταν ἡ ἀμαρτία και τῶν ὀλιγῶν ὀηγκῶν ἡ πολλὰς φορὰς και τοῦ ἐνός, ¹⁰³ Α ὑπερσκοντίζει τὴν παρησίαν τῶν ἀκούωντων δικαίως τὴν ἐξουσίαν; Καὶ τοῦτο πάλιν δύναται νὰ τὸ ἐνοήσῃ κανεὶς ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ ὅποιος ὀδηγούμενος ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν, θταν εἰσέβαλεν εἰς τὴν χώραν τῶν ἀλλοεθνῶν και συνήψε πρὸς αὐτοὺς μάχην, εἶδε μερικὸς ἰδικὸς του νὰ κατέχωνται ἀπὸ μανίαν διὰ τὰς γυναῖκας ἐκείνων και νὰ προκαλοῦν γενικὴν σφαγὴν και ἀφαισίαν. Παρόμοιον συνέθη και με ἕνα άτομον, τὸν Ἀχαρ, δηλαδὴ, ὁ ὅποιος ἀφήρησε τὴν καλύχρωμον στολὴν ἀπὸ τὸ ἀφιέρωμα και ἐξήψε τὴν ἀργὴν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ ἴσως μερικοί ἀπὸ τοὺς παρόντας ἀνοσοῦν αὐτὴν τὴν ἱστορίαν. B Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εἰπῶ δι' αὐτὴν ὀλίγα και νὰ τὴν ὑπενθυμίωμ εἰς ὅσους τὴν γνωρίζου και νὰ τὴν μάθου ὅσοι τὴν ἀγνοοῦν. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ Ἀχαρ ἦταν ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς πού διέβησαν τὸν Ἰορδάνην με τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυφ, ἐκείνου τὸν Ἰησοῦν, ὁ ὅποιος προεκριθὲν σὺν διάδοχος τοῦ Μωϋσῆως με τὴν γνώμην τοῦ Θεοῦ, και εἶχε τὸν τύπον και τὴν μορφήν τοῦ ἀληθινοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅπως δηλαδὴ ἐκείνος διεβίβασε τὸν λαὸν ἀπὸ τὴν ἔρημον εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας διὰ τοῦ Ἰορδάνου, ἔτσι και ὁ Σωτὴρ μας ἀπὸ τὴν ἔρημον τῆς ἀγνωσίας και τῆς εἰδωλολατρίας μᾶς μετέφερεν με τὸ σωτήριον δάπτισμα εἰς τὴν οὐρανίαν Ἱερουσαλήμ. C εἰς τὴν μητέρα τῶν πρωτοτόκων, θπου ἔχουν ἐτοιμασθῇ αἱ κατοικίαι τῆς ἀληθινῆς ἀναπαύσεως, θπου ὀπάρχει ἡ ἀδιάρκατος και εἰρηκὴ ζωὴ. Αὐτὸς, λοιπὸν, με τὴν δύναμιν και τὴν ἐξουσίαν ἐκείνου πού διέταξε, διεβίβασε τὸν λαὸν και ἐπέτεθη ἐναντίον τῆς Ἱερικῆς και κατὰ τὴν διάρ-

10. Πρβλ. Ἰεκ. 5, 18.

11. Πρβλ. Ἰερ. N. 7 &.

κειαν τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης πολιορκίας, ὅταν πλέον ἐπρόκειτο νὰ κρημνισθοῦν τὰ τείχη, τί λέγει πρὸς τὸν λαόν; Αὐτὴ ἡ πόλις καὶ ὅλα ὅσα ὑπάρχουν εἰς αὐτὴν θὰ εἶναι ἀφιέρωμα πρὸς τὸν Κύριον Σαδωῦθ, πλὴν τῆς Ραῦθ¹³ τῆς πόρνης, τὴν ὅποιαν θὰ ἀσφαλίσετε καὶ θὰ περιποιηθῆτε. Προσέξτε πολὺ καὶ φυλαχθῆτε ἀπὸ τὸ ἀφιέρωμα αὐτό, μὴ τυχόν ἐπιθυμήσετε καὶ λάβετε κάτι ἀπὸ ὅσα θὰ εἶναι ἀφιερωμένα εἰς τὸν Κύριον καὶ γίνετε αἰτία νὰ καταστραφῶμεν.¹⁴ Ὅλα λοιπὸν ὅσα εὐρίσκοντο εἰς τὴν πόλιν ἀφιερῶθησαν. Αὐτὸ σημαίνει ἡ λέξις «ἀνάθημα». Δ Νὰ μὴ ἰδιοποιηθῆ λοιπὸν κανεὶς τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ πού ἀφιερῶθησαν εἰς τὸν Θεόν καὶ μὴ ἐξαλαβρεύσῃ ἀπὸ τὴν γῆν. Ἡ ἐντολὴ ἦταν ἐπικυβνός, διότι ἦταν διατυπωμένη με ἀσθητότητα καὶ ἀπὸ τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος διέτασσε, καὶ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν, ὁ ὁποῖος ἐνομοθέτει. Διότι, πῶς ἦταν δυνατόν νὰ μὴ σημειωθῆ παραβάσεις τοῦ νόμου αὐτοῦ μέσα εἰς τόσον πλῆθος, ἀφοῦ ὑπάρχον πολλοί, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἔτοιμοι καὶ συνωθουνο διὰ τὴν παράβασιν; Ἡ ἡ ἀσάθεια καὶ ἡ ἰδιοτέλεια τοῦ λαοῦ ἢ τὸ γεγονός ὅτι ὅλοι δὲν ἤκουσαν τὴν δοθεῖσαν ἐντολὴν ἢ ἡ ποικιλία τῶν λαφύρων, ἢ ὅποια ἀποτελοῦσε πειρασμὸν καὶ δόλωμα, εὐκόλως ἢ δυνατόν νὰ παρορμηθῆ πρὸς παραβάσιν. Ε Ἐν ταῦταις ὁ νόμος ἐτέθη καὶ ἐκρομάσθη ὁ κίνδυνος ἐπάνω ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ παραβάτου. Τί συνέθη λοιπὸν ἔπειτα; Κατέπεσαν τὰ τείχη καὶ δολόκληρος ἡ πόλις ἔπεσον εἰς τὰς χεῖρας τῶν πολιορκητῶν. Ἐνῶ λοιπὸν ὅλος ὁ λαὸς ἐτίθη τὴν ἐντολὴν αὐτὴν, ἢ πασάσας τοῦ ἐνός ἀναίτε τὴν δογὴν τοῦ Θεοῦ ἐναντίον ὅλου τοῦ πλῆθους.¹⁵ Α «Οἱ Ἰσραηλίται διως περιέπεσαν εἰς μεγάλο παράπτωμα, διότι κάποιος ἀπὸ αὐτοῦ ἐπήρε καὶ κράτησε διὰ τὸν ἑαυτὸν τὸν ἀπὸ τὰ ἀφιερωμένα εἰς τὸν Κύριον λάφυρα τῆς Ἱεριχοῦς. Ὁ Ἄχαρ, δηλαδὴ, ὁ υἱὸς τοῦ Χαουεὶ, ἐκράτησεν ἀπὸ τὰ ἀφιερωθέντα εἰς τὸν Κύριον καὶ ὠργίσθη ὁ Κύριος δογὴν μεγάλην ἐναντίον τῶν υἱῶν τοῦ Ἰσραὴλ.¹⁶ Καὶ διως αὐ-

13. Ἦναι ἡ πόρνη γυναίκα ἀπὸ τὴν Ἱερουζ., ἢ ὅποια ἐκρούθη εἰς τὸ σπῆτι τῆς θεῆς κατακλῆστος τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Νικητῆ καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐθάβηκε κατὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως καὶ τὴν καταλίπὸν αὐτὴ ἀπὸ τοῦ Ἰδαίου. Πιθανὸν νὰ εἶναι πρὸς τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἔπειτα τὸ σπῆτι αὐτῆς ἀνεγνωρίζεται ἀπὸ ἐνα νεκρὸν Ἰρασα, πού ἐκράτησε ἀπὸ τὸ παρῶθρον, εἶπε καὶ ἡ Ἐκκλησία, διὰ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου, ἀπαοιστεῖται ἀπὸ τὸ σύνολον ἐκείνου πού θὲ διαφύγον τὸν αἰώνιον θάνατον. Πρὸλ. Ἰγρ. Ν. 7 καὶ 8 κεφ.

13. Πρὸλ. Ἰγρ. Ν. 6, 17-18.

14. Ἰγρ. Ν. 7, 1.

τὸς πού περίεπεσαν εἰς παράπτωμα ἦταν ἕνας. Πῶς λοιπὸν παρενόμησαν οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ὠργίσθη ὁ Κύριος ἐναντίον τῶν υἱῶν τοῦ Ἰσραὴλ; Βλέπετε πῶς ἡ ἀμαρτία τοῦ ἐνός ἐπροξένησε τὴν τιμωρίαν ὅλου τοῦ λαοῦ; Πῶς κατέστησε τὸν Θεόν ἐχθρὸν ὅλου τοῦ πλῆθους; Ὅταν λοιπὸν διεπράχθη ἡ παρανομία καὶ οὐδεὶς τὴν ἐγνωρίζε, ἐκτός μόνον ἀπὸ τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος γνωρίζει τὰ μυστικά, Β ἢ μὲν τιμωρία ἐδράδυνεν, ἐνῶ αὐτὸς πού τὴν διέπραξε, καὶ ἐν ἐνόμῳ ἐτι μὲνεν ἀγνωστος, διως κατακαίετο ἀπὸ τὴν συνέθησιν τοῦ, ὡσὸν ἀπὸ φλόγα. Ἐφθασε λοιπὸν καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀπειλῆς, ὁ καιρὸς νὰ φανερωθῆ τὸ ἀμάρτημα. «Καὶ ἔστειλεν, λέγει, ὁ Ἰησοῦς ἄνδρας εἰς τὴν Γαὶ ἀπὸ τὴν Ἱεριχὺ. Καὶ ἀνήλθον οἱ ἄνδρες αὐτοὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Γαί, περὶ τοῦ τρεῖς χιλιάδες ἄνδρες, οἱ ὅποιοι ὅμως, καθὼς ἀντίκρισαν τοὺς ἄνδρας τῆς Γαί, ἐτάπησαν εἰς φυγὴν. Οἱ δὲ ἄνδρες τῆς Γαί ἐφόνευσαν τριάντα ἐξ ἀπὸ τοῦς Ἰσραηλίτας, τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς κατεδίωξαν ἀπὸ τὴν πόλιν τῆς πόλεως καὶ τοὺς συνέτριψαν, καὶ ὁ λαὸς κατελήθη ἀπὸ πανικὸν καὶ ἡ καρδία τοῦ ἕνεν, ὡσὸν τὸ νερὸν.¹⁵

Σ Καίταξε λοιπὸν τὴν τιμωρίαν μιᾶς ἀμαρτίας, κοίταξε πλῆγμα ἀπαρηγόρητον. Ἐνας ἡμάρτησε, καὶ ὁ θάνατος καὶ ἡ δεῖλια ἵπέπεσαν εἰς ὅλον τὸν λαόν. Τί εἶναι ταῦτο, φιλάγαθε Κύριε; Σὺ εἶσαι ὁ μόνος δίκαιος καὶ αἱ κρίσεις σου εἶναι ὀρθαὶ καὶ δίκαιαι. Σὺ ἀπονέμεις τὸ δίκαιον εἰς τὸν καθένα κατὰ τὰ ἔργα του. Σὺ εἶπες, φιλάνθρωπε, ὅτι καθένας θὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν του ἀμαρτίαν καὶ ὅτι δὲν θὰ τιμωρηθῆ ἄλλος ἀντὶ ἄλλου. Τί λογίς εἶναι λοιπὸν αὐτὴ ἡ δικαία σου ἀπόφασις; Τὰ πάντα σου, Κύριε, εἶναι καλά, καὶ πολὺ καλά μάλιστα, καὶ ὅλα συντελοῦνται πρὸς τὸ συμφέρον μας. Ἡ ἀμαρτία εἶναι, λέγει φθόρα. Ἄς ἐξουδετερωθῆ, λοιπὸν, μὲ τὴν τιμωρίαν ὅλων Δ διὰ νὰ μὴ τοὺς φθερῆ ὅλου, διὰ νὰ ἀποφύγον τὴν αἰώνιον κόλασιν συνεπείᾳ περισσότερῶν ἀμαρτιῶν, ἀφοῦ γνωρίζουν πῶσον μεγάλην ἀπειλήν ἐγέννησε μία μόνον παράβασις. Καὶ βλέπων, λέγει, ὁ Ἰησοῦς τὴν φυγὴν, τῆς ὁποίας ἡ αἰτία ἦταν ἀγνωστος, ἔλαγσε τὰ ἰμάτιά του καὶ ἔπεσε πηγῆς εἰς τὴν γῆν καὶ ἐπρόσασε τοὺς βρῆνους ἐκείνους πού ἀναφῆρε ἡ Ἁγία Γραφή.¹⁶ Τί εἶπε λοιπὸν ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν; Σῆμα. Διαστὶ ἔπεσεσ αὐ πηγῆς καὶ

15. Ἰγρ. Ν. 7, 2' 4, 5.

16. Πρὸλ. Ἰγρ. Ν. 7, 5-9.

καταπονημένος εις τὴν γῆν· Ὁ λαὸς ἠμάρτησε καὶ παρέβη τὴν ἐντολήν τὴν ὅποιαν ἔδωκε πρὸς αὐτούς. Διὰ τοῦτο δὲν θὰ δυνήσῃ οἱ Ἰσραηλίται νὰ ἀνικροθῶσιν καὶ νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τοὺς ἐχθρούς των, Ἐως οὗτο θάγαλτε ἀπὸ ἀνάμεσά σας ἐκείνον ποὺ διέπραξε τὸ ἀνάθεμα." Διεκρήχθη, λοιπόν, τοῦτο εἰς τὸν λαόν καὶ καταγγέλλεται ἀπὸ τὸν Θεόν αὐτὸς ποὺ διέπραξε τὴν παράβασιν. Καὶ ἐκείνος ὁμολογεῖ, Ἀπεκρίθη, λέγει, ὁ Ἄχωρ καὶ εἶπεν εἰς τὸν Ἰησοῦν· Ἐὐλογεῖς ἡμάρτησα ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ. Ἔτσι καὶ ἔτσι ἔκαμα. Εἶθα μετὰ ξὺ τῶν λαφύρων ὄρασαν, πολυχρῶμον στολήν, διακόσια δ' ἄραχμα ἀγυρίου καὶ μίαν ράβδον χρυσήν, ὁμοίαν πρὸς γλώσσαν, ἄξιας πεντήκοντα διδράχμων, 109 Ἀ ἐπεθύμησα αὐτὰ καὶ τὰ πῆρα. Ἰδοὺ ὅλα αὐτὰ εἶναι χωμένα εἰς τὴν γῆν, εἰς τὴν σκηνὴν μου.¹⁷ Ὅλα λοιπόν τὰ φανερώσει, διότι ἔβλεπεν ὅτι αὐτὸς ποὺ τὸν καταμίμνησε δὲν ἐφεύδετο καὶ ὅτι ὁ μάρτυς ποὺ τὸν ἤλεγχε ἦταν δριμύς. Κοίταξε τώρα καὶ τὸν ἐπονείδιστον καὶ ὀλέθριον θάνατόν του. Ἔλαβε λοιπόν ὁ Ἰησοῦς αὐτὸν καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὴν φάραγγα Ἀχώρ, καὶ τοὺς υἱοὺς του καὶ τὰς θυγατέρας του, καὶ τὰ μοσχάρια του, τὰ ὑπόζυγιά του καὶ ὅλα τὰ πρόβατά του, τὴν σκηνὴν καὶ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του. Καὶ ὅλοι οἱ Ἰσραηλίται τὰ ἐλιθοβόλησαν καὶ ἐρόνευσαν καὶ αὐτὸν μετὰ λίθους.¹⁸ Ἐ Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀνταπόδοσις τῆς παρανομίας, τόσον σκληρὰ εἶναι ἡ τιμωρία τοῦ Θεοῦ.

Ἐχόντες λοιπόν αὐτὸ ὅπ' ἔβην, νὰ θεωρῶμεν τὰς θλίψεις μας σὺν τιμωρίαν διὰ τὰς ἱδικὰς μας ἁμαρτίας καὶ ἐξετάζοντες καθημερινῶς τὰ ἐγκλήματά μας, νὰ μὴ ἀποδίδωμεν τὴν αἰτίαν εἰς ἄλλους, ἀλλὰ εἰς τὸν ἴδιον τὸν ἐαυτὸν μας. Διότι τὰ κακὰ προέρχονται ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ἀπροσεξίαν τῶν ἀγώνων, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὰ ἱδικὰ μας ἁμαρτήματα. Ἔτσι λοιπόν καθέννας ποὺ ἐσχετὰ ἴδω ἀναλογιζόμενος τὰ ἱδικὰ του παραπτώματα, ὅτε ἄλλον θὰ κατηγορήσῃ καὶ θὰ ἀναπέμψῃ τὴν παροῦσαν δοξολογίαν μετὰ τὴν πρέπουσαν τᾶν καὶ εὐκοσμῶσιν. Καὶ ἡ εὐταξία ποὺ ἀπαιτεῖται ἀπὸ ἡμᾶς εἶναι ἡ ἐξῆς. Πρῶτον νὰ προσευχώμεθα εἰς τὸν Θεόν μετὰ συντρεμμμένην καρδίαν, ἔπειτα νὰ φανερώνομεν C καὶ τὸ ἦθος τῆς καρ-

17. Ἀδ. 7, 10, 12.
18. Ἀδ. 7, 20-21.
19. Ἀδ. 7, 24-25.

διάς μετὰ τὴν ἐξωτερικὴν μας ἐμφάνισιν, μετὰ τὴν στάσιν μας, μετὰ τὴν εὐταξίαν τῶν χειρῶν μας, μετὰ τὴν ἡσυχον καὶ συνεσταλμένην φωνὴν μας. Αὐτὸ, θέβαια, εἶναι εὐκόλου καὶ δυνατόν εἰς τὸν καθέναν. Πῶς ὅμως θὰ τὰ ἐπιτύχουν ὅλοι; Ἄς θέωμεν νόμον διὰ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ ἄς εἴπωμεν, ὅτι ὁ νόμος ἐτέθη πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν καὶ, ὅτι ὅλοι πρέπει νὰ μετασώζωμεν εἰς αὐτὴν τὴν ὠφέλειαν. Διὰ τοῦτο ἄς κατασιγάσωμεν καὶ τὰς ἀτάκτους φωνὰς καὶ ἄς περιορίσωμεν τὰς κινήσεις τῶν χειρῶν μας, ἐμφανίζοντες αὐτὰς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ δεμέναι, χωρὶς νὰ ὀφώνωμεν εἰς ἀκόσμιους κινήσεις, διότι αὐτὸ τὸ μισεῖ καὶ τὸ ἀποστρέφεται ὁ Θεός, Ἐ ὅπως ἀγαπᾷ καὶ ἐπιθυμεῖ τὸν συνεσταλμένον. «Εἰς ποῖον», λέγει, «νὰ ρίξω τὸ δέμα μου, πὰρ εἰς τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσυχον καὶ αὐτὸν, ὁ ὁποῖος τρέμει τοὺς λόγους μου.»¹⁹

Ἄς εἴπωμεν ὁ ἕνας εἰς τὸν ἄλλον, ὅτι δὲν θέλει ὁ Θεός, ὅταν ἡμεῖς ὁμιλῶμεν μετὰ αὐτὸν, νὰ ἀνοίγωμεν μετὰ ἡμᾶς συζητήσεις, ὅτε νὰ ἀφίνομεν τὴν συνομιλίαν μαζί του καὶ νὰ ἀνακινῶμεν συζητήσεις διὰ τὰ παρόντα καὶ νὰ συμφύρωμεν τοὺς μαργαρίτας μετὰ τὸν θόρυβον. Αὐτὸ τὸ θεωρεῖ ὄβριον καὶ ὄχι δοξολογίαν. Καὶ ἂν θελήσῃ κανεὶς νὰ παραβῇ αὐτὴν τὴν ἐντολήν, νὰ τὸν ἀποστομώσωμεν καὶ νὰ τὸν ἐκδιώξωμεν ὡς ἐπίβουλον τῆς ἱδικῆς μας σωτηρίας, μακρὰν, ἔξω ἀπὸ τὸν περίβολον τῆς ἁγίας ἐκκλησίας. Διότι, ὅταν ἐνεργῶμεν ἔτσι, θὰ ἀποπλύνωμεν εὐκόλως τὰ προηγούμενα ἁμαρτήματά μας Ἐ καὶ θὰ ἔχωμεν μετὰ ἡμᾶς τὸν ἴδιον τὸν Κύριον νὰ ὀδηγῇ τὸν καθέναν μετὰ τοὺς ἀγίους ἀγγέλους καὶ νὰ ἀπονήμῃ εἰς τὸν καθέναν τοὺς στεφάνους τῆς εὐταξίας. Διότι ὁ Θεός εἶναι φιλόφρων καὶ μεγαλόδωρος καὶ χαίρει διὰ τὴν ἱδικὴν μας σωτηρίαν. Διὰ τοῦτο δὲν τερπόμενος μετὰ τὰ ἱδικὰ μας καλὰ ὑπεσχέθη τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ ζωὴν ἀσπύλου, καὶ προητόμωσε ὅλα τὰ ἀγαθὰ, διότι ἤθελε νὰ μᾶς ἐγκαταστήσῃ εἰς αὐτὰ. Τὰ ὅποια εἶθε νὰ ἐπιτύχωμεν ὅλοι.¹⁰⁹ Ἀ μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου πρέπει ἡ δόξα, τὸ κράτος, ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

20. Ἔσ. 86, 9.

ΟΜΙΛΙΑ Β'

ΕΙΣ ΤΟ ΕΒΑΘΙΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΣΑΪΟΥ, ΤΟ ΟΠΟΙΟΝ ΑΡΧΕΤΙ· «ΚΑΙ ΣΥΝΕΘΗ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ ΗΟΥ ΑΠΕΘΑΝΕΝ Ο ΟΖΙΑΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ, ΕΙΔΟΝ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΝΑ ΚΑΘΗΤΑΙ ΕΠΙΛΩΝ ΕΙΣ ΘΡΟΝΟΝ ΓΥΘΑΟΝ ΚΑΙ ΜΕΤΕΩΡΟΝ».¹ 106 Β ΚΑΙ ΟΤΙ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΟΥΤΕ ΤΑΣ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑΣ ΟΥΤΕ ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΓΡΑΦΩΝ ΚΑ ΠΑΡΑΤΡΕΚΜΕΝΩΝ ΣΧΡΙΣΤΑ ΝΑ ΕΜΒΑΣΙΩΘΕΝ ΕΙΣ ΑΥΤΟ.

Χαίρω πού σάς βλέπω να συγκεντρώνεσθε διά την ἀκρόασιν τῶν θεῶν λόγων, καί τὸ θεωρῶ αὐτὸ μεγίστην ἀπόδειξιν τῆς προόδου σας εἰς τὴν λατρίαν τοῦ Θεοῦ καί τὴν εὐσέβειαν. Διότι ὅπως ἡ ὄρεξις διὰ φαγητῶν εἶναι σημεῖον σωματικῆς υγείας, ἔτσι καί ὁ πόθος τῶν πνευματικῶν λόγων εἶναι σημεῖον ψυχικῆς υγείας. Χαίρω λοιπὸν δι' αὐτὸ. Φοβοῦμαι ὅμως, μήπως δὲν δυνηθῶ νὰ σὰς παραφέρω τίποτε ἀντάξιον τῆς ἐπιθυμίας σας αὐτῆς. C Ἔτσι, δέδαια, καί ἡ φιλοστοργός μητέρα ὑποφέρει, ὅταν δὲν δύναται νὰ προσφέρῃ ἄφθονον γάλα εἰς τὸν υἱὸν τῆς ποῦ θηλάζει. Ἄλλὰ, ἂν καί δὲν ἔχη γάλα, τοῦ προσφέρει τὸν μαστὸν τῆς καὶ ἐκεῖνος τὸν κρατεῖ, τὸν σῦρει, τὸν πιέζει καί θερμαίνει μὲ τὸ στόμα τοῦ τὴν κατεφυγμένην θηλήν καί ἐξάγει περισσότεραν τροφήν ἀπὸ τὴν ὑπάρχουσαν κανονικῶς. Ἡ δὲ μητέρα ποιεῖ, καθὼς ταλαιπωροῦνται οἱ μαστοὶ τῆς, ἀλλὰ δὲν ἀπωθεῖ τὸ παιδίον. Διότι εἶναι μητέρα καί προτιμᾷ νὰ ὑποφέρῃ μᾶλλον παρὰ νὰ λυπηθῇ τὸ τέκνον τῆς. Ἐάν λοιπὸν οἱ μητέρες εἶναι τὸσον φιλοστοργοὶ εἰς τὰ τέκνα των, πολὺ περισσότερον πρέπει ἡμεῖς νὰ ἔχωμεν παρομοίαν διάθεσιν πρὸς τὴν ἰδικήν σας ἀγάπην. D Διότι οἱ ὠδίνες τοῦ πνεύματος εἶναι ἰσχυρότερα ἀπὸ τὰς ὠδίνες τῆς φύσεως. Ὄστε, ἂν καί ἡ τράπεζα διὰ σὰς εἶναι πολὺ πτωχὴ, ὅμως δὲν θὰ τὴν ἀποκρίψωμεν ἔτσι, ἀλλὰ θὰ φέρωμεν εἰς τὴν μέσην, ὅτι ἔχομεν καί θὰ σὰς τὰ παραθέσωμεν. Τώρα, ἂν αὐτὰ εἶναι μικρά καί εὐτελεῖ, ὅμως τὰ παρέωμεν. Διότι καί ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ κύριος ἐνεπίστευθῇ τὸ τάλαντον, δὲν καταγορήθῃ, διότι δὲν τοῦ προσέφερε πέντε τάλαντα, ἀλλὰ ἐ-

1. Ἐσ. 6, 1.

τιμωρήθῃ, διότι καί αὐτὸ τὸ ἕνα τὸ κατέχωσε.² Διότι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ζητεῖται ἀπὸ τὸν Θεὸν καί τοὺς ἀνθρώπους, δὲν εἶναι νὰ καταθέσῃς πολλὰ ἢ ὀλίγα, ἀλλὰ παρὲν ἡ εἰσφορά νὰ μὴ εἶναι κατωτέρα τοῦ δυνατοῦ. E

Ἦκούσατε προηγουμένως, ὅταν ἠξιώθημεν νὰ ὁμιλήσωμεν πρὸς τὴν ἰδικήν σας ἀγάπην, τότε τοῦ ἀνεγνώσκοντος τὸν ψαλμὸν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐξεδίωκε τὸν ἀμαρτωλὸν ἀπὸ τὸν ἱερὸν περιβάλλον καί προέτρεπε τοὺς ἀγγέλους καί τὰς οὐρανίας δυνάμεις νὰ ὑμνοῦν τὸν Θεὸν τῶν δλων. Θέλετε λοιπὸν καί σήμερον νὰ ἀκούσωμεν αὐτὴν τὴν ἀγγελικὴν μελωδίαν ἰστάμενοι καί ἡμεῖς ἐκεῖ κάπου πλησίον; Ἐγὼ νομίζω, ὅτι θέλετε. 107 A Διότι ἂν ἄνθρωποι, μισοὶ, ὅταν στήνουν χορούς εἰς τὴν ἀγορὰν καί εἰς τὰ θεῶν σκότους καί παράκαιρα τραγουδοῦν πορνικὰ καί χυδαῖα ἄσματα, ἀνοστατώνουν ὅλην τὴν πόλιν καί τὴν κάνουν νὰ στρέφῃ τὴν προσοχὴν τῆς πρὸς αὐτοὺς, τότε ἡμεῖς ποῦ ἀνυμνοῦμεν τὸν βασιλέα τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων, τῶν ἐπουρανίων χορῶν, τὸν βασιλέα αὐτοῦ τοῦ σύμπαντος, δὲν θὰ συγκεντρωθῶμεν, ὥστε νὰ ἀκούσωμεν τὴν θείαν ἐκείνην καί μακαρίαν φωνήν; Διαφορετικὰ, ποῖαν συγχώρησιν ἠμποροῦμεν νὰ ἐπιζητήσωμεν; Καί πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀκούσωμεν; Θὰ εἴπῃ κάποιος, Ἄφοῦ ἀνέλθωμεν εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, ἂν ὄχι σωματικῶς, ἀλλὰ ψυχικῶς, ἂν ὄχι μὲ τὴν προσωπικὴν παρουσίαν, ὅμως μὲ τὴν διάνοιαν. B Διότι τὸ σῶμα, καθὼς εἶναι γήινον καί βαρὺ, εἶναι προωρισμένον ἀπὸ τὴν φύσιν νὰ μένῃ κάτω. Ἐνῶ ἡ ψυχὴ εἶναι λυτρωμένη ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀνάγκην καί ἰστάται εὐκόλως εἰς τὰ ὑψηλότερα καί τὰ μακρὰ μέρη. Ὄστε, καί ἂν βελήσῃ νὰ φθάσῃ εἰς αὐτὰς τὰς ἔσχατὰς τῆς οὐκουμένης καί νὰ ἀναθῇ εἰς τὸν οὐρανόν, τίποτε δὲν τὴν ἐμποδίζει. Τόσον ἑλαφρὰ εἶναι τὰ πτερά τῶν οὐροσσομῶν, ποῦ τῆς ἔδωσαν ὁ Θεός. Δὲν τῆς ἔδωκε δὲ μόνον ἑλαφρὰ πτερά, ἀλλὰ τῆς ἐχάρισε καί ὀφθαλμοὺς, οἱ ὁποῖοι βλέπουν δεξιότερον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος. Διότι ἡ δράσις μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος, ἂν μὲν στρέφεται πρὸς τὴν καθαρὸν ἀτμόσφαιραν, προχωρεῖ καί φθάνει εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. C Ἄν ὅμως προσπέσῃ εἰς μικρὸν ἔστω σῶμα, γυρίζει πάλι πρὸς τὰ ὀπίσω, ὥσάν νὰ ἀνεχαιτίσθῃ ἀπὸ κάποιο ἀντίθετον ρεῖμα. Ἐνῶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ψυχῆς, εἴτε τοῖχους συναντήσουν εἴτε τελεῖν, εἴτε μεγάλα ὄρη, ἀκόμη καί αὐτὰ τὰ οὐράνια σώματα, δ-

2. Πρξ. Ματθ. 96, 24 - 26.

λα τὰ προσπερνούν εὐκόλως.

Ἄλλὰ ὁμως, ἡ ψυχὴ, παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἔχει τόσην ταχύτητα εἰς τὴν κίνησίν της καὶ θάλει με τὴν ὀξύτητα, ἐν τούτοις δὲν εἶναι ἀτάκτως εἰς τὴν κατανόησιν τῶν οὐρανίων, ἀλλὰ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἐκείνου τοῦ θὰ τὴν χειραγωγήσῃ. Ἄς κάμωμεν λοιπὸν, ὅπως κάμουν αὐτοὶ τοῦ ἐπιθυμοῦν νὰ ἴδουν τὰ βασιλικά παλάτια. Ἐ Τί κάμουν λοιπὸν ἐκεῖνοι; Ἀφοῦ ζητήσουν τὸν κλειδοκράτορα τῶν θυρῶν, προσέρχονται εἰς αὐτὸν καὶ συζητοῦν καὶ τὸν ἰκετεύουσιν, πολλὰς φορές τοῦ δίδου καὶ χρήματα, ὥστε νὰ τοὺς ἐξυπηρετήσῃ. Ἄς προσέλθωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς ἓνα ἀπὸ αὐτοὺς τοῦ εἶναι ἐπιτετραμμένοι διὰ τὰς οὐρανίους πύλας καὶ ἄς συζητήσωμεν καὶ ἄς τὸν ἰκετεύσωμεν καὶ ἀντι χρημάτων ἄς τοῦ φανερώσωμεν καλὴν θέλησιν καὶ εὐκρινῆ διάθεσιν. Καὶ ἂν ἐκεῖνος λάθῃ αὐτὸν τὸν μισθόν, θὰ μᾶς κρατήσῃ ἀπὸ τὸ χέρι καὶ θὰ μᾶς περιφέρει παντοῦ καὶ δὲν θὰ μᾶς δεῖξῃ μόνον τὰ ἀνάκτορα, Ἐ ἀλλὰ καὶ τὸν ἴδιον τὸν βασιλέα καθήμενον, μετὰ τὰ στρατεύματά του παρόντα, μετὰ τοὺς ἀσχιστρατήγους παριστάμενους, μετὰ τὰς μυριάδας τῶν ἀγγελικῶν στρατευμάτων καὶ τὰς χιλιάδας τῶν ἀρχαγγελικῶν. Ὅλα θὰ μᾶς τὰ δεῖξῃ μετὰ ἀκριβείαν, ὅσον ἠμποροῦμεν, δέξαι, νὰ τὰ ἴδωμεν. Ποῖος λοιπὸν εἶναι αὐτός; Ποῖος εἶναι αὐτός εἰς τὸν ὅποιον ἔχει ἀνατεθῆ ἡ εὐθύνη διὰ τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὅποιον θέλομεν τώρα νὰ εἰσελθῶμεν; Εἶναι ὁ Ἡσαΐας, ὁ πλεονεμεγάλφωνος ἀπὸ ὅλων τοῦ προφήτας. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη νὰ συζητήσωμεν μετὰ αὐτόν. Ἄλλὰ ἀκολουθήσατε βαδίζοντες μετὰ συγκρατημένον ὄμμα καὶ μετὰ πολλὴν ἠουχίαν. Ἄς μὴ εἰσελθῇ κανεὶς φορτωμένος μετὰ τὰς δικτακὰς φροντίδας, κανεὶς θλασίων, κανεὶς καταπιεσμένος.¹⁰⁸ Ἀ ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ νὰ τὰ ἀφήσωμεν ἔξω ἀπὸ τὴν πρώτην θύραν καὶ ἔτι νὰ εἰσελθῶμεν ὅλοι. Διότι εἰσερχόμεθα εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν οὐρανῶν καὶ βαδίζομεν ἐπάνω εἰς ἀπαστράπτουσα μέρη. Καὶ τὸ ἐσωτερικὸν των εἶναι γεμάτον ἀπὸ ἀπάλυτον σιγῆν καὶ ἀπόρητα μυστήρια.

Ἄλλὰ παρατηρήσατε μετὰ προσοχὴν. Διότι ἡ ἀνάγκη τῶν Γραφῶν εἶναι ἀποκάλυψις τῶν οὐρανῶν. «Καὶ συνέδη», λέγει, «κατὰ τὸ ἔτος ὅπου ἔθυσαν ὁ Ὁσίος ὁ βασιλεὺς, εἶδον τὸν Κύριον νὰ κάθεται ἐπάνω εἰς ἓνα θρόνον ὑψηλὸν καὶ μετέωρον».¹⁰⁹ Εἶδες φιλοφροσύνην καλοῦ δούλου; Μᾶς εἰσήγαγεν εὐθὺς εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον, B

8. Ἔσθ. 6, 1.

χωρὶς νὰ μᾶς περῶσῃ πρῶτα ἀπὸ μακροῦς διαδρόμους, ἀλλὰ ταυτοχρόνως ἤνοιξε τὰς πύλας καὶ μᾶς ἔδειξε ἀντικρὺ τὸν βασιλέα νὰ κάθεται. «Καὶ τὰ Σεραφείμ», λέγει, «ἕστατον περίεξ αὐτοῦ εἰς σχῆμα κύκλου. Ἐξ πτέρυγας τὸ ἓν καὶ ἕξ πτέρυγας τὸ ἄλλο. Καὶ μετὰ τὰς δύο ἐκάλυπτον τελείως τὸ πρόσωπον, μετὰ τὰς ἄλλας δύο τοὺς πόδας καὶ μετὰ τὰς ἄλλας δύο ἵπταντο καὶ ἐκραύαζον τὸ ἓν πρὸς τὸ ἄλλο: ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, Κύριος Σαβαώθ.»¹¹⁰ Ὅντως εἶναι ἅγιος, διότι ἠξίωσε τὴν ἰδικήν μας φύσιν νὰ θάλητῃ τὸσα καὶ τέτοια μυστήρια, διότι μᾶς κατέστησε κοινωνὸς τέτοιων μυστικῶν. Μὴ κατέλαβε φέρῃ καὶ τρέμος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁδοῦ αὐτῆς. C Καὶ τί τὸ παράδοξον εἶναι, ἂν ἐμὲ, τοῦ εἶμαι ἀπὸ πηλὸν καὶ χῶμα, μετὰ τέλει-θεν ἐκπληξίς, ἀφοῦ καὶ αὐτὰς τὰς οὐρανίους δυνάμεις κατέχη διὰ παντός μεγίστη ἐκπληξίς; Διὰ τοῦτο ἀποστρέφουν τὰ πρόσωπά των καὶ προβάλλουν τὰς πτέρυγας ἀντι τείχους, διότι δὲν ὑποφέρουν τὰς ἀκτίνας τοῦ ἐκπέμπονται ἀπὸ ἐκεῖ. Βεβαίως δὲ εἶπη κάποιος ἢ εἰκὼν αὐτῆ εἶναι μία ἐκφρασις συγκρατάσεως. Διότι πᾶς εἶναι θυμῶν νὰ μὴ τὰς ὑπομένουν, εἰς ἐμὲ τὰ λέγεις αὐτά; Αὐτὰ νὰ τὰ εἰπῆς εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι θέλουν νὰ ἐρευνοῦν μετὰ περιέργειαν τὴν μυστικὴν καὶ μακροῖαν φύσιν, οἱ ὅποιοι τολμοῦν τὰ ἐτόλμητα. Τὰ Σεραφείμ οὐτε κατὰ συγκράτασιν τοῦ Θεοῦ δὲν ἐτόλμησαν νὰ τὸν ἀντικρῶσιν, καὶ ἐτόλμησαν θυβραπὸς νὰ εἰπῆ, ἢ μᾶλλον ἐτόλμησε νὰ σκεφθῇ, D ὅτι θύναται νὰ ἴδῃ μετὰ ἀκριβείαν καὶ καθαρότητα τὴν ἀπαρασάστον φύσιν τοῦ Θεοῦ, τὴν ὅποιαν δὲν θύναται νὰ ἀνεύσιν οὐτε τὰ χειροῦδεμ; Φοῖτε, ὁρανε, κλονίσου ἀπὸ τὴν θέσιν σου, γῆ. Διότι αὐτὰ τὰ τολμήματα εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ ἐκεῖνα. Διότι τὰς ἀσεβείας τοῦ ἔπραττον ἐκεῖνοι τότε, τὰς κάμουν καὶ αὐτοὶ τώρα. Διότι προσκυνοῦν τὴν κτίσιν ὁμοίως. Αὐτὸ ποῦ ἐπενόησαν αὐτοὶ τώρα, κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς, ἐκεῖνης δὲν ἐτόλμησεν οὐτε νὰ εἰπῆ, οὐτε νὰ ἀκούσῃ. Τί λέγεις, λοιπὸν; Τὸ φαινόμενον ἦταν μία ἀπλή συγκρατάσεως; Ναί, ἀλλὰ ἦταν συγκρατάσεως τοῦ Θεοῦ. Διότι, ἐὰν ὁ Δανιὴλ, ποῦ εἶχε μεγάλην παρηγοσίαν πρὸς τὸν Θεόν, δὲν ὑπέμεινε νὰ ἴδῃ ἄγγελον, ὁ ὅποιος ἐνεργασίῃ εἰς αὐτόν, Ἐ ἀλλὰ ἔπεσε καὶ ἐξηπλώθη πρηγνῆς, διότι διελύθησαν τὰ ὄργανα τῆς ὁρασεως του μπροστὰ εἰς τὴν δόξαν ἐκείνην,¹¹¹ τί τὸ θαυμαστόν, ἂν ἐξεπλάγησαν τὰ Σερα-

108. Ἄδτ. 6, 2, 8.

109. Ἠεβλ. ἄνω. 10, 1-9.

φείμ, διότι δὲν ὑπέφεραν νὰ βλέπουν τὴν δόξαν ἐκεῖνην; Διότι δὲν εἶναι τόσο μεγάλη ἡ διαφορά τοῦ Δανιὴλ πρὸς τὸν ἄγγελον, ὅση εἶναι τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὰς δυνάμεις ἐκείνας.

Ἄλλὰ διὰ νὰ μὴ ἐπιμείνωμεν περισσότερο εἰς αὐτὰ τὰ θαύματα καὶ ἐμβάλλωμεν τὴν ψυχὴν σας εἰς θάμβος, 109 Α ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἱστορίας μας καὶ ἄς τὴν ὀδηγήσωμεν εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ θέματος μὲ ταπεινότερας διηγήσεις. «Καὶ συνέβη κατὰ τὸ ἔτος ποῦ ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς Ὀζίας». Ἄρξῃς νὰ ἀναζητήσωμεν πρῶτα, διὰ ποῖον λόγον ὁ προφήτης μᾶς προσδιορίζει τὸν χρόνον. Διότι δὲν τὸ κάμνει αὐτὸ ἀσκοπῶς καὶ ἄνευ λόγου. Διότι τὰ στόματα τῶν προφητῶν εἶναι στόμα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἕνα τέτοιο στόμα δὲν δύναται νὰ εἰπῇ τίποτε ἀσκοπῶς. Καὶ ἡμεῖς, λοιπόν, ἄς μὴ τὰ ἀκούσωμεν ἀπρόσεκτα. Διότι, ἐὰν οἱ μεταλλωρῆχοι δὲν παραλείπουν νὰ ἐξάγουν καὶ τὰ μικρὰ ψήγματα, ἀλλὰ, ὅταν συναντήσουν χρυσοφόρον φλέβα, Β ἐξετάζουν ἀκρίβως καὶ τὰς μικρὰς ἴσας, πόσον μάλλον πρέπει νὰ κάμνωμεν ἡμεῖς τὸ ἴδιον μὲ τὰς Γραφάς; Καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν μετάλλων ἡ ἀνεύρεσις τῶν ζητούμενων εἶναι πολὺ δύσκολος. Ἐπειδὴ δηλοῦθαι καὶ τὰ μέταλλα εἶναι γῆ καὶ ὁ χρυσοῦς δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ γῆ, αὐτὴ ἡ ἀνάμιξις τῆς φύσεως τῶν ζητούμενων μετάλλων μὲ τὴν φύσιν τῶν πετρωμάτων τὰ κάμνει ὅστε νὰ μὴ φαίνωνται μὲ τοὺς ὀφθαλμούς. Παρ' ὅλα ὅμως αὐτὰ ἐκεῖνοι δὲν ἐγκαταλείπουν τὴν προσπάθειάν των, ἀλλὰ ἐπιμένουν εἰς τὸ ἔργον των μὲ ἀκρίβειαν. Καὶ θεδαίως γνωρίζουν μὲ τὴν ὄρασιν τί εἶναι ἀκριβῶς ἡ γῆ καὶ τί ἀκριβῶς εἶναι ὁ χρυσοῦς. Εἰς τὴν περίπτωσην ὅμως τῆς Γραφῆς τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει ἔτσι. Διότι ἐδῶ ὁ χρυσοῦς δὲν εἶναι ἀναμειγμένος μὲ τὴν γῆν, ἀλλὰ εἶναι καθαρὸς χρυσοῦς. C «Τὰ λόγια τοῦ Κυρίου», λέγει, «εἶναι καθαρὰ, ἀγνὰ, ἀπηλλαγμένα ἀπὸ κάθε ψεύδος, ὅμοια πρὸς τὸν ἀργυρὸν ποῦ ἐπιπρακτῶθαι καὶ ἐχωνεύθῃ εἰς τὸν κλίθεον τῆς γῆς». Διότι αἱ Γραφαὶ δὲν εἶναι μέταλλα ποῦ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ κατεργασίαν, ἀλλὰ προσφέρουν ἔτοιμον θησαυρὸν, εἰς ἐκείνους ποῦ ζητοῦν τὸν πλοῦτον, ἀπὸ αὐτάς. Διότι ἀρκεῖ νὰ ἐγκύβουν μόνον καὶ δὴ ἀπέλθουν πλήρεις ἀπὸ κάθε ἀλήθειαν. Ἀρκεῖ μόνον νὰ τὰς ἀνοήσουν καὶ δὴ παρατηρήσουν ἀμέσως τὴν λάμψιν τῶν πολυτίμων λίθων.

Ἄλλα αὐτὰ δὲν τὰ εἶπα ἀσκοπῶς, οὔτε παρέτεινα τὸν

6. Ψαλμ. 11. 7.

λόγον εἰς τὴν τύχην, ἀλλὰ τὸ ἔπραξα διότι ὑπάρχουν μερικοὶ θάναυσοι ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι, ὅταν λάβουν ἀπὸ χεῖρας τὰς θείας δίδουσι καὶ εὗρουν μέσα χρονολογίας καὶ κατάλογον ὀνομάτων. D ἀμέσως τὰ προσηγοῦν καὶ ἀπαντοῦν εἰς ὅσους τοὺς ἐπικρίνουν. Ὄνόματα μόνον εἶναι καὶ δὲν παρέχουν καμμίαν ὠφέλειαν. Τί λέγεις; Ὁ Θεὸς ὁμοίει καὶ σὺ ταλιμῶς νὰ εἰπῇ, ὅτι δὲν εἶναι καθόλου χρήσιμα; Διότι, ἐὰν εὗρης ἀπλήν ἐπιγραφὴν, δὲν θὰ σταματήσης μὲ ἠδιαφέρον, εἰπέ μου, καὶ δὲν θὰ ἀνερευνηθῆς τὸν πλοῦτον ποῦ περιέχει; Καὶ τί λέγω μόνον χρονολογία καὶ ὀνόματα καὶ τίτλους; Μάθε πῶσιν δύναμις ἔχει καὶ ἐνὸς μόνου γράμματος ἡ προσθήκη, καὶ παῖδα νὰ καταφρονῆς ὀλόκληρα ὀνόματα. Ὁ πατριάρχης μας Ἄβραάμ (διότι μάλλον ἰδικὸς μας εἶναι αὐτὸς παρὰ τῶν Ἰουδαίων) εἰς τὴν ἀρχὴν ὀνομάζετο Ἄβραμ, τὸ ὅποιον ἐρμηνευόμενον σημαίνει «περὶ ἔτη». E Ἀργότερον μετονομασθεὶς Ἄβραάμ ἔγινε πατὴρ ὄλων τῶν ἐθνῶν. Ἔτσι ἡ προσθήκη ἐνὸς μόνου γράμματος εἰς τὸν δίκαιον τὸν περιέβαλε μὲ πόσον μεγάλο ἀξίωμα. Ὅπως δηλαδὴ οἱ βασιλεῖς ἀπονέμουν εἰς τοὺς ὑπάρχους τῶν χρυσῶ διπλώματα, ὡς σύμβολον τῆς ἐξουσίας, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς τότε ἔδωκεν εἰς τὸν δίκαιον ἐκεῖνον τὸ στοιχείον ὡς σύμβολον τῆς τιμῆς. 110 Α

Ἄλλα περὶ τῶν ὀνομάτων θὰ ὁμιλήσω εἰς ἄλλην περίπτωση. Πόσον μεγάλο εἶναι τὸ κέρδος ἀπὸ τὴν γνώσιν τῶν χρόνων καὶ πόσον μεγάλη ἡ βλάβη ἀπὸ τὴν ἀγνοίαν, εἶναι ἀναγκαῖο νὰ τὸ ἀναπτύξω καὶ αὐτὸ τὸ θέμα. Καὶ πρῶτον θὰ τὸ ἀποδείξω ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ γεγονότα τοῦ θείου. Αἱ διαθήκαι καὶ τὰ συμβόλαια γάμων, τὰ συμβόλαια διὰ τὰ χρέη καὶ τὰ ἄλλα τὰ πάσης φύσεως, ἐὰν δὲν ἀναγράφουν ἐπάνω τὴν χρονολογίαν, στεροῦνται παντὸς κύρους. Διότι αὐτὰ εἶναι ποῦ δίδει ἰσχὺν εἰς αὐτὰ. Β αὐτὸ ἀνατρέπει τὰς ἀμφισβητήσεις, αὐτὸ οὐδὲ ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὰ δικαστήρια καὶ τοὺς ἐχθροὺς τοὺς κάμνει φίλους. Διὰ τοῦτο οἱ συντάκται τῶν ἐγγράφων αὐτῶν ἀναγράφουν πρῶτα ἐπάνω - ἐπάνω τὴν χρονολογίαν, ὅπως τοποθετοῦν τὸν λύχνον ἐπάνω εἰς τὸν λυχνιστάτην, διὰ νὰ φέγγῃ εἰς τοὺς β-λους ποῦ εὕρισκονται κάτω. Καὶ ἂν ἀφαιρῆσθαι ἀπὸ τὰ συμβόλαια τὰ στοιχεῖα τῆς χρονολογίας, εἶναι ὡσάν νὰ ἀφαιρῆσθαι τὸ φῶς καὶ νὰ φέρῃς εἰς ὄλα τὸ σκότος καὶ τὴν ταραχὴν. Διὰ τοῦτο κάθε βουσιλήψια, εἴτε πρὸς φίλους

7. Ὁ Ἄβρααμ κατ' ἀρχὴν εἰλέγετο Ἄβραμ, τὸ ὅποιο σημαίνει «πατὴρ ἔθνος», ἢ καὶ «πατέρας», τὸ δὲ Ἄβρααμ ὀνομασθεὶς ἐκλήθη.

εἴτε πρὸς ἐχθρούς, εἴτε πρὸς ἀνθρώπους τῆς οἰκίας, εἴτε πρὸς ἐπιτρόπους καὶ οἰκονόμους, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ αὐτῆν τὴν διασφάλισιν καὶ παντοῦ, εἰς ὅλα τὰ ἐγγράφα σημειώσομεν καὶ τὸ ἔτος, καὶ τὸν μῆνα, καὶ τὴν ἡμέραν.

Κ Ἐάν λοιπὸν τὸ πρᾶγμα ἔχη τὴν ἰσχὺν εἰς τὰς δικωτικὰς ὑποθέσεις, εἰς τὰς πνευματικὰς ἔχει ἀκόμη μεγαλύτεραν καὶ χρησιμωτέραν. Διότι τὰς προφητείας αὐτὰς τὰς ἀποδεικνύει προφητείας. Καὶ ἡ προφητεία δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ προαγγελία τῶν μελλόντων. Ἐκεῖνος λοιπὸν τοῦ ἀγνοεῖ τὰς περιστάσεις καὶ τὸν χρόνον τῶν πραγμάτων τοῦ ἐλέγχθαι ἢ τῶν γεγονότων τοῦ συνέστησαν, πῶς θὰ δυνηθῆ νὰ ἀποδείξῃ τὸ κύριον τῆς προφητείας εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος τὸ ἀμφισβητεῖ. Ἀπὸ ἐδῶ προέρχονται αἱ ἐριδες καὶ αἱ νίκαι μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν εἰδωλοπατρῶν, ὅταν ἡμεῖς ἀποφαινώμεθα, ὅτι αἱ ἱσκαὶ μας ἀληθεῖαι εἶναι παλαιότεραι ἀπὸ τὰς ἀληθείας ἐκείνων. Ἀπὸ ἐδῶ ἐπίσης προέρχονται καὶ αἱ ἀποδείξεις μας διὰ τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸν ἀγῶνα, μὲ τοὺς Ἰουδαίους. Διὸ πρὸς τοὺς ἀθλοῦς καὶ ταλαιπώρους Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι ἀπὸ τὴν ἀγνοίαν τῶν χρόνων διέπραξαν τὸ μέγιστον σφάλμα. Διότι ἐάν ἦκουον τὸν πατριάρχην, ὁ ὁποῖος ἔλεγε ἄδεν θὰ λείψῃ ἔρχων ἀπὸ τὴν φυλῆν Ἰούδα καὶ ἀρχηγός ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους σου, μέχρις ὅτου ἔλθῃ ἐκεῖνος εἰς τὰ χέρια τοῦ ὁποῦ ἀπέκτανται αἱ ἐξουσίαι* καὶ ἐάν παρετήρουν μὲ ἀκρίθειαν τὸν χρόνον τῆς παρουσίας, δὲν θὰ ἐξέπιπτον ἀπὸ τὸν Χριστῶν. διὰ νὰ περιπέσουν εἰς τὸν Ἄντιχριστῶν. Πράγμα τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὴν ἰσχὺν καὶ ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ὅταν εἶπεν, ὅτι: «Ἐγὼ ἦλθον ἐξ ὀνόματος τοῦ Πατρὸς μου ὡς ἀντιπρόσωπός σου. τοῦ φανερώσει τὸ ὄνομά του καὶ τὸ θέλημά του, καὶ ὅμως δὲν μὲ δέχεσθε καὶ δὲν πιστεύετε εἰς τὴν θεῖαν ἀποστολήν μου. Ἐάν ἔλθῃ ἄλλος, ψευδὴς Μεσσίας, ποῦ θὰ ἐπιδικῆ τὸ ἱσκὸν του σωματικῶν καὶ τὴν δόξαν τοῦ ἱσκοῦ του ὀνόματος, ἐκεῖνον θὰ τὸν ὑποδεσφῆτε.* Εἶδος ποῖον μέγα παράπτωμα Ε προήλθεν ἀπὸ τὴν ἀγνοίαν τῶν χρόνων: Μὴ ἀδιαφορήσης λοιπὸν διὰ μίαν τὸσον μεγάλην ἀλήθειαν. Ὅπως δηλαδὴ στοὺς ἀγρούς τὰ δροσετικὰ σημεῖα καὶ αἱ στίλαι δὲν ἐπιτρέπουν νὰ συγχώνηται αἱ ἀγροτικαὶ ἱδιοκτησίαι, ἔτσι καὶ αἱ χρονολογίαι δὲν ἀφίουν τὰ γεγονότα νὰ συμπιπτῶν, ἀλλὰ μὲ τὸν διαχωρισμὸν τῶν καὶ τὸν ποσοδιορισμὸν τῆς χρονολογικῆς τῶν τάξεως, μὲς ἀπαλλάσσουσιν

8. Γεν. 49, 10.

9. Γεν. 6, 48.

ἀπὸ μεγάλην ταραχήν.

Ἀξίζει λοιπὸν νὰ σὰς εἰπῶ ποῖος ἦταν αὐτός ὁ Ὀυρίας¹¹ Α καὶ πότε ἐβασίλευσε καὶ ποῖον ὑπῆρξε βασιλεὺς καὶ πόσον χρόνον ἐβασίλευσε καὶ πῶς ἐτελείωσε τὴν ζωὴν του. Ἡ μᾶλλον πρέπει νὰ σιωπήω πλέον. Διότι κατ' ἀνάγκη θὰ ἀνοιχθῶ εἰς ἓνα σπείρον πέλους ἱστοριῶν. Καὶ ὅσοι σκοπεύουσιν νὰ διασχίσουσιν ἓνα τέτοιο πέλους πρέπει νὰ ἀρχίσουσιν τὸ ταξίδιον, ἄχι μὲ κουρασμένους ἐπιβάτας, ἀλλὰ μὲ ἀκμαίους. Διὰ τοῦτο ὑπάρχουσιν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς θαλάσσης καὶ λιμένες καὶ νήσοι, διὰ νὰ ἀναπαύεται ἐνδριμῶς ἐκεῖ καὶ ὁ κυβερνήτης καὶ ὁ ναῦτης, ὁ μὲν ἓνας ἀφήνων τὴν κώπην καὶ ὁ ἄλλος ἀποτακτικῶν ἀπὸ τὸ τιμὸν. Διὰ τοῦτο ἐπέκθησαν αἱ ἀνθρωπὶ καὶ ἰδρύουσιν εἰς ὅλους τοὺς ἐδάμους πανδοχεῖα καὶ καταλύματα. Β διὰ νὰ ξεκουράζωνται καὶ τὰ ὑποζύγια καὶ οἱ ἀδοκτοροί. Διὰ τοῦτο καὶ διὰ τὴν διδασκαλίαν ὑπάρχει ἐνδεδειγμένος χρόνος σωπῆς, ὥστε οὔτε ἡμεῖς νὰ κουρασώμεθα ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν λόγων, οὔτε καὶ σὰς νὰ κουράζωμεν. Αὐτὸν τὸν ἐνδεδειγμένον χρόνον ἔχει ὑπ' ἄκρην τοῦ καὶ ὁ Σολομῶν, ὅταν λέγει: «Εἶναι καιρὸς σωπῆς καὶ καιρὸς κατὰ τὸν ὅποιον ἔχει τὸ δικαίωμα κανεὶς νὰ ὁμιλήσῃ.»¹² Ἄς ὑπάρξῃ λοιπὸν εἰς ἡμᾶς καιρὸς σωπῆς, διὰ νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὸν διδάσκαλον καιρὸς νὰ ὁμιλήσῃ. Διότι τὰ ἱσκαὶ μας ὁμοιάζουσιν μὲ οἶνον, ὁ ὁποῖος προσφέρεται ἐλήφθη ἀπὸ τὸ «ὀπολίνιον»,¹³ ἐνῶ ἡ διδασκαλία αὐτὰ ὁμοιάζει μὲ οἶνον παλαιῶν, ὁ ὁποῖος παρέχει μεγάλην ὠφέλειαν καὶ δυνάμιν, εἰς αὐτοὺς ποῦ ἔχουσιν ἀνάγκη ἀπὸ αὐτά. C Καὶ συνέθη σήμερον αὐτὸ ποῦ λέγει τὸ εὐαγγέλιον. Μετὰ τὸν κατώτερον οἶνον προσφέρεται ὁ καλύτερος.¹⁴ Καὶ ὅπως ἐκεῖνον τὸν οἶνον δὲν τὸν παρήγαγε ἀμπελος, ἀλλὰ τὸν ἔκαμε ἡ δυνάμις τοῦ Χριστοῦ, ἔτσι καὶ τὸν λόγον αὐτὸν δὲν τὸν παράγει ἀνθρωπίνῃ διάνοιαν, ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ νάματα εἶναι ἄφθονα καὶ πνευματικὰ, ὡς τὰ δεχθῶμεν μὲ ἤλθον, ὡς τὰ πρῆξωμεν μὲ ἀσφάλειαν, ὥστε νὰ ἀρδευώμεθα διαρκῶς ἀπὸ αὐτὰ καὶ νὰ φέρωμεν ὄριμον τὸν καρπὸν εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος ἐχάρισεν αὐτά. D Εἰς αὐτὸν ἀνήκει κάθε δόξα καὶ τιμὴ καὶ μὲ τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν καὶ τὸ πανάγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

10. Ἐκκλ. 3, 7.

11. Πρόκειται διὰ τὸ ἱσκὸν ποῦ ὄνομα εἰς τὸ κατωτέρω: καὶ γινώσκονται ὡς ἕνας τῶν σταφυλιῶν, διὰ νὰ καταστῆ ἐνοικεῖται ἢ μεταφορᾶ τοῦ.

12. Πρῶτ. Ἰωάν. 3, 10.

ΟΜΙΛΙΑ Γ'

ΕΙΣ ΤΟ ΑΓΓΕΛΙΟΝ ΒΙΒΑΙΟΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΚΛΗΤΩΝ, ΟΠΟΥ ΛΕΓΕΤΑΙ: ΥΠΕΡΦΑΝΗΣ Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΥ ΟΥΚΙΟΥ.¹ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΑΙΣ ΠΕΝΟΦΟΡΟΙΣ ΚΑΙ ΟΤΙ ΑΕΝ ΠΡΕΣΒΙ Ο ΕΝΑΡΕΤΟΣ ΝΑ ΕΞΗ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΗΝ ΠΕΠΟΙΘΗΣΙΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΑΙΤΟΝ ΤΟΥ ΚΑΙ ΠΟΡΟΝ ΜΕΤΑΔΟ ΚΑΚΟΝ ΕΙΝΑΙ Η ΑΔΑΞΟΝΙΑ.

111 Ε Εύλογητός ὁ Θεός, καὶ ἐπὶ τῆς ἰδικῆς μας γενεᾶς ἀπεφάνησαν μάρτυρες καὶ ἠξιώθημεν καὶ ἡμεῖς νὰ ἴδωμεν ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἐσφάζοντο ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, ἀνθρώπους οἱ ὅποιοι ἔσταζον ἅγιον αἷμα ποῦ ποτίζει δὴν τὴν ἐκκλησίαν, οἱ ὅποιοι στάζουν αἷμα, φοδερὸν μὲν εἰς τοὺς δαίμονας, ποθητὸν δὲ εἰς τοὺς ἀγγέλους, εἰς ἡμᾶς δὲ σωτήριον. ἠξιώθημεν νὰ ἴδωμεν ἀνθρώπους νὰ πολεμοῦν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, νὰ νικοῦν, νὰ στεφανώνωνται. 112 Α Καὶ δὲν ἠξιώθημεν μόνον νὰ ἴδωμεν, ἀλλὰ νὰ δεχθῶμεν καὶ τὰ ἴδια τὰ σώματα τῶν ἀθλητῶν καὶ νὰ ἐγωμεν τώρα πληροῦν μας τοὺς στεφανωμένους νικητὰς. Ἄλλὰ τὸν λόγον διὰ τοὺς μάρτυρας θὰ τὸν ἀφήσωμεν τώρα εἰς τὸν ζῆλωτὴν τῶν μαρτύρων, τὸν κοινὸν μας διδάσκαλον. Ἐγὼ δὲ θὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ὁκίου, διὰ νὰ ἐξοφλήσω ἕνα παλαιὸν χρέος καὶ νὰ σᾶς ἀπαλλάξω ἀπὸ τὴν πολὺχρονον ἀδημονίαν τῆς ἀκροάσεως. Διότι ἀνυπομονεῖ, τὸ γνικρίζω καλά, ὁ καθένας ἀπὸ σᾶς νὰ ἀκούσῃ τὴν ἱστορίαν ἐκείνην. Καὶ αὐτὴν τὴν ἀδημονίαν τὴν παρέτεινα ἐγὼ, ὄχι διότι ἤθελα νὰ ἐπιτείνω τὸν πόνον σας, Β ἀλλὰ διότι ἐπέδικα νὰ ἀδείξω τὴν ἐπιθυμίαν σας, ὥστε ἡ τράπεζα ποῦ σᾶς παραθέτω νὰ σᾶς φωνῇ γλυκυτάτῃ, διότι οἱ πλοῖσοι μάγειροι, ἂν οἱ συνδαιτυμόνες των εἶναι χορτάτοι, δύνανται νὰ διεγείρουν τὴν ὄρεξιν των μὲ πολυτελῆ ἐδέσματα. Τὴν τράπεζαν ὁμοίως τῶν πτωχῶν τίποτε δὲν τὴν κέρνει νὰ φαίνεται τόσοσιν λαμπρά, ὅσων τὸ νὰ ἐπιτύχῃ κανεὶς τοὺς συνδαιτυμόνας του πενησαμένους.

1. Β' Παρ. 26, 16, πρδλ. καὶ Δ' Βασίλ. 16, ἐνθα εἶπες ἀναφέρεται ὅς Ἄκαριος.
2. Ἐνοεῖ τὸν ἐπίσκοπον Ἀντιόχειος Φιλιδιανόν, κατὰ τοὺς ἰστορίας ἀνωμαλῶν λόγων εἰς προγενεστέρους ἡμέρας.

Ποῖος εἶναι λοιπὸν, ὁ Ὁκίος, καὶ ποῖων ἦταν ἀπόγονος καὶ ποῖων βασιλεὺς, καὶ πόσων χρόνων ἐβασίλευσε, καὶ ποῖα ἐνάρετα ἔργα ἔπραξε καὶ ποῖα σφάλματα; καὶ πῶς ἐτεμετίσθη τὸν θῖον του; C Ὅλα αὐτὰ θὰ τὰ εἰπῶ τώρα πρὸς σᾶς, ἢ μᾶλλον ὅσα εἶναι δυνατόν νὰ εἰπῶ, ὥστε νὰ μὴ παραφορτώσω τὸ μυαλὸ σας μὲ τὴν μακρὰν διήγησιν. Πράγμα ποῦ γίνεται καὶ μὲ τὸ φῶς τοῦ λύχνου. Πραγματικὰ, ἂν ἐπιστάθῃς ἐκεῖ εἰς τὴν θραυλίδα σταγόνα-σταγόνα τὸ λάδι, τότε εἶδεις τὴν ἀνάλογον προφήν εἰς τὸ πῦρ. Ἄν ὁμοίως τὸ χῶρος ἔδωκ μαζί τὸ λάδι, τότε σῶνεις καὶ τὴν ὑπάρχουσαν φλόγα. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ Ὁκίος ἦταν ἀπόγονος τοῦ Δαυὶδ καὶ ἦταν βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. Ἐβασίλευσε δὲ πενήντα δύο ἔτη. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκυδερνοῦσε μὲ ἐπιτυχίαν, ἀργότερον ὁμοίως ἔπεισε εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Διότι, ἀφοῦ ὑπερεβήτησε τὴν ἀξίαν του, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἱεροσύνης. D Τόσων μεγάλου κακόν εἶναι ἡ ἀλαζονεία. Καὶ πραγματικὰ, πείθει τὸν καθένα νὰ ἀγνοῇ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ὕστερ' ἀπὸ, πολλοὺς μόνους καταστρέφει τὸν θησαυρὸν τῆς ἀρετῆς. Καὶ τὰ μὲν ἀλλὰ κακὰ συνήθως μᾶς νικοῦν, ὅταν ἀμελοῦμεν, ἐνῶ αὐτὴ γεννᾶται, ἐνῶ ζῶμεν εἰς τὴν ἀρετὴν. Διότι τίποτε δὲν συνηθίζει τόσοσιν νὰ γενῆ τὴν ἀλαζονείαν, ὅσων ἡ ἀγαθὴ συνειδήσις, ἐάν δὲν προσέχωμεν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς, ὁ ὅποιος ἐγνωρίζεν, ὅτι μετὰ τὰ κατὰρῶματα ἐμφανίζεται μέσα μας αὐτὸ τὸ πάθος, ἔλεγεν εἰς τοὺς μαθητὰς: E «Ὅταν κάμετε ὅλα ὅσα σᾶς διέταξεν ὁ Θεὸς διὰ τῶν ἐντολῶν του, πρέπει νὰ λέγετε, ὅτι ἐμεθεα δοῦλοι ἀχρηστοί.» Ὅταν δηλαδὴ τὸ θηρίον πρόκειται νὰ εἰσέλθῃ μέσα σας, τότε, λέγει, νὰ τοῦ κλείετε τὴν θύραν μὲ τὰς λέξεις αὐτάς. Καὶ δὲν τοὺς εἶπε, ὅταν τὰ κάμετε ὅλα εἰσθε ἀχρηστοί, ἀλλὰ νὰ λέγετε ὅτι ἐμεθεα ἀχρηστοί. Λέγε το, μὴ φοβηθῆς, ἐγὼ δὲν θὰ ἀποφασίσω μὲ γνώμονα τὴν ἰδικὴν σου κρίσιν. Ἄν δηλαδὴ σὺ εἰπῆς τὸν ἑαυτὸν σου ἀχρηστον, ἐγὼ σὲ στεφανώσω ὡς χρῆσιμον. Ἔτσι καὶ ἄλλοῦ λέγει: «Λέγε σὺ πρῶτος τὰς ἀνομίας σου, διὰ νὰ δικαιωθῆς.» 113 Α Εἰς τὰ κοσμικὰ δικαστήρια μετὰ τὴν κατηγορίαν καὶ τὴν ὁμολογίαν τῶν ἁμαρτημάτων ἀναμένει τὸν κατηγορούμενον ὁ θάνατος. Ἐγὼ εἰς τὸ θεῖον δικαστήριον μετὰ τὴν κατηγορίαν ἐπακολουθεῖ ὁ στέφανος. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Σολομὼν ἔλεγεν: Μὴ ποριτάνῃς τὸν ἑαυ-

3. Λουκ. 17, 10.
4. Ἦσ. 68, 26.

τόν σου δίκαιον ενώπιον τοῦ Κυρίου.⁵ Μὰ ὁ Ὁσίος δὲν ἤκουσε τίποτε ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ εἰσέβαλεν εἰς τὸν ναόν καὶ ἤθελε νὰ θυμιάσῃ, καὶ δὲν ἠμείχτο τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ Ιερῆως. Τί ἔκαμε λοιπὸν ὁ Θεός; Τοῦ δοτεῖς λίπρον εἰς τὸ μέτωπον, διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὸ ἀνάσχυτον πρόσωπον καὶ διὰ νὰ τὸν διδάξῃ, ὅτι τὸ δικαστήριον εἶναι θεῖον καὶ ὅτι ὁ πόλεμος δὲν ἦταν μὲ ἀνθρώπους. Αὐτὰ εἶναι τὰ σχετικὰ μὲ τὸν Ὁσίαν. **Β** Ἀλλὰ ὡς διεβέλωμεν τὴν ἱστορίαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν. Διότι δι' αὐτὸ ἀκριβῶς σὺς διηγῆσθαι ἐκ τῶν προτέρων δια αὐτὰ συντόμως, ὥστε, ὅταν ἀκούσετε τὴν Γραφὴν νὰ τὰ διηγῆται αὐτά, νὰ τὰ παρακολουθήτε μὲ ἀκριβείαν. Ἀλλὰ προσέχετε. «Καὶ ἔπραξε», λέγει, «ὁ Ὁσίος τὸ ὀρθόν καὶ εὐάρεστον ενώπιον τοῦ Κυρίου». ⁶ Μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἡ Γραφή ἐπιβεβαιώνει τὴν μεγάλην του ἀρετὴν. Διότι δὲν ἔπραττε μόνον τὸ ὀρθόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔπραττεν ενώπιον τοῦ Κυρίου, ὄχι πρὸς ἐπίδειξιν ενώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἐκεῖνοι μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων τοῦ ἐσώλιπεν πρὶν ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνην, πού ἠφάνισαν τὰ πρόσωπά των κατὰ τὰς νηστείας, ⁷ καὶ τοῦ ἔκαμαν τὴν προσευχὴν των εἰς τὰ σταυροδρόμια. Καὶ τί δύναται νὰ εἶναι ἀδαιώτερον ἀπὸ δια αὐτά, ἀφοῦ τοὺς μὲν μάχους τοὺς ὑπομένουν, ἀλλὰ γίνονται κάθε ἡμοίωθιν;

Τί κόμηναι, ὦ ἄνθρωπε; Εἰς ἄλλον πρόκειται νὰ λογοδοτήσῃς διὰ τὰς πράξεις σου, καὶ ἄλλον καλεῖς μάρτυρα τῶν πράξεών σου; Ἔχεις ἄλλον δικαστὴν καὶ ἐγκαθησάρας ἄλλον θεατὴν; Δὲν βλέπεις τοὺς ἡγιότους, οἱ ὅποιοι κατὰ τὰς ἱπποδρομίας, ἐνῷ ὅλη ἡ πόλις κάθεται ἐπάνω εἰς τὰς κερκίδας, αὐτοὶ παρατρέχουν δια τὸ μέρος τοῦ σταδίου **Δ** καὶ προσπαθοῦν νὰ καταστρέψουν τὰ ἄρματα τῶν ἀντιπάλων εἰς ἐκεῖνο τὸ σημεῖον, ὅπου θὰ ἴσθου, ὅτι κάθεται ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀπὸ τῶσα μάτια θεωροῦν περισσότερο ἀξιόπιστον μόνον ἓνα ὀφθαλμόν; Σὺ ὅμως ὁ ὁποῖος βλέπεις τὸν βασιλεῦτα τῶν ἰσίων τῶν ἀγγέλων νὰ εἶναι ἀγνωστέης εἰς τοὺς ἰστικούς σου βράχους, ἀφήνεις ἐκεῖνον καὶ καταφεύγεις, εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῶν ὁμοδόλων σου; Καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ὕστερα ἀπὸ τοὺς μυρίους ἀγῶνας σου ἀναχωρεῖς ἀστεφάνωτος, ὕστερ' ἀπὸ πολλοὺς ἰδρωτὰς ἀπέρχου πρὸς τὸν ἀγνωστέην χωρὶς βραδεία; Ἀλλὰ ὁ Ὁσίος δὲν ἦταν τέτοιος, ἀλλὰ ἔκαμαν

5. Πρ61. Ἐπκλ. 7, 15-16.
6. Β' Παρλ. 26, 4.
7. Πρ61. Μαρθ. 6, 2, 5 καὶ 16.

τὸ ὀρθόν καὶ τὸ εὐάρεστον ενώπιον τοῦ Κυρίου. **Ε** Πῶς λοιπὸν, ἐνῷ ἔξη μὲ τάσην προσοχῆν, ὀπλοκλισθῆ καὶ κατέπεσαν; Αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ἐγὼ θαυμάζω καὶ διερωτώμαι, ἡ μὲλλον τὸ πρῶγμα δὲν εἶναι θέσιον ἀπορίας. Διὰ τί ἦταν ἀνθρώπος, ἓνα ὄν, τὸ ὁποῖον διαλοισθαίνοι ἐκόλως πρὸς τὴν ἀμαρτίαν καὶ ρέπει ἐντάνως πρὸς τὴν κακίαν. Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτὸ τὸ δύσκολον, ἀλλὰ εἶναι καὶ διότι μᾶς προστάζειν ὁ Θεὸς νὰ δοξάζωμεν τὴν στεγὴν ὁδὸν ποὺ εἶναι γεμάτη θλίψεις καὶ περιβάλλεται ἀπὸ κρημνοὺς καὶ μὲ τὰς δύο πλευρὰς τῆς. ⁸ Ὃταν λοιπὸν συνυπάξουν καὶ ἡ εὐκολία τῆς θελήσεως καὶ ἡ δυσκολία τῆς ὁδοῦ, νὰ μὴ θαυμάζης πλέον διὰ τὰ παραπτώματα. Διότι ἔπως οἱ σχοινοβάται εἰς τὰ θέατρα ἂν δὲν προσέξουν ὀλίγον, θὰ ἀνατραποῦν καὶ θὰ πέσουν εἰς τὴν ὀρχήστραν καὶ θὰ συντριβοῦν, ἔτσι καὶ σοὶ δοδίζου τὴν ὁδὸν αὐτήν, ἂν ἀδιαφορήσων ὀλίγον, κατακρημνίζονται. Καὶ πραγματικὰ ἡ ὁδὸς αὐτὴ εἶναι στενωτέρα ἀπὸ τὸ σχοινοῦ ἐκεῖνο καὶ ἀπώταμος καὶ ἀνηφορικὴ καὶ πολὺ ὀψηλότερα ἀπὸ αὐτό. **Β** Διότι τελειώνει ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τότε γίνεται περισσότερο ἐπικίνδυνος ἡ διάβασίς τῆς, ὅταν φθάσωμεν ἐπάνω εἰς τὴν κόρυφην. Διότι σοὶ ἴστανται πολὺ ὕψηλά δοκιμάζου μεγάλου τρόμου καὶ μῖα μόνον ἀσφάλεια ἀπαμένει εἰς αὐτοὺς, νὰ μὴ σκύψουν κάτω, νὰ μὴ κοιτάξουν πρὸς τὴν γῆν. Διότι ἀπὸ τῶσον ὄψος προκαλεῖται μεγάλη σκοταδίνη. Διὰ τοῦτο ὁ προφήτης συνεχῶς μᾶς φωνάζει καὶ μᾶς λέγει: «Εἰς τὸ τέλος μὴ καταστρέψῃς τὴν ψυχὴν μου». ⁹ Ὃταν ἡ ψυχὴ μας ἀδιαφορῇ νὰ τὴν ἀνακαλῆ εἰς τὴν ἐργήγορον, καὶ ὅταν πρόκειται νὰ καταπέσῃ, νὰ τὴν συγκρατῆ καὶ τὴν κατευθύνῃ. Διότι εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν χρειάζεσθα μεγάλην παραγορήσιν. Διὰ τί τέλος πάντων; Διότι κάθε ἄνθρωπος, καὶ ἂν εἶναι καθάρατος, ὅταν πρόκειται νὰ προχωρήσῃ εἰς ἓνα ἔργον. **Γ** εἰς τὴν ἀρχὴν ἐπιθεκνύει μέγαν ζῆλον, ἐπειθὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του εἶναι ἐκείσιν καὶ ἡ δύναμίς του εἶναι ἀκόμη ρωμαλέα. καὶ προχωρεῖ μὲ εὐκολίαν εἰς τὸ ἔργον. Ὃταν ὅμως διανύσωμεν τὸ μεγαλύτερον μέρος, τῆς ὁδοῦ καὶ ἡ προθυμία μας μαρανθῇ, καὶ ἡ δύναμίς μας ἐξαντληθῇ καὶ πρόκειται νὰ καταπέσωμεν, τότε ἔρχεται εἰς τὴν κατάλληλον στιγμὴν συμπαραστάτης μᾶς ὁ προφήτης καὶ μᾶς ἀπλῶνει τοὺς λόγους του αὐτοῦ, ὡς μῖαν

8. Ψαλμ. 56, 1.

δακτηρίαν, όταν μᾶς λέγει: «Εἰς τὸ τέλος μὴ καταστρέψῃς τὴν ψυχὴν σου».

Καὶ πραγματικά, ὁ διάβολος τότε ὀρμᾷ μὲ μεγαλύτερον σφοδρότητα. Καὶ, ὅπως οἱ πειραταὶ ποὺ πλέουσι εἰς τὴν θάλασσαν, δὲν ἐπιτίθενται εἰς τὰ πλοῖα, ὅταν αὐτὰ ἐξέρχονται ἀπὸ τὸν λιμένα D (διότι ποῖον ὄφελος ἔχουν νὰ θυσιάσῃ κενὸν τὸ σκάφος); ἀλλὰ, ὅταν ἐπιπλέωνται κατὰφορτα, τότε θέτουν εἰς ἐφαρμογὴν ὅλα τὰ τεχνήσματα τῶν, ἔτσι καὶ ὁ πονηρὸς ἐκείνος δαίμων, ὅταν ἴβῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἔχουν συναγάγει πολλὰ, νηστείαν, προσευχάς, ἐλεημοσύνην, σωφροσύνην καὶ ἄλλην ἐν γένει τὴν ἀρετὴν, ὅταν ἴβῃ τὸν πλοῖόν μας γεμάτων ἀπὸ τοὺς πολυτιμοὺς λίθους τῆς εὐσεβείας, τότε ἐπιτίθεται καὶ ἀπὸ παντοῦ ὑπονομεῖ τὸν θησαυρὸν, ὥστε νὰ θυσιάσῃ τὸ σκάφος πλησὸν εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ λιμένας καὶ νὰ τοὺς στείλῃ πλῆν γυμνοὺς εἰς ἐκεῖνον τὸν λιμένα. Ἐ διὰ τοῦτο ὁ προφήτης μᾶς παρακαλεῖ ὅλους καὶ μᾶς λέγει: «Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς τὴν ψυχὴν σου». Καὶ πράγματι, μετὰ τὴν πτώσιν αὐτοῦ τοῦ εἶδους, ἡ ἀνθρώπινη εἶναι δύσκαλος. «Διότι ὅταν ἕνας πάσῃ τὸν κατήφορον καὶ ὀλισθήσῃ εἰς βάθος κακῶν, ἀναίσχυντος πλῆν καὶ πυρμιένος, καταφρονεῖ τοὺς πάντας».⁹ Καὶ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος πίπτει εἰς τὴν ἀρχὴν, τὸν συγχωροῦμεν ὅλοι διὰ τὴν ἀπειρίαν του. Ἐκεῖνον ὁμως, ὁ ὁποῖος ὑπεκεκλήσθῃ ὕστερον ἀπὸ πολλοὺς δρόμους.¹⁰ Ἀ δὲν τὸν θεωρεῖ κανεὶς ἐκώλως ὅσον συγγνώμης ἢ ἑκασιλογίας. Διότι ἡ πτώσις τότε φαίνεται, ὅτι προφύεται ἀπὸ ἀδιαφορίαν. Καὶ δὲν εἶναι μόνον τοῦτο τὸ δεινόν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πτώσιν οὗτων τῶν ἀνθρώπων σκανδαλίζονται καὶ πολλοὶ, ὥστε καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ὁποῖαν τὸ ἀμάρτημα γίνονται ἀσυγγώστον.

Ἐχοντες λοιπὸν ὅλα αὐτὰ ὅπ' ὄψιν μας, ἂς ἀκούωμεν τὸν προφήτην καὶ εἰς τὸ τέλος ἂς μὴ διαφείρωμεν τὴν ψυχὴν μας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἱερεὶκὴ ἐπαύνας καὶ ἔλγει: Ἐάν κανεὶς ὑπάσῃ δίκαιος εἰς τὴν ζωὴν του ἔπειτα δὲ μεταπέσῃ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, δὲν θά λονηριασθῶν ὑπὲρ αὐτοῦ αἱ δίκαιαι πράξεις, ἀλλὰ θά ἀποθάνῃ ὡς ἁματωλός.¹¹ Ἐ Πραγματικά καὶ αὐτὸς φοβεῖται διὰ τὸ τέλος. Καὶ διχ' μόνον μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἀντιθέτων ἀποδεικνύεται ἡ μεγάλη ἰσχύς τοῦ πράγματος. Διότι ἂν κανεὶς εἶναι ἁμαρτωλός, λέγει καὶ ἔπειτα μετα-

9. Παροιμ. 18, 9.
10. Πρβλ. Ἰαζ. 8, 20.

ἄλθῃ καὶ γίνῃ δίκαιος, δὲν θά λογαριασθῶν αἱ ἁμαρτίαι αὐτοῦ καὶ θά λήσῃ εἰς τὴν δικαιοσύνην του.¹² Βλέπετε καὶ ἐδῶ, ὅτι φροντίζει πολὺ διὰ τὸ τέλος. Διὰ τὴν μὴ κατὰ λαίπρον καὶ ὁ δίκαιος ἀπὸ ἀδιαφορίαν, διότι ἐπίδειξε μεγάλην πεποιθήσιν εἰς τὴν δικαιοσύνην του, τὸν φοβεῖται μὲ τὸ τέλος. Καὶ διὰ τὴν μὴ μὲν διαρκῶς εἰς τὴν πτώσιν καὶ ὁ ἁμαρτωλός, ἀπελπισμένος ἀπὸ τὰ παραπτώματά του, τὸν ἀνορθώνει μὲ τὸ τέλος. C Ἡμάρτηες, λέγει, πολὺ, ἀλλὰ μὴ ἀπελπίζεσθε. Διότι ὑπάρχει ἐπάνοδος, ἐάν δεῖξῃς τὸ τέλος ἀντίθετον ἀπὸ τὴν ἀρχὴν. Πάλι πρὸς τὸν δίκαιον λέγει. Κατάρθρωες πολλὰ, ἀλλὰ μὴ ἐπανασταθῆς. Διότι συμβαίνει καὶ νὰ πόσῃ, ἂν δὲν ἐπιδεκνύῃς ἕως τὸ τέλος τὸν ἴδιον ζῆλον. Εἶδες πῶς ἀφῆρες τοῦ μὲν ἑνὸς τὴν ἀδιαφορίαν, τοῦ δὲ ἄλλου τὴν ἀπόγνωσιν:

Ἐ Ὁς ἴσας δὲν ἤκουσε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ. Δι' αὐτὸ καὶ κατέπεσεν, ἀπὸ ἐπανάστασιν, κατὰ ἕνα τρόπον ἐπικίνδυνον καὶ ἀνεπανόρθωτον. Διότι κάθε πτώσις δὲν μᾶς προκαλεῖ τὸ ἴδιον τραῦμα, ἀλλὰ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας ἄλλαι μὲν ἐπισύρουν τὴν κατάρσιν μόνου, ἐνῶ ἄλλαι δέχονται αὐστηροτάτην τιμωρίαν. D Ὁ Παῦλος ἐπέτιμα ὡς ἐξῆς ἐκεῖνον, οἱ ὁποῖοι εἰς τὰ κοινὰ βήματα δὲν ἀνέμουν τοὺς ἀδελφούς των: «Ἡ παραγγελία αὐτῆ ποῦ πρόκειται νὰ σὲς κἀμῶ, δὲν εἶναι πρὸς ἑταῖρον σου».¹³ Βλέπετε ὅτι τὸ ἁμάρτημα φθάνει ἕως τὴν κατάρσιν, καὶ ἔχει τιμωρίαν τὴν μομφὴν. Ἀλλὰ δὲν κἀμει τὸ ἴδιον, ὅταν ὁμιλῇ περὶ πορνείας. Ἀλλὰ τί κἀμει; «Ἐάν λοιπὸν κανεὶς καταστρέφῃ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, θά καταστρέφῃ τούτου ὁ Θεός».¹⁴ Ἐδῶ δὲν ὑπάρχει μομφή, οὔτε καταδική, ἀλλὰ ἡ βαρυτέρα τιμωρία. Γνωρίζει καὶ ὁ Σολομὼν διαφοράς, ἁμαρτημάτων. Συγκρίνω τὴν κλοπὴν μὲ τὴν μοικείαν λέγει τὰ ἐξῆς: «Δὲν εἶναι καθόλου παρόμοιον νὰ συλληφθῇ κανεὶς τὴν ὄραν ποῦ κλέπτει, διότι κλέπτει, ἐπειδὴ πεινᾷ, διὰ νὰ χορτάσῃ τὴν κοιλίαν του. Ἐ Ὁ μοιχὸς ὁμως, ἔξ αἰτίας τῆς ἀφροσύνης του, ἐτοιμάζει καὶ ἐπιφέρει καταστροφὴν εἰς τὴν ζωὴν του».¹⁵ Ἀμάρτημα, λέγει, εἶναι καὶ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο, ἀλλὰ τὸ μὲν ἕνα εἶναι μικρότερον, ἐνῶ τὸ ἄλλο εἶναι μεγαλύτερον. Διότι ὁ ἕνας ἔχει τὴν δικαιολογίαν τῆς πτωχείας, ἐνῶ αὐτὸς ἐδῶ στερεῖται ἀπὸ

11. Πρβλ. Ἰαζ. 18, 21.
12. Α' Κορινθ. 11, 17.
13. Α' Κορινθ. 8, 17.
14. Παροιμ. 8, 20, 22.

κάθε δικαιολογίαν. Ἄλλα, θά εἰπῆ κάποιος ἔχει καί αὐτός τήν ἐπιθυμίαν πού προέρχεται ἀπό τήν φυσικήν ἀνάγκην. ¹¹⁶ Α Ἄλλα ἡ οὐλύγος του δέν τῷ ἐπιτρέπει, ἀλλά εἶναι κοντά του καί τού στερεῖ κάθε δικαιολογίαν. Διότι ἐῖ αὐτό ὑπάρχει ὁ γάμος καί ἡ νόμιμος ἀπόλαυσις, διὰ νά μή δύναται ὁ ἄνδρας νά προβάλλῃ κομιλίαν τῆσδε δικαιολογίαν. Διὰ τοῦτο τῷ ἐδόθη δοῆθος ἡ γυναίκα διὰ νά καταστήλῃ τήν φύσιν, ὅταν μαίνεται, διὰ νά κατευνάσῃ τά κόματα τῆς ἐπιθυμίας.

Ἐποῦς λοιπόν ὁ κυδερνήτης, ἐν νουαγήσῃ μέ τῷ πλοῖον του εἰς τόν λιμένα, δέν δύναται νά τυχῇ κομιλίας συγγνώμης, ἔτσι καί ὁ ἄνθρωπος μετὰ τήν ἀσφάλειαν πού τού προσφέρει ὁ γάμος, ἐν ὑπονομιεῦν τόν γάμον ἄλλου ἢ κατὰξῆ μέ ἐπιθυμίαν ὁποιαδήποτε ἄλλην γυναίκα, δέν δύναται νά ἔχη κάποιαν δικαιολογίαν οὔτε μεταῦ τῶν ἀνθρώπων οὔτε πλησίον τοῦ Θεοῦ, καί ἐν ἐπικαλῆται ἀπειρούς φορές τήν φυσικήν ἀπόλαυσιν. Β Ἡ μάλλον ποία ἀπόλαυσις δύναται νά προσέλθῃ ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει φόβος καί ἀγωνία καί κίνδυνος καί προσδοκία τῶσων δεινῶν, ὅπου ὑπάρχουν δικαστήρια καί εὐθῦναι, καί θυμὸς τοῦ δικαστοῦ, καί ξίφος καί δῆμος, καί θάραβρον καί τιμωρία; Ὁ ἄνθρωπος αὐτός τρέμει καί φοβεῖται τὰ πάντα, τὰς σκιάς, τούς τοίχους, τούς ἰδίους τούς λίθους, ὡσάν νά εἶχαν φωνήν. Ὑποβλέπει καί ὑποπτέλλεται τούς πάντας, τούς ἀνθρώπους τῆς οἰκίας του, τούς γείτονας τούς φίλους, τούς ἐχθρούς, ἐκεῖνους πού τὰ γνωρίζουν δια. ἐκείνους πού δέν γνωρίζουν τίποτε. Μάλλον ὁ βέλῃς, ἄς κάμωμεν μίαν ἀφαίρεσιν καί ἄς δεχθῶμεν, ὅτι δέν γνωρίζει κανεῖς τὰ ἀνδραγαθημάτα του παρά μόνον αὐτός καί ἡ γυνὴ μετὰ τῆς ὁποίας πορνεύεται. C Πῶς θά ὑποσέσῃ τόν ἔλεγγον τῆς συνειδήσεως, ἡ ὁποία θά τόν ἀκολουθῇ πᾶντοῦ ὡς σὺστηρός κατήγορος; Ὅπως λοιπόν κανεῖς δέν δύναται νά κρυφθῇ ἀπό τόν ἑαυτόν του, ἔτσι δέν δύναται νά ἀποφύγῃ οὔτε τήν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου ἐκείνου. Αὐτό τὸ δικαστήριον δέν διαφεύγει μὲ χρήματα. Δέν ὀποχωρεῖ μπροστά στή κολακεία. Διότι εἶναι βέβαιον καί εἶναι ἀπό τόν Θεόν ἐγκαταστημένον εἰς τὰς ψυχὰς μας. Πραγματικά, ἀσ μοιχὸς ἐξ αἰτίας τῆς ἀφοροσύνης του ἐταιμάζει καί ἐπιφέρει καταστροφὴν εἰς τήν ζωὴν του.¹¹⁷ Ἄλλα καί ὁ κλέπτης δέν διαφεύγει τήν τιμωρίαν, ἀλλά τιμωρεῖται, τιμωρεῖται ὅμως ἐπιεικτέστερον. Διότι αἱ συγκρίσεις

15. Ἐν. 4. 6, 99.

δέν ὀδηγοῦν τὰ συγκρινόμενα εἰς τήν ἀντίθετον κατηγορίαν, Ἦ ὅλλὰ καὶ ἐπιτρέπουν νά μένουν αὐτὰ καθένα εἰς τήν ἰδικήν του ποιότητα, εἰσάγουσιν ἀπλῶς τήν ἐπιεικειαν καί τήν αὐστηρότητα. Ἰσως δέν κατενοήσατε αὐτὰ πού εἶπα. Εἶναι ἀνάγκη λοιπόν νά τὰ διατυπώσω σαφέστερον.

Ὁ γάμος εἶναι καλὸν πρᾶγμα, ἀλλὰ ἀνωτέρα εἶναι ἡ παρθεσία. Δέν εἶναι ὅμως κακὸν ὁ γάμος, ἐπειδὴ ἡ παρθεσία εἶναι ἀνωτέρα, ἀλλὰ εἶναι ἀπλῶς κατώτερος ἀπὸ ἐκείνην, εἶναι ὅμως καί αὐτὸς καλόν. Ἔτσι καί ἐδῶ. Εἶναι κακὸν ἡ κλοπὴ, ἀλλὰ κατώτερον ἀπὸ τήν πορνείαν, ὅμως εἶναι κακὸν καί ἡ κλοπὴ. Εἶδες διαφοράς ἀμαρτημάτων; Ἄς ἴδωμεν λοιπόν ποῖαν ἀμαρτίαν ἐπραξεν αὐτός, «Ἐπερῆφανεῦθη», λέγει, «ἡ καρδία του».¹¹⁸ Ἐ Δύσκολον τὸ τραῦμα, διότι εἶναι ἀλαζονεία καί ἡ ἀλαζονεία εἶναι πηγὴ ὄλων τῶν κακῶν. Καί διὰ νά κατανοήσῃς τήν κακίαν τοῦ νοσήματος αὐτοῦ, ἄκουσε τὸ ἔξης. Τὰ μὲν ἄλλα ἀμαρτήματα στρέφονται γύρω ἀπὸ τήν ἰδικήν μας φύσιν, ἐνῶ ἡ ὑπερῆφάνεια ἀσώματον δύναμιν τήν ἀπέστασεν ἀπὸ τόν οὐρανόν καί τήν κατέβαλε. Διότι τόν διάβολον, ὁ ὁποῖος προηγουμένως δέν ἦταν διάβολος, αὐτὸν ἔκαμε νά εἶναι διάβολος. ¹¹⁷ Α Ἄς φέρωμεν λοιπόν μάρτυρα περὶ αὐτοῦ τὸν Ἰωάννην, ὁ ὁποῖος λέγει: Θὰ ἀναβῶ εἰς τόν οὐρανόν καί θά γίνω ὁμοῖος μέ τόν ὕψιστον.¹¹⁸ Ὁ οὐρανὸς δέν ἀποδέχεται εὐχαριστίας τὰς ἀλληγορίας, θά ἀπαρτίθουν τήν μαρτυρίαν μας. Ἄν ὅμως στήσωμεν τόν Παῦλον ὡς κατήγορον αὐτοῦ, οὐδεὶς πλέον θά φέρῃ ἀντιρρήσεις. Τί ἔγραφε λοιπόν ὁ Παῦλος πρὸς τόν Τιμόθεον; Ὅτι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος προσφάτως ἀπεδέχθη τὸ κήρυγμα, δέν πρέπει νά τόν προωθῶμεν εἰς τὸ μέγα ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς. Καί τὸ εἶπε ὡς ἔξης: «Πρέπει νά μὴ εἶναι νεοκατήχητος καί νεοφυτευμένος εἰς τόν πνευματικὸν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου. Δέν πρέπει δὲ νά εἶναι νεοκατήχητος, διὰ νά μὴ ὑπερῆφανεύθῃ καί πᾶσιν εἰς τήν αὐτὴν ἐξ ὑπερῆφάνειας καταδύσῃ, πού ἔπαισε καί ὁ διάβολος.»¹¹⁹ Διὰ νά μὴ πάθῃ, λέγει, τὰ ἴδια μέ αὐτόν, διαπράττων τὰ ἴδια ἀμαρτήματα.

Β Καί δέν εἶναι μόνον ἀπὸ ἐδῶ φανερόν, ἀλλὰ καί ἀπὸ ὅσα συνεβούλευσεν ὁ ποιητὸς ἐκείνος δαίμων εἰς τὸν πρωτόπλαστον. Ὅπως δηλαδὴ οἱ ἀγαθοὶ συνηθίζουσι νά

16. Β' Παρμ. 26, 16.

17. Πρβλ. Ῥομ. 14, 14.

18. Α' Τιμῶν 3, 6.

συμβουλευόν τους άλλους να πράττουν εκείνα, χάρις εις τὰ ὅποια αὐτοὶ ἔγιναν ἀγαθοί, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ οἱ κακοὶ συνηθίζουσι νὰ εἰσποῦνται εἰς τοὺς άλλους ἐκείνα, μετὰ τὰ ὅποια αὐτοὶ ἔγιναν φαῦλοι. Εἶναι καὶ τοῦτο ἓνα εἶδος κακίας καὶ θεωροῦν τὴν ἀπώλειαν τῶν άλλων ὡς κατηγορίαν τῆς ἰδικῆς των τιμωρίας: Τὶ συμβούλευσε λοιπὸν ὁ διάβολος εἰς τὸν Ἀδάμ; Νὰ φαντασθῆ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀνώτερον ἀπὸ τὴν ἰδικήν του φύσιν καὶ νὰ ἐλιπίσῃ νὰ γίνῃ ἴσος πρὸς τὸν Θεόν.¹⁹ Ὁ Ἐάν, λέγει, αὐτὸ ἐμὲ με ἐξεδίωξεν ἀπὸ τὸν οὐρανόν, πολὺ περισσότερον αὐτὰ τὸ ἴδιον θὰ ἐκδιώξῃ αὐτὸν ἀπὸ τὸν Παράδεισον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σολομὼν ἔλεγεν: «Ὁ Κύριος ἀντιτάσσεται πρὸς τοὺς ὑπερήφανους».²⁰ Δὲν εἶπεν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀφήνει τοὺς ὑπερήφανους, τοὺς ἐγκαταλείπει καὶ τοὺς στερεῖ τὴν δοξασίαν του, ἀλλὰ εἶπεν «ἀντιτάσσεται». Ὅχι ὅτι ἐχρειάζετο παρατάξιν στρατοῦ καὶ μάχην πρὸς τὸν ὑπερήφανον. Διότι δὲν ὑπάρχει πρᾶγμα περισσότερον ἀδύνατον ἀπὸ τὸν ὑπερήφανον ἄνθρωπον. Ὅπως δηλοῦσθαι ὁ ἄνθρωπος πού ἔχασε τὴν δρασίν του εἶναι ἐκτεθειμένος εἰς τὰς ἀδικοπραγίας δλων, ἔτσι καὶ ὁ ὑπερήφανος, ὁ ὅποιος δὲν γνωρίζει τὸν Κύριον (διότι ἀρχὴ τῆς ὑπερηφανείας, λέγει, εἶναι ἡ ἀγνοία τοῦ Κυρίου).²¹ Ὁ καὶ εἰς ἐσθλῶτος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀφοῦ ἐξέπεσον ἀπὸ τὸ φῶς ἐκεῖνο. Καὶ ἰσχυρὸς νὰ ἦταν, δὲν θὰ ἐχρειάζετο ὁ Θεὸς νὰ συνάψῃ μάχην πρὸς αὐτόν. Διότι αὐτός, εἰς τὸν ὅποιον ἤρκεσεν ἡ θούλησις νὰ δημιουργήσῃ τὰ πάντα, πολὺ περισσότερον ἄρκει διὰ τὸν ἀφανισμόν αὐτῶν. Διὰ ποῖον λόγον τότε λέγει «ἀντιτάσσεται»; Διὰ νὰ δείξῃ τὴν μεγάλην του ἀπέχθειαν πρὸς τὸν ὑπερήφανον. Ὅτι εἶναι δυσκόλον τὸ τροῦμα τῆς ὑπερηφανείας, εἶναι φανερόν καὶ ἐξ αὐτοῦ καὶ ἀπὸ άλλῶν σημείων. Καὶ ἂν θέλετε δεῖ μάθωμεν καὶ ἀπὸ τοῦ άλλοῦ τὴν αἰτίαν, ἀπὸ τὴν ὅποιαν προέρχεται αὐτὴ ἡ πλῆγῃ. Ἐ Διότι ἡ Γραφή, ὅταν πρόκειται νὰ κατηγορήσῃ κάποιον, συνιθίζει νὰ μὴ ἀναφέρῃ μόνον τὴν κατηγορίαν, ἀλλὰ νὰ μᾶς διδάσκη καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀμαρτίας. Καὶ τὸ κάνει αὐτό, διὰ νὰ καταστήσῃ ἀσφαλτοτέρους τοὺς ὀγιεῖς, ὥστε νὰ μὴ περιπέσουσι καὶ αὐτοὶ εἰς τὰ ἴδια ἀμαρτήματα. Ἔτσι καὶ οἱ ἱατροί, ὅταν ἐπισημαίνονται τοὺς ἀρρώστους, πρὶν ἀπὸ τὴν νόσον ἀναζητοῦν τὴν πηγὴν τῆς, ὥστε νὰ καταπολεμήσουσι τὸ κακὸν ἀπὸ τὴν ρι-

ζαν του. Διότι ἐκεῖνος πού ἀποκόπτει μόνον τοὺς βλαστούς καὶ ἀφήνει τὴν ρίζαν, δὲν κάνει τίποτε ἄλλο παρά ματαιοπονεῖ.¹¹⁸ Α

Ποῦ ἀνέφερε, λοιπὸν, ἡ Γραφή καὶ τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀμαρτίας; Κατηγορεῖ τοὺς ἀνθρώπους πού ἔζησαν πρὶν ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸν δι' ἀναρμοστούς ἐπιμειξίας. Καὶ ἀκουσε πᾶς διατυπώνει τὴν κατηγορίαν. «Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ, ἰδόντες ὅτι αἱ γυναῖκες τοῦ διεφθαρμένου κόσμου ἦσαν ὠρααί, κατὰ τρόπον δὲ σαρκικῶν σκεπτόμενοι καὶ ἐλκυόμενοι ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ἐμφάνειν, ἐξέλεξαν καὶ ἔλαβον συζύγους ἀπὸ τὰς θυγατέρας τῶν διεφθαρμένων ἀνθρώπων».²² Τὶ λοιπὸν; Τὸ κάλλος ὑπῆρξεν αἰτίον τῆς ἀμαρτίας; Μὴ γένοιτο. Διότι εἶναι ἔργον τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἓνα ἔργον τοῦ Θεοῦ δὲν δύναται ποτὲ νὰ γίνῃ αἰτίον κακίας. Ἀλλὰ μήπως τὸ ὅτι εἶδαν; Ὅστε τοῦτο. Διότι καὶ τοῦτο εἶναι ἔργον τῆς φύσεως. Ἀλλὰ τότε τί; Ἐ Τὸ ὅτι ἐκοίταζαν καὶ εἶδαν κακῶς. Αὐτὸ εἶναι ἔργον διεφθαρμένης θελήσεως. Διὰ τοῦτο καὶ κάποιος σοφὸς μᾶς συμβουλεῖ καὶ μᾶς λέγει: «Μὴ περιεργάζεσθαι ξένον κάλλος».²³ Δὲν εἶπε «μὴ κοιτάξῃς». Διότι συμβαίνει νὰ γίνεται αὐτὸ καὶ αὐτομάτως. Ὅταν λέγῃ «μὴ περιεργάζεσθαι», ἔννοει τὴν κατανόησιν ἀπὸ προσεκτικῆν παρατήρησιν καὶ ἐρευνᾶν, τὴν περιεργον παρατήρησιν, τὴν πονηρὴν παρατήρησιν καὶ μελέτην, πού πρᾶγεται ἀπὸ ψυχὴν διεφθαρμένην καὶ φλεγαιμένην ἀπὸ ἐπιθυμίαν. Καὶ ποῖα θλάσθι, θὰ εἶπῃ εἶναι δυνατόν νὰ προέλθῃ ἀπὸ αὐτό; «Ἀπὸ αὐτῶν, λέγει, «ἐξάπτεται ἡ ἀγάπη ὡς πῦρ».²⁴ Ὅπως δηλοῦσθαι τὸ πῦρ, ὅταν ἀπάξῃ κάποιον χάρτον ἢ καλάμην, Ὁ δὲν περιμένει νὰ περάσῃ χρόνος, ἀλλὰ ἀμέσως μαζὶ μετὰ τὸ ἀναιμα τῆς ὀλης ἀναδ'οει καὶ λαμπρὸν φλόγα, ἔτσι καὶ ἡ φλόγα τῆς ἐπιθυμίας πού ὑπάρχει μέσα μας, ὅταν μετὰ τὴν δρασίν ἀπεισιώμεν ἓνα ὠραῖον πρόσωπον καὶ ἐντὶ κάλλος λοιπὸν, ἀμέσως καλεῖ τὴν ψυχὴν. Μὴ ἀποδλέψῃς λοιπὸν εἰς τὴν πρόσκαιρον ἡδονήν, πού ἀρχίζει ἀπὸ τὴν πσαοσθήσειν. ἀλλὰ σκέψου τὸν διαρκὴ ψυχικὸν πόνον ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν. Διότι ἐκεῖνη ὀνοίγει τὸ τροῦμα καὶ χάνεται συνήθως. Ἐνῶ τὸ τροῦμα δὲν χάνεται, ἀλλὰ μένει καὶ πολλὰς φορές μᾶς καταστρέφει. Καὶ ὅπως ἀκριβὸς ἡ ἔλαφος πού ἐπλήγη μετὰ τὸ

19. Πρὸς. Γεν. 3 εἰ.

20. Παροιμ. 3, 34 καὶ Α' Πέτρ. 5, 5, Ἰακ. 4, 6.

21. Πρὸς. Ἑβρ. 10 εἰ.

22. Γεν. 6, 2.

23. Ἐφ. 2, 2, 9, 2.

24. Ἐν. α. 8, 8.

θέλος εις καιρίον μέρος τοῦ σώματος, καὶ ἂν διαφύγη τὰς χεῖρας τῶν κυνηγῶν, ὃ δὲν ἔχει πλέον κανένα κέρδος, ἔ-
ται καὶ ἡ ψυχὴ ποῦ ἐπιλήγη μὲ τὸ θέλος τῆς ἐπιθυμίας
ἀπὸ ἀκόλαστον καὶ περιέργον παρατήρησιν, καὶ ἂν ἀ-
φήσῃ τὸ θέλος καὶ ἀπέλθῃ, αὐτὴ καταστρέφεται καὶ χά-
νεται καὶ ἐλέπει παντοῦ τὸν ἔχθρον νὰ τὴν ἀκολουθῇ.

Ἄλλὰ, καθὼς ἔλεγα, (βιάσι δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέπω-
μεν μεγάλας παρακδοσεις) ἡ Γραφὴ συνθίξει νὰ ἀναφέ-
ρῃ καὶ τὰ ἀμαρτήματα καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν. Ἄκουσε,
λοιπὸν, τί λέγει καὶ εἰς τὴν προκειμένην περιπτῶσιν διὰ
τὸν Ὀσίαν. Δὲν μᾶς εἶπε μόνον, ὅτι ὑπερφανεύθη ἡ καρ-
δία του, ἀλλὰ προσέθετε καὶ ἀπὸ ποίαν αἰτίαν ἔγινε αὐτό.
Ἄπὸ ποίαν αἰτίαν λοιπὸν ὑπερφανεύθη; Ἐ Ὅταν ἔγινε
ἰσχυρός, λέγει, ὑπερφανεύθη ἡ καρδία του. Δὲν ὑπέφερε
τὸ μέγεθος τῆς ἐξουσίας του, ἀλλὰ ὅπως προκαλεῖται
φλεγμονὴ ἀπὸ τὴν πολυφαγίαν, ἀπὸ τὴν φλεγμονὴν δὲ
γεννᾶται πυρετὸς καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὸν πυρετὸν πολλὰς
φορὰς ἐπέρχεται ὁ θάνατος, ἔτσι καὶ ἐδῶ, ἀπὸ τὴν ἀφθο-
νίαν τῶν πραγμάτων προήλθεν ἡ ἀλαζονεία. Αὐτὸ δηλα-
δὴ ποῦ εἰς τὰ σώματα εἶναι ἡ φλεγμονή, εἶναι ἡ ἀλαζονεία
εἰς τὰς ψυχάς. Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἀλαζονείαν ἐγεννήθη ἡ
ἐπιθυμία ἀναρμόστων πραγμάτων.

119 Α Ὅλ' αὐτὰ τὰ ἀναπτύσσασιν ἐν ἐκτάσει διχ' ἄ-
νευ λόγου, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ νομίζετε, ὅτι εἶναι ἀξιοζήλου-
τοι, ὅστε νὰ τοὺς μακαρίζετε, αὐτοὺς ποῦ ἀσκοῦν ἐξου-
σίαν, θεοῦ γνωρίζετε πλέον πόσον ἐπιφαλὴς εἶναι τὸ
πράγμα. Καὶ διὰ νὰ μὴ θεωρῆτε δυστυχεῖς αὐτοὺς ποῦ
πένονται καὶ ταλαιπωροῦνται, ἔχοντες ὑπ' ἑσῆν ὅτι ἀπὸ
τὰς καταστάσεις αὐτὰς προέρχεται περισσότερα ἀσφα-
λεία. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ προφήτης ἐφώνησε καὶ ἔλεγε: «Ἐδερ-
γετικὸν καὶ σωτήριον ὑπῆρξε δι' ἐμὲ τὸ γεγονός, ὅτι διὰ
τῆς πατρικῆς σου παιδαγωγίας καὶ τῶν θλίψεων μὲ ἐτα-
πείνωσε».²⁶ Πρόσθετε τώρα νὰ ἴδῃς πόσον κακὸν προήλ-
θεν ἀπὸ τὴν ἔπαρσιν. «ὑπερφανεύθη ἡ καρδία του, ὡ-
στε νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν καταστροφὴν»,²⁷ λέγει. Τί
σημαίνει «ὡστε νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν καταστροφὴν»;
Ἄπὸ τὰς πονηρὰς σκέψεις ἄλλαι μὲν δὲν εἰσέρχονται κα-
θόλου εἰς τὴν ψυχὴν μας, ἂν περιφραθῶμεν μὲ πολλὴν ἀ-
σφάλειαν. Β Ἄλλαι γεννῶνται μὲν μέσα, ἀλλὰ θλαστώ-
νουν, ὅταν ἡμεῖς ἀδιαφοροῦμεν. Ἄν ὁμως προληφθῶν,

26. Ψαλμ. 118, 71.
26. Β' Παρλ. 26, 16.

πνίγονται ἁμέσως καὶ καταχώνονται. Ἄλλαι καὶ γεννῶ-
νται, καὶ ἀξάνονται καὶ προβαίνουν εἰς πονηρὰς πράξεις
καὶ καταστρέφουν ὅλην τὴν ὕγιαν τῆς ψυχῆς μας, ὅταν
ἐπιδειξώμεν μεγάλην ἀδιαφορίαν. Αὐτὸ λοιπὸν ἔννοεῖ, ὅ-
ταν λέγει «ὑπερφανεύθη ἡ καρδία αὐτοῦ». Καὶ δὲν ἔμεινε
μέσα ἡ ἔπαρσις οὔτε κατεπνίγη, ἀλλὰ ἐπήρσεν ἔξω καὶ
μετουσιώθη εἰς κακὰ ἔργα καὶ κατέστρεψεν ὅλην τὴν ἀρε-
τὴν αὐτοῦ. Τὸ Ἰβανικὸν λοιπὸν εἶναι νὰ μὴ δεχθῶμεν κα-
θόλου τὴν πονηρὸν σκέψιν, πράγμα τὸ ὁποῖον ἔλεγε καὶ
ὁ προφήτης: C «Κύριε, δὲν ὑψώθη ἀπὸ κενοδοξίαν καὶ
ὑπερφάνειαν ἡ καρδία μου».²⁷ Δὲν εἶπε ὑψώθη μὲν, ἀλλὰ
τὴν κατέστειλε, ἀλλὰ εἶπε δὲν ὑψώθη καθόλου εὐθὺς ἐξ
ἀρχῆς, ἐφόδια τὴν ψυχὴν μου διὰ παντὸς ἀπάτητον ἀπὸ
τὴν κακίαν.

Τὸ μὲν Ἰβανικὸν εἶναι αὐτό. Τὸ ἐπόμενον εἰς τὴν σει-
ρὰν εἶναι νὰ ἀπακρούσῃς ἁμέσως τὰς σκέψεις ποῦ εἰσῆλ-
θον εἰς τὴν ψυχὴν καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέψῃς νὰ παραμείνουν
μέσα, ὥστε νὰ μὴ τὴν μετατρέψουν εἰς λιβάδι τῆς κακίας.
Ἐὰν δὲ ἀμελήσωμεν καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου, ὑπάρ-
χει πάλι, ἐξ αἰτίας τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ, παρηγο-
ρία καὶ αὐτῆς τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἔχουν ἐτοιμασθῆ διὰ
τὰ πράγματα αὐτὰ πολλὰ φάρμακα ὃ ἀπὸ τὴν μεγάλην
ἐκείνην καὶ θρασὴν καλοσύνην τοῦ Θεοῦ. Ἄλλὰ ἐμπρός
λοιπὸν, ἄς τερματίσωμεν τὸν λόγον, διὰ νὰ μὴ συμῆθ' ἰ-
σχυρὰ ἐκεῖνο ποῦ ἐφοβήθημεν εἰς τὴν ἀρχὴν. νὰ καταστρέ-
ψῃ θελαδὴ τὴν μνήμην τὸ μέγεθος τῆς διδασκαλίας. Δι'
αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνακεφαλαιωῦμεν συντόμως αὐτὰ
ποῦ εἶπαμε. Διότι ἔτσι κάμουν καὶ αἱ μητέρες. Ὅταν θε-
λαδὴ τοποθετοῦν εἰς τὸν παιδικὸν κόλπον ἡ ὀπωρικὰ ἢ
ἐρηρὸς καρποῦς ἢ ἄλλο παρόμοιον, διὰ νὰ μὴ πέσῃ κάτι
ἀπὸ τὰ δῶρα τοὺς ἀπὸ ἀδιαφορίαν τῶν παιδιῶν, περι-
κλείνουν ἀπὸ παντοῦ τὸ ἐνδομὰ τοὺς καὶ δι' ἀσφάλειαν
τὸ δένουν μὲ ζώνην. Ἐ Τὸ ἴδιον ἄς κάμωμεν καὶ ἡμεῖς, ἄς
συνοψίσωμεν πλέον τὸν λόγον, ὁ ὁποῖος ἐξετάθη, καὶ ἄς
τὸν ἐμπιστευθῶμεν εἰς τὴν φύλαξιν τῆς μνήμης.

Ἦκούσατε, ὅτι δὲν πρέπει νὰ πράττωμεν τίποτε
πρὸς ἐπιβραξιν καὶ πόσον μεγάλο κακὸν εἶναι ἡ ἀδιαφορία,
πὺς κατορθώνει νὰ ὑποσκελίσῃ εὐκόλως καὶ ἐκείνον ποῦ
ζῆ ἐνῆρτον βίον. Ἐμάθατε πόσον ἐργήγορσιν πρέπει νὰ
ἔχωμεν καὶ πρὸ παντὸς κατὰ τὰ τέλη τοῦ βίου μας καὶ
πὺς δὲν πρέπει νὰ ἀπελιπίεται κανεὶς διὰ τὰ παραπτώ-

27. Ψαλμ. 130, 1.

ματά του, όταν αλλάσῃ διαγωγὴν διὰ τῆς μετανοίας, οὔτε νὰ ἐπαινεῖται διὰ τὰ κατορθώματά του, όταν ἀδιαφορήσῃ.¹²⁰ Ἄ Συνεζητήσαμεν διὰ τὴν διαφορὰν τῶν ἀμαρτημάτων, ὅτι δὲν πρέπει νὰ χάσκωμεν μπροστὰ εἰς τὰ ὡραία σώματα καὶ ἐβείξαμεν πόσον μεγάλο κακὸν προέρχεται ἀπὸ αὐτὰ. Ἐνθυμίσθητε ὅσα σὲς εἶπα διὰ τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὰ ἄλλα διὰ τὰς πονηρὰς σκεψεῖς. Ὅλα αὐτὰ νὰ τὰ κρατῶμεν εἰς τὸν νοῦν καὶ νὰ ἀναχωρήσωμεν εἰς τὴν οἰκίαν μας. Ἡ μᾶλλον νὰ τὰ φυλάξωμεν αὐτὰ καὶ νὰ δεχθῶμεν καὶ τὴν τελειότεραν παραίνεσιν τοῦ καλοῦ διδασκάλου. Διότι τὰ ἱδικά μας, ὅποια καὶ ἂν εἶναι, ἔχουσι τὰ δείγματα τῆς νεότητος. Ἐνῶ οἱ λόγοι ἐκείνου εἶναι κοσμημένοι μὲ παλαιὰν σοφίαν.¹²¹ Καὶ τὰ μὲν ἱδικά μας ὁμοιάζουσι πρὸς ρυακίαν τὸ ὅποιον τρέχει καὶ κελαροῦσι. Ἐνῶ οἱ λόγοι ἐκείνου ὁμοιάζουσι μὲ πηγὴν ποῦ ἀναβλύζει παταμούς ποῦ τρέχουσι ἡσύχως, ὡσάν νὰ μίμουται τὴν ῥοὴν μύλλου τοῦ ἐλαίου παρὰ ὕδατος.

¹²⁰ Ὅσοι δεχθῶμεν λατῶν τὰ νέματα, διὰ νὰ γίνουσι μέσα μας, πηγὴ ὕδατος, τὰ ὅποια ἀνατρεθῶ εἰς αἰώνιον ζωὴν.¹²¹ Τὴν ὅποιαν εἶθε νὰ ἐπιτύχωμεν εἶμι μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου τιμὴ καὶ δόξα καὶ δυνάμις εἰς τὸν Πατέρα, μαζί καὶ τὰ ἄγιοι καὶ ἁγὰθον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

¹²⁰ Ἄναφέρεται εἰς τὸν ἐπίσκοπον Θλακεῶν. Ἦρα καὶ σμ. 2 τοῦ παρόντος λόγου.

¹²¹ Πρὸς Ἰωάν. 4, 14.

ΟΜΙΛΙΑ Δ'

120 C ΕΙΣ ΤΟ ΕΛΑΦΙΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΣΑΪΟΥ ΠΟΥ ΛΕΓΕΙ: -ΣΥΝΕΒΗ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ ΠΟΥ ΑΠΕΘΑΝΕΝ Ο ΟΖΙΑΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ, ΕΙΔΟΝ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΝΑ ΚΑΘΕΤΑΙ ΕΠΑΝΩ ΕΙΣ ΘΕΡΟΝΟΝ ΓΥΜΝΟΝ ΚΑΙ ΜΕΤΕΩΡΟΝ.¹ ΚΑΙ ΕΠΑΙΝΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ. ΚΑΙ ΘΕΙΑ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΗΕΚΙΝΩ ΠΟΥ ΕΜΠΟΔΙΖΟΥ ΤΩΝ ΓΑΜΩΝ.

Τὸ θέατρον μας σήμερον εἶναι λαμπρὸν καὶ ἡ συγκέντρωσις μας χαρούμενος. Ποία εἶναι ἀρὰ γε ἡ αἰτία; Ὁ ὀσμηρινὸς θερισμὸς εἶναι καρπὸς τῆς χθεσινῆς σπορῆς. Χθὲς ἐφυτεύσαμεν καὶ σήμερον τρυγῶμεν. Διότι δὲν καλλιεργούμεν ἀψυχὸν γῆν, διὰ νὰ βραδύνη ἢ καρποφορία, ἀλλὰ λογικὰς ψυχὰς. Δὲν εἶναι ἐξὸς ἡ φύσις ποῦ βραδύνει, ἀλλὰ ἡ χάρις ποῦ ἐπιταχύνει. Ὁ λαὸς μας εἶναι κόσμος καὶ τὸ πλῆθος φιλήκοον. Χθὲς ἐκλήθησαν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀβλήσιν καὶ σήμερον στεφανώνονται. Ὁ καρπὸς τῆς χθεσινῆς παραίνεσός εἶναι ἡ σημερινὴ ὄπασις. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ρίπτω μὲ προθυμίαν τοὺς σπόρους, διότι βλέπω τὴν γῆν καθαρὰν, δὲν βλέπω πούθεν ἀγκάθια νὰ τὴν ἀποπύγη, οὔτε δρόμον ποῦ πατεῖται, οὔτε ἀγῶνον πέτραν, Ἐ ἀλλὰ βαθὺ καὶ λαμπρὸν χωράφι ποῦ δέχεται τὸν σπόρον καὶ ταυτοχρόνως μᾶς παρέχει τὸν στάχυ. Αὐτὰ τὰ λέγω πάντοτε καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ τὰ λέγω. Ὅτι τὸ ἐγκώμιον τῆς ἰδικῆς μας πόλεως δὲν εἶναι ὅτι ἔχει σύγκλητον, οὔτε διότι δυνάμεθα νὰ ἀριθμῶμεν τοὺς ὄπατους οὔτε διότι ἔχει πολλοὺς ἀνδριάντας, οὔτε διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐμπορευμάτων, οὔτε διότι ἔχει κατάλληλον θέσιν, ἀλλὰ διότι ἔχει πληθυσμὸν φιλήκοον καὶ ναοὺς τοῦ Θεοῦ γεμάτους.¹²¹ Ἄ καὶ ἡ ἐκκλησία κάθε ἡμέραν καὶ περισσώτερον χαίρεται τὸν λόγον ποῦ ρέει καὶ τὸν πόθον ποῦ ποτὲ δὲν χορταίνει. Διότι ἡ πόλις δὲν θαυμάζεται ἀπὸ τὰ κτίρια, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς κατοικοὺς τῶν κτιρίων. Μὴ μοῦ λέγης, ὅτι ἡ πόλις τῶν Ῥωμαίων εἶναι μεγάλη εἰς ἔκτασιν, ἀλλὰ δεῖξέ μου ἐκεῖ ἕνα λαὸν τόσο φιλήκοον. Διότι καὶ τὰ Σόδομα εἶχαν πύργους καὶ ἡ καλύθη εἶχε τὸν Ἀβραάμ. Ἀλλὰ ἦλθαν οἱ ἄγγελοι καὶ τὰ μὲν

1. Ἦσ. 6, 1.

Σόδομα τὰ προσπέρασαν, κατέλυσαν ἄμως εἰς τὴν καλόβην.³ Διότι δὲν εἰήτουν πολυτελεῖς οικίας, ἀλλὰ περιήρχοντο καὶ ἐζήτουν ἀρετὴν καὶ κάλλος ψυχῆς. Ἐπίσης καὶ ἡ ἔρημος ἐκράτει τὸν Ἰωάννην, ἐνῶ ἡ πόλις εἶχε τὸν Ἡρώδη. Διὰ τοῦτο ἡ ἔρημος ἦταν εὐγενεστέρα ἀπὸ τὴν πόλιν. **Β** Τί σημαίνουν οὗτοι; Διότι ἡ προφητεία δὲν ἔγκεται εἰς τὰ κτίματα. Αὐτὰ οὐκ τὰ λέγω, διὰ νὰ μὴ ἐγκωμιάσωμεν ποτὲ μίαν πόλιν, ἢ ὅποια καταλύεται ἀπὸ τὰ ἔθνη. Τί μοῦ λέγετε οικοδομήματα καὶ κίονες; Αὐτὰ καταλύονται μαζὶ μὲ τὸν παρόντα βίον. Ἐσελθε εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ νὰ ἴδῃς τὴν εὐγένειαν τῆς πόλεως. Ἐσελθε διὰ νὰ ἴδῃς πτωχοὺς, οἱ ὅποιοι παραμένουν ἐκεῖ ἀπὸ τὸ μεσονύκτιον μέχρι τῆς ἡμέρας, βλέπε ἱεράς ἀνοικτίους ἀγρυπνίας, ποὺ συνεδέθησαν καὶ μὲ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα, διότι οἱ ἄνθρωποι δὲν φοβοῦνται οὔτε κατὰ τὴν νύκτα, οὔτε κατὰ τὴν ἡμέραν τὴν τυραννίαν τοῦ ὕπνου οὔτε τὴν ἀνάγκην τῆς πτωχείας. Μεγάλη πόλις καὶ μητρόπολις τῆς οὐκουμένης. Ὁ Πόσις ἐπίσκοπος, πόσις διδάσκαλοι ἦλθαν ἔδω καὶ ἀναχωροῦν ἀποκομίζοντες μαθήματα ἀπὸ τὸν λαόν, καὶ τὸν νόμον, ὁ ὁποῖος ἔδω εἶναι ἐμψυτος, ἐτοιμάζονται νὰ τὸν μεταφυτεύσουν: Ἐάν μοῦ λέγῃς δι' ἀξιώματα καὶ πλοῦτον χρωμάτων, τότε ἐπαινεῖς τὸ δένδρον ἀπὸ τὰ φύλλα καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν καρπόν.

Αὐτὰ τὰ λέγω ὄχι διὰ νὰ κολακεύω τὴν ἀγάπην σας, ἀλλὰ διὰ νὰ διακηρύξω τὴν ἀρετὴν σας. Ἐγὼ εἶμαι μακάριος ἐξ αἰτίας σας, οὐκ εἶθε μακάριοι διὰ τὸν ἑαυτὸν σας. «Μακάριος εἶναι αὐτὸς ποὺ ὁμιλεῖ εἰς ὅσα ἄνθρώπων ποὺ τὸν ἀκούουν.»⁴ Ἔτσι ἔγινε μακάριος ἐγὼ. «Μακάριοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ μὲ σφοδρὸν ἐσωτερικὸν πόθον σὺν πειρασμένοι καὶ διψασμένοι ἐπιθύμουσιν τὴν δικαιοσύνην καὶ τελειότητα.»⁵ Ὁ Ἐπίσκοπος πῶς ἐγένετο σὺς μακάριοι διὰ τοῦ ἑαυτοῦ σας; Μακάριος εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἀγαπᾷ μὲ πάθος τοὺς πνευματικὸς λόγους. Αὐτὸ μᾶς διακρίνει ἀπὸ τὰ ἄλλα ζῶα. Ὅχι θεθαίως ἢ μορῆ τοῦ σώματος, οὔτε ἡ διατροφή, οὔτε τὸ ὅτι πίνουμεν, οὔτε τὸ β-τι δόκομεν καὶ ζῶμεν. Διότι ὅλα αὐτὰ εἶναι κοινὰ εἰς ἡ-μᾶς καὶ εἰς τὰ ἄλλα ζῶα. Ἀλλὰ ὡς πρὸς τὴ διαφέρει ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὰ ζῶα; Ὅς πρὸς τὸν λόγον. Διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος εἶναι λογικὸν ζῶον. Ὅπως δηλοῦν τρέφου-

³ Ἠβρ. Γεν. 18 ββ.
⁴ Ματθ. Ματθ. 23, 5.
⁵ Ματθ. 5, 8.

ται τὰ σώματα, ἔτσι τρέφεται καὶ ἡ ψυχὴ. Ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τρέφεται μὲ ἄρτον, ἐνῶ ἡ ψυχὴ τρέφεται μὲ λόγον.⁶ Ἐ Ἄν λοιπὸν ἴδῃς ἄνθρωπον νὰ τρώγῃ λίθον, θὰ διερωτηθῇς, ἂν εἶναι πράγματι ἄνθρωπος. Ἔτσι ἂν ἴδῃς κάποιον νὰ μὴ τρέφεται μὲ τὸν λόγον, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀλογίαν, θὰ εἰπῇς, ὅτι αὐτὸς ἔχασε καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἰδιότητα.¹²² Ἀ Διότι ἡ ἀνατροφή δεικνύει τὴν εὐγένειαν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἄφου λοιπὸν τὸ θέατρόν μας ἐγένετο, καὶ πάλιν ἡ θάλασσα ἢ τρικυμώδης καὶ γαληνιαία, πάλιν τὸ πέλαγος τὸ ταραχώδες καὶ ἄσυχον, ἐμπρὸς λοιπὸν, ὡς σύρωμεν τὸ πλοῖον, ἀφοῦ ἀπλώσωμεν τὴν γλώσσαν ἀντὶ ἱστίων καὶ καλέσωμεν τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, ἀντὶ τοῦ ζεφύρου καὶ ἔχοντες σὺν κυβερνήτῃ τὸν σταυρὸν ἀντὶ λαθῆς καὶ πηθαίου. Ἡ θάλασσα θεθαίως ἔχει ἄλμυρά ὕδατα, ἐνῶ ἔδω ὑπάρχει ὕδωρ ζωντανόν. Ἐκεῖ ὑπάρχουν ἄλογα ζῶα, ἔδω ὁμως λογικὰ ψυχὰ. Ἐκεῖ πλέουσι ἀπὸ τὴν θάλασσαν πρὸς τὴν γῆν, **Β** ἔδω ὁμως οἱ πλείονες ἀπὸ τὴν γῆν προσορμίζονται εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐκεῖ ὑπάρχουν πλοῖα, ἔδω ὑπάρχουν πνευματικὰ ἄλογα. Ἐκεῖ μέσα εἰς τὸ πλοῖον ὑπάρχουν σανίδες, ἐνῶ ἔδω ὑπάρχουν συγκροτήματα λόγων. Ἐκεῖ ὑπάρχει πανί, ἔδω ὑπάρχει γλώσσα, ἐκεῖ σβ-ρα ζεφύρου, ἔδω παρουσία Πνεύματος. Ἐκεῖ ὁ κυβερνήτης εἶναι ἄνθρωπος, ἔδω κυβερνήτης εἶναι ὁ Χριστός. Διὰ τοῦτο τὸ πλοῖον κλυδωνίζεται, ἀλλὰ δὲν καταβυθίζεται. Ἡθέλωνα θεθαίως νὰ ταξιδεύω μὲ γαλήνην, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπέτρεψεν ὁ κυβερνήτης, διὰ νὰ ἴδῃς καὶ τὴν ὑπομονὴν τῶν ταξιδιωτῶν καὶ νὰ κατανοήσῃς σαφῶς τὴν σύνεσιν τοῦ κυβερνήτου.

Γ Ἄς ἀκούσωμεν οἱ εἰδωλολάτρες, ὡς ἀκούσωμεν οἱ Ἰουδαῖοι τὰ κατορθώματά μας καὶ τὴν ὀψηλὴν θέσιν τῆς ἐκκλησίας; Ἀπὸ πόσους ἐπολεμήθη ἡ ἐκκλησία καὶ ποτὲ δὲν ἐνικήθη; Πόσοι τύραννοι; Πόσοι στρατηγοὶ; Πόσοι βασιλεῖς; Ἀδουσστος, Τιθέριος, Γάιος, Κλαύδιος, Νέρων, ἄνθρωποι μαρφομένοι, δυνατοὶ πόσον παλὺ τὴν ἐπολέμησαν τὴν νεαρὰν ἀκόμη ἐκκλησίαν, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐξεργώ-ζωσαν. Ἀλλὰ ὅλοι οἱ πολέμοι τῆς ἔχουν σιγήσει καὶ παρεδόθησαν εἰς τὴν λήθην, ἐνῶ ἡ ἐκκλησία τοῦ ἐπολε-

⁶ Καρκετηριστηνὸν εἶναι ἐν προκειμένῳ καὶ τὸ γινώσκον τοῦ Πλάτωνος: Ἐτρέφεται δὲ, ὁ Σόκρατες ψυχὴν εἶναι. Μαθήματα δὲ, ἐν δ' ἐγὼ, δηλαδὴ, ἀνατροφή, μὲ τὴν τρέφεται ἡ ψυχὴ. Μὲ τὰ μαθήματα, ἀνατήτοις ἐγὼ. Πλοῖον ὁμοίως 518 c.

μήτη, ὠφίθη ἐπάνω καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Μὴ κοτάρεις τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ἡ Ἐκκλησία ἴσταται εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ νὰ σκεφθῆς ὅτι πολιτεύεται εἰς τὸν οὐρανόν. Δ' Ἀπὸ ποῦ γίνεται φανερόν αὐτό; Τὸ ἀποδεικνύουν τὰ ἴδια τὰ πράγματα. Ἐπολεμήθησαν ἕδεκα μαθηταὶ καὶ τοὺς ἐπολέμει ὁλόκληρος ἡ οἰκουμένη. Καὶ αὐτοὶ ποῦ ἐπολεμήθησαν, ἐνίκησαν, ἐνῷ αὐτοὶ ποῦ τοὺς ἐπολέμησαν ἐφρονεύθησαν. Τὰ πρόβατα ἐνίκησαν τοὺς λύκους. Εἶδες ποιμένα νὰ στέλλῃ τὰ πρόβατα ἐν μέσῳ τῶν λύκων, ὥστε αὐτὲ διὰ τῆς φυγῆς νὰ κατορθώσουν νὰ σωθοῦν; Ποῖος ποιμὴν τὸ κάμνει αὐτό; Ἄλλ' αὐτὸ τὸ ἔκαμεν ὁ Χριστὸς διὰ νὰ σοῦ δείξῃ, ὅτι τὰ κατορθώματα δὲν γίνονται σύμφωνα μὲ τὴν λογικὴν ἀκολουθίαν τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ πέραν ἀπὸ κάθε φυσικὴν ἀναγκασιότητα. Διότι ἡ Ἐκκλησία ἔχει ριωθῆ στερεώτερα καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Ἐ Ἄλλὰ Ἰωὺς ὁ εἰδωλολόγος μὲ κατακρίνῃ δι' ἑπαρεῖν. Ἄλλὰ ἄς ἀναμείνῃ τὴν ἀπόδειξιν τῶν ἰδίων τῶν πραγμάτων καὶ ἄς μάθῃ τὴν ἰσχὺν τῆς ἀληθείας αὐτῆς, ὅτι δηλαδὴ εἶναι εὐκολώτερον νὰ σθεσθῇ ὁ ἥλιος παρὰ νὰ ἀφανισθῇ ἡ ἐκκλησία.

Ἄλλὰ, θὰ εἰπῇ κάποιος, ποῖος τὰ διακρούσῃ αὐτά; Αὐτὸς ποῦ τὴν ἐθεμελίωσεν, «Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ποῦ οὐκ φαίνονται τόσον μόνιμα καὶ στερεά, θὰ περάσουν καὶ θὰ ἐκλείψουν, οἱ λόγοι μου ὅμως δὲν θὰ περάσουν, ἀλλὰ θὰ ἐπαληθεύσουν ἐπακριδῶς.» Αὐτὰ δὲν τὰ εἶπε μόνου, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπαλήθευσε. Διατί τὴν ἐθεμελίωσεν, ὥστε νὰ εἶναι μεγαλύτερα καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανόν; Διότι ἡ ἐκκλησία εἶναι πολυτιμότερα ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Διατί ἔγινεν ὁ οὐρανός; Ἐγίνε διὰ τὴν ἐκκλησίαν καὶ οὐκ ἡ ἐκκλησία διὰ τὸν οὐρανόν. ¹²³ Α' Ὁ οὐρανὸς ἔγινε διὰ τὸν ἄνθρωπον, καὶ οὐκ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸν οὐρανόν. Καὶ αὐτὸ εἶναι φανερόν ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ ἔκαμε ὁ ἴδιος. Πραγματικὰ δὲν περιεβλήθη οὐράνιον σῶμα ὁ Χριστὸς, Ἄλλὰ διὰ νὰ μὴ παραινεῖται τὸν λόγον καὶ ἀναχωρήσωμεν σήμερον πάλιν χρεώσται (γνωρίζετε θεσπάζων ἐκεῖνα ποῦ οὐκ ὁποροῦνται χεῖς), ἄς ἐτοιμάσωμεν τὴν σποράν. Διότι τὴν ἀνέβαλον δι' ἐκεῖνους οἱ ὅποιοι τότε ἔλειπον. Ἀφοῦ ὅμως αὐτοὶ τῶσα ἔκαμαν τὸ καθήκον των καὶ μὲ τὴν παρουσίαν των μᾶς ἐγάρισαν τράπεζαν δαπανηράν, ἐμπρὸς ἄς παραθεσωμεν τὰ φαγητὰ, φαγητὰ οὐκ παλαιά. Β' Διότι ἂν καὶ εἶναι χθεσινά, δὲν γίνονται ὅμως παλαιά. Διατί; Διότι

6. Πρὸς Ματθ. 10, 16.
7. Ματθ. 24, 25.

δὲν εἶναι κρέατα διὰ νὰ φθοροῦν, ἀλλὰ εἶναι σκέψεις ποῦ εὐρίσκονται εἰς διαρκὴ ἀνθρώπων. Τὰ κρέατα θεσπάζων φθείρονται. Διότι εἶναι σῶμα. Ἐνῷ αἱ σκέψεις μένουσι καὶ καθίστανται περισσότερον εὐδεις.

Τί ἴσων λοιπὸν αὐτὰ ποῦ εἶπαμε χεῖς; Διότι ἡμεῖς καὶ χεῖς ἀπελούσαμε τράπεζαν καὶ οἱ οἱ μὲν μὲχρι τέλους δὲν ἐξημιώθησαν. «Καὶ συνέβη κατὰ τὸ ἔτος ποῦ ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς Ὁξίρας, εἶδα τὸν Κύριον νὰ κῆσται ἐπάνω εἰς ὀψηλὸν θρόνον καὶ μετάρωσ' Ποῖος τὰ λέγει αὐτά; Ὁ Ἰωὺς, ὁ ὅποιος εἶδε τὰ Σεραφεῖμ, ὁ ὅποιος εἶχε νυμφευθῆ, καὶ ὅμως δὲν ἔλασε τὴν προφητικὴν χάριν. Ο' Καὶ ἐπροσέειπε τὸν προφήτην καὶ ἤκουσθε σήμερον τὸν προφήτην. «Ἐξέλθε, σὺ καὶ ὁ Ἰασοῦδ ὁ υἱὸς σου.» Εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴ προσηλάσωμεν καὶ αὐτὰ. «Ἐξέλθε σὺ καὶ ὁ υἱὸς σου.» Εἶχε υἱόν ὁ προφήτης; Λοιπὸν, ἀφοῦ εἶχε υἱόν, εἶχε καὶ γυναῖκα, διὰ νὰ μάθῃς, ὅτι ὁ γάμος δὲν εἶναι κακὸν πράγμα, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποῦ εἶναι κακὸν εἶναι ἡ πορνεία. Ἄλλὰ ἐπειδὴ συζητοῦμεν μὲ πολλοὺς καὶ τοὺς λέγομεν. Διατί δὲν εἶς ὀρθῶς, διατί δὲν κάμνεις βίον ἐνάρετον; Πῶς δύναμαι νὰ τὸ πράξω αὐτό, λέγει, ἐὰν δὲν ἀποστραφῶ τὴν γυναῖκα, ἐὰν δὲν ἀποστραφῶ τὰ τέκνα, ἐὰν δὲν ἀποστραφῶ τὰς θιωτικὰς μερίμνας; Διατί; Μήπως ὁ γάμος εἶναι κώλυμα; Δ' Ἡ γυναῖκα σοῦ ἐδόθη ὡς βοηθὸς σου, οὐκ ὡς ἐχθρὸς σου. Ὁ προφήτης δὲν εἶχε γυναῖκα; Καὶ ὁ γάμος δὲν ἀπέτελες κώλυμα διὰ τὸ Πνεῦμα. Ἄλλὰ καὶ συνέβη μὲ τὴν γυναῖκα καὶ προφήτης ἦταν. Ὁ Μωϋσῆς δὲν εἶχε γυναῖκα; Καὶ ὅμως καὶ θράχους ἔσχισε καὶ τὸν ἄερα μετέβαλε, καὶ μὲ τὸν Θεὸν συγκομιλεῖ, καὶ θεοποιεῖται ὄργην παρηγοῦσιν. Ὁ Ἀβραάμ δὲν εἶχε γυναῖκα; Καὶ ὅμως ἔγινε πατὴρ τῶν ἐθνῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας. Καὶ εἶχε υἱόν τὸν Ἰσαὰκ, ὁ ὅποιος ὑπῆρξεν αἰτία καθορθωμάτων. Ἐ Δὲν προσέφερεν εἰς τὸν Θεὸν τὸ παιδίον, τὸν καρπὸν τοῦ γάμου; Δὲν ὑπῆρξε καὶ πατὴρ καὶ φιλόθεος; Δὲν συνέβη νὰ τὸν ἴδωμεν νὰ γίνεταί ἱερεὺς καὶ νὰ θυσιάσῃ τὸ ἕδιον τὸ σπλάγγνον του; Ἰερεὺς καὶ πατὴρ; Νὰ ἴσωμεν τὴν φύσιν νὰ νικᾶται καὶ τὴν εὐλάβειαν νὰ νικᾶ; Νὰ καταπαύονται τὰ σπλάγγνα καὶ νὰ ὑπερεπέρουν τὰ εὐσεβῆ κατορθώματα; Τὸν πατέρα νὰ ἀποραπίσται καὶ τὸν φιλόθεον νὰ στεφανώσται; Δὲν τὸν εἶδες νὰ εἶναι μαζὶ καὶ φιλόθεκος καὶ φιλόθεος; Μήπως τὸν ἠμπότισε καθόλου

8. Ἰω. 8, 1.
9. Δατ. 7, 2.

ὁ γάμος; Καί τί ἔγινε μέ τήν μητέρα τῶν Μακαθαρίων; Δέν ἦτο γυναίκα; ¹²⁴ Ἄ Δέν ἔβωο ἐπτά παῖδας εἰς τόν γαρὸν τῶν ἁγίων; Δέν τοὺς εἶβε ποῦ ἠμαρτώσαν; Δέν ἐστῆθη ἀσάλευτος ὡς ὄρος; Δέν παρίστατο μάρτυς εἰς τὸ μαρτύριον καθενὸς ἐξ αὐτῶν, καὶ ὤψηρε μητέρα μαρτύρων, καὶ ἐπτά φορὰς ἠμαρτώσαν; Διότι καθὼς ἐκεῖνοι ἐδασανίζοντο, ἐδέχτο αὐτὴ τὴν πληγὴν. Διότι δέν ἐδέχτο ἀποδῆς τὰ γινόμενα. Διότι ἦταν μήτρας καὶ ἡ ἐμφυτος ὀρμὴ τῆς φύσεως ἀπεδέκκυε τὴν ἰδικὴν τῆς δυνάμειν. Ἄλλὰ αὐτὴ δέν ἐνικότο. Διότι ἦταν θάλασσα καὶ κύματα. Ἄλλὰ ὅπως ἡ θάλασσα καταπαίνει τὴν μανίαν τῆς, εἶται καὶ ἡ φύσις ἐξεγειρομένη, συνακρατεῖται ἀπὸ τῶν φόδων τοῦ Θεοῦ. Ἐ Πῶς τοὺς ἤλαψε; Πῶς τοὺς ἔθρεψε; Πῶς προσέφερεν εἰς τὸν Θεὸν ἐπτά ναοὺς, χρυσοῦς ἀνδριάντας, ἢ μᾶλλον πολυτιμωτέρους καὶ ἀπὸ τῶν χρυσοῦν;¹²⁵

Πρόσεχε διὰ νὰ κατανοήσῃς, ὅτι ὁ χρυσὸς δέν εἶναι, ὅπως εἶναι ἡ ψυχὴ τῶν μαρτύρων. Ἰστατο ὁ τύραννος καὶ ἀνεχώρει ἠττημένος ἀπὸ μίαν γυναίκα. Ἐκεῖνος ἐπολιόρκει μέ ὄπλα καὶ αὐτὴ ἐνίκη μέ τὴν δυνάμειν τῆς ψυχῆς. Ἐκεῖνος θύναψε κάμινον, καὶ αὐτὴ τὴν ἀρετὴν τοῦ πνεύματος. Ἐκεῖνος ἐκίνη στρατόν, καὶ αὐτὴ ἀρμίνιζε πρὸς τοὺς ἀγγέλους. Ἐβλεπε κάτω τὸν τύραννον καὶ ἐσκέπτετο τὸν βασιλέα τῶν οὐρανῶν. Ἐβλεπε τὸς βασιάνους κάτω καὶ ἐμέτρα τὰ θραεῖα εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ἐβλεπε τὴν παροῦσαν τιμωρίαν καὶ ἐσκέπτετο τὴν μελλοντικὴν ἀθανασίαν. **Σ Δ'** αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε. «Ὅσονδήποτε θαρραῖα καὶ ἄν εἶναι οἱ θλίψεις, θὰ τὰς ἀισθανώμεθα ὡς ἐλαφράς, ἀρκεῖ νὰ μὴ καρφώνωμεν τὸ θέλημα μας πρὸς ἐκεῖνα ποῦ θέλονται μέ τὰ μάτια τοῦ σώματος, ἀλλὰ πρὸς ἐκεῖνα ποῦ δέν θέλονται, μὰς ἀναμένουν ὁμοῦς μέτὰ θάνατον».¹²⁶ Μήπως ὤψηρε καθόλου κώλυμα ὁ γάμος; Καὶ ὁ Πέτρος πόλιν, τὸ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ὁ μονιῶδης ἑραστής τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπαιθνεύτος εἰς τὸν λόγον, ὁ ὁποῖος ἐνίκησε καὶ ῥήτορας, ὁ ἀμαθὴς ποῦ ἔραξε τὰ στόματα καὶ φιλοσόφων, ὁ ὁποῖος διέλυσε τὴν ἑλληνικὴν σοφίαν ὡς ἰστὸν ἀράχνης, ὁ ὁποῖος διέτρεξε τὴν οἰκουμένην, ἐσαγγέλισε τὴν θάλασσαν καὶ ἤλιενε τὴν οἰκουμένην, δέν εἶχε καὶ αὐτὸς γυναίκα; **Δ** Ναι, εἶχεν. Ὅτι πραγματικὰ εἶχεν, ἄκουσε τὸν εὐαγγελιστὴν ποῦ τὸ λέγει. Τί λέγει; Εἰσηλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν πενθερὰν τοῦ Πέτρου, ἢ

10. Ἐβλ. Ἐ' Ματθ. 7 εἰ.
11. Β' Κορινθ. 4, 18.

ὅποια κατήχτο ἀπὸ πυρετόν.¹²⁷ Ὅπου ὁμοῦς ὑπάρχει πενθερὰ ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ σύζυγος, ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ γάμος. Τί ἦταν βέ ὁ Φίλιππος; Δέν εἶχε τέσσαρες κόρες. Ὅπου ὁμοῦς ὑπάρχουν τέσσαρες κόρες, ἐκεῖ ὑπάρχει γυναίκα καὶ γάμος.¹²⁸ Καὶ ὁ Χριστὸς; Ἐγεννήθη μέν ἀπὸ παρθένου, ἀλλὰ ἐπίγινε εἰς γάμον καὶ προσέφερε καὶ δῶρον. «Δέν ἔχουν», λέγει, «οἶνον». Καὶ ἔκαμε τὸ ὕδωρ οἶνον τιμῶν τῶν γάμων μέ τὴν παρθενίαν, ἐπαίνων τὸ πρᾶγμα μέ τὴν δωρεάν. Διὰ νὰ μὴ ἀπεχθάνουσι τὸν γάμον, ἀλλὰ νὰ μωσῆς τὴν πορνείαν. **Ε** Μὲ τὸν ἰδικόν μου κίνδυνον ἐγὼ ἐγγυῶμαι τὴν σωτηρίαν σου, καὶ ἄν εἴχῃς γυναίκα. εἰρήσαζε λοιπὸν τὸν ἑαυτὸν σου».¹²⁹

Ἐάν εἶναι καλὴ ἡ γυναίκα, εἶναι δοθὸς σου. Τί θὰ γίνῃ ὁμοῦς, ἄν δέν εἶναι καλὴ; Νὰ τὴν κάμῃς καλὴν. Μήπως δέν ὑπῆρξαν καὶ κακαὶ καὶ κακαὶ γυναῖκες, διὰ νὰ μὴ εἴχῃς δικαιολογίαν; Ἦταν ποταπὴ ἡ σύζυγος τοῦ Ἰωβ; Ἦταν ὁμοῦς καλὴ ἡ Σάρρα. Θὰ σοῦ δεῖξω μίαν γυναίκα φαύλην καὶ πονηράν. ¹²⁵ Ἄ Δέν ἐβλαψε τὸν ἄνδρα τῆς ἡ σύζυγος τοῦ Ἰωβ. Ἦταν πονηρὰ καὶ φαύλη καὶ τὸν συνεβούλευσε νὰ βλασφημήσῃ. Ἄλλὰ τί συνέβη; Ἔσσειε τὸν πύργον; Κατέβαλε τὸν ἀδάμαντα; Ἐνίκησε τὸν ὄραγον; Ἐπληξε τὸν στρατιώτην; Ἐτρόχησε τὸ σκάφος; Ἐξερρίζωσε τὸ δένδρον; Τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ. Ἄλλὰ ἀπειναντίας ἐκείνη ἀπέτυχε καὶ ὁ πύργος ἔγινε σταθερώτερος. Αὐτὴ ἐσῆκωσε τὰ κύματα, καὶ τὸ πλοῖον δέν ἐβυθίζετο, ἀλλὰ ἔπλεε μέ οὐριον ἀνεμον. Ὁ καρπὸς τοῦ ἐτρυνθῆθαι καὶ τὸ δένδρον ἔμεινε ἀσάλευτον. Τὰ φύλλα ἔπεσαν καὶ ἡ ρίζα ἔμεινε ἀσάλευτος. Ὅλα αὐτὰ τὰ λέγω διὰ νὰ μὴ προσασίεται κανεὶς τὴν κακίαν τῆς γυνακός. Εἶναι φαύλη; **Β** Διόρθωσέ τιν. Ἄλλὰ, λέγει, αὐτὴ μέ ἐξεβίωσε ἀπὸ τὸν Παράδεισον. Ἄλλὰ καὶ σὲ ἀνεβίβωσεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ἡ ἴδια μέν φύσις ἦταν καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις, ἀλλὰ ἡ διάθεσις ὑπῆρξε διαφορετικὴ. Ἄλλὰ τοῦ ἡδῶ ἡ γυναίκα ἦταν φαύλη; Ἦταν ὁμοῦς ἡ Σωσάννα καλὴ. Ἄλλὰ ἡ Αἰγυπτία ἦταν ἀκόλαστος; Ἦταν ὁμοῦς ἡ Σάρρα κοσμία. Εἶδες τὴν μίαν; Βλέπε καὶ τὴν ἄλλην. Διότι καὶ μεταῦ τῶν ἁνδρῶν ἄλλοι εἶναι φαῦλοι καὶ ἄλλοι εἶναι σπουδαῖοι. Ὁ Ἰωσήφ ἦταν καλός, ἐνῶ οἱ πρεσβύτεροι ἦσαν ἀκόλαστοι. Εἶδες, ὅτι ὑπάρχει παντοῦ ἀρετὴ καὶ κα-

127. Ἐβλ. Ματθ. 1, 90.
128. Ἐβλ. Ἐβλ. 21, 8-9.
129. Ἰωβ, 2, 8.
130. Ἀποκ. 15, 9.

κία, ἡ ὁποία δὲν κρίνεται ἀπὸ τὸ φύλλον τοῦ ἀνθρώπου ἀλλὰ ἀπὸ τὴν διάθεσιν τοῦ καθενός. Ἔφησε λοιπὸν τὰς προφάσεις. C Ἄλλὰ ὡς σπεύδαμεν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους καὶ τὴν σφοδρὰν μίαν.

«Καὶ συνέθη κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ποῦ ἀπέθανον ὁ βασιλεὺς Ὀζίας. Πρόκειται νὰ ἀμιλήσω διὰ ποῖον λόγον ὁ προφήτης σημεῖώνει τὸν χρόνον. Διότι χθὲς ἀνεζηταῖμεν νὰ εὐρωμεν, διατὶ τέλος πάντων ἐνῶ ἔλοι οἱ προφῆται ἀνιστοροῦν τὸν χρόνον τῆς ζωῆς τῶν βασιλέων, καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἡ συνηθεῖα αὕτη κατελύθη. Καὶ δὲν λέγει κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Ὀζίου, ἀλλὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Ὀζίου. Εἰς αὐτὸ τὸ ἐρώτημα θέλω νὰ ἀπαντήσω σήμερον. Ἄν καὶ εἶναι μεγάλη ἡ ζήτησις, εἶναι ὅμως μεγαλύτερα ἡ δρόσος τοῦ λόγου. Ἄν καὶ τὸ σῶμα κάμπτεται ἀπὸ τὸν κάματον, ἡ ψυχὴ ὅμως εἶναι ἀκμαία καὶ εὐφραίνεται. D Μὴ μοῦ ἀναφέρῃς ζήτησιν καὶ ἰβρώτα. Ἐάν ἰβρώσης εἰς τὸ σῶμα, καθαρῶς τὴν ψυχὴν σου. Οἱ τρεῖς παῖδες ἦσαν εἰς τὴν κάμινον καὶ δὲν ἔπαθον τίποτε, ἀλλὰ ἀπειναντίας ἡ κάμινος ἐγένετο βροσέρᾳ. Ὅταν σκεφθῆς τὸν ἰβρώτα, σκέψου καὶ τὸν μισθὸν καὶ τὴν ἀντομοιοθήν. Καὶ πραγματικῶς, ὁ κολυμβητὴς διὰ τίποτε ἄλλο παρὰ μόνον διὰ μαργαρίτας, ποῦ εἶναι αἰτία τῶν πολέμων τοιαῦτὰ νὰ κατέλθῃ εἰς τὸ βάθος τῶν ὕδατων. Καὶ δὲν κατηγορεῖ τὴν ὄλην, ἀλλὰ τὸν ἀπληστον νοῦν. Καὶ οὐ δὲν ὑπομένεις τὴν ζήτησιν οὐτὲ τὸν ἰβρώτα, προκειμένου νὰ λάθῃς θησαυρὸν ἀπέραντον καὶ νὰ φυτεύῃς ἀμπέλον εἰς τὴν ψυχὴν σου: Δὲν ἔλπεις αὐτοῦ ποῦ κἀθόνηται εἰς τὸ θέατρον E πῶς ἰβρώνουν καὶ δέχονται τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου καὶ μὲ γυμνὴν κεφαλὴν, καὶ ταῦτο διὰ νὰ γίνων αἰχμάλωτοι τοῦ θανάτου καὶ δοῦλοι τῆς πόρνης; Ἐκεῖνοι κευράζονται διὰ τὴν ἀπώλειαν των καὶ σὺ διὰ τὴν σωτηρίαν σου παραλόεις; Εἶσαι ἀθλητὴς καὶ στρατιώτης. 12^a A Ποῖος λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνος ὁ Ὀζίας καὶ διατὶ ὁ προφήτης ἀνέφερε αὐτὸν τὸν θάνατόν του; Αὐτὸς λοιπὸν ὁ Ὀζίας ἦταν βασιλεὺς καὶ ἦταν δικαίος ἄνθρωπος καὶ διεκρίνετο διὰ τὰς ἐναρτέους πράξεις. Ἀλλὰ ἀργότερον ἐφθασεν εἰς ἔπαρσιν, εἰς τὴν ἔπαρσιν, τὴν μητέρα τῶν κακῶν, εἰς τὴν ἀλαζονείαν, ποῦ εἶναι γεμάτη βορυβῶδι ἐπιδειξίην, ἐφθασεν εἰς τὴν ὑπερηφάνειαν, τὴν ἀπώλειαν τοῦ διαβόλου. Διότι τίποτε δὲν εἶναι χειρότερον ἀπὸ τὴν ἔπαρσιν. Διὰ ταῦτα καὶ ὀλόκληρον τὸν χθεσινὸν λόγον τὸν κατηναλώσαμε εἰς αὐτὸ τὸ θέμα, διὰ νὰ καταδικάσωμεν τὴν ἔπαρσιν καὶ νὰ διδάξωμεν τὴν ταπεινοφροσύνην.

Θέλεις νὰ σοῦ εἰπῶ πόσον ἀγαθὸν εἶναι ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ πόσον κακὸν ἡ ἔπαρσις; B Ὁ ἁμαρτωλὸς ἐνίκησε τὸν δίκαιον, ἐπλάσθη ὁ τελώνης τὸν Φαρισαῖον, καὶ οἱ λόγοι ἐνίκησαν τὰ ἔργα. Πῶς οἱ λόγοι; Ὁ τελώνης λέγει: «Ἦ Κύριε καὶ Θεέ, εὐσπλαγχνίσου με καὶ συγχώρησέ με τὸν ἁμαρτωλόν.» 11 Ὁ Φαρισαῖος λέγει: «Δὲν εἶμαι σὺν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἀρπαξὴ ἡ πλεονέκτης. Νηστεύω δύο φορές τὴν ἑβδομάδα, δίδω τὸ δέκατον ἀπὸ ἅλα τὰ ὑπάρχοντά μου.» 12 Ὁ Φαρισαῖος ἐβίβεν ἔργα δικαιοσύνης. Ὁ τελώνης εἶπε λόγους ταπεινοφροσύνης, καὶ οἱ λόγοι ἐνίκησαν τὰ ἔργα καὶ ὁ τόσος θησαυρὸς ἀδείασε, ἐνῶ ἡ τόσον μεγάλη πείνια μετεβλήθη εἰς πλοῦτον. Ἦλθον δύο πλοῖα μὲ φορτίον. Εἰσῆλθον καὶ τὰ δύο εἰς τὸν λιμένα. Ἀλλὰ ὁ τελώνης προσωρμίσθη καλῶς εἰς τὸν λιμένα, C ἐνῶ ὁ Φαρισαῖος ἐναυάγησε, διὰ νὰ μάθῃς πόσον μεγάλο κακὸν εἶναι ἡ ἔπαρσις. Εἶσαι δίκαιος; Μὴ ταπεινώσῃς τὸν ἀδελφόν σου. Κοσμίσεις μὲ κατορθώματα; Μὴ ἀνειδίσῃς τὸν πληστον σου καὶ ἀκρωτηριάσῃς τὸν ἔπαινον σου. Ὅσον μέγας εἶσαι, τόσον περισσότερον ταπεινῶνε τὸν ἑαυτὸν σου. Καὶ πρόσχε πολὺ αὐτὸ ποῦ λέγεται, ἀγαπήτέ μου. Μᾶλλον ὁ δίκαιος ὀφείλει νὰ φοβῆται τὴν ἔπαρσιν παρὰ ὁ ἁμαρτωλός. Αὐτὸ τὸ εἶπα καὶ χθὲς, τὸ λέγω καὶ σήμερον δι' ἐκείνους ποῦ ἀπουσίασαν χθὲς. Διότι ὁ ἁμαρτωλὸς ἔχει κατ' ἀνάγκην ταπεινὴν συνείδησιν. D ἐνῶ ὁ δίκαιος ἐπαίρεται διὰ τὰ κατορθώματά του. Ὅπως ἀκριδὸς σιιδάινει καὶ μὲ τὰ πλοῖα, σοὶ ἔχουν κενὸν τὸ πλοῖον δὲν φοβοῦσαι ἐρροδὸν τῶν πειρατῶν, διότι αὐτοὶ δὲν ἔρχονται νὰ βουλιάξουν ἕνα πλοῖον, ποῦ δὲν περιέχει τίποτε. Ἐνῶ σοὶ ἔχουν πλοῖον γεμάτων μὲ φορτίον, αὐτοὶ φοβοῦνται τοὺς πειρατὰς. Διότι ὁ πειρατὴς πηγαίνει ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει χρυσός, ὅπου ὑπάρχει ἀργυρός, ὅπου ὑπάρχουν πολύτιμα λίθοι. Ἐτοί καὶ ὁ εὐδόλος δὲν προσβάλλει εὐκόλως τὸν ἁμαρτωλόν, ἀλλὰ τὸν δίκαιον, ὅπου ὑπάρχει πολὺς πλοῦτος. Ἐπειδὴ πολλὰς φορές ἡ ἔπαρσις προέρχεται ἀπὸ ἐπιβουλήν τοῦ διαβόλου, δι' αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴμεθα νηφάλιοι. Ὅσον μέγας εἶσαι, τόσον ταπεινῶνε τὸν ἑαυτὸν σου. E Ὅταν ἀναθῇς εἰς τὸ ὕψος, τότε ἔχεις ἀνάγκην νὰ ἀσφαλισθῇς διὰ νὰ μὴ πῆσῃς. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν λέγει: «Ὅταν κάμετε ἅλα σοὶ σὰς διέταξεν ὁ Θεὸς διὰ τῶν ἐντολῶν

10. Λουκ. 18, 13.
11. Δατ. 18, 11-12.

νημά του ήταν άγγελου, βαδίζει εις τήν γήν και ζή εις τόν ούρανόν. Είδε τόν βασιλέα και δέν ειβε τήν πορφύραν. Είδε τόν βασιλέα και δέν ειβε τήν διάδημα. Μή μου λέγης, ότι υπάρχει βασιλεία εκεί όπου είναι παρνομία. «Δέν είναι Ιδικόν σου καθήκον ούτε και δικαίωμα σου 'Όζια, να προσφέρης θυμίαμα εις τὰ αγία τῶν αγίων, αλλά αυτό είναι καθήκον και δικαίωμα τῶν Ιερών». ²⁵ ■ 'Υπερβαίνεις τὰ θεκαμμένα. Ζητείς τὰ ἀνεπίτρεπτα. Δι' αυτό δά χάσης και αυτό που ελασας. «Δέν είναι Ιδικόν σου καθήκον ούτε και δικαίωμα σου. 'Όζια, να προσφέρης θυμίαμα εις τὰ αγία τῶν αγίων, αλλά αυτό είναι καθήκον και δικαίωμα τῶν Ιερών». Δέν είναι Ιδικόν σου εργον αυτό, αλλά Ιδικόν μου. Μήπως ἐγώ σου ἤρπασα τήν βασιλείαν; Μή μου ἀσπάξης, λοιπόν, τήν Ιερωσύνην. «Δέν είναι Ιδικόν σου καθήκον ούτε και δικαίωμα σου να προσφέρης θυμίαμα, αλλά είναι καθήκον και δικαίωμα τῶν Ιερών, τῶν υἱῶν τοῦ 'Ααρών». Αυτό συνέθη πολύν χρόνον μετὰ τόν θάνατον τοῦ 'Ααρών. Καί διατί δέν εἶπε μόνον «τῶν Ιερών», αλλά ἐμνημόνευσε και τόν πατέρα;

Ἐτυχε να συμβῆ εκείνον τόν χρόνον τὸ ἔξως περίπου. 'Ο Δαδάν, θηλαδὴ, και ὁ 'Αδειών και ὁ Κορὲ ἐξηγέρθησαν ἐναντίον τοῦ 'Ααρών. ²⁶ Ἐ ἤολίθη ἡ γῆ και τοὺς κατήπιε. ²⁷ Πῶρ ἦλθεν ἀπὸ τόν οὐρανόν και τοὺς κατέκαυσε. Θέλων λοιπόν αὐτὸς να φέρῃ εις τήν μήνην τήν ιστορίαν ἐκείνην, οτι θηλαδὴ και ἄλλοτε προσέβαλον τήν Ιερωσύνην. ἀλλ' αὐτὴ δέν ἠτήθη, και μολονότι ἐξηγέρθη ἐνι πλήθος δολόκληρον ἐν τούτοις ὁ Θεός τήν υπερηψίαση. «Δέν είναι Ιδικόν σου καθήκον ούτε και δικαίωμα σου να προσφέρης θυμίαμα παρὰ είναι καθήκον και δικαίωμα μόνου τῶν Ιερών, τῶν υἱῶν 'Ααρών». Δέν εἶπε, οκέφου τί ἔπαθον ἐκείνοι, που ἔπραξαν αὐτὰ τότε. Δέν εἶπε, οτι ἐκάθασαν οἱ ἐπαναστάται. ἀλλά ἀνέφερε μετὰ τὸ ὄνομα του τόν 'Ααρών, διὰ τόν ὅποιον ἔκανε τήν ἐκδικησιν ὁ Θεός και εις ἀνάμνησιν αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἀνέφερε τὸ ὄνομα του. ὡσάν να ἔλεγε οχεδόν: Μή τολμῶς να πράξης αὐτὰ που ἔπραξε ὁ Δαδάν, διὰ να μὴ πάθῃς τὰ ἴδια που ἔπαθον εις τήν περίπτωσιν τοῦ 'Ααρών. Μὰ ὁ βασιλεύς 'Όζιας δέν τὸ ἠνέχθη, ἀλλά γεμάτος ἔπασσαν εἰσήλθεν εις τὸ ἱερόν, ἔσυρε τὸ παραπέτασμα ἀπὸ τὰ δ-

25. Ἐβ. ἀν.

26. Πρβλ. Ἄριθμ. 16 εἰ. Ψαλμ. 105, 16-14.

27. Ἐβ. ἀν. στ. 32-33.

για τῶν αγίων και ἤθελε να προσφέρῃ θυμίαμα. Τι ἔκαμε, λοιπόν, ὁ Θεός; Ἐπειδὴ λοιπόν κακῶς κατεφρονήθη ὁ Ιερεύς, και καταπατεῖτο ὁ νόμος τῆς Ιερωσύνης, δέν εἶχε πλέον καμμίαν δύναμιν ὁ Ιερεύς. Ἐ Διότι ἔργον τοῦ Ιερέως είναι να ἐλέγξῃ μόνον και να ἐπιδεικνύῃ παρρησίαν, και ἄχι να κρατῆ ὄπλα οὔτε να ἀρπάξῃ ἀσπίδας, οὔτε να σιγῇ ὄρου, οὔτε να τεντώνῃ τόξον, οὔτε να ἐκτοξεύῃ βέλος, ἀλλά μόνον να ἐλέγξῃ και να ἐπιδεικνύῃ παρρησίαν. Ἐπειδὴ, λοιπόν, ἤλεγχε ὁ Ιερεύς ἀλλά ὁ βασιλεύς δέν υπεχώρει, ἀλλά ἐκίνη ὄπλα και ἀσπίδας και δόρατα και ἐχρησιμοποίη ἄλλην τήν δύναμιν του, λέγει ὁ Ιερεύς. Ἐγὼ ἔπραξα τὸ καθήκον μου, δέν δύναμαι να πράξω τίποτε περισσότερο, βοήθησε τήν Ιερωσύνην που καταπατεῖται, νόμοι παραβιάζονται, θεομοὶ ἀνατρέπονται. Τι ἔκαμε λοιπόν ὁ φιλόδημος Θεός; ²⁸ Ἐ Τίμωρε τόν θρασύτατον. Καί ἀμέως ἐνεφανίσθησαν ἐξανθήματα λέπρας εις τὸ μέτωπόν του. ²⁹ Ὅπου ἐκδηλώνεται ἡ ἀναισχυντία, ἐπακολουθεῖ ἡ τιμωρία. Εἶδες φιλοδηρωτίαν εις τήν τιμωρίαν τοῦ Θεοῦ;

Δέν ἐξαπέλυσε κεραυνόν, δέν ἔσεισε τήν γῆν, δέν συνετάσασε τόν οὐρανόν. Ἀλλὰ ἐφύτρωσε ἡ λέπρα, ὁχι εις ἄλλο μέρος, ἀλλά εις τὸ μέτωπόν του, διὰ να φέρῃ τήν τιμωρίαν τὸ πρόσωπον, διὰ να είναι ἐκεῖ ὡς ἐπιγραφὴ εις στήλην. Διότι αὐτὸ δέν ἔγινε δι' αὐτόν, ἀλλά διὰ τοὺς μεταγενεστέρους. Διότι, ἐνῶ ἄδύνατο να τοῦ ἐπιφέρῃ ἀνταξίαν τιμωρίαν, δέν ἔπρεπε. Ἀλλὰ ἡ τιμωρία ἔκειτο ὡς νόμος εις ὕψηλον τόπον και ἔλεγε. Μὴ κάμνῃτε παρνομία ἔργα. διὰ να μὴ πάθῃτε και αἰεὶ τὰ ἴδια. ³⁰ Ἐ ἔρηχτο ὡς νόμος ἐμφυλτος και τὸ μέτωπόν του ἄφησε φωνὴν ἰσχυροτέραν ἀπὸ τήν φωνὴν τῆς σάλπιγγος. Εἰς τὰ μέτωπόν του ἦσαν ἀναγεγραμμένα γράμματα, τὰ ὅποια ἦσαν ἀδύνατο να ἐξαλειφθοῦν. Διότι δέν ἦσαν ἀπὸ μελάνι διὰ να τὰ σόδηρ κανεῖς, ἀλλά ἦσαν ἡ λέπρα και καθίστα αὐτὸν ἀκάθαρτον, διὰ να κάμῃ τοὺς ἄλλους καθαρούς. Καί ὅπως μεταφέρουν τοὺς καταθίκους δι' ἐκτέλειαν μετὰ σπονὴν εις τὸ στόμα, οἱ περιεφέρου και αὐτὸς ἔχων ἀντὶ σπονίου τήν λέπραν εις τὸ μέτωπον, ἐπειδὴ δέν ἐσεβάσθη τήν Ιερωσύνην. Αὐτὰ τὰ λέγου, ἄχι διὰ να κατηγορήσῃ τοὺς βασιλεῖς. Ἐ ἀλλὰ ἐκείνους που μεθύουν ἀπὸ ἔπασιν και ὀργῆν, διὰ να μάθετε, οτι ἡ Ιερωσύνη είναι ἀνωτέρα τῆς βασιλείας.

28. Πρβλ. Β' Παρωλ. 26, 19.

Πραγματικά, πάντοτε ὁ Θεός, ὅταν ἀμαρτήσῃ ἡ ψυχὴ, τιμωρεῖ τὸ σῶμα. Ἔτσι ἔκαμ και μὲ τὸν Κάιν. Ἡ ψυχὴ ἡμάρτησε και διέπραξε φόνον, και τὸ σῶμα του παρέλυσε. Και πολὺ φυσικῶς. Διότι: «Θὰ εὐρίσκειαι συνεχῶς εἰς κατάστασιν στεναγμῶν και τρώων, και σὺν καταδωκόμενος θὰ περιπλανῶσαι ἐπάνω εἰς τὴν γῆν αὐτὴν.»⁹⁹ Και περιήρχετο ὁ Κάιν και συνεζήτει με δλους, κραυγῶν με τὴν αἰγὴν, διαπαιδαγωγῶν τοὺς δλους με τὴν ἀφωσίαν του. Ἡ γλώσσα ἐσίωπα και ἐκραυγῶν τὰ μέλη και ἔλεγεν εἰς δλους διὰ ποῖον λόγον στενάξαι, διὰ ποῖον λόγον τρέμει. Τὸν ἀδελφόν μου ἐφόνευσα, διέπραξα φόνον. Ἀργότερον ὁ Μωϋσῆς αὐτὰ τὰ ἔλεγε με γράμματα, Ἐκεῖνος περιήρχετο και τὸ ἔλεγεν εἰς δλους με ἔργα. «Οὐ φοβούσης».¹⁰⁰ Εἶδες σῶμα που σιωπῶ και πράγμα που φωνάζει; Εἶδες νόμον ἐμψυχον νὰ περιφέρεται; Εἶδες στήλην νὰ περιφέρεται; Εἶδες ἐπιβολὴν τιμωρίας; Εἶδες τιμωρίαν που γίνεται αἰτία διαπαιδαγωγώσεως; Εἶδες που ἡμάρτησεν ἡ ψυχὴ και ἐτιμωρήθη ἡ σάρξ; Και πολὺ φυσικῶς Ἔτσι και εἰς τὴν περίπτωση τοῦ Ζαχαρίου, ἡμάρτησεν ἡ ψυχὴ και ἐδέθη ἡ γλῶσσα.¹⁰¹ Ἐκεῖνος λοιπὸν ὁ Ζαχαρίας που ἔβαλε τὴν φωνὴν ἐτιμωρεῖτο με τὴν ἀχοήτουσιν τῆς γλώσσης - και ὁ Ὄζις ἐγένετο λέπρος εἰς τὸ μέτωπον ἐπειδὴ ἡμάρτησε, διὰ νὰ παραδειγματισθῇ ἐκεῖνος. Και ἐξήρχετο ὁ βασιλεὺς γινόμενος παράδειγμα εἰς δλους. Ἐ και ἐκαθαρίσθη ὁ ναὸς και ἐξεδιώχθη χωρὶς νὰ τὸν ὄψῃ κανεὶς και ἐνὶ ἤθελε νὰ προσοικειωθῇ και τὴν ἱερωσύνην, ἔλασε και ἐκεῖνο που εἶχεν. Και ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν ναόν. Τὰ παλαιὰ χρόνια ὄπρχε νόμος νὰ ἐκδιώκεται ὁ λέπρος εἴω ἀπὸ τὴν πόλιν. Τώρα όμως δὲν ἴσχυε πλέον. Διὰ τὴν: Διότι ὁ Θεὸς ἐφρόντιζε τότε τοὺς ἀνοώτους ὡσανὺ νὰ ἴσαν παιδία και τότε ἡ λέπρα ἴταν ἀσθένεια τοῦ σώματος, ἐνὶ τώρα ζητεῖται ἡ λέπρα τῆς ψυχῆς. Ἐξήρχετο λοιπὸν ὁ βασιλεὺς λέπρος και δὲν τὸν ἐξεδιώκων ἀπὸ τὴν πόλιν, ¹⁰² Α διότι ἐσέθεντο τὸ στέμμα του και τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ ἐκάθητο πάλιν παραθεῖνων τὸν νόμον. Τί ἔκανε λοιπὸν ὁ Θεός; Ὀργισθῆ ἑναντίον τῶν Ἰουδαίων και τοὺς ἔστειλε τὴν προφητείαν. Ὅλα λοιπὸν αὐτὰ διὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ προφήτου τὰ εἶπα, διὰ νὰ ἐκπληρώσω τὸ χρέος μου.

99. Γεν. 4, 19.
100. Ἐξο. 20, 15.
101. Πρῶ. Λευκ. 1, 20.

Ἄλλὰ ἄς ἐλθωμεν εἰς τὸ θέμα μας. Ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τὸν ναόν με τὰ ἐξανθήματα τῆς λέπρας. Ἐνὶ λοιπὸν, κατὰ τὴν συνήθειαν, ἔπρεπε νὰ τὸν ἐκδιώξουν και ἀπὸ τὴν πόλιν ὡς ἀκάθαρτον, ὁ λαὸς τὸν ἀνεχεται νὰ μένη μέσα και δὲν πράττει τίποτε ἀπὸ ἐκεῖνο, που ὄφειλε νὰ πράξῃ οὔτε μικρὸν οὔτε μεγάλο, που νὰ δεκνῆ τὴν παρησίαν του. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ λαὸς τὸν ἄφησε, ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται τοὺς Ἰουδαίους και παύει τὸ χάρισμα τῆς προφητείας. Και πολὺ εὐλόγως. Ἐπειδὴ ἀθέτησαν τὸν νόμον του και ἐφοβήθησαν νὰ ἐκδιώξουν τὸν ἀκάθαρτον, κατέπαυσε τὸ προφητικὸν χάρισμα. Ὁ προφητικὸς λόγος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἴταν σπάνιος, δὲν ὄπρχε προφητικὴ ῥῆσις. Δηλαδή ὁ Θεὸς δὲν συνεζήτει με αὐτοὺς διὰ μέσου τῶν προφητῶν. Διότι τὸ πνεῦμα διὰ τοῦ ὁποῖου ὀμιλοῦν, δὲν τοὺς ἐνέπνεε τότε, ἐπειδὴ εἶχον εἰς τὴν πόλιν τὸν ἀκάθαρτον. Και ἐπὶ τῶν ἀκαθάρτων δὲν ἐνίργει ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος. Διὰ τοῦτο δὲν παρίστατο, δὲν ἐφάνετο εἰς τοὺς προφήτας, ἀλλὰ σιωπῶ και κρύπτεται. Ἐ διὰ νὰ γίνῃ περισσότερον σαφὲς αὐτὸ που λέγω, θὰ χρησιμοποίωσῃ ἕνα παράδειγμα. Ὅπως, δηλαδή, ἕνας ἀνθρώπος, που περιβάλλει κάποιον με στοργὴν, εἰς μίαν στιγμὴν που τὸν εὐτύχησε σφόδρα διὰ κάτι, τοῦ λέγει, δὲν θέλω νὰ σε ἐλῶω πλέον, δὲν σοὺ ἀμιλώ, εἶται ἔκαμ και ὁ Θεὸς τότε. Ἐπειδὴ δηλαδή τοῦ ἐξῆλθεν τὴν ὀργὴν, διότι δὲν ἐξεδιώκων τὸν Ὄζιαν, τοὺς λέγει: Δὲν ἀμιλώ πλέον εἰς τοὺς προφήτας σας, δὲν στέλλω πλέον τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος. Κοίταξε τιμωρίαν γεμάτην ἐπιεικείαν. Διότι δὲν ἐξάπτευσσε κερανοὺς, δὲν κατέσεισε τὴν πόλιν ἐκ θεμελιῶν. Ἄλλὰ τί ἔκαμ; Δὲν θέλετε τὴν ἐκδίκησιν μου; λέγει. Και ἐγὼ δὲν ἀμιλώ πρὸς σας. Ἐ μήπως δὲν ἠδυνάμην μόνος μου νὰ τὸν ἐκδιώξω; Ἄλλὰ ἠθέλησα τὸ ἔργον αὐτὸ νὰ τὸ ὀφῶω εἰς σας. Δὲν θέλετε νὰ τὸ πράξετε; Και ἐγὼ δὲν ἀμιλώ μαζί σας, οὔτε κινῶ τὴν ψυχὴν τῶν προφητῶν. Δὲν ἐνεργεῖ ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος, ὄπρχε σιωπῆ, ἐπεκράτει ἔχθρα μεταξὺ Θεοῦ και ἀνθρώπων. Ὅταν, λοιπὸν, ἀργότερα ἐκεῖνος ἀπέθανε, ἔλασε τέλος πλέον και τὸ θέμα τῶν ἀκαθάρτων.

Εἶχε λοιπὸν πολὺν χρόνον ὁ προφήτης που δὲν ἐπροφήτευε και κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς σιωπῆς του κατελύθη ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ και ἐπανῆλθεν ἡ προφητεία. Συνεπῶς, ὁ προφήτης κατ' ἀνάγκην σημαίνει τὸν χρόνον και λέγει:

102. Πρῶ. Α' Βασιλ. 9, 1.

«Και συνέθη κατά τὸν χρόνον ποῦ ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς Ὀρζίας, ἔβδον τὸν Κύριον νὰ κάθηται ἐπάνω εἰς ἓνα θρόνον ὄψηλόν καὶ μετέωρον». Ὅταν ἀπέθανε, τότε εἶδον τὸν Κύριον. Διότι προηγουμένως δὲν τὸν ἐβλεπα, ἐπειδὴ ἦταν ἄργισμένος ἐναντίον μας. Ἦλθε δηλαδὴ ὁ θάνατος τοῦ ἀκαθάρτου καὶ ἔλυσε τὴν ὄργην.¹ Διὰ τοῦτο, ἐνῶ παντοῦ ἀναφέρεται εἰς τὴν ζωὴν τῶν βασιλέων, ἐδῶ ἀνέφερε τὸν θάνατον τοῦ Ὀρζίου Συνέθη, λέγει, «ἐδὲ ἔτος ἐκεῖνο ποῦ ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς Ὀρζίας, καὶ εἶδον τὸν Κύριον νὰ κάθηται ἐπάνω εἰς ἓνα θρόνον ὄψηλόν καὶ μετέωρον». Ἀλλὰ πάλιν εἶναι δυνατόν καὶ ἐδῶ νὰ ἴδωμεν τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ. Ἀπέθανεν ὁ ἀκάθαρτος καὶ συνεφιλώθη ὁ Θεὸς μετὰ τοὺς ἀνθρώπους. Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἐνάρτα ἔργα, ἀλλὰ μὲ τὸν θάνατον ἐκείνου: Διότι εἶναι φιλόνητος καὶ δὲν τὰ λεπτολογεῖ αὐτά. Ἐὰν ἐξήτε μόνον ὁ φιλόνητος καὶ καλὸς Θεός, νὰ ἐξέλεθ ἀπὸ τὴν πόλιν ὁ ἀκάθαρτος.

Τώρα ποῦ γνωρίζομεν λοιπὸν δια αὐτά, ὅς διώξωμεν μακρὰν τὴν ἔπαρσιν, ἔς ἃς ἀσπασθῶμεν τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ ὅς ἀναπέψωμεν τὴν καθιερωμένην δόξαν εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Ε΄

ΕΙΣ ΤΟ ΠΤΗΝ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΣΑΪΑ ΠΟΥ ΛΕΓΕΙ: «ΣΥΝΕΘΗ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ ΕΚΚΙΝΟ ΗΟΥ ΑΠΘΑΝΕΝ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΟΡΖΙΑΣ, ΕΙΔΟΝ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ.»¹ ΚΑΙ Η ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΟΤΙ ΔΙΚΑΙΩΣ ΠΡΟΞΕΒΑΘΗ ΑΠΟ ΑΕΡΗΑΝ Ο ΟΡΖΙΑΣ, ΔΙΟΤΙ ΠΡΟΣΕΦΕΡΕ ΘΥΜΙΑΜΑ ΧΑΡΙΣ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΑΡΜΟΔΙΩΣ ΗΠΟΣ ΤΟΤΟ, ΠΡΑΪΜΑ² C ΠΟΥ ΕΠΙΤΡΕΜΕΤΑΙ ΜΟΝΟΝ ΕΙΣ ΤΟΤΕ ΊΣΕΡΙΣ, ΟΧΙ ΕΙΣ ΤΟΤΕ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

Ἔλα λοιπὸν, ὅς δλοκληρώσωμεν τὴν ἱστορίαν τοῦ Ὀρζίου καὶ ὅς θέσωμεν τώρα τὴν ὀροφήν εἰς τὴν διήγησιν διὰ νὰ μὴ γίνωμεν καταγέλαστοι, ὅπως ἐκεῖνος ποῦ ἀναφέρουν εἰς τὰ εὐαγγέλια, ὁ ὁποῖος ἐπεχείρησε νὰ οικοδομήσῃ τὸν πύργον, ἀλλὰ δὲν ἤδυνήθη. Ἠθίως κανεὶς περστικός εἰπὴ καὶ δι' ἡμᾶς ποτε: «Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἤρως νὰ οικοδομῇ καὶ δὲν ἤδυνήθη νὰ τελειώσῃ τὴν οικοδομήν.»² Ἐ Διὰ νὰ γίνουμ ἄμα σαφέστερα τὰ λεγόμενα, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπαναλάβω ὀλίγα ἀπὸ τὰ προηγουμένα, διὰ νὰ μὴ εἰσέλθῃ χωρὶς κεφαλὴν εἰς τὸ πνευματικὸν θέστρον ὁ λόγος μας, ἀλλὰ, ἀφοῦ λάθῃ τὴν φυσιογνωμίαν του, νὰ καταστῇ γνώριμος εἰς τοὺς θεατάς. Τὰ ἴδια αὐτὰ λόγια θὰ εἶναι ὑπόμνησις, δι' ἐκείνους ποῦ τὰ ἤκουσαν καὶ διδασκαλία δι' αὐτοὺς ποῦ δὲν τὰ ἤκουσαν.

Ἐπαμε, λοιπὸν, προηγουμένως πῶς ὁ Ὀρζίας ἦταν εὐσεβής, πῶς ἔγινε κατόπι φαῦλος καὶ ἀπὸ ποῖαν αἰτίαν καὶ μέχρι ποίου βαθμοῦ κατωλισθῆεν εἰς τὴν ἔπαρσιν. Σήμερον εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπωμεν πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἱερόν, ἔς πῶς ἐπεχείρησε νὰ προσφέρῃ θυμίαμα, πῶς τὸν ἠμπόδισεν ὁ ἱερεὺς, πῶς δὲν ὑπεχώρησεν ἐκεῖνος, πῶς ἐπέουρε τὴν ὄργην τοῦ Θεοῦ, πῶς ἀπέθανε λεπτὸς καὶ διὰ ποῖον λόγον ὁ προφήτης παρέλειψε νὰ ἀναφέρῃ τὴν ζωὴν του καὶ ἐμνημόνευσε μόνον τὸν θάνατόν του, λέγων τὰ ἑξῆς: «Κατὰ τὸ ἔτος ποῦ ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς Ὀρζίας. Αὐτὸ ἀκριδῶς τὸ σημεῖον ἀπέτελεσε τὴν ἀφειρίαν τῶν ὀμιλιῶν μας. Ἀλλὰ δώσατε μεγαλυτέραν προσοχὴν. «Καὶ συνέθη», λέγει, «ὥστε, ὅταν αὐτὸς ἀπέστησεν αὐτὴν τὴν

1. Ἔσ. 8, 1.

2. Λουκ. 14, 30.

ισχύ, υπερηφανεύθη ἡ καρδία του μέχρι ποῦ τὸν ὠδήγη-
σεν εἰς τὴν καταστροφὴν. Καὶ ἠμάρτησεν ἐνώπιον Κυρίου
τοῦ Θεοῦ.³ 122 Α Κατὰ ποῖον τρόπον ἠμάρτησε; «Εἰσῆλ-
θε», λέγει, «παρὰ νόμου, χωρὶς νὰ ἔχη ἱερατικὸν ἀξίωμα,
εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ προσφέρῃ θυμιάμα εἰς τὰ
θυσιαστήριον τῶν θυμιαμάτων.» Τί τόλμη καὶ τί ἀναι-
σχυντία! Ἐτόλμησε νὰ παραδίσῃ αὐτὰ τὰ ἱερά ἄδρατα,
ἐπάτησε τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἓνα μέρος ποῦ ἦταν ἄδρατον
δι' ὄλους, πλὴν τοῦ ἀρχιερέως. Αὐτὸ τὸ μέρος ἐπεχείρησε
νὰ τὸ θεδηλώσῃ. Τέτοια εἶναι ἡ ψυχὴ ποῦ φθάσει εἰς τὴν
ἀλαζονείαν. Ἀπαξ καὶ χάσῃ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας,
ἡ μακία τῆς δὲν σταματᾷ ποθευᾶ, ἀλλὰ, καθὼς χαλα-
ρώνει τὰ ἴνια τῆς σωτηρίας, ἀγεται καὶ φέρεται ἀπὸ τὰς
ἀλόγους ἐπιθυμίας καὶ, ὡσὺν ἀτίθασον ἄλογο, Β ποῦ ἀ-
πέβαλε τὸν χαλινὸν ἀπὸ τὸ στόμα καὶ ἔρριψε κάτω ἀπὸ
τὴν ράχιν του τὸν ἀναβάτην τρέχει γρηγορώτερα ἀπὸ
τὸν σφοδρότερον ἀνεμὸν καὶ προκαλεῖ τὸν τρομὸν εἰς
τοὺς διαβάτας, οἱ ὅποιοι ἄλλοι παραμερίζουν καὶ κανεὶς
δὲν τολμᾷ νὰ τὸ σταματήσῃ. Ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ, ἀποῦ
ἀπέβαλε τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ποῦ τὴν χαλιναγωγεῖ καὶ ἀ-
πέριψε ὅλην τὴν λογικὴν ποῦ τὴν κατευθύνει, ἀλωνίζει
τὸν χάρον τῆς κακίας, ἕως οὔτου φθάσῃ εἰς τὰ θάραθρα
τῆς ἀπωλείας καὶ κατακρημνισθῇ ἐκεῖ τὴν σωτηρίαν τῆς.
Δι' αὐτὸ πρέπει συνεχῶς νὰ τὴν συγκρατῶμεν καὶ μὲ τὴν
ἐπισθεῖαν, ὡσὺν μὲ κἀποῦν χαλινὸν, νὰ ἀναγκαιώσωμεν
τὴν ὁρμὴν τῆς. Πράγμα ποῦ δὲν τὸ ἔκαμεν ὁ Ὁξίας, ἀλ-
λὰ παρεβίβασε τὴν ἀρχὴν ποῦ εἶναι ἀνωτέρα δυνάμει. Ὁ Δι-
ὅτι ἡ ἱερουσύνη εἶναι ἔξουσία περισσότερον σεβαστὴ καὶ
ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν βασιλείαν. Μὴ μοῦ ἀναφέρῃς τὴν ἀ-
λουργίδα, μήτε τὸ διάδημα, μήτε τὰ χρυσὰ ἱμάτια. Σκιά
εἶναι ὅλα αὐτὰ καὶ εὐτελέστερα ἀπὸ τὰ ἑαρινὰ ἀνθῆ. Δι-
ὅτι «κάθε δόξα», λέγει, «τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καὶ ἄνθος
χόρτου», ἀκόμα καὶ αὐτὴ ἡ βασιλικὴ. Μὴ μοῦ λέγῃς, λοι-
πὸν, αὐτὰ, ἀλλὰ, ἔαν θέλῃς νὰ ἴδῃς τὴν διαφορὰν τοῦ ἱε-
ρέως ἀπὸ τὸν βασιλέα, ἐξέτασε τὸ μέτρον τῆς ἔξουσίας,
ποῦ δίδεται εἰς τὸν καθένα τῶν καὶ θὰ ἴδῃς, ὅτι ὁ ἱερεὺς
κἀθηταὶ ὑψηλότερον ἀπὸ τὸν βασιλέα.

Διότι, ἂν καὶ μᾶς φαίνεται ἄξιόσεβαστος ὁ βασιλικὸς
θρόνος ἀπὸ τοὺς πολυτίμους λίθους, μὲ τοὺς ὁποίους εἰ-

3. Β' Παρ. 1. 26.

4. Ἐβ. 4.

5. Ἐκ. 40, 6.

ναὶ στολισμένους D καὶ ἀπὸ τὸ χρυσοῦ ποῦ τὸν περιζώ-
νει, ὅμως ὁ κληρὸς του εἶναι νὰ διακῆ τὰ ἐπίγεια καὶ δὲν
ἔχει τίποτε περισσότερον ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἔξουσίαν. Ἐνῶ
ὁ θρόνος τῆς ἱερουσύνης εἶναι ἐγκατεστημένος εἰς τοὺς οὐ-
ρανοὺς καὶ ἔχει ἔξουσίαν νὰ διοικῆ τὰ οὐράνια. Ποῖος τὰ
λέγει αὐτὰ; Ὁ Ἰβιος ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν. «Ὅποια-
δήποτε ἁμαρτήματα», λέγει «ᾤέσετε καὶ τὰ διακροῦσθε
ἀσυγχώρητα ἐπὶ τῆς γῆς, θὰ εἶναι δεμένα καὶ ἀσυγχώ-
ρητα εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Καὶ ὅποιαδήποτε ἁμαρτήματα
λύσετε διὰ συγχώρησας ἐπὶ τῆς γῆς, θὰ εἶναι συγχωρη-
μένα καὶ εἰς τοὺς οὐρανοὺς.» Τί, λοιπὸν, δύναται νὰ συγ-
κροῆ μὲ αὐτὴν τὴν τιμὴν; Ὁ οὐρανὸς λαμβάνει τὴν ἀρχὴν
τῆς κρίσεως ἀπὸ τὴν γῆν. Ἐπειδὴ ὁ κοῦτης κἀβαταί εἰς
τὴν γῆν, ὁ Κύριος ἀκολουθεῖ τὸν δούλον. Β καὶ ἐκεῖνα ποῦ
δικάζει αὐτὸς κάτω, τὰ ἐπικυρώνει ἐκεῖνος ἐπάνω. Καὶ
μῶς μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἱστα-
ται ὁ ἱερεὺς, ὁ ὅποιος φέρει πρὸς ἡμᾶς τὰς ἐκκερσίας ἀ-
πὸ ἐκεῖ καὶ μεταφέρει ἐκεῖ τὰς ἱκεσίας μας, ὥστε μᾶς συμ-
φιλιώνει μὲ τὸν Θεόν, ὅταν εἶναι ἀργισμένος καὶ μᾶς ἀπο-
σπᾷ ἀπὸ τὰς χεῖρας του, ὅταν εἴμεθα ἐνοχοί. Διὰ τοῦτο
ὁ Θεὸς θέτει καὶ αὐτὴν τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως κάτω
ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἱερέως διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ, ὅτι αὐτὸς
ὁ ἄρχων εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ ἐκεῖνον. 123 Α Διότι τὸ
κατώτερον εὐλογεῖται ἀπὸ τὸ ἀνώτερον. Ἀλλὰ διὰ τὴν
ἱερουσύνην καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀξίας τῆς θὰ ὁμιλήσω-
μεν εἰς ἄλλην περίστασιν. Τώρα ἄς ἴδωμεν ἄμέσως τὸ μέ-
γεθος τῆς ἀξίας τοῦ βασιλέως ἢ μᾶλλον τοῦ τυράννου.
Εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου καὶ εἰσῆλθεν ὅπισθεν
τοῦ καὶ ὁ ἱερεὺς Ἄχαριος. Ἀρὰ γε μήπως ἔλεγα κακῶς, ὅτι ὁ
ἱερεὺς εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν βασιλέα; Ὁχι, διότι εἰσ-
ῆλθε μὲ τόσῃ σφοδρότητι, ὅχι διὰ νὰ ἐκδιώξῃ ἓνα βασι-
λέα, ἀλλὰ ἓνα δραπέτην καὶ ἀχάριστον δούλον, ὡσὺν γεν-
ναῖος σκόλος ἐπετέθη εἰς τὸ ἀκάθαρτον θηρίον, διὰ νὰ τὸ
ἀπομακρύνῃ Β ἀπὸ τὸ σπῆτι τοῦ Κυρίου του.

Εἶδες ψυχὰν ἱερέως γεμάτην ἀπὸ μεγάλῃν παρηγοί-
αν καὶ ἀπὸ ὑψηλῶν φρονήματι; Δὲν ὑπελόγησε τὸ θῆρος
τῆς ἔξουσίας του, δὲν ἐσκέφθη τί σημαίνει νὰ συγκρατή-
σῃς ψυχὴν μεθυσμένην ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν. Δὲν ἤκουσε
τὸν Σολομῶντα ποῦ λέγει: «Ἦ ἀπειλή τοῦ βασιλέως εἶ-
ναι ὅμοια μὲ τὸν βρυχηθῆν τοῦ λέοντος.» Ἀλλὰ, ὅπο-

6. Ματθ. 18, 19.

7. Παροι. 19, 12.

βλέψας πρὸς τὸν ἀληθινὸν βασιλέα τῶν οὐρανῶν καὶ ἐναλογισθεὶς τὸ ὄμμα ἐκεῖνο καὶ τὰς εὐθύνας, ἄρμος πρὸς τὸν τύραννον ὑψωρῶμενος μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις. Διότι ἐγκώριζεν, ἐγκώριζε καλὰ, ὅτι ἡ ἀπειλή τοῦ βασιλέως ἴταν ὁμοία πρὸς τὴν ὄργην τοῦ λέοντος δι' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι βλέπουν πρὸς τὴν γῆν. Δι' ἄνθρωπον δὲ, ὁ ὅποιος εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν οὐρανὸν καὶ ἴταν προητοιμασμένος νὰ ἀφήσῃ τὴν ψυχὴν του μέσα εἰς τὰ ἄβυστα παρὰ νὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς ἱεροὺς νόμους νὰ ὑβρίζωνται ἐκεῖνος ἴταν εὐτελέστερος καὶ ἀπὸ τὸν τελευταῖον σκύλου. Διότι τίποτε δὲν εἶναι ἀσθενέστερον ἀπὸ τὸν παραδότην τῶν βείων νόμων. Ὅπως πάλι τίποτε δὲν εἶναι ἰσχυρότερον ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ ὑπερασπίζεται τοὺς θεῖους νόμους. «Διότι ἐκεῖνος ποὺ ἐπιμένει συστηματικῶς νὰ κἀν τὴν ἁμαρτίαν καὶ δὲν μετανοεῖ διὰ νὰ ἐγκαλιπθῇ τὴν ἀλήθειαν, εἶναι δούλος καὶ αἰχμάλωτος τῆς ἁμαρτίας», ἀκόμη καὶ ἂν ἔχη μυρίους στεφάνους εἰς τὴν κεφαλὴν του. Ἐνῷ ἀπαντίας αὐτὸς ποὺ πράττει τὸ δίκαιον ἔχει μεγαλύτερον ἀξίαν καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ ἄς εἶναι ὁ τελευταῖος ἀπὸ β-
λους.

17 Αὐτὸ ἐσκέφθη μέσα του ὁ γενναῖος ἐκεῖνος καὶ εἰσῆλθεν ἐναντίον τοῦ βασιλέως. Ἄς εἰσελθῶμεν λοιπὸν μα-
ζὶ του καὶ ἡμεῖς, ἂν νομίζετε, διὰ νὰ ἴδωμεν τί λέγει πρὸς τὸν βασιλέα. Διότι εἶναι δυνατόν. Καὶ δὲν εἶναι μικρὰ ὠφέλεια νὰ ἴδωμεν τὸν βασιλέα ἐλεγχόμενον ἀπὸ τὸν ἱερέα. Τί λέγει λοιπὸν ὁ ἱερεὺς; «Δὲν εἶναι ἴδικόν σου καθῆκον ἄστε καὶ δικαίωμα σου, Ὅζια, νὰ προσφέρῃς θυμίαμα εἰς τὸν Κύριον.» Δὲν τὸν ἀνώμασε βασιλέα, ὅστε τὸν ἐκάλε-
σαν ἀπὸ τὴ δύναμη τοῦ ἀδικήματός του, διότι ἐπρόφασεν ὁ ἴσιος καὶ ἐξῆλθε ἀπὸ τὴν τιμὴν αὐτὴν. Εἶδες παρρησίαν ἱερέως; Μάθε τώρα καὶ τὴν πραότητα του. Ἐ Διότι δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν μόνον παρρησίαν, ὅταν πρόκειται νὰ ἐλέγχωμεν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχωμεν καὶ πραότητα μεγαλυ-
τέραν ἀπὸ τὴν παρρησίαν. Διότι οἱ ἁμαρτάνοντες κανένα ἄνθρωπον δὲν ἀποστρέφονται τόσον, ὅσον ἐκεῖνον ποὺ πρόκειται νὰ τοὺς ἐλέγξῃ. Καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ εἰδῶν μίαν πρόφασιν διὰ νὰ στήριχθοῦν, ὥστε ν' ἀποφύγουν τὴν ἐπιτίμησιν. Πρέπει λοιπὸν νὰ τοὺς συγκρατῶμεν μὲ τὴν πραότητα καὶ τὴν ἐπιείκειαν. Διότι ὅχι μόνον ὅταν ὁμιλῇ, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν παρουσίαν του εἶναι θαρρὺς ὁ ἄνθρωπος

8. Ἰωάν. 8, 34.
9. Β' Παρ. 28, 18.

αὐτὸς εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας. 18 Α «Εἶναι θαρρὺς καὶ ἀνυπόφορος», λέγει, «καὶ ποὺ τὸν βλέπομεν μόνον.» 19 Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐπιδεικνῶμεν μεγάλην πραότητα.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφητικὸς λόγος ἔφερε μπροστὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μας καὶ αὐτὸν ποὺ ἡμάρτησε καὶ αὐτὸν ποὺ ἐπρόκειτο νὰ τὸν ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν τάξιν. Καὶ πράγματι οἱ σοφοὶ μεταξὺ τῶν ἰατρῶν, ὅταν πρόκειται νὰ ἐχειρήσουν ἀρρωστα μέλη ἢ νὰ ἐξαγάγουν λίθους ποὺ ἔχουν σφηνωθῆ εἰς τοὺς πόρους τοῦ σώματος ἢ νὰ θεραπεύσουν ἄλλην νόσον τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, δὲν τὰ κάμνουν ἀποσπῶντες τὸν ἀρρωστον εἰς τὴν γωνίαν, ἀλλὰ τὸν φέρουν εἰς τὸ μέσον τῆς αγοράς καὶ ἐνώπιον τοῦ παρισταμένου πλήθους ἐνεργοῦν τὴν χειρουργικὴν ἐπιμέ-
θασιν. Καὶ τὸ κάμνουν αὐτὰ, ὅχι διὰ νὰ διακοιμηθῶσιν τὰς ἀνθρωπίνους συμφορὰς, Ἐ ἀλλὰ διὰ νὰ παρηθῶσιν τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε καθέναν νὰ ἀποκαταστήσῃ εἰς τὴν ὑγίαν του. Τὸ ἴδιον κάμνει καὶ ἡ Γραφή. Ὅταν εἰδῇ κάποιον ποὺ ἁμαρτάνει, μὲ ὀφηλὴν φωνὴν τὸν προβάλλει διὰ νὰ τὸν θεραπεύσῃ, ὅχι εἰς τὸ μέσον τῆς αγο-
ράς, ἀλλὰ εἰς τὸ μέσον τῆς γῆς. Καὶ μὲ θεασίᾶ τὴν οἰκω-
μένην ἐλόκληρον, ἐπιδεικνύει τὴν θεραπείαν καὶ μὲς διδά-
σκει νὰ φροντίζωμεν μὲ ἀσφάλειαν διὰ τὴν ἰδικὴν μας σω-
τηρίαν. Ἄς ἴδωμεν, λοιπὸν, πῶς ἐπεχειρεῖ τότε ὁ ἱερεὺς νὰ τὸν διορθώσῃ.

Δὲν τοῦ εἶπεν: Ὁ μισρὲ καὶ μιαρῶτατε, ἀνέτρεψες τὰ πάντα καὶ ἐπέφερες πλήρη οὐχυσίν, ἐξέπεισε εἰς τὸ ἔσχατον σημεῖον τῆς ἀσεβείας; Ὅστε τοῦ ἀπηθύονε μα-
κρὸν κατηγορητήριον. Ὁ Ἄλλὰ ὅπως οἱ χειρουργοὶ φρον-
τίζουν νὰ κάμουν συντόμως τὴν τομὴν, ὥστε μὲ τὴν τα-
χύτητα τῆς τομῆς νὰ ἐξουδετερώσουν τὴν αἰσθησὴν τοῦ πόνου, ἔτσι καὶ αὐτὸς μὲ τὴν συντομίαν ἠμπόδιζε τὴν ἔ-
ξαρσιν τῆς ὄργης τοῦ βασιλέως. Διότι αὐτὸ ποὺ εἶναι ἡ τα-
μὴ διὰ τοὺς ἀσθενεῖς, εἶναι διὰ τοὺς ἁμαρτάνοντας ὁ ἐ-
λεγχος. Καὶ τὴν μὲν ἐπιείκειαν, πλὴν τῶν ἄλλων, τὴν δει-
κνύει εἰς ἡμᾶς καὶ μὲ τὴν συντομίαν. Ἄν θέλῃς νὰ ἴδω-
μεν καὶ τοὺς ἴσιους τοὺς λόγους καὶ ποὺ ἀκριβῶς ἐκουφε-
τὸν σίδηρον, ἀκουσε: «Δὲν εἶναι ἴδικόν σου καθῆκον ὅστε καὶ δικαίωμα σου, Ὅζια, νὰ προσφέρῃς θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου. Αὐτὸ εἶναι καθῆκον καὶ δικαίωμα τῶν ἱερέων, τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀαρῶν, οἱ ὅποιοι εἶναι καθῆ-

10. Ἰωρ. Σολομ. 2, 14.

ρωμένοι διά να προσφέρουν τὸ θυμίαμα.¹¹ Ἐδῶ τοῦ κατέφερε τὸ πλῆγμα. Καὶ πῶς; Θὰ σὰς τὸ εἰπῶ ἐγώ. Διατί δεν εἶπε ἀπλῶς «τὸν ἱερέων», ἀλλὰ προσέθεσε καὶ τὸν Ἄαρών; Ὁ Αὐτὸς ὄπῃτε πρώτος ἀρχιερεὺς καὶ ἀντεμετώπισε κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ τῆς ἐξῆς θρασυ ἔγχειρημα. Ὁ Δαβὴν, θλασθὴ, καὶ ὁ Κορέ καὶ ὁ Ἀβειρών ἐστασίασαν ἐναντίον τοῦ μαζὶ καὶ μερικουὺς ἄλλους καὶ ἤθελαν νὰ ἱεροτεύσουν αὐτοί. Ἀλλὰ ἄλλους μὲν ἠνοίχθη ἡ γῆ καὶ τοὺς κατέπιε, ἄλλους τοὺς κατεκαυσε πῦρ ποὺ κατέπεσεν ἀνωθεν.¹² Ἐλλῶν λοιπὸν νὰ τοῦ ὑπενθυμίσῃ αὐτὴν τὴν ἱστορίαν, ἐμνημόνευσε τὸν Ἄαρών, ὁ ὁποῖος ἠδικήθη τότε, ὥστε νὰ παραπετηνὴ τὴν σκεψὴν τοῦ εἰς τὴν συμφορὰν τῶν στασιαστῶν. Πλὴν ὁμως, δεν ἔφερε κανένα ἀποτέλεσμα. Ἐ Ὅχι ἐξ αἰτίας τοῦ ἱερέως, ἀλλὰ ἐξ αἰτίας τῆς θρασυτητος τοῦ βασιλέως. Ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ἐπανέσῃ τὸν ἱερέα, νὰ τοῦ ἐκφράσῃ τὴν ἐδγνωμοσύνην τοῦ διὰ τὴν συμβουλήν, ἐκεῖνος ἀργίσθη, λέγει, καὶ κατέστησε βαρυτέραν τὴν πληγὴν. Δεν εἶναι τόσοσιν κακὸν ἡ ἁμαρτία, ὅσον εἶναι ἡ ἀναισχυντία μετὰ τὴν ἁμαρτίαν. Ἀλλὰ ὁ Δαυιδ δεν ἀντέδρασε ἔτσι. Ἀλλὰ πῶς; Μετὰ τὴν κατηγορίαν ποὺ τοῦ ἀπήγγειλε ὁ Ναθάν διὰ τὴν θηροσαδέ, εἶπε: ¹³ Α «Ἠμάρτησα ἐνώπιον τοῦ Κυρίου».

Εἶδες συντετριμμένη καρδίαν; Εἶδες ταπεινωμένη ψυχὴν; Εἶδες ὅτι καὶ τὰ παραπτώματα τῶν ἁγίων εἶναι λαμπρά; Ὅπως τὰ αἶρια σώματα καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀρρώστιας διατηροῦν αἰσθητὰ τὰ ἴχνη τῆς ἀραιότητος, -ἔτσι καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἁγίων καὶ εἰς αὐτὰ τὰ παραπτώματά των φέρουν τὰ σύμβολα τῆς ἀρετῆς των. Καὶ ἐκεῖνος μὲν κατηγορεῖτο ἀπὸ τὸν προφήτην εἰς τὸ μέσον τῶν ἀνακτόρων του, παρουσία πολλῶν. Ἐνῶ αὐτὸς ἐδῶ κατηγορεῖτο μέσα εἰς τὰ ὄνυα, καὶ ὁ ἔλεγχος ἠσκέϊτο δνευ μαρτύρων. Ἀλλὰ οὔτε ἔτσι ἠνέχθη τὴν ἐπιτίμησιν. Τί ἔγινε λοιπὸν; Ἐμενεν ἀνίατος; Ὁ Καθόλου, χάρις εἰς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ συνέθη, ὅπως μετὰ τὴν περίπτωσιν τοῦ σεληνιαζομένου, τότε ποὺ αἱ μαθηταὶ δεν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκδιώξουν ἀπὸ μέσα του τὸν δαίμονα, καὶ εἶπε ὁ Χριστὸς: «Φερέτε τον ἐδῶ εἰς ἐμέ».¹⁴ Ἐτσι καὶ τώρα. Καθὼς ὁ ἱερεὺς δεν ἠδυνήθη νὰ ἀποβάλλῃ ἀπὸ μέσα

11. Β' Παρ. 26, 18.
12. Ἀρ. 16 ε. Ψαλμ. 106, 18-19.
13. Β' Παρ. 12, 13.
14. Ματθ. 17, 17.

του τὴν ἁμαρτίαν, βαρυτέραν ἀπὸ οὐδὲνποτε δαίμονα, ἀνιολαμβάνει τὸν ἀσθενῆ ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Καὶ τί κάμνει; Τοῦ στέλλει λέπρα εἰς τὸ μέτωπον του. «Συνέθη», λέγει, «τὴν στιγμὴν ποὺ αὐτὸς ἠπείλησε τὸν ἱερέα, καὶ ἐξήνθησε λέπρα εἰς τὸ μέτωπον του»¹⁵ καὶ ἐξήρχετο πλέον, ὅπως αὐτοὶ ποὺ ὠδηγοῦντο εἰς τὴν ἀγχόνην καὶ κρατοῦν εἰς τὸ στόμα τὸ σχοινί, οὐν σύμβολον τῆς καταδικῆς των. C Ἐτσι λοιπὸν καὶ αὐτὸς ἔφερεν εἰς τὸ μέτωπον του τὸ σύμβολον τῆς ἀτιμίας, χωρὶς νὰ τὸν οὐραυν ἄνθρωποι, ἀλλὰ ἀντὶ ὀφείων τὸν ἔσυρε ἡ ἴδια ἡ λέπρα ποὺ εἶχε εἰς τὴν κεφαλὴν του.

Εἰσῆλθε διὰ νὰ λάβῃ ἱερωσύνην καὶ ἔχασε καὶ αὐτὴν τὴν βασιλείαν. Εἰσῆλθε διὰ νὰ γίνῃ σεβαστότερος καὶ ἔγινε μιωράτερος. Καὶ πράγματι, ἦταν πλέον ἀτιμότερος καὶ ἀπὸ τὸν τελευταῖον Ἰδιώτην, διότι ἦταν ἀκάθαρτος. Τόσων μεγάλο κακὸν εἶναι νὰ μὴ περιορίζεται κανεὶς εἰς τὸ μέτρο τῶν ἀγαθῶν ποὺ μὰς ἐδόθησαν ἀπὸ τὸν Θεόν, ἔτε περὶ τιμῆς πρόκειται, ἔτε περὶ γνώσεως. Δεν ἐλέπεις αὐτὴν τὴν θάλασσαν πόσον ἀνυπόφορος εἶναι διὰ τὴν ἐπιειχήτῃ τῆς, ἀπὸ τί κύματα συνταράσσεται; Ὁ Ἀλλὰ ὁμως, καθὼς τινάσσεται εἰς μέγα ὄψος καὶ κορυφούται μετὰ φόβερὸν θυμὸν, ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ ὄριον ποὺ ἐτίθη εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὸν Θεόν, τότε διαλύει τὰ κύματα εἰς ἀφουρὸς καὶ ἐπανέρχεται πάλι εἰς τὴν ὄσιν τῆς. Καὶ ὁμως τί ἄλλο εἶναι ἀσθενέστερον ἀπὸ τὴν ἄμμιον; Ἀλλὰ δεν εἶναι ἐκεῖνος ποὺ τὴν ἐμποδίζει, ἀλλὰ ὁ φόβος ἐκεῖνου ποὺ καθορίζει τὰ ὄρια. Ἐάν αὐτὸ δεν σὲ σωφρονίση, τότε ἄς σὲ διδάξῃ ἡ ἱστορία τοῦ Ὁξίου, τὴν ὁποῖαν τώρα σὰς ἀνέπτουσα.

Ἀλλὰ, ἀφοῦ εἴπαμε τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀταξίαν τιμωρίαν, ἔλα νὰ ἀποδείξωμεν τώρα καὶ τὴν φιλανθρωπίαν του καὶ τὴν μεγάλην του ἐπιείκειαν. Διότι δεν πρέπει νὰ ἐμφανίζωμεν μετὰ τὸν λόγον μόνον τὴν ὀργὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν καλωσύνην, Ἐ ὅστε οὔτε εἰς ἀπῶνυσιον νὰ ριπώμεν τοὺς ἀκροαστάς, οὔτε εἰς ἀδιαφορίαν. Ἐτσι κάμνει καὶ ὁ Παῦλος καὶ συνθέτε τὴν παραίτησιν καὶ μετὰ τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα, λέγων τὰ ἐξῆς: «Πρόσχε καὶ κοίταξε καλὰ ποῖαν ἀγαθότητα καὶ ποῖαν ἀμελιτικὸν ἀστροφότητα ἔβειξεν ὁ Θεός». Καὶ τοῦτο διὰ νὰ ἀνορθώσῃ αὐτὸν ποὺ ἔπεσε, καὶ μετὰ φόβον καὶ μετὰ τὰς καλὰς ἐλπίδας. Εἶδες

15. Β' Παρ. 26, 19.
16. Παρ. 11, 22.

τὴν αὐστηρότητα τοῦ Θεοῦ; Ἰδὲ τώρα καὶ τὴν καλωσύνην του. ¹⁶ Ἄ Πῶς θὰ ἴδωμεν, λοιπόν, τὴν καλωσύνην; Ἄν μάθωμεν ποίως τιμωρίας ἦταν ἄξιος ὁ Ὀΐσις. Ποίως λοιπόν ἦταν ἄξιος; Εὐθύς ὡς ἐπάτησε τὰ ἱερά πρόθυρα με τὴν ἀναίσχυτιαν, ἦταν ἄξιος μυρίων κεραυνῶν καὶ τοῦ ἐσχάτου καταστροφῆς. Διότι, εἴν εκείνοι ποὺ πρώτοι ἀπετόλμουσαν πορομοίαν πράξιν, δηλαδὴ οἱ περὶ τὸν Δαθάν, Κορέ καὶ Ἄθειρων, ἔλαβαν τέτοιαν τιμωρίαν, πολὺ περισσότερον ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῆ ἔτσι αὐτός, ὁ ὁποῖος δὲν ἐσαφρονισθῆ καὶ ἀπὸ τὰς συμφορὰς ἐκείνων. ¹⁷ Ἀλλὰ ὁ Θεὸς δὲν τὸ ἔκαμε αὐτό, ἀλλὰ προηγουμένως τοῦ προσέφερε διὰ τοῦ ἱερέως λόγους γεμάτους ἀπὸ μεγάλην ἐπιεικειαν. **Β** Καὶ αὐτὰ ποὺ ὁ Χριστὸς παρήνευσε τοὺς ἀνθρώπους νὰ κάμνουν, ὅταν ἁμαρτάνουν μεταξύ των, τοῦτο ἔκαμε ὁ Θεὸς πρὸς τὸν ἀνθρώπον αὐτόν. «Ἐάν σοῦ πταίῃσῃ εἰς κἀντὶ ὁ ἀδελφός σου», λέγει, «πήγαυε καὶ ὑπόδειξέ του τὸ πταίσματόν του αὐτό, ἰδιαίτερος μεταξύ σοῦ καὶ αὐτοῦ, χωρὶς νὰ εἶναι παρὼν κανένας ἄλλος». ¹⁸ Ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς ἤλεγξε αὐτόν τὸν βασιλέα. Καὶ ὁ μὲν Χριστὸς λέγει: «Ἐάν δὲν σὲ ἀκούσῃ, μὴ τὸν θεωρῆς πλέον ὡς ἀληθινὸν μέλος τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας, ἀλλὰ ἔχε τὸν καθὼς τὸν εἰδωλόκατον καὶ τὸν τελώνη». ¹⁹ Ἀλλὰ ὁ Θεὸς ἀπὸ φιλανθρωπίαν παρέθε τοὺς ἰθίους του νόμους, οὔτε καὶ ἔτσι τὸν ἀπέκοψε, οὔτε ἐνῶ παρήνευσε καὶ ἠνανάκτησεν τὸν ἀπέβαλε, ἀλλὰ πάλιν τὸν πλησίαζε καὶ τὸν τιμωρεῖ με ἓνα τρόπον ποὺ ἀποκόπει μᾶλλον εἰς τὴν διαρθωσίν του παρὰ εἰς τὴν τιμωρίαν. **Γ** Διότι δὲν ἐξαπέλυσεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν κεραυνόν, οὔτε κατέκαυσε τὴν ἀναίσχυτον κεφαλὴν του, ἀλλὰ τὸν ἐτιμώρησε μόνον με τὴν λέπραν.

Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ ἱστορία τοῦ Ὀΐσιου. Ἐγὼ θὰ προσθέσω κἀντὶ ἀκόμη καὶ θὰ σταματήσω. Τί εἶναι αὐτὰ; Ἐκείνο ποὺ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἔθεσμε πρὸς διερεύνησιν. Διατί εἰς τὰ κοσμικὰ γεγονότα καὶ εἰς τὰς προφητείας, ἐνῶ εἶναι συνηθίζουσαν νὰ σημειώνουν τὸν χρόνον τῆς ζωῆς τῶν βασιλέων, αὐτὸς ὁ προφήτης παρέλειψεν αὐτὸ καὶ ἀναφέρει τὸν χρόνον τοῦ θανάτου τοῦ Ὀΐσιου λέγων τὰ ἑξῆς: «Καὶ συνέθε κατὰ τὸ ἔτος ποὺ ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς Ὀΐσις». Καὶ ὁμοίως ἠδύνατο νὰ εἰπῆ «κατὰ τὸν χρόνον ποὺ ἔ-

17. Πρὸλλ. σημείωσαν 12 τῆς παρούσης ἐπιτομῆς.
18. Ματθ. 18, 16.
19. Δεσ. 18, 16-17.

βασιλεὺς». **Δ** ὅπως συνηθίζουσαν εἶναι οἱ προφῆται. Ἀλλὰ δὲν τὸ ἔκαμε. Διὰ ποῖον λοιπὸν λόγον δὲν τὸ ἔκαμε; Ὑπῆρχε παλαιὸς νόμος νὰ ἐκδιώκεται ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν ὁ λεπρός, ὥστε καὶ οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως νὰ ζοῦν καλύτερα καὶ ὁ ἴσιος ὁ λεπρὸς νὰ μὴ ἀποτελῆ πρόχειρον ἀφορμὴν πειραγμάτων καὶ χλευασμῶν εἰς ἐκείνους ποὺ θέλουσαν νὰ ὑβρίζουσαν, ἀλλὰ, μένον ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν νὰ ἔχη τὴν ἐρημίαν ὡς παραπέτασμα τῆς συμφορᾶς του. Τοῦτο ἔπρεπε νὰ ὑπομείνῃ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς μετὰ τὴν λέπραν. Ἀλλὰ δὲν τὸ ὑπέμεινε, **Ε** διότι οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως τὸν ἐσεβάσθησαν διὰ τὸ ἄξιμά του, καὶ διέμενε εἰς τὴν οἰκίαν του κρυφίως.

Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐξώργισε τὸν Θεόν, ὥστε κατέπαυσε τὴν προφητείαν. Καὶ ἐγένετο ὅτι συνέθε κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἥλι: «Ὁ προφητικὸς λόγος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦταν ὁπτανίος, δὲν ὑπῆρχε δὲ καὶ προφητεία δι' ὁραμάτων, ἢ ὅποια νὰ διατάσῃ τὰ θέοντα καὶ νὰ ἐκχωρήσῃ ῥητῶς τὸ ὄρθον ἀπὸ τοῦ ψευδοῦς». ²⁰ Σὺ δὲ κάμε μου τὴν χάριν καὶ πρόσχε νὰ ἴδῃς καὶ ἐδῶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ. Διότι δὲν κατέστρεψε τὴν πόλιν, οὔτε ἠράνισε τοὺς κατοίκους τῆς. Ἀλλὰ ἔκαμε αὐτὸ ποὺ κάμνουν οἱ φίλοι πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς των φίλους, ὅταν ἔχουν κἀντὶ δικαίον νὰ τοὺς κατηγορήσουσαν καὶ τὸ παρασιωποῦσαν. Τὸ ἴσιον ἔκαμε καὶ ὁ Θεὸς πρὸς τὸ ἔθνος, ὅταν καὶ ἦταν ἄξιον μεγαλυτέρας τιμωρίας. ²¹ Ἄ Διότι ἐγὼ μὲν ἐξεδίωξα αὐτόν, λέγει, ἀπὸ τὸν ναόν, σὺ δὲ δὲν τὸν ἐκδιώκετε οὔτε ἀπὸ τὴν πόλιν; Ἐγὼ τὸν ἔθεσα μετὰ τὴν λέπραν καὶ σὺ τὸν παρέδώκα ἰδιώτην, σὺ δὲ οὔτε τότε δὲν ἐδεχθήτε ὑπέρτεροί του, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦσατε νὰ ἐκδιώξετε ἀπὸ τὴν πόλιν αὐτόν, ὁ ὁποῖος κατεδικάσθη ἀπὸ ἐμὲ; Αὐτὸ θεθαίως ποῖος βασιλεὺς θὰ τὸ ἠνείχετο μετὰ πρᾶξιν καὶ δὲν θὰ ἀνέτρεπεν ἐκ ὁθάρων τὴν πόλιν, ὅταν ἔβλεπεν ὅτι παρέμεινε εἰς τὴν πόλιν ὁ διαπαυθεὶς νὰ ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὰ ἄρια τῆς πόλεως; Ἀλλὰ ὁ Θεὸς δὲν ἔκαμε αὐτὸ. Διότι ἦταν Θεὸς καὶ ὄχι ἀνθρώπος. Ὅταν ὁμοίως ἀπέθανε, μαζί με τὴν ζωὴν ἐκείνου κατέπαυσε καὶ τὴν ἀρχὴν του πρὸς αὐτοὺς καὶ ἠνοιξε τὰς θύρας τῆς προφητείας **Β** καὶ ἐπανήλθε πάλιν πρὸς αὐτοὺς. Σὺ δὲ μελέτησε τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς συμφιλίσεως. Ἐάν ἐξετάσῃ κανεὶς τὸ πρᾶγμα μετὰ πνεῦμα αὐστηρᾶς δικαιοσύνης, οὔτε τότε ἔπρεπε νὰ συμφιλώθῃ. Διὰ ποῖον λό-

20. Α' Βασίλ. 3, 1.

γον· Διότι ἡ ἀποβολὴ τοῦ Ὁξίου τελικῶς ἀπὸ τὴν πόλιν δὲν ὑπῆρξε ἰδικῶν τῶν κατόρθωμα. Διότι δὲν τὸν ἀπεμάκρυναν αὐτοὶ θιαίως, ἀλλὰ τὸν ἐξεδίωξαν ἀπὸ τὴν πόλιν ὁ θάνατος ποῦ ἐπῆλθε κατὰ φυσικὴν ἀναγκαιότητα. Ἀλλὰ ὁ Θεὸς δὲν λεπτολογεῖ τὰ πράγματα ποῦ σχετίζονται μὲ ἡμᾶς μέχρι αὐτοῦ τοῦ σημείου, ἀλλὰ ζητεῖ ἕνα μόνον, μὴ ἂν εὐκαιρίαν νὰ συμπιλῶθῃ πρὸς ἡμᾶς. Δι' ἄλλα αὐτὰ, ὅς εὐχαριστήσωμεν αὐτὸν, ὅς δοξάσωμεν τὴν ἄπειρον φιλοφρωτίαν του. C τῆς ἁποίας εἶπε ὁλοι νὰ φανῶμεν βεβαί με τὴν χάριν καὶ τοὺς αἰτιολογῶν τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῦ δόξα, δυνάμεις καὶ τιμὴ εἰς τὸν Πατέρα, μαζί καὶ τὸ ἅγιου Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤ'

ΠΡΟΣ ΤΑ ΣΥΡΑΚΕΙΝ

Μόλις ἐπὶ τῆλους διεπλεύσαμεν τὸ πέλαγος τοῦ Ὁξίου. Καὶ ἀργήσαμε νὰ τὸ διαπλεύσωμεν, ὅχι διότι ἡ ὁδὸς ἦταν μακρὰ, ¹²⁷ B ἀλλὰ διότι οἱ συμπλέοντες εἰσθε φιλομαθεῖς. Ἔτσι καὶ ἕνας κυβερνήτης σκάφους, ποῦ εἶχει ἐπιβάτας φιλοτίμους, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἴδουν ξένους πόλεις, δὲν διανοίει τὴν ὁδὸν ἐντὸς μίας ἡμέρας, ἔστω καὶ ἂν εἶναι τὸ διάστημα μίαις ἡμέρας ταξίδι, ἀλλὰ ἀναγκάζεται νὰ χρονотριβῇ περισσότερον προσορμίζων τὸ σκάφος εἰς κάθε λιμένα, καὶ ἐπιτρέπει νὰ εἰσέρχωνται οἱ ἐπιβάται εἰς κάθε πόλιν, ὥστε νὰ ἰκανοποιῇ ἕνα μέρος τῆς ἐπιθυμίας των. Τὸ ἴδιον ἐκόμοιμε καὶ ἡμεῖς, χωρὶς νὰ πλέωμεν εἰς νήσους, ὥστε νὰ ἐπιδεικνύωμεν ἐπινεῖα καὶ λιμένας καὶ πόλεις, ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων E καὶ τὴν ἀδιαφορίαν τῶν ἁμαρτωλῶν, τὴν ἀναισχυρτίαν τοῦ βασιλέως καὶ τὴν παρηγορίαν τοῦ ἱερέως, τὴν ὀργὴν καὶ τὴν φιλοφρωτίαν τοῦ Θεοῦ, ποῦ ἐξεδηλώθησαν καὶ τὰ δύο πρὸς διόρθωσιν καὶ διαπαιδαγώγησιν. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν βασιλικὴν πόλιν, ὅς μὴ δροαδύνομεν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀνάλογον σημνότητα, ὡς ἀνθρώποι ποῦ πρόκειται νὰ εἰσέλθωμεν εἰς πόλιν, ὅς ἀναβῶμεν εἰς τὴν ἄνω μητρόπολιν, τὴν Ἱερουσαλήμ, τὴν μητέρα ὄλων μας, τὴν ἐλευθέραν, ¹²⁸ A ὅπου εἶναι αἱ χιλιάδες τῶν ἀρχαγγέλων, αἱ μυριάδες τῶν ἀγγέλων, ὅπου εἶναι ὁ βασιλικὸς θρόνος. Ἄς μὴ παροστή λοιπὸν κανεὶς θέβηλος, κανεὶς μιανός. Διότι ὁ ἀναπτύξωμεν μυστικὰ θέματα. Ἄς μὴ παροστή λοιπὸν κανεὶς ἀκάθαρτος καὶ ἀνάξιος τῆς ἀκροάσεως αὐτῆς. Ἥ μὲλλον ὅς παροστή καὶ ὁ δέστυλος καὶ ὁ μιανός, ἀλλὰ νὰ εἰσέλθῃ, ἀφοῦ ἀφήσῃ ἀπέξω κάθε εἶδους ἀκαθαρσίαν καὶ πονηρίαν. Διότι καὶ ἐκεῖνον μὲ τὰ ρυπαρὰ ἰμάτια διὰ τοῦτο τὸν ἀπεμάκρυνε ἀπὸ τὸν νυμφῶνα καὶ τὴν νυμφικὴν παστάδα ὁ πατήρ τοῦ γαμβροῦ. ὅχι ἀκριβῶς ἐπειδὴ εἶχε ρυπαρὰ ἰμάτια, ἀλλὰ ἐπειδὴ εἰσῆλθε μὲ αὐτὰ εἰς τὸν γάμον. B Διότι δὲν τοῦ εἶπε, «ἵασι δὲν ἔχεις ἐνδυμα γάμου», ἀλλὰ τοῦ εἶπε, «ἵασι πηλᾶδες ἔτσι, χωρὶς νὰ ἔχῃς

Ενδύμα γάμου!»¹ Ίστασο, τὸ λέγει, εἰς τοὺς θρόνους καὶ ἐξηγιάνευσ, ἀλλὰ ἡ πενία σου δὲν μὲ ἠμποδίσαι νὰ σὲ προσκαλέσω, δὲν σὲ ἀποστρέψω διὰ τὴν ἀσημότητά σου, ἀλλὰ σὲ ἀπῆλλαξα ἀπὸ ἄλλην αὐτὴν τὴν εὐτελείαν καὶ σὲ εἰσήγαγον εἰς τὸν ἱερὸν νυμφῶνα καὶ σὲ ἔκρινα ἄξιον νὰ μετασχηθῆς εἰς βασιλικὰ δέπνα καὶ ἄξιον ὑψηλῆς τιμῆς, σέ, ὁ ὁποῖος ἦσον ἄξιος τῆς σοχτήτος τιμωρίας. Σὺ όμως, σὲ τε μὲ τὰς ἐργασίας ἔγινες καλύτερος, ἀλλὰ παρέμενες εἰς τὴν συνηθισμένην σου κακίαν καὶ προσέβαλες τὸν γάμον, καθὼς καὶ τὸν γαμπρὸν. Ἐ Φύγε, λοιπὸν, καὶ λάβε τὴν ἄξιαν τιμωρίαν διὰ τὴν ἀναισθησίαν σου αὐτῆν. Ἄς σκεφθῆ λοιπὸν καθεὶς ἀπὸ ἡμῶν καὶ ἄς προσέξῃ μὴπως ἀκοῦσθαι αὐτὴν τὴν φωνὴν καὶ, ἀφοῦ ἀποβάλλῃ κάθε σκῆψιν ἀναξίαν τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας, τότε νὰ μετασχηθῆ εἰς τὴν ἱερὰν τράπεζαν. «Καὶ συνέθη», λέγει, «κατὰ τὸ ἔτος πού ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς Ὀύλας, εἶδον τὸν Κύριον νὰ κάθεται ἐπάνω εἰς θρόνον ὑψηλὸν καὶ μετώρου».² Πῶς τὸν εἶδε, δὲν γνωρίζω. Διότι ἀνέφερε, ὅτι εἶδε, ἀλλὰ ἀπεσιώπησε τὸ πῶς τὸν εἶδε. Δέχομαι αὐτὰ πού εἶπε καὶ δὲν ἐπιζητῶ μὲ περιέργειαν νὰ μάθω ὅσα ἀπεσιωπήθησαν. Κατανοῶ αὐτὰ πού ἀπεκαλύφθησαν, ἀλλὰ δὲν περιεργάζομαι ὅσα ἔμειναν συγκαλυμμένα. Διότι δι' αὐτὸ ἔχουν συγκαλυφθῆ. Ἡ διήγησις τῶν Γραφῶν εἶναι χρυσῆς πέπλος, χρυσὸ τὸ στήμιον, χρυσὸ καὶ τὸ ὑπόδι. Δὲν παραισάγω εἰς αὐτὸν τὰ νήματα τῆς ἀράχνης. Γνωρίζω τὴν ἀδυναμίαν τῶν ἰδικῶν μου λογισμῶν. «Μὴ μετακινήσῃς τὰ παλαιότατα σὺν ὄρα τῶν ἀγγέλων, τὰ ὁποῖα ἔθεσαν οἱ πρόγονοί σου».³ Δὲν εἶναι ἀσφαλὲς νὰ μετακινήσῃς τὰ ὄρα. Καὶ πῶς θὰ μετακινήσωμεν τὰ ὄρα, τὰ ὁποῖα ἔθεσαν ὁ Θεός; Θέλεις νὰ μάθῃς πῶς εἶδε τὸν Θεόν; Γίνε καὶ σὺ προφήτης. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν, θὰ εἰπῆ κάποιος νὰ γίνῃ αὐτό, ἀφοῦ ἔχω γυναῖκα καὶ φροντίζω διὰ τὴν ἀνατροφήν τῶν τέκνων μου; Εἶναι δυνατόν, ἀγαπητέ μου, εἰν θέλησ. Διότι καὶ αὐτὸς εἶχε γυναῖκα καὶ ἦτο πατὴρ δύο τέκνων, ἀλλὰ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν τὸν ἠμποδίσαι νὰ γίνῃ προφήτης. Ἐ Διότι ὁ γάμος δὲν ἀποτελεῖ ἔμπόδιον νὰ ταξιδεύσωμεν πρὸς τὸν οὐρανόν. Διότι, εἴαν ἀποτελεῖ ἔμπόδιον καὶ ἐπρόκειτο ἡ γυναῖκα νὰ μᾶς ὑπονομεύῃ δὲν θὰ τὴν ἐδημιούργει ἐξ ἀρχῆς ὁ Θεὸς καὶ δὲν θὰ τὴν ἀνάμας βοηθόν του. Θὰ ἤθελα όμως νὰ εἰπῶ τί εἶναι τέλος πάντων

1. Ματθ. 22, 12.

2. Ψα. 6, 1.

3. Παροιμ. 22, 28.

αὐτὸ τὸ «ἐκάθθη ὁ Θεός». Διότι ὁ Θεὸς δὲν κάθεται. Διότι ἡ ἔννοια αὐτῆ ἀφορᾷ τὰ σώματα καὶ τὸ θεῖον εἶναι ἀσώματον.

¹²⁹ Α Ἦθελα νὰ σᾶς εἰπῶ τί εἶναι τέλος πάντων ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ. Διότι ὁ Θεὸς δὲν περιορίζεται καὶ δὲν περικλείεται εἰς θρόνον. Ἄρα σὺ τὸ θεῖον δὲν δύναται νὰ περιγραφῆ. Ἄλλὰ φοδοῦμαι μὴπως ἐνδιατριβῶν εἰς τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν τῶν θεμάτων, προδώσω τὴν ἐξόφλησιν τοῦ χρέους μου. Καὶ πράγματι, σὺς θλέπω ἄλλως νὰ περιμένετε μὲ τὸ στόμα ἀνοικτὸν τὴν διήγησιν διὰ τὰ Σεραφεῖμ, καὶ ἄχι μόνον σήμερον, ἀλλὰ ἤδη ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέραν. Δι' αὐτὸ ὁ λόγος, καθὼς διακόπτει τὸ πλῆθος τῶν νοημάτων πού συναντᾷ εἰς τὴν μεγάλην ράμπην του, ὡσὺν πλῆθος ἀνθρώπων, σπεύδει πρὸς τὴν ἐξηγησίαν ἐκείνων. «Καὶ τὰ Σεραφεῖμ ἴσταντο περὶ αὐτοῦ εἰς σχῆμα κύκλου».⁴ Ἦσὺ τὰ Σεραφεῖμ, πού ἀπὸ τῶσον καιρὸν ὄλοι ἐπεθυμῆτε νὰ τὰ ἴδῃτε. Κατὰξέτε τα λοιπὸν. Ἐ καὶ ἱκανοποιήσατε τὴν ἐπιθυμίαν σας, ἀλλὰ χωρὶς βάρυθεν, σὲτε μὲ δεδιασμένην σκῆψιν, πρῶγμα πού γίνεται κατὰ τὴν εἰσοδὸν τῶν βασιλείων. Ἐκεῖ θεθαίεις τὸ πρῶγμα συμβαίνει εὐλόγως. Διότι οἱ δορυφόροι δὲν περιμένουν, σὲτε οἱ θεατοὶ νὰ τὰ ἴδουν ὅλα, ἀλλὰ πρὶν φανοῦν καλῶς ὅλα εἰς αὐτούς, τοὺς ἀναγκάζουν νὰ ἐπιστευθοῦσιν. Ἐδῶ όμως δὲν συμβαίνει ἔτσι. Ἄλλὰ ὁ λόγος σταματᾷ καὶ μᾶς ἐπιτρέπτει τὴν θέαν. Ἐως οὔτου διατρέχετε ὅσα εἶναι δυνατόν νὰ διατρέξετε. «Καὶ τὰ Σεραφεῖμ ἴσταντο περὶ αὐτοῦ εἰς σχῆμα κύκλου». Πρῶτον, λοιπὸν, νὰ μᾶς διδάξῃ τὴν οὐσίαν τοῦ ἀξιώματος τῶν Σεραφεῖμ, μᾶς εἰδὼς τὴν ἀξίαν τῶν ἀπὸ τὸν τόπον, ἀπὸ τὸ γεγονός δηλαδὴ ὅτι ἴσταντο πλησίον. Ἐ Διότι δὲν μᾶς εἶπε πρῶτον τί εἶναι τὰ Σεραφεῖμ, ἀλλὰ μᾶς εἶπε πού ἴσταντο. Πραγματικῶς, τοῦτο ἔχει μεγαλύτεραν ἀξίαν ἀπὸ ἐκεῖνο. Πῶς; Διότι δὲν εἶναι τῶσον τοῦτο τὸ στοιχείον, τὸ ὅτι εἶναι δηλαδὴ Σεραφεῖμ, πού ἀποδεικνύει τὰς δυνάμεις ἐκείνας μεγάλας, ὡσὺν τὸ γεγονός ὅτι ἴστανται πλησίον τοῦ βασιλικοῦ θρόνου. Καὶ πραγματικῶς, καὶ ἡμεῖς θεωροῦμεν ἐπισημοτέρους τῶν δορυφόρων ἐκείνους, πού ἀκολουθοῦν ἐπιπῶσι πλησίον τοῦ βασιλικοῦ ὄχηματος. Ἐτσι καὶ ἀπὸ τὰς δυνάμεως δυνάμεις ἐκείναι εἶναι λαμπρότεροι, ὅσαι εὐρίσκονται πλησιέστερον πρὸς τὸν θρόνον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης παρέλεψε νὰ ὀμιλήσῃ πρῶτον διὰ τὴν ἀξίαν πού ἀπο-

4. Ψα. 6, 2.

ρεί, από την φύσιν των και μᾶς ἀμίλησε διὰ τὴν ὑπεροχήν των, ποῦ ἀπορρέει ἀπὸ τὸν τόπου, Ἰ διότι ἐγνώρισεν, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ μεγαλύτερος στολισμὸς των και αὐτὸ εἶναι τὸ κάλλος αὐτῶν τῶν ὑπάρξεων. Καὶ πραγματικά, τοῦτο εἶναι ἡ δόξα και ἡ τιμὴ και ἡ ἀσφάλεια, τὸ νὰ φαίνονται δηλαδὴ περὶ τοῦ θρόνου ἐκεῖνου. Ταῦτο ἠμπορεῖτε νὰ τὸ ἴδῃτε και εἰς τοὺς ἀγγέλους. Διότι ὁ Χριστὸς, θέλων ν' ἀποδείξῃ αὐτοὺς μεγάλους, δὲν εἶπεν, ὅτι εἶναι ἀγγελοι, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ἀπεικίωσε και εἶπε: «Διότι οἱ φύλακες των ἀγγελοι ἀποτελοῦν εἰς τὸν οὐρανὸν τὸ ἄμεσον περιβάλλον και βλέπουσιν πάντοτε τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς μου ποῦ εὐρίσκεται εἰς τοὺς οὐρανοὺς». Ὁ-πως δηλαδὴ ἐκεῖ σημαντικώτερον και ἀπὸ τὴν ἀγγελικὴν φύσιν εἶναι τὸ ὅτι βλέπουσιν τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς, ἐ-ται σημαντικώτερον ἀπὸ τὴν οὐσίαν των Σεραφεῖν εἶναι τὸ γεγονὸς, ὅτι ἴστανται περὶ τοῦ θρόνου και ἔχουσι αὐτὸν εἰς τὸ μέσον. Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ μέγα δύνασαι νὰ λάβῃ; και σὺ, ἂν θέλῃς. Ἐ διότι δὲν εὐρίσκεται μόνον ἐν μέσῳ των Σεραφεῖν, ἀλλὰ και ἐν μέσῳ ἡμῶν των ἰδίων, ἂν θέλωμεν. «Διότι ὅπου εἶναι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι δι' ἐμὲ και διὰ σκοποῦ συμφώνους πρὸς τὸ θέλημά μου, ἐκεῖ εἶ-μαι και ἐγὼ μεταξὺ των, διὰ νὰ εἰσακούω, ἐμπνέω, οδη-γῶ και φυλάσσω αὐτοὺς».⁵ Καὶ «ὁ Κύριος εἶναι πλησίον, συμπαραστέτης και βοηθός, εἰς ἅλους ἐκείνους, ποῦ εἶναι συντετριμμένοι ψυχικῶς ἀπὸ τὰς θλίψεις και διὰ σώσῃ αὐ-τούς, οἱ ὅποιοι ἔχουσι ἀποκτήσει τὸ ταπεινὸν φρόνημα».⁶ Διὰ τοῦτο και ὁ Παῦλος φωνάζει: «Πρὸς τὰ ἄνω διευθί-νατε και προσηλώσατε τὰς σκέψεις σας, ἐκεῖ ὅπου εἶναι ὁ Χριστὸς καθήμενος εἰς τὰ θεμέλια τοῦ Πατρὸς». 100 Ἀ Εἶδες πὺς μᾶς ἔδωκε μὲ τὰ Σεραφεῖν και μᾶς ἔφερε πλησίον τοῦ βασιλικοῦ θρόνου; Ἐπειτα λέγει: «Ἐς πτέρυγες εἰς τὸ ἕνα και ἔξ εἰς τὸ ἄλλο». Τί μᾶς φανερώνουσι αὐταὶ αἱ εἰς πτε-ρυγες; Μᾶς φανερώνουσι ὅτι αἱ ἀπάρξεις αὐταὶ χαρακτη-ρίζονται ἀπὸ τὸ ὑψηλὸν και μετέωρον και ἑλαφρὸν και ταχύ. Διὰ τοῦτο και ὁ Γαβριὴλ κατέρχεται πτερωτός, ὅχι διότι ἡ αὐμάτωσ ἐκείνη δύναμις ἔχει πτερὰ, ἀλλὰ διὰ νὰ φανῇ ὅτι κατήλθεν ἀπὸ ὑψηλότερα μέρη και κατέφθασεν, ἀφοῦ ἔφερε τὴν οὐράνιον διαμονὴν του. Τί ὑποδηλώνει

5. Ματθ. 18, 10.
6. Ψαλμ. 139, 30.
7. Ψαλμ. 88, 19.
8. Κολα. 3, 3.
9. Ἦο. 6, 2.

δὲ και ὁ ἀριθμὸς των πτερυγῶν; Ἐδὼ δὲν χρειάζεται ἡ ἰδικὴ μᾶς ἐρμηνεία, διότι τὴν ἐξηγησάν τὴν δίδει ὁ ἴδιος ὁ λόγος, ὁ ὅποιος μᾶς ἐξηγεῖ τὴν χρῆσιν των. ἢ «Μὲ τὰς δύο», λέγει: «ἐκάλυπτον τὰ πρόσωπα αὐτῶν». 101 Καὶ εὐλό-γως, διότι τὰς χρησιμοποιοῦν εἰς διπλοῦν φράγμα, μὲ τὸ ὅποιον προστατεύουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς των, διότι δὲν δύ-νανται νὰ ὑπομείνουσι τὴν λάμψιν, ἡ ὁποία ἐκτελεῖται ἀπὸ τὴν δόξαν ἐκείνην. Καὶ μὲ τὰς ἄλλας δύο ἐκάλυπτον τοὺς πόδας, ἴσως διὰ τὴν ἰδίαν ἐκπληξιν. Διότι και ἡμεῖς συνηθίζομεν, ὅταν μᾶς καταλάβῃ κάποιο βάμθος, νὰ κα-λύπτωμεν ἀπὸ παντοῦ τὸ σῶμα. Καὶ τί λέγω τὸ σῶμα, β-ταν και αὐτὴ ἡ ψυχὴ παθαίνει τὸ ἴδιον εἰς στιγμὰς ὑπερ-βολικῶν ἀποκαλύψεων και, ἀφοῦ περιορίσῃ τὴν ἐνεργεί-ας της, ἀποσύρεται εἰς τὸ βάθος τοῦ σώματος, ὁ ὅποιον χρησιμοποιοῖ ὡς περιδῆγμα διὰ νὰ προστατευθῇ ἀπὸ παν-τοῦ; Ἀλλὰ, ὅταν ἀκούῃς δι' ἐκπληξιν και θάμθος, μὴ νο-μίζῃς ὅτι κατεχόντο ἀπὸ καμίαν δυσάρεστον ἀγωνίαν. Διότι μαζί μὲ τὴν ἐκπληξιν αὐτὴν εἶναι ἀνάμικτος και κά-ποια ἀπέραντος ἡδονή.

Μὲ τὰς δύο ἄλλας ἴσταντο. Καὶ τοῦτο εἶναι σημεῖον, ὅτι συνεχῶς ἐπιθυμοῦν τὸ ὑψηλὸν και ποτὲ δὲν βλέπουσι πρὸς τὰ κάτω. «Καὶ ἐκραξεν ὁ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον, ἄγι-ος, ἄγιος, ἄγιος». 102 Καὶ ἡ κραυγὴ πάλιν εἶναι δι' ἡμᾶς μέγι-στον δαίγμα θαυμασμοῦ. Διότι δὲν ὀνομαζομένως, ἀλλὰ ὀ-νομαζομένως ἰσχυρὰν κραυγὴν. Καὶ δὲν ὀνομαζομένως μὲ κραυ-γὴν, ἀλλὰ τὸ κάμνουσι αὐτὸ διαρκῶς. Ἰ Διότι τὰ λαμπρά σώματα, ὅταν εἶναι ὑπερβολικῶς λαμπρά, τότε μόνον συ-νηθίζουσι νὰ μᾶς ἐκπλήττουσι, ὅταν τὰ βλέπωμεν διὰ πρῶ-την φοράν. Ὅταν ὀνομαζομένως πολλὰς φορές, ἡ ἐκ-πληξὶς καταλύεται ἀπὸ τὴν συνηθειαν, καθὼς ἐσυνήθι-σαν οἱ ὀφθαλμοὶ μᾶς εἰς τὴν θέαν των σωμάτων αὐτῶν. Διὰ τοῦτο, και ὅταν ἴδωμεν βασιλικὴν εἰκόνα, ποῦ ἀφιε-ρώθῃ προσφάτως και λάμπει ἀπὸ τὰ χρώματα, ἐκπλητ-τόμεθα. Ὅσοι δὲ ἀπὸ μίαν ἢ και δευτέραν ἡμέραν δὲν θαυμάζομεν πλέον. Ἐ Καὶ τί καταφεύγω εἰς τὸ παραδει-γμα τῆς βασιλικῆς εἰκόνας, ἀφοῦ τὸ ἴδιον παθαίνομεν και μὲ τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου, λαμπρότερον σῶμα ἀπὸ τὰς ὁποίας δὲν ὑπάρχει; Ἐτεῖ ἐπὶ ὅλων των σωμάτων ἡ συ-νηθεια ἐξαφανίζει τὸν θαυμασμόν. Ἀλλὰ μὲ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον, ἀλλὰ ἐντελῶς τὸ ἀντίθετον.

10. Διούκ.
11. Ψαλμ. 139, στ. 8.

Ὅσον, δηλαδή αἱ δυνάμεις αὐταὶ ἀντικρούζουν τὴν δόξαν ἐκείνην, τοσόν περισσώτερον ἐκπλήττονται καὶ ἐπιτείνουν τὸν θαυμασμόν. ¹⁴ Ἄ Διὰ τοῦτο ἐπὶ τότε ποῦ ὑπάρχουν μέχρι τώρα, καθὼς βλέπουν τὴν δόξαν ἐκείνην, ποτὲ δὲν ἔπαυσαν νὰ βοῶν μετ' ἐκπλήξεως. Ἄλλὰ αὐτὸ ποῦ δοκίμαζομεν ἡμεῖς εἰς μίαν στιγμὴν, ὅταν ἴδωμεν μίαν ἀστραπὴν, αἱ δυνάμεις ἐκεῖναι τὸ ὑπομένουσιν διαρκῶς καὶ κατέχονται ἀκαταπαύστως ἀπὸ ἑνα εὐχάριστον θαυμασμόν. Καὶ πραγματικῶς, δὲν κράζουν μόνον, ἀλλὰ κράζουν ὁ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον, πρᾶγμα ποῦ ἀποτελεῖ σημεῖον τῆς ἰσχυρᾶς ἐκπλήξεως. Ἔτσι καὶ ἡμεῖς, ὅταν ἔκοπᾶ θρουτὴ ἢ σεῖσται ἡ γῆ, δὲν ἀναπηδῶμεν μόνον καὶ φωνάζομεν, ἀλλὰ καὶ καταφεύγομεν πολλοὶ μαζὶ εἰς τὰς οἰκίας. Τὸ ἴδιον κάμνουν καὶ τὰ Σεραφεῖμ. Καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἕνα πρὸς τὸ ἄλλο κράζει: Β Ἅγιος, ἄγιος, ἄγιος.

Ἄρα γε ἀνεγνωρίσατε τὴν φωνὴν αὐτὴν; Ἄρα γε εἶνα ἰδική μας φωνὴ ἢ τῶν Σεραφεῖμ; Εἶναι καὶ ἰδική μας καὶ τῶν Σεραφεῖμ, χάρις εἰς τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος κατεοριφε τὸν μεσοτόχον τοῦ φραγμοῦ καὶ εἰρηνοποίησεν ὅλα ὅσα εἶναι εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ εἰς τὴν γῆν καὶ τὰ ἕκαμε ἕνα καὶ τὰ δύο.¹⁵ Διότι παλαιότερον ὁ ὁμιος αὐτὸς ἐβάλλετο μόνον εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ὅταν ὁμοῦς ὁ Κύριος ἤξιώθη νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν γῆν, ἔφερε πρὸς ἡμᾶς καὶ αὐτὴν τὴν μελωδίαν. Ἐ Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας αὐτὸς ἀρχιερεὺς, ὅταν ἐστάθῃ εἰς τὴν ἁγίαν αὐτὴν τράπεζαν, προσφέρων τὴν λογικὴν λατρείαν καὶ θυσιάζων τὴν ἀναπέμψαντον θυσίαν, δὲν μᾶς καλεῖ ἀπλῶς εἰς τὸν ὕμνον αὐτόν, ἀλλὰ, ἀφοῦ πρῶτα ἀνόμασε τὰ Χερουβείμ, καὶ ἔκαμε μνησὶν τῶν Σεραφεῖμ, τότε μᾶς προτρέπει ὁμοῦς νὰ ἀναπέμψωμεν τὴν τρομερὰν αὐτὴν κραυγὴν, ἀνασφύρων τὴν διάνοιάν μας ἀπὸ τὴν γῆν πρὸς τὸν οὐρανὸν με τὴν μνησὶν τῶν συγχορευτῶν ἀγγέλων, ὡσάν νὰ φωνάζῃ σχεδὸν πρὸς τὸν καθένα ἀπὸ ἡμᾶς καὶ νὰ λέγῃ: Ψάλλεις μαζὶ με τὰ Σεραφεῖμ, στάσου μαζὶ με τὰ Σεραφεῖμ, ἄνοιξε τὰς πτέρυγας μαζὶ με ἐκεῖνα, πέταξε μαζὶ με ἐκεῖνα περὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου. Δ Καὶ τὶ θαυμαστόν, ἔαν ἐστάθῃς μαζὶ με τὰ Σεραφεῖμ, ἀφοῦ ὁ Θεὸς σοῦ ἐπέτρεψε νὰ λαμβάνῃς ἐλευθέρως ἐκεῖνα ποῦ δὲν ἐτόλμησαν τὰ Σεραφεῖμ νὰ τὰ ψαύσουν; «Ἀπεστάλην, λέγει, ἐπρὸς ἐμὲ ἕνα ἀπὸ τὰ Σεραφεῖμ καὶ ἐκράτει ἀναμμένο κάρβουνο ποῦ τὸ ἔλαβε με τὴν λαβίδα

13. Πρβλ. Ἐφεσ. 2, 14.

ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον». ¹⁶ Ἐκεῖνο τὸ θυσιαστήριον ἀποτελεῖ ἀντίτυπον καὶ εἰκόνα τοῦτοῦ θυσιαστηρίου. Ἐκεῖνο τὸ πῦρ ἀποτελεῖ ἀντίτυπον τοῦτοῦ πνευματικοῦ πυρός. Ἄλλὰ τὰ Σεραφεῖμ δὲν ἐτόλμησαν νὰ τὸ ψαύσουν με τὴν χεῖρα, ἀλλὰ με τὴν λαβίδα. Ἐνθὺ οὐ τὸ λαμβάνεις με τὴν χεῖρα. Ἄν λοιπὸν, ἀποβλέψῃς πρὸς τὴν ἄξίαν τῶν προκειμένων ἀγαθῶν, Ἐ θὰ ἴδῃς ὅτι αὐτὰ εἶναι πολὺ μεγαλύτερα καὶ ἀπὸ τὴν ἐπαφὴν με τὰ Σεραφεῖμ. Ἐάν δὲ ἐνωήσῃς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου σου, βλέπεις ὅτι ἡ χάρις τῶν προκειμένων ἀγαθῶν δὲν ἐντρέπεται νὰ κατέλθῃ πρὸς τὴν ἰδικὴν μας εὐτέλειαν.

Ὅλα αὐτὰ ἔχων ὑπ' ὄψιν σου, ἄνθρωπε, καὶ ἀναλογιζόμενος τὸ μέγεθος τῆς δωρεᾶς, ἀναστήσου ἐπὶ τέλους καὶ, ἀφοῦ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν γῆν, νὰ ἀναβῆς πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἄλλὰ σὲ ἔλκει τὸ σῶμα καὶ σὲ πιεῖει πρὸς τὰ κάτω; Ἄλλὰ ἰδοῦ, ἔρχονται αἱ νηστείαι ποῦ καθιστοῦν ἑλαφρὰ τὰ πτερά τῆς ψυχῆς καὶ τὸ φορτίον τῆς σαρκὸς τὸ κάμνουν, ὥστε νὰ εἶναι ἑλαφρόν, ἔκομα καὶ ἄν παραλάβουν ἕνα σῶμα βαρύτερον καὶ ἀπὸ μολύβι. ¹⁴ Ἄ Ἄλλὰ θὰ ἀφήσωμεν τὸν λόγον διὰ τὴν νηστείαν καὶ θὰ κινησωμεν τὸν λόγον διὰ τὰ μυστήρια, χάριν τῶν ὁποίων ἔχουν καθιερωθῇ καὶ αἱ νηστείαι. Ὅπως, δηλαδή, σκοπὸς τῶν ἀθλημάτων κατὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας ἦταν ὁ στέφανος, ἔτσι καὶ τῆς νηστείας σκοπὸς εἶναι ἡ καθαρὰ κοινωνία μετὰ τοῦ Θεοῦ. Διότι, ἔαν ἔνυ τὸ ἐπιτύχωμεν αὐτὸ με τὰς ἡμέρας τῆς νηστείας, θὰ ἔχωμεν καταπονήσει ματαίως τὸν ἑαυτὸν μας, διότι θὰ ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τὸν στίβον τῆς νηστείας ἀστεφάνωτοι καὶ χωρὶς θραδεία. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ πατέρες μας παρέτειναν τὸ στάδιον τῆς νηστείας, παρέχοντες εἰς ἡμᾶς προέσμιαν νὰ μεταπηλώσωμεν, ὥστε ἀφοῦ καθαρῶμεν καὶ ἀποπλυθῶμεν, τότε νὰ προσέλθωμεν. Β Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἴδιος φωνάζει ἀπὸ τώρα με καθαρὸν φωνὴν καὶ σὰς διαδεδοθὴ καὶ σὰς ἱκετεύει καὶ σὰς παρακαλῶ νὰ προσέρχεσθε εἰς τὴν ἱερὰν αὐτὴν τράπεζαν ἀστυλοὶ καὶ με καθαρὸν τὴν συνειδήσιν. Διότι ἄλλως αὐτὸ δὲν εἶναι προσέλευσις, οὔτε μετὰληψις, ἀλλὰ καταδικη καὶ κόλασις καὶ προσθήκη τιμωρίας.

Ἄς μὴ πλησιάσῃ, λοιπὸν, κανεὶς ἁμαρτωλὸς ἢ μάλλον οὐχὶ κανεὶς ἁμαρτωλὸς, διότι τότε ἀποκλείει τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν μου ἀπὸ τὴν θεῖαν τράπεζαν. Ἄλλὰ νὰ μὴ προσέλθῃ κανεὶς ποῦ παραμένει ἁμαρτωλός. Ἐ Διὰ τοῦτο

15. Ἐσ. 6, 6.

προλέγει από τώρα, ώστε, όταν φθάση ή ημέρα τών βασιλικών βαιτών και Ελθῆ ἡ ἱερὰ ἐκείνη ἐσπέρα, νά μή δύναται κανεὶς νά λέγῃ, ὅτι εἰσῆλθεν ἀπαράσκευος καὶ γυμνός καὶ ὅτι ἔπραξε ἀπὸ μακροῦ νά εἶχεν ἐνημερωθῆ δι' αὐτά. Καὶ ὅτι ἐάν αὐτὰ τὰ ἦκουε πρὸ πολλοῦ, ὅπως ἴσῃ- ποτε θά μετεβάλλετο, θά εἶχε πρῶτα καθαρθῆ καὶ ἔτσι θά προσήρχετο. Διὰ νά μή δύναται λοιπὸν κανεὶς νά προ- φασίζεσθαι αὐτά, ἀπὸ τώρα σὺς προειδοποιῶ καὶ σὺς πα- ρακαλῶ νά ἐπιδείξετε μεγάλην μετάνοιαν. Γνωρίζω, ὅτι ὅλοι εἰμεθα ἔνοχοι ἁμαρτιῶν καὶ ὅτι κανεὶς δὲν δύναται νά καυχήθῃ, ὅτι ἔχει ἀγνήν τὴν καρδίαν του. Ἀλλὰ τὸ φο- δερὸν δὲν εἶναι αὐτό, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἔχομεν καθαρὰν καρδί- αν, ἀλλὰ εἶναι τὸ ὅτι, ἢ ἐνῶ δὲν ἔχομεν καθαρὰν καρδίαν, δὲν προσερχόμεθα εἰς αὐτόν, ὃ ὅποιος δύναται νά τὴν κά- μῃ καθαρὰν. Διότι δύναται, ἐάν θέλῃ. Μᾶλλον δὲ θέλει, περισσότερον ἀπὸ ὅσον θέλομεν ἡμεῖς, νά εἰμεθα καθαροί, ἀλλὰ περιμένει νά λάθῃ ἀπὸ ἡμῶς μίαν μικρὰν ἀφορμὴν, διὰ νά μᾶς στεφανώσῃ μὲ παρησίαν. Ποῖος ὑπῆρξε πε- ρισσότερον ἁμαρτωλὸς ἀπὸ τὸν τελώνην; Ἀλλὰ ἐπειδὴ εἶ- πε μόνον «Κύριε καὶ θεὸς μου εὐσπλαγχνίσου καὶ συγχώρη- σέ με τὸν ἁμαρτωλόν»¹⁵ κατῆλθε δικαιωμένος περισσότε- ρον ἀπὸ τὸν Φαρισαῖον. Καὶ ὅμως πόσον δύναμιν εἶχεν ἡ λέξις ἐκείνη; Καὶ ὅμως, δὲν τὸν ἑκαθάρισεν ἡ λέξις, ἔ- ἀλλὰ ἡ διθήσις μὲ τὴν ὁποίαν εἶπε καὶ τὴν λέξιν ἐκείνην. Ἡ μᾶλλον οὐτε μόνον ἡ διθήσις, ἀλλὰ, πρὶν ἀπὸ αὐτὴν, ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ.

Πές μου, σὲ παρακαλῶ, ποῖον κατόρθωμα, ποῖος κό- πος, ποῖος ἰδρώτης εἶναι διὰ τὸν ἁμαρτωλὸν νά πείσῃ τὸν αὐτὸν του, ὅτι εἶναι ἁμαρτωλὸς καὶ νά τὸ ὁμολογήσῃ αὐτὸ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; Βλέπετε, ὅτι δὲν ἔλεγα μοταίως, ὅτι θέλει νά λάθῃ ἀπὸ ἡμῶς μίαν μικρὰν μόνον πρόφασιν καὶ προσφέρει αὐτός τὸ πᾶν διὰ τὴν σωτηρίαν μας: ^{14b} Α Ἄς μετανοήσωμεν λοιπὸν, ἄς κλαύσωμεν, ἄς θρηνησω- μεν. Πολλὰς φορές χάνει κανεὶς τὴν θυγατέρα του καὶ δι- ἔρχεται τὸν περισσότερον χρόνον τῆς ζωῆς του μὲ θρη- νούς καὶ ὄδυμους. Ἡμεῖς ἐχάσαμεν ψυχὴν καὶ δὲν θρηνοῦ- μεν; Ἐξέπασαμεν ἀπὸ τὴν σωτηρίαν καὶ δὲν ὄδυρομεθα; Καὶ τί ὁμιλῶ διὰ ψυχὴν καὶ σωτηρίαν; Παρωγίσασαμεν ἔ- να τὸσον πρῶτον καὶ ἡμερον δευτέρον καὶ δὲν κρυπτόμε- θα μέσα εἰς τὴν γῆν; Διότι εἰς τὴν ἀγάπην του δι' ἡμᾶς δὲν ὑπερβαίνει μόνον ἓνα δευτέρον κρηβεμικόν, ἀλλὰ καὶ τὸν φιλόστοργον πατέρα καὶ τὴν φιλότεκνον μητέρα.

14. Λουκ. 18, 18.

«Μήπως», λέγει, σὴν ἡραμονήση ποτὲ μία μητέρα τὸν υἱὸν τῆς ἢ δὲν θά λυπηθῆ τὰ τέκνα τῆς; Β Ἀκόμη καὶ ἂν ἡ γυναῖκα ἡραμονήση τὸ παιδί τῆς, ἐγὼ ὅμως δὲν θά σὲ ἡραμονήσω ποτὲ, λέγει ὁ Κύριος.¹⁵ Ἡ διαβεβαίωσις αὕτη εἶναι ποτευτὴ καὶ χωρὶς ἀποδείξει. Διότι εἶναι διαβε- βαίωσις τοῦ Θεοῦ. Ἐν τούτοις, ἔμπρὸς ἄς παρῶσκαμεν καὶ τὴν ἀποδείξιν ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα. Ὅταν κά- ποτε ἡ Ρεβέκα διάταξῃ τὸν υἱὸν τῆς νά πράξῃ τὴν ἀπάτην ἐκείνην διὰ νά ὑποκλέψῃ τὰς εὐλογίας, τὸν ἐκάλυψε κα- λῶς ἀπὸ παντοῦ καὶ ἔθεσε εἰς τὸ πρόσωπόν του τὸ προ- σωπίον τοῦ ἀδελφοῦ του. Ὅταν εἶδε, ὅτι καὶ πάλιν ὁ υἱὸς τῆς δὲν εἶχε θάρρος, εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς νά τοῦ ἀ- ποδώκῃ δλον τὸν φόδον, τοῦ λέγει: «Ἄς πείσῃ ἐπάνω μου ἡ κατάρα σου αὕτη, τέκνον». Ὁ λόγος αὐτὸς ἦταν πραγματικὰ λόγος μητρὸς καὶ μέλλουσα μητρὸς, ἢ ὅποια ἐφλέγετο διὰ τὸν υἱὸν τῆς. C Ἀλλὰ ὁ Χριστὸς δὲν τὸ εἶπε μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔκαμε. Δὲν ὑπεσχέθῃ μόνον, ἀλ- λά καὶ τὸ ἀπέδειξεν ἐμπράκτως. Καὶ ὁ Παῦλος φωνάζει καὶ λέγει: «ἀπὸ τὴν κατάραν δὲ αὐτὴν τοῦ νόμου μᾶς ἐ- ξηγάρασαν ὁ Χριστὸς καὶ ὡς λύτρα διὰ τὴν ἐξαγοράν μας αὕτην κατέβαλε τὸ ὅτι ἔγινε χάριν ἡμῶν καταραμένος». Ἄυτὸν λοιπὸν θά ἐξοργίσωμεν; Πές μου. Καὶ δὲν εἶναι μιά τοιαύτη πράξις βαρύτερα καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν κόλασιν, τὸν ἀτελείωτον σκόλοκα καὶ τὸ δοσευτὸν πῦρ;

Ὅταν, λοιπὸν, πρόκειται νά προσέλθῃς εἰς τὴν ἱερὰν τράπεζαν, νόμιζε ὅτι παρίσταται ἐκεῖ καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν δλων. Διότι πραγματικὰ εἶναι ἐκεῖ παρὼν καὶ γνωρίζει τὴν σκέψιν καθενὸς Ἰ καὶ βλέπει ποῖος προσέρχεται μὲ τὴν προσήκουσαν ἀγιασμένην καὶ ποῖος μὲ δευρομένην συν- εἴδησιν, μὲ ἀκαθάρτους καὶ ρυπαροὺς λογισμούς, μὲ μικρὰς πράξεις. Καὶ ἂν εἶρη κάποιοι εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, κατ' ἀρχὴν τὸν παραδίδει εἰς τὸ δικαστήριον τῆς συνεδρίσεως. Ἐπειτα, ἀπὸ τὸν παραλάβῃ ἐκεῖνο καὶ τὸν τιμωρήσῃ σκληρὰ μὲ τὰς τύφεις, ἂν τὸν καταστή- σῃ καλύτερον, τὸν προσδέχεται πάλιν. Ἄν ὅμως μείνῃ ἀδιόρθωτος, τότε πλὴν ἐμπήπει εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ὡς ἀχάριστος καὶ πονηρὸς. Πόσον μέγα εἶναι αὐτό, ἀκουσέ το ἀπὸ τὸν Παῦλον ποῦ τὸ λέγει: Ἐ «Εἶναι φοδερὸν νά πέ- σῃ κανεὶς μέσα εἰς τὰ χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ποῦ δὲν εἶναι νεκρός

15. Ἰω. 49, 18.
16. Γεν. 37, 18.
17. Ρωλ. 8, 18.

οὐκ τὰ εἰδωλα, ἀλλὰ ζῆ πάντοτε.¹⁸ Γνωρίζω ὅτι οἱ λέξεις αὗται σαγκώνουν, ἀλλὰ τί νὰ κάμω; Ἐάν ἐν ἐπιπέδῳ πικρὰ φάρμακα, τὰ πρᾶγματα δὲν θὰ θεραπευθοῦν. Ἄν ὁμως ἐπιπέδῳ πικρὰ φάρμακα, οὐδὲν δὲν ὑπομένετε τὸν νόμον. Ἀληθῶς εὐρίσκομαι εἰς ἀπέχθειαν. Ἀλλὰ εἶναι ἀνάγκη πλεονεξίας νὰ συγκρατήσω τὴν χεῖρα μου. Καὶ πράγματι, ἐλέγησαν ἀρετὰ, ὥστε νὰ διορθώσουν αὐτοὺς πού τὰ προσέχουν.¹⁴⁴ Ἄ Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ εἶναι μόνου θεῶς ὁ χρῆσιμος, ἀλλὰ διὰ νὰ γίνουσι χρῆσιμος εἰς ἄλλους μὲ τὴν ἰδικήν σας παρέμβασιν καὶ συμβολήν, ἅς τὰ ἀνακεφαλαιώσωμεν πάλι ὅλα αὐτὰ.

Ὡμιλήσαμεν διὰ τὰ Σεραφεῖμ, ἐδείξαμεν πόσον μεγάλην ἀξίαν ἔχει τὸ γεγονός ὅτι ἴστανται πλησίον τοῦ βασιλικοῦ θρόνου καὶ ὅτι τὴν ἀξίαν αὐτὴν δύναται νὰ τὴν ἀποκτήσουσι καὶ οἱ ἄνθρωποι. Ὡμιλήσαμεν διὰ τὰς πτέρυγας καὶ διὰ τὴν ἀπρόσιτον δύναμιν τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ πρὸς ἡμᾶς. Ἐπροσθέσαμεν τὴν αἰτίαν τῆς κραυγῆς καὶ τοῦ διαρκοῦς θαυμασμοῦ καὶ πῶς μέσα εἰς τὴν ἀκατάπαυστον θέαν, ἢ ἀκατάπαυστος εἶναι καὶ ἡ θαυματολογία τῶν Σεραφεῖμ. Σὰς ὑπενοθυσιάμεν εἰς ποῖον χαρὸν μετέσχουμεν καὶ μαζί μὲ ποίους ἀνημνήσαμεν τὸν κοινὸν Δεσπότην. Ἐπροσθέσαμεν κατόπιν τοὺς λόγους περὶ μετανοίας. Καὶ τέλος ἀπεδείξαμεν πόσον καπὸν εἶναι νὰ προσερχώμεθα εἰς τὰ μυστήρια μὲ πονηρὰν συνείδησιν, καὶ πῶς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαφύγῃ ὁποῖος μὲνι ἀδιόρθωτος. Ὅλα αὐτὰ ἅς τὰ μαθαίη καὶ ἡ γυναῖκα ἀπὸ τὸν ἀνδρα τῆς καὶ τὸ παιδί ἀπὸ τὸν πατέρα, καὶ ὁ δοῦλος ἀπὸ τὸν Κύριον, καὶ ὁ γείτων ἀπὸ τὸν γείτονα, καὶ ὁ φίλος ἀπὸ τὸν φίλον, ἢ μάλλον νὰ τὰ συζητήσωμεν αὐτὰ καὶ μὲ τοὺς ἐχθρούς μας. Διότι ἡμεῖς εἴμεθα ὑπεύθυνοι καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν ἐκείνων. Ἐ Διότι ἐάν διατασσώμεθα νὰ σηκώσωμεν τὰ ὑποζύγια τῶν, ὅταν πίπτουν, καὶ ὅσα πλυνθῶνται χιμῆμα νὰ τὰ σώσωμεν καὶ νὰ τὰ ἀποδώσωμεν,¹⁹ πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ ἐπαναφέρωμεν τὴν ψυχὴν αὐτῶν πού πλανᾶται καὶ νὰ τὴν ἀνορθώσωμεν ἀπὸ τὴν πτώσιν. Ἄν ἔτσι ρυθίζωμεν τὰς ὑποθέσεις μας καὶ τὰς ὑποθέσεις τῶν πλησίων, θὰ δυναθώμεν μὲ παρηγοίαν νὰ προσφῶμεν ἐμπρὸς εἰς τὸ θεῖον τοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῦ δόξα, τιμὴ καὶ δύναμις εἰς τὸν Πατέρα, μαζί καὶ εἰς τὸ ἅγιον καὶ ζωοποιὸν Πνεῦμα, τῶρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

18. Ἐβρ. 10, 51.

19. Πάβλ. Ἐφ. 28, 29, 5.

Α ΕΙΣ ΤΟ ΠΗΤΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΙΕΡΕΜΙΟΥ:

«ΚΙΤΙΣ, Η ΟΔΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΣΙΣ ΤΗΝ ΕΒΟΛΙΑΝ ΤΟΥ, ΔΕΝ ΘΑ ΒΑΣΙΣΘ ΟΥΤΕ ΘΑ ΚΑΤΟΡΘΩΣΗ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΗΝ ΟΥΡΒΙΑΝ ΤΟΥ.»

Τῆς αἰσθητῆς οδοῦ καὶ τῆς λαυφόρου ἄλλα μέρη εἶναι ἐπίπεδα καὶ λεία, ἄλλα ὁμως εἶναι ἀνηφορικά καὶ τραχύτερα. Ἔτσι καὶ τῶν θεῶν Γραφῶν ἄλλα μὲν χωρία εἶναι ὁμῶς εὐλήπτα, ἄλλα ὁμως χρειάζονται μεγαλύτεραν ἐπεξεργασίαν καὶ κόπον. Ἀλλὰ, ὅταν βαδίζωμεν δρόμον ἰσοπέδου καὶ ὁμαλοῦ, ἢ δὲν χρειάζεται καὶ μεγάλη προσπάθεια. Ὅταν ὁμως ὁ δρόμος πού βαδίζωμεν εἶναι ἀπόκρημνος καὶ στενός καὶ ὀδηγῇ πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους καὶ ἔχη κρημνοὺς ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, τότε χρειάζεται ἡ ψυχὴ μας νὰ εἶναι νηφάλιος καὶ ἀγρυπνός, διότι ἡ τραχύτης τοῦ τόπου δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἀμελῶμεν.¹⁵⁰ Ἄ Διότι καὶ ὀλίγον νὰ μὴ προσέξῃ, ἐν ὀλισθήσῃ μόνον ὁ πούς, κατακρημνίζεται ὀλόκληρον τὸ σῶμα, καὶ ἐν κύβη πρὸς τὸ φερόγηι κάτω, καταλαμβάνεται ἀπὸ σκοτοδίνην καὶ κατακρημνίζεται.

Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὰς θείας Γραφάς. Ἄλλα μὲν χωρία αὐτῶν εἶναι εὐκόλα καὶ εὐλήπτα καὶ εἶναι δυνατόν νὰ τὰ διεξέλθῃ κανεὶς χωρὶς κόπον, ἄλλα ὁμως εἶναι τραγύτερα καὶ ἀνηφορικά καὶ δὲν εἶναι ἐξ Ἰσο εὐκόλου νὰ τὰ διαδῆς. Δι' αὐτὸ πρέπει ὅλοι νὰ εἴμεθα νηφάλιοι καὶ ἀγρυπνοί, ὅταν διεξερχώμεθα τοιαῦτα χωρία, ὥστε νὰ μὴ διατρέξωμεν τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἄλλοτε μὲν σὰς ἐκγυμνάσωμεν εἰς τὰ εὐκολώτερα, ἢ ἄλλοτε δὲ σὰς ἀγενοῦμεν εἰς τὰ δυσκολώτερα, διὰ νὰ σὰς ἀνακουφίσωμεν ἀπὸ τὸν κόπον καὶ σὰς ἀποβάλλωμεν τὴν ἀδιαφορίαν. Ὅπως δηλαδὴ αὐτοὶ πού ζοῦν εἰς διαρκεῖς ἀνέσεις, γίνονται μαλθακώτεροι, ἔτσι καὶ ἐκεῖνοι πού διαρκῶς σφύρονται πρὸς τὰς σκληρὰς δοκιμασίας, ἀτελιπίζονται κούρασμένοι ἀπὸ τὸν μόχθον. Πρέπει λοιπὸν τὸ εἶδος τῆς διδασκαλίας νὰ εἶναι ἀνάμικτον καὶ νὰ μετερχώμεθα πότε τὸ ἓνα καὶ πότε τὸ ἄλλο, ὥστε οὔτε νὰ γίνεταί πέ-

1. Ἰερμ. 10, 28.

ραν του μέτρου υιάρά ή εδανιά μας, ούτε πάλι με την υπερβολική ένταση να διαρραγή και να εξουθενωθεί από τόν-μόχθον. Διά τούτο, όταν παλαιότερον ώμιλησα διά τόν Παύλον και τόν Πέτρον C και διά την αμειώρητην που ήγέρθη μεταξύ των εις την 'Αντιόχειαν και απέδειξα, ότι αυτή ή φαινομενική μάχη ήτο χρησιμώτερα από ολονδήποτε ερήνην και, αφού σās ώδήγησα εις τόν ανθρωπικόν και τραχύν αυτόν δρόμον, όταν σās είδα κουρασμένους, την επομένη ημέραν σās έχειραγωγήσα εις άλλο θέμα εύκαλύττερον, σās ανέπτυξα θηλαστή τά έγκώμια του μακαρίου Εδοσταθίου και έπειτα διεξήλθον τόν Ήπεινον του γενναίου μάρτυρος Ρωμαίου, όποτε και τό θέμα ήτο λαμπρότερον και ζωηρότερα τά χειροκροτήματα και μεγαλύτερος ό θόρυβος.

Όπως θηλαστή ένας άνθρωπος κουρασμένος, D όταν εισέλθη εις ένα λεμώνι, χάρεται και διασκεδάσει, καθώς δεν θέλει τίποτε τραχύ και επίπονον, αλλά μεγάλην ανακούφισιν και τέρψιν και ψυχαγωγίαν. Αυτό τό αίσθημα δοκιμάζετε και σās τότε. Διότι από τούς κόπους και τās δυσκολίας της άποράσεως εκείνης, ώσαν να εισήλαστε εις λεμώνια ήκούσατε τά έγκώμια τών μαρτύρων και δοκιμάσατε μεγάλην ανακούφισιν και τέρψιν. Διότι εκεί δεν υπήρχον λσβαί και αντίλαβαί, ούτε παλαιστικά φάσεις με λσβάς και διαφυγάς, αλλά ό λόγος χωρίς αντίλογον, εύλευθρος ήγωνίζετο μόνος του. Διά τούτο ήτο και λαμπρότερος και πανηγυρικώτερος και έκέρδισε πολλούς έπαίλους. E Διότι ή ψυχή τών άκραστών, όταν παρακολουθή με άνεσιν τά λεγόμενα, αισθάνεται ανακούφισιν και διαγέρεται περισσότερο ή επίθυμία διά τόν Ήπεινον του ώμιλητού. 'Αφού λοιπόν σās άνενώσαμεν άρκετά αυτάς τάς ημέρας, που δεν επεχειρήσαμεν να αναπτύξωμεν προς την Ίδικήν σās αγάπην τίποτε τό επίπονον και δύσκολον, εμπρός λοιπόν σήμερον άς σās ώδήγησωμεν πάλιν εις την παλαιάν άσκησιν, εις τά επίπονα χωρία της Γραφής που έχουσιν ανάγκην από μεγάλην προσοχήν.¹⁹⁹ Α Όχι διά να σās συντρίψωμεν από την κόρσασιν, αλλά διά να σās γυμνάσωμεν, ώστε να δύνασθε να διαβαίνετε και αυτά τά μέρη με ασφάλειαν.

Όπως λοιπόν τότε εις την άρχήν ένομιζέτο, ότι υπήρχε μία φιλονεκία και μάχη μεταξύ τών άποστόλων, όταν όμως άνέβημεν έκείνους τούς σκοπέλους, είδομεν εκεί επάνω τόν καρπόν του Πνεύματος, την αγάπην, την καρφήν, την ειρήνην και ό κόπος μας δεν υπήρξε περιττός

και μάταιος, αλλά κατέληξεν εις χαράν έτσι και σήμερον έλπίζω με τās Ίδικάς σās εύχάς, άν διανύσωμεν την οδόν που έχομεν εμπρός μας με καρτερίαν και μεγάλην ύπαμονήν, E και δυναθώμεν να αναδύωμεν και εις την κορυφήν αυτήν, θα τό εδρωμεν εκεί όλα επίπεδα και όμαλά και επικλινη.

Ποίον λοιπόν είναι τό θέμα μας σήμερον; Τό χωρίον του προσήγου του άνεγκώσθη, «Κύριε, ή οδός του ανθρώπου δεν είναι εις την Ίδικήν του έξουσίαν, δεν θα σοβίση ό άνθρωπος ούτε θα κατορθώση την πορείαν του». Τό μόν προς έξέτασιν θέμα είναι αυτό. Σεις δέ, όπως τότε έβείξατε μεγάλην προθυμίαν, έτσι και τώρα εντέννατε την προσοχήν σās. Διότι τότε τό ζήτημα δεν είναι κατώτερον εκείνου, αλλά χρειάζεται μάλλον και μεγαλυτέρον φροντίδα. Διότι λοιπόν; Διότι ή φαινομενική άκίνη διαφορά μεταξύ του Παύλου και του Πέτρου, ή οποία δεν ήτο οδσιαστική, δεν ήτο γνωστή εις τούς πολλούς, C ει' αυτό και ήτο εύλογον να μη προεξηγή μεγάλη θλάση από την άγωνίαν. 'Ενώ αυτή δώ ή ρήσις περιφέρεται παντού, εις τās οικίας, εις τās αγοράς, εις τούς άγρούς, εις τās πόλεις, εις την Ήβραν και την θάλασσαν και τās νήσους. Και όπου και άν μεταβής, θα άκούσης πολλούς να λέγουσιν αυτά. Λέγει λοιπόν ή Γραφή: «ή οδός του ανθρώπου δεν είναι εις την έξουσίαν του». Και δεν έμελέτησαν αυτήν μόνον την ρήσιν, αλλά συνδυάζου με την ρήσιν αυτήν και άλλας παρομοίας, ότι π.χ. «τό έλεος του Θεού δεν έξαρτάται τελείως και άπώλειστικώς από τόν θέλοντα οδδέ από τόν επιθυώοντα τό έλεος τούτο άνθρώπων».²⁰⁰ 'Επειτα πάλιν: «Εάν ό Ίδιος ό Κύριος δεν εύδοκήση εις την άνωκοδόμησιν ενός σ'κου, ματαιώς έκοπίσασιν οι οικοδομούντες αυτόν».²⁰¹ Αυτό δέ τό κάνουν διά να προβάλλου τās θέτας Γραφάς ως προκάλυμμα της άαφροίας των, και επιχειρούν με τούς λόγους αυτούς D να όπνομαύσωσιν την σωτηρίαν και την έλπίδα μας. Διότι επικαλούμενοι τās ρήσεις αυτές δεν επιβιώκουσιν τίποτε άλλο παρά ν' αποδείξου, ότι τίποτε δεν έξαρτάται από ήμάς. Και έτσι άφανίζονται όλα τά όργαστά μας. Ματαιώς έβόθη ή υπόσχεσις της βασιλείας τών ούρανών, ματαιώς ή άπειλή της κόλασεως, ματαιώς οι νόμοι και αι τιμωρία και οι κολασμοί και αι συμβουλαί.

¹⁹⁹ Ρωμ. 9, 16.
²⁰⁰ Ψαλμ. 136, 1.

Και τί νά συμβουλεύσῃ κανείς ἕνα πού δέν ἔχει καμμίαν ἐξουσίαν; Τί νά ὑποαχθῇ κανείς εἰς ἕνα ἄνθρωπον ἀπεστερημένον ἀπό κάθε ἐξουσίαν; Ὅτε ὁ ἐυκατός εἶναι ἄξιος ἐπαίνου, οὔτε ὅποιος ἡμάρτησεν εἶναι ἄξιος τιμωρίας καὶ κολάσεως, ἂν αἱ πράξεις μας δέν προέρχωνται ἀπὸ τὴν ἐλευθέρην βούλησίν μας. Ἐάν δὲ τὸ πιστεύσασιν αὐτὸ οἱ ἄνθρωποι κανεὶς πλέον δέν θά ἀγωνισθῇ διὰ τὴν ἀρετὴν, κανεὶς δέν θά προσπαθῇ ν' ἀποφυγῇ τὴν κακίαν. Τώρα ἐάν κάθε ἡμέραν διδάσκωμεν περὶ κολάσεως, ἐμιλοῦμεν περὶ βασιλείας καὶ προβάλλωμεν τὰς φοβεράς τιμωρίας καὶ τὰ βραδεία πού ὑπερβαίνουν τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν, ἂν συμβουλεύωμεν, παροτρύνωμεν καὶ καταβάλλωμεν κάθε προσπάθειαν, ἴσθ' ἂ μὲ δυσκολίαν μερικοὶ ὑπομένουν τοὺς μόχθους διὰ τὴν ἀρετὴν, μὲ δυσκολίαν ἀποφεύγουν τὴν ἡσὴν τῶν ἀμαρτημάτων. Ἄν ἀπακόψῃς καὶ αὐτὴν τὴν ἰσρὴν ἀγκυρῶν, δέν θά θυθισθῇ ὁλόκληρον τὸ σκάφος καὶ θά χοθεύῃ ὄλοι εἰς τὸν θυθὸν καὶ θά ἔχωμεν κάθε ἡμέραν πολλὰ ναυάγια; Διότι ὁ διάβολος, τίποτε ἄλλο δέν ἐπέδιωξε μὲ θέρημν ἵσον νὰ πείσῃ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἢ αὐτὸ, ὅτι δηλαδὴ οὔτε δταν ἀμαρτάνῃ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄξιος τιμωρίας, οὔτε διὰ τὴν ἀσκησὴν τῆς ἀρετῆς εἶναι ἄξιος ἐπαίνου καὶ στεφάνου. Ἐ διὰ νὰ λύσῃ τὰς χεῖρας τῶν ζηλωτῶν καὶ σῆσῃ τὴν προθυμίαν τῶν διὰ τὴν ἀρετὴν, καὶ νὰ ἐπιτείνῃ τὴν ἀλιμωρίαν καὶ αὐθῆσιν τὴν ἀδιαφορίαν τῶν εὐαλύτων ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Δι' αὐτὸ πρέπει νὰ δώσωμεν μεγάλην προσοχὴν εἰς τὰ λεγόμενα. Διότι ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ὑπάρχει κρημνὸς καὶ ὄρθρος. ἂν δέν ἀναγνώσωμεν μὲ ἀγρυπνὸν διάνοιαν τὴν ἡσὴν. Διότι τί νὰ εἴπωμεν; Ὅτι ἐψεύσθῃ ὁ προφήτης; Ἄλλα αὐτὸ εἶναι ἐπικίνδυνον, διότι δέν ψεύδεται ἕνας προφήτης, ἐφ' ὅσον λέγει τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ. Ἄλλα δέν ἐψεύσθῃ ὁ προφήτης; Λοιπὸν αἱ πράξεις μας δέν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἐλευθέρην μας βούλησιν; Ἐ Ἄλλα καὶ τὰ πρακτέα εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας καὶ ὁ προφήτης δέν ἐψεύσθῃ. Καὶ θά τὰ ἀποδείξωμεν καὶ τὰ δύο αὐτὰ, ἂν δώσωτε προσοχὴν. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον οἷς ἔδειξα τὸν κρημνὸν πού ὑπάρχει καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, διὰ νὰ διανώσωμεν τὸν δρόμον μας μὲ ἀγρυπνὸν προσοχὴν.

Ἄς μὴ ἐξετάσωμεν λοιπὸν μόνον τὸ χωρίον αἱ ὁδοὶ τοῦ ἀνθρώπου δέν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τους, ἀλλὰ καὶ ἅλα τὰ παρεπόμενα, καὶ διὰ ποίους ἔχει λεχθῆ, καὶ ἀπὸ ποίον, καὶ πρὸς ποίον, καὶ διατί, καὶ πότε, καὶ πῶς. Διό-

τι δέν ἀρκεῖ νὰ λέγωμεν, ὅτι εἶναι χωρίον τῶν Γραφῶν. οὐτε νὰ ἀποσπῶμεν ἀπλῶς φράσεις, νὰ κατασπαράσσωμεν τὰ μέλη τοῦ σώματος τῶν θεοπευόστων Γραφῶν, νὰ τὰ λαμβάνωμεν γυμνά καὶ δούνηδα ἀπὸ τὰς περιστάσεις, Ἐ μὲ τὰς ὁποίας εἶναι ὀργανικῶς συνδεδεμένα καὶ νὰ ἔχωμεν ἔτσι τὴν δυνατότητα καὶ ἐλευθερίαν νὰ τὰ παραποιῶμεν. Διότι μὲ τὴν τακτικὴν αὐτὴν πολλὰ παρεφθαρμένα δόγματα ἔχουν εἰσαχθῆ εἰς τὸν βίον μας, μὲ τὸ νὰ πείθῃ ὁ διάβολος τοὺς κωθροὺς τὴν σκέψιν νὰ ἀπαγγέλλουν κατὰ τρόπον δισταραμμένον τὰ κείμενα τῶν Γραφῶν ἢ νὰ ἐπισκοτιζοῦν τὴν ἀλήθειαν μὲ τὴν προσθήκην ἢ τὴν ἀφαίρεσιν ἐννοιῶν. Δέν εἶναι λοιπὸν ἀρκετὸν νὰ εἴπωμεν, ὅτι κεῖται εἰς τὴν Γραφήν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀναγνώσωμεν ἅλα τὰ συμφρασόμενα. Διότι, ἐάν πρόκειται νὰ διακόψωμεν τὴν μεταξὺ τῶν συνέχειαν καὶ συγγένειαν, θά προέλθουν ἔτσι πολλὰ ἁμαρτηλά καὶ ὕποπτα δόγματα. Διότι πράγματι ἀναγράφεται εἰς τὴν Γραφήν Ἐ «δέν ὑπάρχει Θεός» καὶ ὅτι «ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπόν του διὰ νὰ μὴ βλέπῃ ἕως τὸ τέλος» καὶ ὅτι «δέν θά ἀναζητήσῃ ὁ Θεός». Λοιπὸν; Εἶπε μου, Δέν ὑπάρχει Θεός; Ὅτε ἐποπτεῖται τὰ πράγματα ἐπὶ τῆς γῆς; Καὶ ὅμως ἀναγράφεται εἰς τὴν Γραφήν, Ἄλλα μόσε πῶς ἀναγράφεται. «Εἶπε», λέγει, «ὁ σκοτισμένος ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν μωρὸς καὶ ἀσεβὴς ἄνθρωπος ἐπὸ μέσα του, σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἁμαρτηλῆς καρδίας του: Δέν ὑπάρχει Θεός». Δέν εἶναι λοιπὸν ἡ γνώμη καὶ τὸ συμπέρασμα τῆς Γραφῆς, ἀλλὰ τῆς σκοτικμένης ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν διανοίας τοῦ ἄφρονος. Δέν διετύπωσεν ἐδῶ ἡ Γραφή τὴν εἰδικὴν τῆς γνώμην, ἀλλὰ καταγγέλλει τὸν διαλογισμὸν ἄλλου. Ἰσθ' ἂ καὶ πάλιν: «Ἐως πότε θά ἐξοργίζῃ ὁ ἀσεβὴς τὸν Θεόν; Διότι εἶπεν ἀπὸ μέσα του, δέν θά τὸν ἀναζητήσῃ. Ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπόν του διὰ νὰ μὴ βλέπῃ ἕως τὸ τέλος». Καὶ ἐδῶ πάλιν ἐκθέτει τὴν σκέψιν ἀνθρώπου ἀσεβοῦς καὶ διεφθαρμένου. Ἐτσι συνθέτουν καὶ οἱ Ἰσραὶλ νὰ ἀναφέρουν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἀνθρώπων πού παραπαύουν καὶ ἐδρίσκονται ἐκτός ἑαυτῶν. δταν συζητοῦν μὲ τοὺς ἰσραῖλ, διὰ νὰ τοὺς καταστήσουν περισσότερον ἀσφαλεῖς.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὑγεία τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ εὐσέβεια καὶ ἁσχατὴ νόσος εἶναι νὰ μὴ γνωρίζῃ τὸν Θεόν, δι' αὐτὸ

δ. «Εἶπεν ἄφρον ἂν καρδίᾳ αὐτοῦ» αἰα ἔστι Θεός (Ψαλμ. 13, 1).
 Η. Ψαλμ. 9, 82.

αναφέρει τούς λόγους τῶν ἀσεβῶν, ὅχι διὰ τὴν ἀκούωμεν ἀπλῶς, ἀλλὰ διὰ τὴν προφυλασσόμεθα. Ἐ λέγει ἡ Γραφή τί εἶπεν ὁ ἄβραμ, διὰ τὴν γίνῃς σὺ φρόνιμος καὶ μὴ δεχθῆς τοὺς λόγους του. Λέγει τί εἶπεν ὁ ἀσεβὴς, διὰ τὴν ἀποφυγῆς αὐτὴν ἀσεβείαν. Ὅχι μόνον λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ ἀποσπῶμεν τὴν φράσιν ἀπὸ τὴν συνέχειάν της, ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν προφέρωμεν ὁρθῶς καὶ νὰ μὴ προσδέτωμεν τίποτε. Διότι πολλοὶ περιφέρουσιν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ μερῶς ἄλλα χωρῖα τῶν Γραφῶν καὶ τὰ ἀναγινώσκουσιν μὲ διαστροφάς. Κεῖται λ.χ. εἰς τὴν Γραφήν: «Ἐάν φλέγεται ἀπὸ ἐπιθυμίαν, ἔλθῃ εἰς γάμον». Ἄλλὰ πούθεν αὐτὸ δὲν εἶναι ἀκριβῶς εἶναι γεγραμμένον. Ἄλλὰ πῶς λέγεται; Πρόσεξε: «Λέγω δὲ εἰς τοὺς ἀγάμους καὶ εἰς τὰς χήρας, ὅτι εἶναι καλὸν εἰς αὐτοὺς, ἐάν μείνουν, ὅπως μένω καὶ ἐγώ, δηλαδὴ ἀγαμοὶ. Ἐάν ὅμως δὲν ἐγκρατεῶνται, ἄς ἔλθουν εἰς γάμον. Διότι εἶναι προτιμότερον νὰ ἔλθῃ κανεὶς εἰς γάμον παρὰ νὰ καίεται ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς ἐπιθυμίας».⁷ Δὲν εἶναι λοιπὸν τὸ ἴδιον, θὰ εἴπῃς, μὲ τὸ «ἐάν φλέγεται ἀπὸ ἐπιθυμίαν, ἔλθῃ εἰς γάμον». Ἐάν ἦτο τὸ ἴδιον μὲ τὸ «ἐάν φλέγεται ἀπὸ ἐπιθυμίαν, ἔλθῃ εἰς γάμον», τότε δὲν ἔπρεπε αὐτοὶ νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν ὀρθὴν ἀπαγγελίαν τῆς Γραφῆς, καὶ νὰ προβαίνουν εἰς διαστροφάς καὶ νὰ προφέρουν τὰ νοήματα τῆς Γραφῆς μὲ ἰδικὰς τῶν λέξεις. Ἡμεῖς ὅμως βλέπομεν, ὅτι ὑπάρχει καὶ μεγάλη διαφορά. Διότι, ἂν εἴπῃς ἀπλῶς, «ἐάν φλέγεται ἀπὸ ἐπιθυμίαν, ἔλθῃ εἰς γάμον», τότε βίβεις τὴν ἀδειαν εἰς ἄλλους, ὅσοι ἐπιθυμῶσαν τὴν παρθενίαν, ὁπότεν ἐνοχληθῶσιν ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν, νὰ διαλύσουν τὴν συνθήκην πού συνήφθη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ νὰ αὐτομολήσουν εἰς τὸν γάμον καὶ νὰ ληρηνώσουν τὴν πραγματοποιημένην τῶν ὑπόσχασιν.

Ἢ Ἐάν δὲ μάρτυς πρὸς τοίους ἀπευθύνεται ὁ Παῦλος, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἀπευθύνεται πρὸς ἄλλους γενικῶς, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι οὐδέποτε ἐδρασιεύθησαν μὲ τὴν ὑπόσχασιν τῆς παρθενίας, τότε θὰ δυνήθηκ ἡ ἀπορρήτης αὐτῆς τὴν ἐπιβλαβὴ καὶ ἀλέθριον ἐλευθεσίαν. Τὸ λέγω αὐτό, λέγει, εἰς τοὺς ἀγάμους καὶ τὰς χήρας, ὅχι εἰς ἐκεῖνας πού ὑπεσχέθησαν νὰ μείνουν εἰς τὴν χηρείαν, ἀλλὰ εἰς ἐκείνας πού δὲν ἀπεφάσισαν οὕτε τοῦτο οὕτε τὸ ἄλλο, ἀλλὰ εὐρίσκονται κατὰ κάποιον τρόπον εἰς τὸ μεταχίμιον τῆς γυναικὸς διὰ τὴν ἀποφασίσαν εἰς τὸ ἓνα ἢ τὸ ἄλ-

6. Α' Κορινθ. 7, 8-9.

λο. Ἐπὶ παραδείγματι, ἔχασε μία γυναῖκα τὸν ἄνδρα της, λέγει. Δὲν ἔχει ἀποφασίσαι ἀκόμη μέσα της τελειωτικῶς, ἂν πρέπει νὰ προτιμῆσῃ τὴν χηρείαν ἢ νὰ ὑπανδρευθῆ δεύτερον ἄνδρα. Αὐτὴν λοιπὸν, λέγει, συμβουλεύω, ὅτι εἶναι καλὸν νὰ μείνῃ ἔτσι. Ἐάν ὅμως δὲν δύναται νὰ φέρῃ αὐτὸ τὸ φορτίον, τότε ἄς ἔλθῃ εἰς νέον γάμον. Ἐ Αἱ γυναῖκες ὅμως, αἱ ὁποῖαι τὸ ἀπεφάσισαν ἤδη καὶ ὠμολόγησαν νὰ ὑπομείνουν ἕως τὸ τέλος τὴν χηρείαν καὶ συνήφθησαν συνθήκας πρὸς τὸν Θεόν, δι' αὐτὰς ἀρνεῖται ὅτι ἔχουν τὴν ἐξουσίαν νὰ ἔλθουν εἰς δεύτερον γάμον. Διὰ τοῦτο, ὅταν γράφῃ πρὸς τὸν Τιμόθεον δι' αὐτάς, ἐκφράζεται ὡς ἑξῆς: «Τὰς νεωτέρας ὅμως χήρας μὴ τὰς δεχέσθαι. Διότι, ὅταν ὁ ἔρως καὶ ὁ πάθος τῆς σαρκικῆς ζωῆς ψυχράνῃ τὴν ἀγάπην των πρὸς τὸν Χριστόν, θέλουν νὰ ἔλθουν εἰς γάμον. Αὐταὶ ἔχουν κατάκρισιν καὶ καταδίκην, διότι κατεφρόνησαν τὴν πρώτην τῶν ὑπόσχασιν, ὅτι θὰ παρέμεινον πισταὶ καὶ ἀφωσιωμένοι εἰς τὸν Χριστόν».⁸ Ἀ βλέπεις ἐδῶ πῶς τὰς καταδικάζει καὶ τὰς τιμωρεῖ καὶ λέγει, ὅτι εἶναι ὑποπίται τῆς καταδίκης καὶ τῆς κατακρίσεως, διότι ἠθέτησαν τὴν συμφωνίαν των μὲ τὸν Θεόν καὶ κατεπάτησαν τὴν ὑπόσχασίν των: «Ὅσοι εἶναι φανερόν ἀπὸ αὐτοῦ, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ρητὸν δὲν ἐλέγχθῃ διὰ τὰς γυναῖκας, πού ἐδρασιεύθησαν μὲ ὑπόσχασιν. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει ἀπλῶς νὰ τὸ προφέρωμεν, ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν καὶ τὰ πρόσωπα εἰς τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται αἱ Γραφαί.

Προκέρκουν πάλιν μίαν ἄλλην ρῆσιν, χωρὶς νὰ διαστρέψουν τὴν συνέχειαν αὐτῆς, ἀλλὰ προσθέτουν ἄλλο πού δὲν ἀναγράφεται. Διότι τέτοια εἶναι ἡ πανουργία τοῦ διαβόλου, νὰ εἰσαγγῆ ἀλέθρια δόγματα μὲ τὴν προσθήκην ἢ τὴν ἀφαίρεσιν ἢ τὴν διαστροφήν ἢ τὴν μεταβολὴν τῶν κεμένων. Ἐ Ποῖον εἶναι λοιπὸν αὐτὸ τὸ χωρίον; «Ἰδικόν μου εἶναι τὸ ἀργύριον, ἰδικόν μου εἶναι τὸ χρυσίον καὶ θὰ τὰ βῶσω εἰς ὁποῖον θελήσω ἐγώ».⁹ Ἀπὸ τὴν ρῆσιν αὐτὴν τὸ μὲν πᾶντων μέρος ἀναγράφεται εἰς τὴν Γραφήν, τὸ δεύτερον ὅμως ὅχι, ἀλλὰ ἀπὸ κάποιον ἄλλου προσετέθη ἐδῶ. Διότι τὸ «ἰδικόν μου εἶναι τὸ ἀργύριον, ἰδικόν μου εἶναι τὸ χρυσίον» τὸ εἶπεν ὁ προφήτης. Ἐνῶ τὸ «καὶ θὰ τὰ βῶσω εἰς ὁποῖον θελήσω ἐγώ» δὲν ἀναγοῦσεται, ἀλλὰ περιφέρεται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐξ αἰτίας τῆς ἀμαθείας τῶν πωλῶν. Καὶ ποῖα ἄλλῃ προέρχεται ἀπὸ αὐτῶ: Πολλοὶ μισ-

7. Α' Τιμ. 5, 11-12.

8. Ἄγγ. 9, 8.

ροί και άπειράζωνες και ακόλαστοι, που δεν είναι δέξιοι ούτε αυτόν τον ήλιον να ίδουσι, ούτε να ζώσι ούτε να αναπνεύσουν έχουν μεγάλα πλοῦτη, Ὡς διότι ανατρέπουσι τὰ πάντα, ἀρπάξουσι τὰς οικίας τῶν χρηρῶν, λυμαινόμενοι τὰ ὄφρα νά, καταπιέξουσιν τοὺς ἀδυνάτους. Θέλουσι λοιπὸν ὁ διάβολος νὰ πείσῃ τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι κάθε πλοῦτος προσέρχεται δικαίως καὶ εἶναι δόρον τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν προσοφίην μεγάλην διαλαφμίαν εἰς τὸν Κύριον ἐκ τοῦ γεγονότος ταύτου, ἔλαβε τὴν ῥῆσιν τῆς Γραφῆς, ἣ ὅποια λέγει «Ἰδικόν μου εἶναι τὸ ἀργύριον, ἰδικόν μου εἶναι τὸ χρυσίον» καὶ προσέθεσε καὶ τὴν φράσιν «καὶ τὰ δῶσα εἰς ὅποιον θέλωσι ἐγώ». Ἐνῶ ὁ προφήτης Ἀγγαῖος δὲν λέγει αὐτό. Ἀλλὰ, ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι ἐπανῆλθον ἀπὸ τὴν γῆν τῶν θαρβάρων καὶ ἐπρόκειτο νὰ ἀνεγείρουν τὸν ναὸν καὶ νὰ τὸν ἐπαναφέρουν εἰς τὴν προηγουμένη μεγαλοπρέπειαν, ἐπειδὴ εὐρίσκοντο εἰς ἀμυχανίαν, καθὼς τοὺς περιέβαλλον ἐχθροί, ὄπῃ καὶ μεγάλη πτωχεία, καὶ δὲν ἐφαίνετο ἀπὸ πουθενά βοηθία, ἤθελε νὰ τοὺς ἐμπνεύσῃ ἀγαθὰς ἐλπίδας καὶ νὰ τοὺς πείσῃ νὰ ἔχουν θάρρος διὰ τὴν ἔκδοσιν καὶ τοὺς εἶπε ἐξ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ. «Ἰδικόν μου εἶναι τὸ ἀργύριον, ἰδικόν μου εἶναι τὸ χρυσίον καὶ ἡ σημερινὴ δόξα τοῦ ναοῦ τούτου θὰ εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ προηγουμένου».⁹

Καὶ τί σθένος ἔχει αὐτὸ μὲ τὸ προκειμένον, θὰ εἴπη κανεῖς; Ἐ Διότι δὲν πρέπει νὰ ἀρπάξωμεν ἀπλῶς τὰς ρήσεις τῶν Γραφῶν, οὐτε νὰ τὰς ἀποσπῶμεν ἀπὸ τὰ παρεπόμενα, οὐτε νὰ τὰς ἀποκόπτωμεν ἀπὸ τὸ συγκεκριμένον περιστατικὸν εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρονται, οὐτε νὰ λαμβάνωμεν τὰς λέξεις γυμνάς ἀπὸ τὴν ἔννοιαν ποὺ τοὺς προσδίδουσι τὰ συμφραζόμενα καὶ νὰ συκοφαντῶμεν καὶ νὰ παραδιδάττωμεν τὰ δόγματα; Διότι πῶς δὲν εἶναι ἄστονον, εἰς τὰ κοσμικὰ δικαστήρια ὅταν ἐκαθήμεθα διὰ διαφορὰς ὑποθέσεις, ¹⁰ ἂ νὰ προσκομίζωμεν ὅλα τὰ τεκμήρια ποὺ σχετίζονται μὲ τὸν τόπον, τὸν χρόνον, τὰς κατηγορίας καὶ τὰ πρόσωπα καὶ νὰ φέρωμεν ἄπειρα ἄλλα στοιχεία διὰ νὰ δικαιώσωμεν, καὶ ἐβῶ ποὺ οἱ ἄγωνες εἶναι διὰ τὴν αἰώνιον ζωὴν, νὰ χρησιμοποιώμεν ὅπως ὅπως τὰ χωρία τῶν Γραφῶν; Διότι καὶ τὸν βασιλικὸν νόμον κανεῖς δὲν θὰ τὸν ἀναγνώσῃ ἀπλῶς καὶ ὡς ἐτύχε, ἀλλὰ ἂν δὲν ἀναφέρῃ πρῶτα τὸν χρόνον, ἔπειτα τὸν νομοθέτην καὶ ἂν δὲν τὸν ἀνακοινώσῃ ὅλον μὲ ἀπόλυτον πιστότητα, τιμω-

9. Ἀγγ. 9. 8-9.

ρεῖται μὲ τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν. Ἡμεῖς δὲ ποὺ δὲν ἀναγινώσκωμεν νόμον ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὸν νόμον ποὺ ἔχει θεῖαν προέλευσιν, τόσῃ ἀμέλειαν καὶ ἀδιαφορίαν θὰ ἐπιδείξωμεν, ὥστε καὶ μέρη καὶ μέλη νὰ κακοποιώμεν; Ἐ Καὶ ποῖος θὰ τὰ δικαιολογήσῃ καὶ θὰ τὰ συγχωρήσῃ αὐτά;

Ἴσως παρέτεινα τὸν λόγον περισσότερο ἀπὸ τὸ ἐπιθελημένον μέτρον. Ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπῆρα ἄνευ λόγου, ἀλλὰ διὰ νὰ σὰς ἀπομακρύνῃ ἀπὸ μίαν ἀμαρτωλῶν συνήθειαν. Ἄς μὴ ἀποκαμῶμεν λοιπὸν ἕως ὅτου εὐρώμεν τὸ τέλος. Διότι δι' αὐτὸ ἐγεννήθημεν, ὄχι διὰ νὰ φάγωμεν καὶ νὰ πῖωμεν καὶ νὰ ἐνδύσωμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὴν κακίαν, νὰ πρατιψώσωμεν τὴν ἀρετὴν ἐγκαλιπώμενοι τὴν θεῖαν φιλοσοφίαν. Ὅτι, πράγματι, δὲν ἐγεννήθημεν διὰ νὰ φάγωμεν καὶ νὰ πῖωμεν, ἀλλὰ δι' ἄλλα πολὺ μεγαλύτερα καὶ καλύτερα, ἀκούσε τὸ Θεόν, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὅποιαν ἐδημιούργησε τὸν ἀνθρώπου. Ὡς Διότι ὅταν ἐπλάσθη τὸν ἀνθρώπου, εἶπεν: «ὡς δημιουργήσωμεν τὸν ἀνθρώπου σύμφωνα μὲ τὴν ἰδικὴν μας εἰκόνα, καὶ νὰ ἔχη τὴν δυνατότητα νὰ ὁμοιάσῃ μὲ ἡμᾶς».¹⁰

Καὶ γινόμεθα ὁμοιοὶ πρὸς τὸν Θεόν, ὄχι τρώγοντες, πίνοντες καὶ ἐνδύμενοι. Διότι ὁ Θεὸς οὐτε τρώγει, οὐτε πίνει, οὐτε ἐνδύεται. Ἀλλὰ γινόμεθα ὁμοιοὶ πρὸς τὸν Θεόν, ἔδν ἀσκῶμεν τὴν δικαιοσύνην, ἔδν ἐπιδικνύμεν φιλανθρωπίαν, ἔδν ἐπιβεβαίωμεν καὶ δίκαιοι, ἔδν ἐλεούμεν τοὺς πτωχοὺς, ἔδν ἐπιδοῦμεν κατὰ ἀρετὴν. Διότι τὸ φενηγὸν καὶ τὸ ποτὸ εἶναι κοινὸν εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ὅλα τὰ ζῶα Ἐ καὶ ὡς πρὸς αὐτὸ δὲν εἴμεθα καθόλου καλύτεροι ἀπὸ ἐκεῖνα. Ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ κρίνεται ἡ ὑπεροχὴ μας; Ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐπλάσθημεν κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ. Ἄς μὴ κουρασθῶμεν λοιπὸν νὰ ὁμιλῶμεν διὰ τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ ἀφοῦ φέρομεν ἐνώπιόν μας τὴν προφητικὴν αὐτὴν ῥῆσιν, ἂς τὴν διερευνησωμεν λεπτομερῶς, καὶ ἂς μάθωμεν ποῖος τὴν εἶπε, καὶ διὰ ποῖους, καὶ πότε, καὶ πρὸς ποῖον καὶ εἰς ποῖαν κατάστασιν πραγμάτων καὶ ἐξετάζοντες ὅλα γενικῶς δοῶν συντελοῦν εἰς τὴν διευκρίνησιν.

Αὐτὸς λοιπὸν ποὺ τὴν εἶπεν, εἶναι ὁ προφήτης Ἰερειμίας, ἱκετεύων τὸν Θεόν ὄχι διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Ἐ ἀλλὰ διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ἀγνώμονας, τοὺς ἀναισθητοὺς, τοὺς ἀδυσωβῶτους ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν, οἱ ὁποῖοι ἔπαυσε νὰ τιμωρηθοῦν μὲ τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν, διὰ τοὺς ὁποῖους ὁ

10. Γεν. 1, 26.

Θεός του είπε: «Μή προσεύχεσαι δι' αὐτὸν τὸν λαόν, διότι δὲν θὰ σὲ εἰσακούσῃ.»¹¹ Καὶ μερικοὶ λέγουσι, ὅτι αὐτὸ ἐλέχη διὰ τὸν Νοβοουδοκίσορα. Ὅταν δηλαδὴ ὁ θάρσαρος ἐπρόκειτο νὰ ἐκτραπύσῃ ἐναντίον των καὶ νὰ ἀφανίσῃ τὴν πόλιν καὶ νὰ ἀπέλθῃ ἀφοῦ λάθῃ αἰχμαλώτους, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τοὺς πείσῃ ἄλους,¹² ἂ ἄρα-δαρος δὲν κυριεύει τὴν πόλιν μὲ τὴν ἰδικήν του δύναμιν, ἀλλὰ ἐξ αἰτίας τῶν ἀμαρτημάτων αὐτῶν τῶν ἰδίων, διότι τὸν πόλεμον τὸν κατευθύνει ὁ Θεὸς καὶ ὁδηγεῖ τὸν θάρσαρον εἰς τὴν ἰδικήν του πόλιν, λέγει: «Γνωρίζω, Κύριε, ὅτι ἡ ὁδὸς αὐτὴ δὲν εἶναι ἔργον ἀνθρώπου, οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος θὰ διανύσῃ καὶ θὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸν δρόμον του.» Κι' αὐτὸ σημαίνει: Ἡ ὁδὸς αὐτὴ, τὴν ὅποιον διαβίβει, τώρα ὁ θάρσαρος ἐκτραπύσῃ ἐναντίον μας, δὲν προέροχεται ἀπὸ αὐτὸν οὐδὲ θὰ ἐπιτύχῃκε ἐκεῖνος αὐτὸν τὸν πόλεμον καὶ τὴν νίκην, ἂν οὐ δὲν μᾶς παρέδιδες εἰς τὰς χεῖρας ἐκεῖνων, δὲν θὰ μᾶς ἐνίκα καὶ δὲν θὰ μᾶς ὑπέτασαν. Β Διὰ τοῦτο, λέγει, σὲ παρακαλῶ καὶ σὲ κτερεύω, ἀφοῦ τὸ ἀπεφάσισες, ἡ τιμωρία νὰ ἐπιβῆθῃ μὲ κάποιο μέτρον. Τιμωρῆσέ μας, ἀλλὰ μὲ δικαίαν κρίσιν καὶ ὄχι ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀργῆς.

Ἀλλὰ ἐπειδὴ μερικοὶ ἔχουν ἀντιρρήσεις εἰς αὐτὴν τὴν ἐρημνίαν καὶ ἰσχυρίζονται ὅτι αὐτὰ δὲν ἐλέχθησαν διὰ τὸν θάρσαρον, ἀλλὰ γενικῶς διὰ κάθε ἀνθρώπου, εἶναι ἀνάγκη νὰ δώσωμεν τὴν μάχην καὶ πρὸς αὐτούς. Τί ἔχομεν λοιπὸν ν' ἀπαντήσωμεν εἰς αὐτούς; Ὅτι παρακάλεσι δι' ἀνθρώπους ποὺ ἠμάρτησαν διὰ τοὺς ὅποιους πολλὰς φορὰς ἠμπεδίσθη νὰ παρακαλέσῃ. Διὰ ταῦτα προετοιμάζει τὴν πόλιν πρῶτα νὰ θρηνησῇ. Ἐπειδὴ δηλαδὴ τοῦ ἔλεγε συνεχῶς Ὁ μὴ παρακαλῆς δι' αὐτούς, εἰσάγει πρῶτα αὐτὴν, ποὺ εἶχε ἀνάγκην φιλευθροσύνης, διὰ νὰ λάθῃ ἀπὸ ἐκεῖ κάποιαν ἀφορμὴν καὶ εἰλόγων πρόφασιν διὰ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν ἰκεσίαν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ πρὸς αὐτὴν ἀποτείνει τὸν λόγον καὶ λέγει: «Ἀλοῖμονες εἰς τὸ ἀντρυμᾶ σου, τὸ πλῆγμα σου εἶναι ὀδυνηρόν.»¹³ Ἐπειτα ἐκεῖνη λέγει: «Πράγματι αὐτὸ εἶναι τὸ τραῦμα μου, ἡ σκηνὴ μου ἔχασθη, τὰ παραπετάσματά μου διεσπάσθησαν, οἱ υἱοὶ μου καὶ τὰ πρόβατά μου ἐξῆλθον ἔξω ἀπὸ ἐμέ καὶ δὲν ὑπάρχουν. Οἱ ποιμένες μου ἐγένον ἀφρονες καὶ ἄν ἐπετίθησαν καὶ δὲν παρακάλεσαν τὸν Κύριον. Ἀκούεται δοῆ σεισμοῦ

11. Ἰερ. 7, 16.

12. Ἰερ. 10, 19.

μεγάλου ποὺ ἔρχεται ἀπὸ βορρᾶ, διὰ νὰ ἀφανίσῃ τὰς πόλεις τοῦ Ἰούδα καὶ τὴν φαυλὴν τῶν στρουθίων.»¹⁴ Β Ἐπειτα, ἀφοῦ ἐκεῖνη ἐβρίγησε τὴν ἰδικήν της συμφορὰν, λέγει: «Κύριε, δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνθρώπου ὁ δρόμος του». Τί συμβαίνει λοιπὸν; Ἐπειδὴ θρηνηί, εἰσιτάγειν εἰς τὴν οἰκουμένην ἀλλήτριον δόγμα, καὶ ἀφαιρεῖ ἀπὸ ἡμᾶς τὴν ἐξουσίαν καὶ λέγει, ὅτι τὰ πρακτέα δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἡμᾶς; Καθόλου, ἀλλὰ εἰς τὸν θρόνον ἐπάνω ὁμιλεῖ ἀρῶς. Ἀφοῦ δηλαδὴ εἶπε, ὅτι «δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνθρώπου ὁ δρόμος του», δὲν ἐσιώπησε, ἀλλὰ προσέθεσεν: «Ὅδτε ὁ ἄνθρωπος θὰ πορευθῇ καὶ θὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸν δρόμον του». Πράγμα, τὸ ὅποιον σημαίνει, ὅτι τὸ πᾶν δὲν ἐξαρτᾶται μόνον ἀπὸ ἡμᾶς, ἀλλὰ ἐν μέρει μὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ τῶν Θεῶν. Ε Τὸ νὰ προτιμῶμεν δηλαδὴ τὰ κάλλιστα καὶ νὰ θελήσωμεν καὶ νὰ ἐπιδικώσωμεν καὶ νὰ ὀπαινεύωμεν ἄλους τοὺς μύχθους, εἶναι ἔργον τῆς ἰδικῆς μας ἐλευθέρως δουλείας. Νὰ τὰ φερώμεν ὅμως ὅλα αὐτὰ εἰς πέρας καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέψωμεν νὰ ἀποτύχωμεν, καὶ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ τέλος αὐτῶν τῶν κατορθωμάτων, αὐτὸ εἶναι ἔργον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Διότι ἐμοιόσθη πρὸς ἡμᾶς τὴν ἀρετὴν ὁ Θεὸς καὶ οὕτε ἄφησε τὸ πᾶν νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς διὰ νὰ μὴ ἐκτραπύσῃ ἐς ἔπαρον, οὐδὲ ὁ ἴδιος ἀνέλαβε τὸ πᾶν, διὰ νὰ μὴ πέσωμεν εἰς τὴν ἀδιαφορίαν.¹⁵ Α Ἀλλὰ ἀφοῦ ἄφησε ὀλίγον μέρος νὰ ἐξαρτηθῇ ἀπὸ τοὺς ἰσικούς μας κόπους, τὸ περισσότερον κατορθώνει ὁ ἴδιος. Ὅτι πράγματι, ἐὰν τὸ πᾶν ἐξηρῆτο ἀπὸ ἡμᾶς, θὰ ὠδήγει πολλοὺς εἰς τὴν ἀλαστοκίαν καὶ τὸν ἐκτραχηλισμὸν, ἂς ἀκούσωμεν τί λέγει ὁ Φαρισσαῖος, εἰς πόσον ἀλαστοκίαν ὑπέστη, πόσον μεγαλόστομος ἦτο καὶ ἔθεσε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὑψηλότερου ἀπὸ πάντων τὴν οἰκουμένην. Διὰ τοῦτο δὲν ἄφησε τὸ πᾶν εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, ἀλλὰ ἐπιτόλιθε εἶναι μέρος νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς, διὰ νὰ εἶσθαι εὐπόδοτον πρόφασιν νὰ μᾶς στεφανώσῃ, δικαίως. Καὶ τοῦτο ἐφανέρωσε μὲ τὴν πασσαλοῖν ἐκεῖνην, κατὰ τὴν ὁποῖαν λέγει, ὅτι εὖρεν ἀνθρώπους κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ἡμέραν καὶ τοὺς ἔστειλε νὰ ἐργασθοῦν εἰς τὸν ἀμπελόνα. Β Ἀλλὰ τὴν ἐνδεκάτην ὥρον πόσον ἠβουήθησαν νὰ ἐργασθοῦν; Ὅμως ἦτο ἀρκετὸν διὰ τὸν Θεὸν καὶ τὸ μικρὸν αὐτὸ χρονικὸν διάστημα διὰ νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτοὺς δλόκληρον τὸν μισθὸν των. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς, ὅτι ὁ προφήτης

13. Ἰερ. 10, 20-22.

ὁμιλεῖ τὴν ἀλήθειαν καὶ δὲν ἀφαιρεῖ ἀπὸ ἡμᾶς τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ φιλοσοφεῖ ἔδω διὰ τὴν ἐκδοσὶν τῶν πραγμάτων, ἀκουσε τὴν συνέχαιαν. Ἀφοῦ δηλαδὴ εἶπεν ὅτι «δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνθρώπου ὁ βρόμος του» ἀμέσως προσθέτει: «Τιμώρησέ μας, Κύριε, ἀλλὰ μὲ δικαίαν κρίσιν καὶ ὄχι ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὀργῆς». ¹⁴ Ἐάν ὁμως δὲν ἐξηριτάτο τίποτε ἀπὸ ἡμᾶς, θὰ ἦτο περιττὸν νὰ εἴπῃ: «Τιμώρησέ μας, ἀλλὰ μὲ δικαίαν κρίσιν».

Ἡ Πράγματι, τί θὰ ἦτο ἀδικώτερον ἀπὸ τὴν τιμωρίαν ἐκείνων ποὺ δὲν εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὰς πράξεις των, ἀπὸ τὴν τιμωρίαν ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ὁ βρόμος καὶ ἡ ζωὴ δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἴδιους; Ὅστε, ὅταν παρουσιάζεται νὰ παρακαλῇ τὸν Θεὸν νὰ μὴ εἶναι σφοδρότερα ἢ τιμωρία των, δὲν δεικνύει τίποτε ἄλλο παρὰ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ εἶναι ἄξιοι νὰ τιμωρηθῶν. Αὐτὸ ὁμως ἀποτελεῖ ἀκριβῶς τὸ αὐτεξουσίαν τοῦ ἀνθρώπου. Διότι ἐάν δὲν ἦσαν ἐλεύθεροι νὰ ἐνεργούσιν, δὲν ἔπρεπε νὰ ζητῇ νὰ εἶναι ἥπιωτέρα ἢ τιμωρία των, ἢ ἀλλὰ νὰ μὴ τιμωρηθῶν καθόλου. Μᾶλλον δὲν χρειάζετο καὶ παράκλησις. Διότι ὁ Θεὸς δὲν χρειάζεται παράκλησιν νὰ μὴ τιμωρήσῃ τοὺς ἀνευθύνους. Καὶ τί λέγει ὁ Θεός, ἀφοῦ αὐτε ὁ νουεχὴς ἀνθρώπος δὲν χρειάζεται. Ὅταν λοιπὸν ὁ προφήτης φαίνεται νὰ παρακαλῇ τὸν Θεὸν χάριν τῶν Ἰουδαίων, εἶναι φανερόν ὅτι τὸν παρακαλεῖ διότι εἶχον ἁμαρτήσῃ. Ἡ ἁμαρτία ὁμως ἐμφανίζεται τότε, ὅταν ἡμεῖς εἴμεθα κύριοι νὰ μὴ παραδώμεν τὸν νόμον καὶ τὸν παραδαινομεν. Ὅστε ἀπὸ παντοῦ συνάγεται, ὅτι τὰ κατωθώματά μας ἐξαρτῶνται ἐν μέρει ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἐν μέρει ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἐ Αὐτὴν τὴν σημασίαν ἔχει καὶ τὸ ρητὸν «τὸ εἶδος τοῦ Θεοῦ δὲν ἐξαρτᾶται τελειῶς καὶ ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὸν θέλοντα αὐτε ἀπὸ τὸν ἐπιδιώκοντα αὐτὸ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἐλεοῦντα Θεόν». ¹⁵ Καὶ διὰ τοῦτον λόγον λέγει «ἐπιδιώκω», διὰ τοῦτον λόγον «θέλω», ἐάν τὸ πᾶν δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μου; Τὸ λέγει, ὅστε μὲ τὴν θέλησιν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀποσπᾶσθῃ τὴν συμπαράστασιν καὶ τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ, ὅστε νὰ συμπράξῃ καὶ αὐτός, νὰ δώσῃ χεῖρα βοηθείας διὰ νὰ εὐδομηθῇ ἡ ἐπιθυμία. Ἐάν αὐτὸ τὸ ἀποκόψῃς καὶ πᾶσις νὰ θέλῃς καὶ νὰ ἐπιδιώκῃς, οὔτε ὁ Θεὸς θὰ ἐπιλύσῃ τὸ χεῖρ του, ἀλλὰ θὰ σταθῇ μοκρᾶν καὶ αὐτός. Ἀπὸ ποῦ γίνεται φανερόν αὐτό; ¹⁶

14. Ἱερ. 10, 24.
15. Ρωμ. 9, 16.

Α Ἄκουσε τί λέγει εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ: «Πόσας φορές ἠθέλησα νὰ συμμαρτυρῶ τὰ παιδικά σου καὶ δὲν βέλγησας.» ¹⁷ Καὶ συνεχίζει: «Ἰδοὺ ἐγκαταλείπεται ἡ κατοικία σας ἔρημος.» ¹⁸ Βλέπεις πῶς τοὺς ἐγκατέλειψεν ὁ Θεός, ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησαν;

Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη καὶ νὰ θέλωμεν καὶ νὰ ἐπιδιώκωμεν, διὰ νὰ ἀποσπᾶσωμεν τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ ἐνοεῖ καὶ ὁ προφήτης, ὅταν λέγῃ, ὅτι ἡ αἰσία ἐκδοσὶ τῶν πραγμάτων δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, ἀλλὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀλογία ὁμως ἐπίσκειται εἰς τὴν ἐλευθέρωσιν τοῦ Θεοῦ. Ἐάν λοιπὸν ἡ αἰσία ἐκδοσὶ τῶν ὑποθέσεων μας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, θὰ εἴπῃς, τότε καὶ ἐν δὲν καταρθῶσιν κάτι, δὲν εἶναι δικαίον νὰ δεχθῶ καίμιν κατηγορίαν, Ὅταν δηλαδὴ πράξῃ τὸ πᾶν ποὺ ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐμὲ ἢ καὶ θελήσῃ καὶ ἐκλέξῃ καὶ ἐνεργήσῃ μὲ ἔργα, ἀλλὰ ὁ Κύριος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐξαρτᾶται ἡ ἐκδοσὶς, δὲν συμπράξῃ καὶ δὲν βώσῃ χεῖρα βοηθείας, τότε εἶμαι ἀπηλλομέμενος ἀπὸ κάθε κατηγορίαν. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἔτσι, δὲν εἶναι ἔτσι τὸ πρᾶγμα. Διότι εἶναι ἀδύνατον, ἐφ' ὅσον ἡμεῖς ἠελησάμεν καὶ ἐξελέξαμεν καὶ ἐξεδηλώσαμεν ὅλην μας τὴν καλὴν διάθεσιν, νὰ μᾶς ἐγκαταλείψῃ ὁ Θεός. Διότι ἐάν παραινή καὶ συμβουλεύῃ ἐκείνους ποὺ δὲν θέλουσιν νὰ θελήσῃ, πολὺ περισσότερο δὲν ἐγκαταλείψῃ αὐτοὺς ποὺ ἀπεθῶνουν μόνον των τὴν ἀγαθὴν των προαίρεσιν, δὲν τοὺς ἐγκαταλείπει. «Ῥῆσατε τὸ θέλημα σας, λέγει, εἰς τὰς παλαιὰς γενεὰς καὶ κοιτάξατε νὰ ἴδῃτε, ποῖος ἤλιπες εἰς τὸν Κύριον καὶ κατηγοχύνθη; Ἡ ποῖος εἴμενε πιστός εἰς τὰς ἐντολάς αὐτοῦ καὶ τὸν κατεπόνησεν;» ¹⁹ Καὶ ὁ Παῦλος πάλι λέγει: «Ἡ ἄλιπς εἰς τὸν Θεὸν δὲν ντροπιάζει καὶ δὲν διαδόει αὐτὸν ποὺ τὴν ἔχει.» ²⁰ Εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ φθάσῃ εἰς τὸ τέλος ἐκείνος ποὺ ἐλπίζει εἰς τὸν Θεὸν μὲ ἄληθ του τὴν διάνοιαν καὶ πράττει πᾶν ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἐαυτὸν του. Καὶ πάλιν λέγει ὁ Παῦλος: «Ὅσον διὰ τοὺς πειρασμούς ποὺ ἐνδέχεται νὰ σᾶς εὐρουσὶ εἰς τὸ μέλλον, μὴ λημονεῖτε, ὅτι εἶναι ἄξιος πόσης ἐμπιστοσύνης ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος σύμφωνα μὲ τὰς ὑποσχέσεις του, δὲν θὰ σᾶς ἀφήσῃ νὰ παρασθῆτε πορπατῶν ἀπὸ τὴν δύναμιν σας, ἀλλὰ μαζί μὲ τὸν πειρασμὸν θὰ φέρῃ καὶ τὸ

16. Ματθ. 23, 37.
17. Μιχ. 28, 28.
18. Σοφ. Σειράχ 2, 10.
19. Ρωμ. 6, 6.

τέλος του πειρασμού, ώστε να δύνασθε να τον υπομένετε». 20 Διά τούτο και ένας σοφός άνδρας παραιτεί και λέγει: «Εάν προσέρχεται να υπηρετήσεις τον Κύριον, έτοιμάσασε την ψυχήν σου να αντιμετώπιση κινδύνους. Ὁρθώσασε τήν καρδίαν σου και ύπόμεινε Ὡ και μη επιδείξῃς διασάντην εἰς ἐποχὴν κατασφάξας. Προσκολλησού εἰς αὐτόν και μη ἀπομακρυνθῆς ἀπὸ αὐτόν.» 21 Και ἄλλος πάλι λόγος μᾶς παραινεί: «Εκείνος πού εἰς τὰς δοκιμασίας θά δείξῃ ὁμοιότην μέχρι τέλους, αὐτός θά σωθῇ.» 22 Ὅλοι δέ αὐτοί εἶναι κανόνες και νόμοι και δόγματα, ἀμειτακίνητα. Και πρέπει αὐτό να ἐπιτεθῶθῃ εἰς τήν ψυχήν μας, ὅτι εἶναι ἀδύνατον ἕνας πού ἐπιδεικνύει προθυμίαν και φροντίζει διά τήν σωτηρίαν του, και πράττει πᾶν ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ τόν ἑαυτόν του, να ἐγκαταλείψῃ κατέ ἀπὸ τόν Θεόν. Δέν ἀκούεις τί λέγει εἰς τόν Πέτρον; «Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ ὁ σατανᾶς πῶσας φορές ἐζήτησε να σᾶς ταραξῇ και σᾶς κλονίσῃ, ὅπως κοσκνίζεσαι και σείεται τό σπᾶρι μέσα εἰς τό κόκκινον. Ἐγὼ ὁμως προσυχηθήην ὅπως σὺ και παρεκάλεσα να μη χάσῃς τήν πίστιν σου.»

Ἐ Ὅταν δηλαδή ὁ Θεός ἴδῃ, ὅτι τό φορτίον εἶναι μεγαλύτερον ἀπὸ τὰς δυνάμεις μας, ἀπλώνει τήν χεῖράν του και ἐλαφρύνει τόν κίνδυνον. Ὅταν ὁμως ἴδῃ, ὅτι προδίδομεν τήν σωτηρίαν μας μέ τήν ἰσχύν μας ἀδιαφορίαν και ἀμέλειαν και ὅτι δέν θέλομεν να σωθῶμεν, τότε μᾶς ἀφίνει και μᾶς ἐγκαταλείπει. Διότι δέν μᾶς πιέζει, οὔτε μᾶς ἀναγκάζει, και αὐτό πού ἔκαμε κατὰ τήν διδασκαλίαν του, τό ἴδιον γίνεται και ἐδῶ. Ὅπως δηλαδή ἐκεῖ, αὐτούς πού δέν ἤθελον να ἀκούσουν, ἀλλά ἀπεμακρύνοντα, δέν τοὺς εἰσφειν οὔτε τοὺς ἐβίαζε, και εἰς αὐτούς πού ἔμεινον και ἤκουον μέ προσοχήν 167 Ἀ δέλιγε τὰς ἀσφαείας και ἐφαινέριωε τὰ αἰνιγματικά σημεῖα. Ἔτσι και εἰς αὐτά τὰ πρόφρηματα. Τοὺς μὲν ἀναλήγτους και αὐτούς πού δέν θέλουν οἱ ἴδιοι, δέν τοὺς ἐξαναγκάζει οὔτε τοὺς πιέζει, ἐνῶ ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἔχουν ἄλην τήν καλήν διάθεσιν τοὺς σφειν πρὸς τό μέρος του μέ σφοδρότητα. Διά τούτο και ὁ Πέτρος λέγει: «Ἀληθῶς καταλαβαίνω, ὅτι εἰς κάθε ἔθνος ὅποιος φοβέται τόν Θεόν και πολιτεύεται εἰς τόν θίον του μέ δικαιοσύνην εἶναι δεκτός ἀπὸ αὐτόν και

20. Ἀ' Κορινθ. 10, 13.
21. Σοφ. Σειράχ 2, 1-3.
22. Ματθ. 10, 22.
23. Λουκ. 22, 31-32.

δύναται να ἀρέσῃ εἰς αὐτόν.» 24 Τό ἴδιον μᾶς προτρέπει και ὁ προφήτης πού λέγει: «Εάν ἔχετε θέλησιν και μέ ἀκούσετε, θά φάγετε τὰ ἀγαθά τῆς γῆς. Ἐάν ὁμως δέν θέλετε και δέν μέ ἀκούσετε, τότε θά σᾶς κατασπαράξῃ μάχαίρα.» 25 Ἐχόντες λοιπόν ἄλ' αὐτά ὅπ' ὄψην και ὅτι ἀπὸ ἡμᾶς ἐξαρτᾶται να θέλωμεν και να ἐπιδιώκωμεν και ὅτι μέ τήν θέλησιν και τήν ἐπιδίωξιν θά κερδίσωμεν τήν δωθεῖαν τοῦ Θεοῦ και μέ τήν δωθεῖαν του θά φθάσωμεν εἰς τό τέριμα τῶν ἐπιδιώξεων μας, ἄς ὀρθωθῶμεν, ἀγαπητοί μου, και ἄς ἐπιδιώκωμεν ἄλην τήν προθυμίαν διά τήν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μας, ὅστε, ἀφοῦ κουρασθῶμεν ἐδῶ ὀλίγον χρόνον, εἰς τήν ἄλην τήν αἰώνιον και ἀθάνατον ζωήν να ἀπολαύσωμεν τὰ ἀθάνατα ἀγαθά. Τὰ ὅποια εἶθε να ἐπιτύκωμεν ὀλοι μέ τήν χάριν C και τήν φιλευθροσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετά τοῦ ὁποῦο βόξα εἰς τόν Πατέρα, μαζί και εἰς τό Ἅγιον Πνεῦμα τώρα και πάντοτε, και εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

24. Πράξ. 10, 34-35.
25. Ἠσ. 1, 19, 30.

Β ΕΙΣ ΤΟ ΑΒΟΥΣΤΑΘΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΠΟΡ' ΔΕΥΤΗ.¹ -ΟΧΙ ΜΟΝΟΝ ΑΥΤΟ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΚΑΥΚΑΒΗΘΑ ΔΙΑ ΤΑΣ ΦΑΙΤΩΣ ΜΑΣ, ΓΥΡΦΙΖΟΝΤΕΣ ΟΤΙ Η ΦΑΙΤΩΣ ΑΠΕΡΓΑΣΤΑΙ ΤΗΝ ΥΠΟΜΟΝΗΝ· ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΙΠΑ.

Είναι κουργασκόν διά τόν γεωργόν νά ζεύξη τά δάδια του, νά σύρη τὸ δροτρον, νά ἀνοίξη ἀλλάκι, νά ρίψη τοὺς σπόρους, νά ἀντιμετωπίσῃ τὴν κακοκαιρίαν, νά ὑποφέρῃ τὸν παγετὸν καὶ νά ἀνοίξη τάκρον διὰ τῆς ὁποίας θὰ διοχετεύσῃ τὴν περίσσειαν τῶν ὕδατων ποὺ ἀπειλοῦν τὸν σπόρον, νά ὑψώσῃ τὰς θύκας τῶν ποταμῶν καὶ νά ἀνοίξῃ εἰς τὸ μέσον τοῦ χωραφιοῦ βαθύτερα ἀλλάκια. Ἄλλὰ τὰ κουργασκὰ αὐτὰ καὶ ἐπιμύθητα ἔργα γίνονται ἐκκολωτέρα καὶ ἐλαφρότερα ὅταν ὁ γεωργὸς ἴδῃ σύμφωνα μὲ τὰς ἐλπίδας του C νὰ ἔγουν φυτρώσει τὰ σπέρματά. ὅταν ἔχη ἀκονισμένον τὸ δρεπάνι καὶ τὸ δάλνι γεμάτον ἀπὸ βεμάτια καὶ σπιδόξῃ τὸν καρπὸν εἰς τὸν ὄκλον του μὲ πολλὴν ἐφροσύνην. Μὲ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ὁ καπετάνιος ἀφήσῃ τὰ ἄγρια κύματα καὶ περιφρονεῖ τὴν τρικυμίαν καὶ τὴν μειωμένην βέλασσαν καὶ τοὺς ἀσάτους ἀνέμους καὶ τὴν θαλασσοταραχὴν τῶν πόντων καὶ ὑποφέρει τὰς μακρὰς ἀποδημίας ὅταν ἀναλωνίξεται τὰ φορτία καὶ τὰ ἐμπορικὰ λιμένα καὶ ἴδωσ ὅταν ἴδῃ τὸν ἄπειρον πλάυτον ποὺ γεννᾶται ἀπὸ δλα αὐτὰ. Μὲ τὸν ἴδιον τρόπον ἐπίσης καὶ ὁ στρατιώτης ὑποφέρει τὰ τραύματα καὶ ἀποδέχεται τὰ νέφη τῶν βελῶν καὶ τὴν πείναν καὶ τὸν παγετὸν καὶ τὰς μακρὰς ἀπουσίας.¹⁴¹ Α καὶ τοὺς κινδύνους ἐκ τῆς παρατάξως ἐναντι τοῦ ἀντιπάλου, ὅταν ἐναντι δλων αὐτῶν ἀναλωνίξεται τὰ τρόπαια καὶ τὰς νίκας καὶ τὴν δόξαν.

Ἄλλὰ διὰ ποῖον λόγον ἐνεθυμήθη δλα οὐτὰ ἢ εἰς τί μοῦ χρειάζονται τὰ παραδείγματα ταῦτα; Ἐξ αὐτοῦ θέλω νά κάμω μίαν προτροπὴν πρὸς τὸ ἀκροατήριόν σας καὶ μίαν παροισμὴν πρὸς τοὺς ἰσοδύτας ὑπερ τῆς ἀρετῆς. Ἐάν ἀπὸ δσοὺς ἐλέγθησαν ὁ κηθένας θεωρῇ τὸ ἐπιπικρον ἐκκολον χάριν τῶν ἐλπίδων τοῦ μέλλοντος καὶ ἂν κανεὶς ἤμπορῆσῃ νά τὰ ἐπιτύχῃ αὐτὰ ποὺ τελειώσουν μαζὺ μὲ

1. Ρομ. 8, 8.

τὸν παρόντα βίον, τότε πολλὸν περισσότερο πρέπει νά ἀνέχεσθε αἰεὶ ἀκούοντες τὰ ὑπερ τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας καὶ νά ὑποφέρετε μὲ γενναϊότητα τὰ ἐκτιθέμενα ὑπερ τῆς αἰώνιου ζωῆς ὡς καὶ τοὺς σχετικούς κόπους. Ἔ Εἰς ἐκείνους εἶναι ἄδρα τὰ τῆς προσκαιροῦ ἐλπίδος καὶ μὲ μόνην τὴν προσδοκίαν τῶν αγαθῶν, ἐτελείωσαν τὴν ζωὴν των, ἀσπὺ ἐνετρίψωσαν μὲ ἐλπίδος, χωρὶς νά φθάσουν εἰς τὰ ἔργα των, χάριν τῶν ὁποίων ὑπέστησαν τὰς μεγαλύτερας δυσκολίας. Νὰ τί θέλω νά εἰπῶ, μετὰ τοὺς πολλοὺς ἐκείνους κόπους καὶ ἰσθράτας, ὁ γεωργὸς ἀκριβῶς καθὼς ἀκονίζει τὸ δρεπάνι καὶ ἐτοιμάζεται διὰ τὸν θερισμόν, δλίπκι νά ἐνοκήτητῃ ἀρρώστεια ἢ ἀκριβία ἢ ἡ βροχὴ νά γίνεταὶ μεγάλη, ἢ κάποια ἄλλη συμφορὰ νά ἐπιπίπτῃ ἐξ αἰτίας τῆς ἀκαταστασίας C τῶν ἀνέμων, καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὸ σπῆτι του μὲ κενὰ τὰ χέρια. Ἄσπὺ ὑπέμεινον δλους τοὺς κόπους, διεψεύσθη εἰς τὰς ἐλπίδας του διὰ τὴν σπικαμίδην τοῦ καρποῦ. Καὶ ὁ καπετάνιος κατὰ πορφόμιον τρόπον γαίρει διὰ τὸ πλῆθος τῶν φορτίων καὶ, ἀνοίγει μὲ πολλὴν χαρὰν τὰ πανιά καὶ ἐνῶ περὶ τὸ πέλαγος, συμβαίνει εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ στόμιον τοῦ λιμένας νά τὸν πιάσῃ μία θαλασσοταραχὴ ἢ νά προσωάξῃ εἰς ἄραλον ἢ ἀκόπελον ἢ νά πληγῇ ἀπὸ κομμίαν ἄλλην ἀδίκητον συμφορὰν καὶ νά χάσῃ δλον τὸ φορτίον καὶ μόλις καὶ μετὰ δίας νά διασώσῃ γυμνὸν τὸ σαρκίον του μετὰ τοὺς μυρίους ἐκείνους κινδύνους. Ἔτσι καὶ ὁ στρατιώτης, ἐνῶ παρατάθη εἰς μυρίους πολέμους καὶ ἐνῶ ἀπῆκουσε τοὺς ἀντιπάλους D καὶ ἐλύγισε τοὺς ἔγχρους, τὴν στιγμήν πλέον ποὺ περιμένει τὴν τελικὴν νίκην, χάνει τὴν ζωὴν του καὶ φενεύεται χωρὶς νά ἀπολαύσῃ τίποτε τὸ καλὸν μετὰ τοὺς κόπους ἐκείνους καὶ τοὺς κινδύνους.

Ὅμως ἡ ἱεκή μας περιπτώσις δὲν εἶναι ὁμοία μὲ τὰς ἀνωτέρω. Αἱ ἐλπίδες μας εἶναι ἀμετακίνητοι καὶ δέδεται καὶ δὲν σβήθουν μαζὺ μὲ τὸν πασκαίον ταῦτον βίον, ἀλλὰ ἀνάνονται εἰς τὴν ἐτελεύτητον ἐκείνην καὶ μακαρίαν καὶ ἀθάνατον ζωὴν καὶ δὲν κινδυνεύουν ἀπὸ κοικαὶκὰς συνθίκας καὶ ἀπροσδοκίτια γεγονότια, ἀλλὰ οὐδέ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν θάνατον. Ἐ Εἰς τὰς ἐλπίδας αὐτὰς θὰ διακίνηθῃ κανεὶς νά λυπηθῇ ὁ καρπὸς των, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ πολλὴν καὶ μεγάλην ἀμοιβήν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ὑπερότος Παῦλος ἐδουσαφώνηεν·² «Ὅχι μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ κωχωμέθα διὰ τὰς θλίψεις μας».

2. Ρομ. 8, 8.

Σας παρακαλώ ως μη προσπεράσωμεν τό χωρίον ἐπιπολαίως. Ἐπειδή, δέν γνωρίζω πῶς, πάλιν ὁ λόγος μᾶς ἐφέρεν εἰς τοῦ καλοῦ κυδερνήτου Παύλου τό λιμάνι, ἀς σταθώμεν εἰς τήν φράσιν, ἡ ὁποία παρ' Ἰβου πού εἶναι σύνηθες, ἔχει πολύ διδασκτικόν νόημα. Τί νά εἶναι ἀρά γε τό «ὄχι δέν καί τί, ἀφοῦ τό εἶπεν, ὑπαίνισσεται μέ τήν φράσιν «ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλά καί καυχώμεθα διά τῶς θλίψεις μᾶς;» Δι' ἄλλου, ἄν θέλετε, ἀς προχωρήσωμεν πιά πέρα τῶν λόγων τῆς διδασκαλίας μᾶς καί θά ἴδωμεν πολλήν φαιφύειαν εἰς τήν φράσιν.¹⁴² Α καί δύναμιν νοημάτων νά θγαίρη ἀπό ἐκεῖ. «Ἄς μή καταταλαιπωρή κανεῖς τό σῶμα του καί ἀντί δρόσου ἀς γεννηθῆ ἡ ἐπιθυμία τῆς πνευματικῆς ἀκροάσεως.

Ὁ λόγος εἶναι περί θλίψεως καί περί ἐπιθυμίας αἰώνιων ἀγαθῶν καί περί ὑπομονῆς καί περί τῆς προκλιπτύσης ἐκ τούτων ὁμοιότης δι' ἐκείνους πού δέν ἐλύγισαν. Τί σημαίνει ἀρά γε τό «ὄχι μόνον»; Αὐτός πού τό εἶπε, ἔχει εἰπεῖ καί πολλά ἄλλα καί μᾶς ὑποδεικνύει καί ἕτερα ἀγαθά πού προὔπηραν. Εἰς αὐτά προστίθεται καί ταῦτο, τό προερχόμενον ἐκ τῆς θλίψεως. Διά τοῦτο καί ἔλεγεν ὁ ἴδιος «ὄχι μόνον ταῦτα, ἀλλά καί καυχώμεθα διά τῶς θλίψεις». Διά νά γίνῃ πλέον σαφές, τό ρητόν, ἔχετε ὀλίγας ὁρας ὑπομονῆν, διά νά κάμωμεν τήν διδασκαλίαν μακροτέραν μέ τῶν λόγων μᾶς. Β Ἄφοῦ ἐσαπίστη τό θεῖον κήρυγμα ἀπό τῶν ἀποστόλων καί περιέδουσιν εἰς ἄλην τήν οἰκουμένην σπεύροντες τόν λόγον τῆς εὐαγγελίας καί ἐξεργάζοντο τήν πλάνην τελεσιδικῶς καταλύοντες τοῦς παρωπούς νόμους τῶν ἀσθεῶν καί ἀπομακρύνοντες τήν παρανομίαν καί καθαίροντες τήν γῆν καί συμβουλεύοντες νά καταλύσῃ τῶν εἰδωλά καί τοῦς ἱερούς τῶν, τοῦς θεμούς καί τῶς πανηγύρας τῶν, ἀναγκάζοντες ἔναντι ἄλων αὐτῶν τῶν ἑα καί μόνον θεῶν καί νά προσδοκοῦν τῶς μελλοντικῆς ἐλπίδας καί ὠμιλοῦσαν περί τοῦ Πατρῶς, τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ἐφιλοσοφούσαν ἐπὶ τῆς ἀναστάσεως καί ὠμιλοῦσαν περί τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Γ Διά τοῦτο ἐξέσπασε φοβερός πόλεμος, ὁ πλεόν τυραννικός ἀπό ὄλους, γαμάτος ἀπό πολλῶν ὀρυθῶν καί σάστῃν καί ὀλόκληροι πόλεις καί ἄλλοι ὀλοῦ καί σπῖτια καί ἡ οἰκουμένη καί ἡ ἔρημος, τήν στιγμήν πού διεσαλεύοντο τά παλαιά ἴθη, καί ἡ τόσον θαδία ριζωμένη πρόληψις ἐκλονίζετο, καί εἰσήγοντο καινούρια δόγματα, τά ὁποία κανεῖς ποτέ δέν ἴκουσεν. Κουτά εἰς αὐτά βασίλεις ἐξηγγριούντο καί ὀ ἄρχοντες ὀκλήρουντο, ὀ ἄπλοὶ πολῖται ἔταράσ-

σαντο καί ὀ ἄγοροι ἀνεστατώνοντο, τά δικαστήρια ἐγίνοντο αὐστηρότερα, τά ἔθνη ἐγυμνώνοντο, τά ὀπλα προετοιμαζόντο καί ὀ νόμοι ἀγρεύσαν. Καί ἀπό ἐκεῖ ἀπειλαί καί κολασμοὶ καί τιμωρίαι καί ἄλλοι τῶ ἀνθρώπινα-κακῶ ἐθγαίναν εἰς τό προσκήμιον. Δ Τά πράγματα ἄλης τῆς οἰκουμένης δέν ἴσαν καλύτερα ἀπό μίαν ἀγριεμένην θάλασσαν πού προετοιμαζέι πολλά ναυάγια. Ὁ πατήρας ἀπεκέρουσε τά παιδιά του λόγῳ εὐσεβείας, ἡ νόμψη ἐχώριζεν ἀπό τήν πειθεράν καί τά ἀδέλφια ἀπεχωρίζοντο ὀ κύρια ἡγανάκτουν κατά τῶν δούλων καί ἡ ἴδια ἡ φύσις ἐπανεστῆται ἔναντι τῆς ἴδιας τῆς φύσεως, καί ὀ πόλεμοις δέν ἴστο μόνον ἐμφύλιοι, ἀλλά καί συγγενικός καί συνεκλονίζε κάθε σπῖτι. Ὁ λόγος καταφερόμενος ὡσάν μαχοῖται, καί ἀποκόπτων τό νοσοῦν μέρος ἀπό τό ὄγιος, ἔφερε πανταχοῦ ἀναστάσεων καί τήν φιλονεκίαν Ε καί ἀπό παντοῦ ἔκαμνε νά ἐγείρῃται κατά τῶν πιστευόντων δυσκολαί καί διαμάχαι. Καί λόγῳ τῶν γεγονόντων αὐτῶν, ἄλλοι ἐκλείνοντο εἰς τῶς φυλακάς, ἄλλοι ἐσύροντο εἰς τά δικαστήρια καί ἄλλοι εἰς τήν ὀδόν πού ἔφερε πρὸς τῶν θάνατον. Καί τῶν μὲν ὀ περιουσίαι ἐδημιούντο, ἐνῶ ἄλλοι ἔχσαν τήν πατρίδα τῶν καί πολλῶσι καί τήν ζωὴν τῶν καί ἀπό παντοῦ τά κακῶ ἐπέπιπτον πυκνότερα καί ἀπό νιφάδας χιόνος. Ἐσωτερικῶς διαμάχαι, ἐξωτερικῶς φόβοι ἐκ μέρους τῶν φίλων, ἐκ μέρους τῶν ξένων, καί ἐκ μέρους αὐτῶν ταῦτων πού συνεδέοντο μέ φυσικούς θεμούς.¹⁴³ Α Βλέπων αὐτά ὀ μακάριος Παῦλος, ὀ διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης, ὀ ἐκκλησιαστικῆς τῶν οὐρανίων δογμάτων, ἐπειθε τά δεινά ἴσαν πρόχειρα καί ἐπράττοντο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν. ἐνῶ τά ἀγῶνά ὄπηρχον μόνον εἰς τῶς ἐλπίδας καί τῶς ὀποσχέσις, θέλω νά εἰπῶ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καί ἡ ἀνάστασις, καί τό τέλος αὐτῶν τῶν ἀγαθῶν ὄπερέβαινε κάθε σκέψιν καί λογικήν, ἐνῶ ὀ κάμιοι καί τά τηγάνια τῆς θανατώσεως καί τό ἔθνη καί ὀ τιμωρίαι καί ὀ διαφοροὶ κολασμοὶ καί ὀ φόνοι δέν ἴσαν εἰς τήν κατηγορίαν τῶν ἐλπίδων, ἀλλά προϊόντα τῆς πείρας. Καί ἐπειθε αὐτοὶ πού ἔπρεπε νά ἀγωνισθῶν ἔναντιόν τούτων μόλις εἴχον προσχωρήσει εἰς τήν πίστιν Β ὀποστασιβέντες ἀπό τοῦς θεμούς, τά εἰδωλά καί τήν τριφήν, τήν δικαιοσύνην καί τήν μέθην, χωρίς νά ἔχουν εἰς τό παρελθόν μελετήσαι τίποτε ὄνητῶν περὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἀλλά παροισόμενοι μάλλον ἀπό τό παρόν, ἴστο δέ φυσικῶν πολλοὶ ἀπό αὐτούς νά εἶναι μικρόψυχοι καί νά ὀποχωροῦν καί κάθε ἡμέραν πού τοῦς πολιορκοῦσαν νά ὀποτάσσονται,

κοίταξε τί κάνει ὁ καινὸς τῶν μυστικῶν καὶ πρόσεξε τὴν σοφίαν τοῦ Παύλου. Συζητῆί μαζί τους συνεχῶς περὶ τῶν μελλόντων καὶ τοὺς φέρεῖ πρὸ ὀφθαλμῶν των τὰ δραπετὰ καὶ τοὺς ἐπιδεικνύει τοὺς στεφάνους ἐτοιμάζων αὐτοὺς διὰ τὸν ἀγῶνα καὶ πορηγῶν μὲ τὰς ἐλπίδας τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. Καὶ τί τοὺς λέγει; «Σκεπτόμεθα ὅτι δὲν εἶναι ἄξια τὰ σημερινὰ παθήματα ἐν σχέσει μὲ τὴν μέλλουσαν δόξαν ποὺ πρόκειται ν' ἀποκαλυφθῆ εἰς ἡμᾶς». Τί μοῦ λέγεις, συνεχίζει, διὰ τραύματα καὶ θωμούς καὶ δημίους καὶ τιμωρίας καὶ λιμούς καὶ δημεύσεις περιουσιῶν καὶ πέναν καὶ φυλακὰς καὶ ἄλλοις; Βάλε δὸς ἀέλεις ἀπὸ τὰ πιθανὰ δεινὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ τίποτε ἄξιον δὲν θὰ εὕρῃς ἐναντὶ τῶν ἐπάθλων ἐκείνων καὶ τῶν στεφάνων καὶ τῶν ὁμοίων. Τὰ μὲν συγκαταλύονται ὁμοῦ μὲ τὸν παρόντα βίον, ἐνῶ τὰ ἄλλα δὲν ἔχουν τέλος εἰς τὴν ἀπεραντωσύνην τῆς αἰωνιότητος. Τὰ μὲν εἶναι παροδικὰ καὶ πρόσκαιρα, ἐνῶ τὰ δὲ παραμένουν ἐπ' ἀπείρον, ἀγένεστα καὶ συνυπάρχοντα. **D** Καὶ ἄλλοι, ὑπαινιττιζόμενοι τὸ ἴδιον, ἔλεγεν: «Ἡ παροῦσα βλάβη εἶναι ἔλαιρον». Ἡ ποσότης διαιρεί τὴν ποιότητα καὶ ὁ χρόνος πορηγοῖ τὴν ὀξύτητα τῆς. Ἐπειδὴ τὰ τότε συμβαίνοντα ὡς ἐκ τῆς φύσεως των ἦσαν θαρᾶ καὶ πιστικά, ἡ πιστικότης των ἐλαφρύνει μὲ τὸ πρόσκαιρον καὶ ἡ ὀξύτης των μαλακώνει. Λέγει ὁ Παῦλος: «Ἡ ἐλαφρότης τῆς θλίψεώς μας μᾶς προετοιμάζει καθ' ὑπερβολὴν καὶ εἰς αἰωνίαν δικαιοσύνην δόξης, ἐπειδὴ δὲν προσηλώνομεθα εἰς δὸς βλέπομεν, ἀλλ' εἰς δὸς δὲν βλέπομεν. Ὅσα βλέπομεν εἶναι πρόσκαιρα, ἐνῶ δὸς δὲν βλέπομεν αἰώνια». Καὶ ἄλλοι, ἀνάγων αὐτοὺς εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ μεγέθους τῶν τότε ἀγαθῶν, **E** εἰσαγεῖ τὴν ἴδιαν τὴν κτίσιν νὰ πονῆ καὶ νὰ στενάζῃ μαζί μας διὰ τὴν μοχθηρίαν τοῦ παρόντος καὶ σφοδρῶς ἐπιθυμοῦσαν τὰ μέλλοντα, ἐπειδὴ εἶναι πολὺ ἀγαθὰ, λέγων: «Ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συμπνέει ὡς τώρα». Διατί στενάζει; Διατί πνέει; Προσδοκῶ τὰ μέλλοντα ἐκείνα ἀγαθὰ καὶ ἐπιθυμῶ τὴν μεταβολὴν πρὸς τὸ καλῦτερον. Καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις, λέγει, θὰ ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς φθορᾶς καὶ θὰ μεταθῆ εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ἀκούσῃς ὅτι στενάζει καὶ πνέει, μὴ νομίσῃς ὅτι εἶναι λογικῆ, ἀλλὰ ἀνοσιγήτῃς τὸ νόημα, τῆς Γραφῆς.

3. Ρωμ. 8, 18.
4. Β' Κορινθ. 4, 17.
5. Β' Κορινθ. 4, 18.
6. Ρωμ. 8, 22.

144 **A** Ὅταν ὁ Θεὸς θέλῃ ν' ἀναγγεῖλῃ κάτι μέγα καὶ καλὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῶν προφητῶν, κἀμὲν ὡσάν νὰ αἰσθάνονται καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα τὸ μέγεθος τῶν τελομένων θαυμάτων. Δὲν λέγομεν ὅτι αἰσθάνεται ἡ φύσις, ἀλλὰ ὁ σκοπὸς εἶναι νὰ παρασταθῆ τὸ μέγεθος τῶν θαυμάτων ἐκ τῶν συμβαινόντων εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Τοῦτο εἶναι ὁποχρώσις μας νὰ τὸ ἐπώμεν ὅταν συμβῆ κάτι ἐκ τῶν ἀπροσδοκίτων, ὅτι αὐτὴ ἡ πόλις ἔγινε στυγνὴ, ὅτι αὐτὸ τὸ ἔβασος ἔγινε σκυθρωπὸν. Ἐπὶ φοβερῶν ἀνθρώπων ποὺ ἔχουν θηριώδη ψυχικὴν διάθεσιν, τὸ ἴδιον θὰ εἴπῃ κανεὶς, ὅτι διεσάλευσε δηλαδὴ τὰ θεμέλια καὶ τὸν ἐτρόμαξαν αἱ πέτραι. Ὅχι διότι πράγματι τὸν ἐτρόμαξαν οἱ λίθοι, ἀλλὰ διὰ τὴν ἠμπορήσῃ νὰ παρασταθῆ ἡ θηριώδεια τῆς καρδίας του καὶ τῆς ψυχῆς του. **B** Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θαυμαστός προφήτης Δαυὶδ, ἀπαριθμῶν τὰ ἀγαθὰ τὰ συμβάντα εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ τὴν εὐχαρίστησιν τὴν ἐκ τῆς ἐλευθερίας ποὺ ἠσθάνθησαν ὅταν ἐξῆλθον ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ἔλεγε: «Κατὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Ἰσραὴλ ἐκ τῆς Αἴγυπτου, τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰακώβ ἐκ λαοῦ θαρδάρου, ἐγεννήθη ἡ Ἰουδαία ὡς ἱερὸς τόπος καὶ ἐξουσία τοῦ Ἰσραὴλ. Τὸ εἶδεν ἡ θάλασσα καὶ ὑπεχώρησεν, ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη πρὸς τὰ ὄπισθα. Τὰ ὄρη ἐκίρτησαν ὡσαν κριάρα καὶ τὰ βουνὰ ὡσαν πρόβατα ἐκ ἀροσώπου τοῦ Κυρίου. Αὐτὰ δὲν τὸ ἠκούσε κανεὶς νὰ συμβῆ ποτέ. Ἡ θάλασσα καὶ ὁ Ἰορδάνης ὑπεχώρησαν μὲ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ τὰ ὄρη καὶ τὰ βουνὰ δὲν ἐκίρτησαν. **C** Ἀλλὰ, ὅπως εἶπα, ὁ προφήτης θέλων νὰ παροστήσῃ τὴν ὑπερβολικὴν εὐχαρίστησιν καὶ τὴν ἔνθεον ποὺ ἠσθάνθησαν μετὰ τὰς κακώσεις τῶν Αἰγυπτίων ἐναντίον των, ἔλεγε πῶς καὶ τὰ ἄψυχα σκιοτοῦν καὶ σαλεύουσιν διὰ κάθε τί καλὸν ποὺ συνέβαιεν. Ὅπως καὶ ὅταν θέλῃ νὰ ἀναγγεῖλῃ κάτι λυπηρὸν, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν μας, λέγει: «Θὰ πενθήσῃ ὁ οἶκος, θὰ πενθήσῃ καὶ ἡ ἄμπελος». **a** Καὶ ἄλλοι: Πενθοῦν αἱ ἐβὼ τῆς Σιών». **a** Ἀλλὰ λέγει ἐπίσης ὅτι δοκούσιν τὰ ἄψυχα: «Δακρῶσατε, τείχη τῆς Σιών». Καὶ ὅτι αὐτὴ αὐτὴ ἡ γῆ τῆς Ἰουδαίας πενθεὶ καὶ μεθύει ἀπὸ λύπη **B**, ὅχι διότι αἰσθάνονται τὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ ὅπως εἶπα, κάθε προφήτης μεταχειρίζεται τὴν ὑπερβολὴν διὰ νὰ παραστήσῃ τὰ ἀγαθὰ ποὺ μᾶς παρέχει ὁ Θεὸς καὶ τὰς τιμωρίας ποὺ ἐπιφέρει

7. Ψαλμ. 112, 1-4.
7a. Ἦσ. 24, 7.
8. Θρημ. 4, 9-12.

ή κακία μας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Παῦλος παρουσιάζει καὶ αὐτὴν τὴν κτίσιν νὰ στενάξῃ καὶ νὰ πονῆ, διὰ νὰ ἡμπορήσῃ νὰ παραστήσῃ τὸ μέγεθος τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ ποὺ μᾶς παρεχωρήθησαν κατόπιν.

Ἄλλὰ ὅλα αὐτὰ, λέγουσιν, εἶναι εἰς τὰς ἐλπίδας, ὁ δὲ μικρόφυλος καὶ ταλαιώρος ἄνθρωπος, ποὺ τώρα ἀπηλάττει τῆς εἰδωλοστασίας καὶ ποὺ δὲν γνωρίζει νὰ φιλοσοφῇ περὶ τῶν μελλόντων, δὲν διαδρώνεται ἐπαρκῶς μετὰ τοὺς λόγους τούτους, Ἐ ἀλλὰ ζητεῖ καὶ κατὰ τὴν παρουσίαν στιγμὴν νὰ εὐρῆ κάποιαν παραμυθίαν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ σοφὸς αὐτὸς διδάσκαλος, ὁ τὰ πάντα γνωρίζων, δὲν παρηγορεῖ μόνον ἀπὸ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ παρόντα καλὰ διδίδει θάρρος. Καὶ πρῶτον ἀναφέρει τὰ πραγματικά ἀγαθὰ εἰς τὴν οἰκουμένην, ¹⁴⁵ Ἄ τὰ ὑπάρχοντα οὐχ εἰς τὰς ἐλπίδας καὶ τὰς προσδοκίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πραγματικότητα ὑπάρχοντα καὶ ἀπαλαυδούμενα (αὐτὰ ἄλλωστε εἶναι ἡ πλέον μεγάλη καὶ σαφὴς ἀπόδειξις περὶ ὑπάρξεως καὶ τῶν μελλόντων καὶ τῶν ἐλπιζομένων) καὶ ἀφοῦ ἐπεδέτεινεν ἐπὶ πολὺ περὶ πίστεως τὸν λόγον καὶ ἀφοῦ ἐμνημόνευσεν καὶ τὸν πατριάρχην Ἀδραμᾶ (ποῦ ἐνῶ ἡ φύσις τοῦ ἀπηγόρευε νὰ γίνῃ πατὴρ, ἐν τούτοις ἤλπισεν, προσεδέχθη καὶ ἐπίειθε ὅτι θὰ γίνῃ, διὰ καὶ ἐγένετο) καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ξεκινώντας διδάσκει ὅτι δὲν πρέπει ποτὲ νὰ περιπίπτῃ κανεὶς εἰς τὴν ἀσθένειαν τῶν λογισμῶν, ἀλλὰ νὰ ὀρθώνεται καὶ νὰ στηλώνεται μετὰ τὸ μέγεθος τῆς πίστεως καὶ νὰ ἔχῃ ὀφηλὸν φρόνημα. Κατόπιν ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ μέγεθος τῶν ὁραζόντων. Τί δὲ εἶναι ταῦτα; Εἶναι ὅτι ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν Β τὸν μονογενῆ, τὸν γνήσιον, τὸν ἀγαπητόν, τοῦτον προσέφερε ὑπὲρ ἡμῶν, τῶν ἀγνωσμένων βούλων του, οἱ ὅποιοι θαυνοῦμεθα μετὰ πλῆθος ἀμωστημάτων. Καὶ δὲν μᾶς ἀπῆλλαξε μόνον ἀπὸ αὐτὰ, ἀλλὰ μᾶς μετέβαλε καὶ εἰς δικαίους, χωρὶς νὰ μᾶς ἐπιβάλῃ τίποτε τὰ φορτικῶν. οὐτὸ ἐπαρχές, ἀλλὰ ζητήσας μόνον πίστιν παρ' ἡμῶν. Μᾶς ἔκαμνεν ἔτσι δικαίους καὶ διεμόρφωσεν ἁγίους καὶ ὀνόμασεν υἱοὺς Θεοῦ καὶ μᾶς ἀντίβειε κληρονόμους τῆς βασιλείας του καὶ συγκληρονόμους τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ του καὶ ὑπεσχέθη τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν ἀθάρασιαν τῶν σωμάτων καὶ κατέταξεν μεταξὺ τῶν ἀγγέλων, γεγονός ποὺ ὑπερβαίνει κάθε λογικὴν καὶ σκέψιν, καὶ τὴν διαμονὴν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν συναναστροφήν C μετ' αὐτοῦ καὶ ἐξέγεε ἐπὶ τὰς κεφαλὰς μας τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ μᾶς ἀπῆλλαξεν ἀπὸ τὴν κατοχὴν τοῦ διαβόλου καὶ μᾶς ἀπεμάκρω-

νεν ἀπὸ τοὺς δαίμονας καὶ κατέλυσε τὴν ἀμαρτίαν καὶ ἠφάνισε τὴν κατάραν, καὶ ἔθραυσε τὰς πύλας τοῦ Ἄδου καὶ ἠνείκε τὸν παρόδεισον. Καὶ δὲν ἀπέστειλεν ἀγγελίον ἢ ἀρχάγγελιον, ἀλλὰ τὸν ἴδιον τὸν Μονογενῆ τοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ὅπως ἐλέγθη διὰ στόματος τοῦ προφήτου: «Ὅτε πρέσβυς, οὐτε ἀγγελος, ἀλλὰ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος μᾶς ἔσωσε». Αὐτὰ δὲν εἶναι λαμπρότερα ἀπὸ μύρια στέφανα; Δὲν ἠγιασθήμεν; Δὲν ἐδικαιώθήμεν μέσῳ τῆς πίστεως; Δὲν καθήλθεν ὁ Μονογενῆς τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν; Δὲν μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὸν ἀγαπητόν του; Δὲν ἐδέχθημεν Πνεῦμα Ἅγιον; Μὲ τὸσπιν εὐκόλιαν; Δὲν ἀπελαύσαμεν ἄφατον χάριν καὶ δωρεάν; Ἄφοῦ εἶπε ὅλα αὐτὰ με συντόμως φράσεις, πάλιν ἐστρεψε τὸν λόγον εἰς τὴν ἐλπίδα, λέγων: ¹⁴⁶ «Δικαιωθέντες ἀπὸ τὴν πίστιν μας, ἔχομεν εἰρήνην πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, χάρις εἰς τὸν ὅποιον προσήλθομεν εἰς τὴν πίστιν καὶ αὐτὸς μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὴν χάριν αὐτῆν εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἐστάθμευεν». Καὶ προσέθεσεν: «Καὶ καυχώμεθα μετὰ τὴν ἐλπίδα τῆς βεβαίας δόξης». Ἀνέφερε τόσον ὅσα συνέθεσαν, ὅσον καὶ τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν. Ἄφ' ἑνὸς τὸ ὅτι ἐδικαιώθήμεν, τὸ ὅτι ὁ Υἱὸς Ἐθνατωῆ ὑπὲρ ἡμῶν, τὸ ὅτι δι' αὐτοῦ προσήλθομεν εἰς τὸν Πατέρα, ἀπελαύσαμεν τὴν βεβαιὴν χάριν καὶ δωρεάν καὶ ἀπῆλλάγημεν ἐκ τῶν ἀμαρτημάτων καὶ τὸ ὅτι ἔγινεν εἰρήνη μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ συμμετέσχουμεν εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὅλα αὐτὰ εἶναι ὅσα συνέθεσαν. Ἐνῶ τὰ μέλλοντα εἶναι ἡ μυστικὴ δεινὴ δόξα, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἐπίσης εἶπε: ¹⁴⁷ «Εἰς αὐτὴν προσήλθομεν τὴν μυστικὴν δόξαν καὶ καυχώμεθα μετὰ τὴν ἐλπίδα τῆς βεβαίας δόξης».

Ἡ ἐλπίς, ὅπως ἤδη ἐτόνισα, δὲν εἶναι πολὺ ἴκαυὴ νὰ ὀρθώσῃ καὶ νὰ σπῆσῃ τὸν μικρόφυλον ἀκρασίην. Κοίταξε λοιπὸν τί κάνει αὐτὸς καὶ θαύμασον τὴν ἰκανότητα τοῦ Παύλου καὶ τὴν σοφίαν του σκέψιν. ¹⁴⁸ Ἄ Ἀπὸ τὰ ὅσα δημιουργοῦν κλίμα λύπης, ταραχῆς καὶ ἐσπνιάσματος τοῦ φρασσοῦ, πλᾶκει τοὺς στεφάνους τῆς παρακλήσεως καὶ τοῦ καυχίματος. Ἄφοῦ ὅλα αὐτὰ τὰ ἀνέφερε, συμπεραίνει περαιτέρω λέγων, ὅτι δὲν εἶναι μόνον αὐτὰ ποὺ σᾶς εἶπα, ὅπως τὸ ὅτι ἠγιασθήμεν, ὅτι ἐδικαιώθήμεν, ὅτι ἐλάβομεν τὴν χάριν διὰ τοῦ Μονογενοῦς, ὅτι ἀπελαύσαμεν

9. Πα. 68, 9.

10. Ρομ. 5, 1-3.

11. Ρομ. 6, 9.

εφήνην, δωρεάν, ὅτι συνεχωρήθησαν τὰ ἀμαρτήματά μας, ὅτι ἐκοινωνήσαμεν μετ' τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὅτι μετ' εὐκολίαν πολλήν, χωρὶς μίσθους καὶ ἰσθῶτας Β καὶ μόνον μετ' τὴν πίστιν δωτέων ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν τοῦ τὸν μουγενῆ καὶ ἀπ' ἐνὸς ὄψεως, ἀπ' ἑτέρου ὑποσχέθη δόξαν ἀπέραντον καὶ ἀφθαρσίαν, ἀνάστασιν τῶν σωμάτων, ἀγγελικά τέλη, συναστροφὴν μετ' τὸν Χριστὸν καὶ διαμονὴν εἰς τὸν οὐρανόν. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔκαμε φανερά λέγων: ¹² «Καυχώμεθα μετ' τὴν ἐλπίδα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ».

Καὶ δὲν λέγει μόνον αὐτὰ ὅσα ἐγιναν καὶ ὅσα θὰ συμβῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ποὺ θεωροῦνται λυπηρὰ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἐνωθ' τὰ δικαστήρια, τὰς ἀπαγωγὰς, τοὺς θανάτους, τὰς ἀπειλὰς, τοὺς λιμούς, τὰ βασανιστήρια, τὰ τηγάνια, τὰ καμίνα, τὴν λεηλασίαν, τοὺς παλέμους, τὰς πολιορκίας, τὰς μάχας, τὰς C ἐξεγέρσεις, τὰς φιλονεκτίας, ὅλα αὐτὰ τὰ θέτει ἐπίσης εἰς τάξιν δωρεὰς καὶ κατορθωμάτων. Καὶ ὄχι μόνον δι' ἐκεῖνα ποὺ ἐλέγχθησαν προηγουμένως πρέπει νὰ χαυρώμεθα καὶ νὰ εὐχαριστοῦμεθα, ἀλλὰ νὰ καυχώμεθα καὶ δι' αὐτὰ τὰ τελευταῖα, ἀφοῦ λέγει: ¹³ «Χαίρω τώρα διὰ τὰ πρὸς χάριν σας παθήματά μου καὶ ἀναπληρῶ διὰ τῆς σαρκὸς μου τὰ ὑπερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ». Εἶδες δυνατὴν ψυχὴν καὶ γνώμην ἀψηλὴν καὶ φρόνημα ἀκόνητον, ποὺ δὲν στολιζέται μόνον μετ' τοὺς στεφάνους, ἀλλὰ εὐχαριστεῖται καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας; D Ποῦ δὲν χαίρει μόνον διὰ τὰς ἀμοιβὰς, ἀλλὰ ἐναδρύνεται καὶ εἰς τὴν πλῆξιν, ποὺ δὲν ἐφορᾶται εἰς τὰς ἀντοποδόσεις, ἀλλὰ καυχᾶται καὶ διὰ τὸ ἴδιον τὸ ἀγώνισμα; Μὴ μοῦ ἀναφέρῃς μόνον τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, οὔτε τὰ ἀμάρταντα ἐκεῖνα στεφάνου, οὔτε τὰ βραβεῖα, ἀλλὰ αὐτὰ τὰ παρόντα, ποὺ ἔχουν θλίψιν, μόνον καὶ ταλαιπωρίαν πολλήν. Φέρε τα αὐτὰ εἰς τὸ μέσον καὶ θὰ ἠμπορέσω ν' ἀποδείξω ὅτι πολὺ περισσότερο πρέπει νὰ καυχώμεθα δι' αὐτὰ.

Εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἀθλητικῶν ἀγώνων, ἢ μὲν προσπάθεια περικλείει τὸν κόπον, ὃ δὲ στεφάνου τὴν χάριν. Ἐνῶ ἐδῶ δὲν εἶναι ἔτσι· πρὸ τοῦ στεφάνου τὸ πάλασμα ἔχει πολλὴν καύχησιν. Καὶ διὰ νὰ πεισθῆτε ὅτι αὐτὰ ἔχουν ἔτσι, E σκεφθῆτε τὸν κάθε ἅγιον τῆς κάθε γενεᾶς, ὅπως λέγει: ¹⁴ «Λάδετε παράδειγμα τῶν κακοπαθειῶν,

12. Ρωμ. 5, 9.
13. Κολοσ. 1, 34.
14. 1 Κορ. 5, 10.

ἀδελφοί, καὶ τῆς ὑπομονῆς τοὺς προφήτας οἱ ὁποῖοι ὤμιλησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου». Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ποὺ μᾶς ἐπρότεινε ταῦτον τὸν ἀγῶνα καὶ συνεκρότησε τὸν παρόντα πνευματικὸν στίβον, ὁ Παῦλος ἐνωθ' ἀφοῦ ἐδοκίμασε τὰς ἀπείρους ταλαιπωρίας κάθε ἁγίου, τὰς ὁποίας δὲν εἶναι εὐκόλως τώρα νὰ ἐξετάσομεν εἰς τὸν λόγον, συμπεραίνει λέγων: ¹⁵ «Περειπάτησαν μετ' ἡμῶν καὶ μετ' ἐμῶν ἀγῶνας, ὀστεροῦμενοι, θλιβόμενοι ἐν μέσῳ κακουχιῶν, ¹⁶ A καὶ ὁ κόσμος δὲν ἦτο δεξιὸς τῶν καὶ εἰς ὅλα αὐτὰ ἔχαIRON». Τὸ αὐτὸ θὰ ἴδῃ κανεὶς ὅταν μετὰ τὴν φυλακὴν καὶ τὰς λοιδορίας τοῦς ἐμοσπίωνων καὶ τοὺς ἀπήλασαν. Τί λέγει ἡ Γραφή; ¹⁷ «Αὐτοὶ μὲν ἐπορεύοντο χαίροντες ὅτε ἐφηνον ἀπὸ τοῦ Συνέδριον διότι ἠξιώθησαν νὰ διασπασθῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Ἀλλὰ παρόμοια συνέβησαν καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Ἄν θίγῃ κανεὶς ἄς ἐνθυμηθῆ αὐτὸ ποὺ λέγω, τί συνέβαινε δηλαδὴ εἰς καιρὸν διωγμῶν. Συνελάμβανον μίαν παρθένον, τρυφερὰν καὶ ἀπειρον τῶν ἐρωτικῶν, μετ' ὄμμα πλάον μαλακῶν καὶ ἀπὸ τὸ κερί. Τὴν κάρφωναν εἰς τὰ ξύλα ἀπὸ παντοῦ, τῆς ἐτραποῦσαν τὰ πλευρὰ, τὴν κατεξέσχιζαν καὶ τὸ αἷμα ἔτρεχε ποτάμι. Αὐτὴ, ὡσάν νὰ ἐμυφεύετο καὶ ὡσάν νὰ ἦτο ἐξαπλωμένη εἰς τὴν νυμφικὴν παστίδα, B ἔτσι ὑπέφερε τὰ γενόμενα πρὸς χάριν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, στεφανωμένη εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς αὐτῶν. Κατάλαβε λοιπὸν τί οὐπουδαῖον εἶναι νὰ ἴδῃ κανεὶς ἕνα τῶροννον μετ' στρατὸν καὶ ἀκουσιώμενα εἶρη καὶ τόσα ὄπλα νὰ νικάται ἀπὸ μίαν κόρην. Βλέπεις ὅτι καὶ ἡ θλίψις ἢ ἴδια περικλείει μεγίστην καύχησιν; Συμφωνεῖτε καὶ οἱ μετ' ἐμὲ τὰ λεγόμενα. Ἐνῶ οἱ μάρτυρες δὲν ἀπολαμβάνουν ἀκόμη τὰς ἀμοιβὰς, οὔτε τὰ βραβεῖα καὶ τοὺς στεφάνους, ἀφοῦ ἔχουν διαλυθῆ εἰς σκόνην καὶ στάκτην, ἐν τούτοις μετὰ πόσης προθυμίας δὲν συντρέχοντες εἰς τὰς ὑπὲρ ἐκείνων τιμὰς καὶ συγκροτοῦμεν πνευματικὸν στίβον καὶ τοὺς ἀνακρινόμενους ἁγίους C καὶ τοὺς στεφανώνομεν διὰ τὰ τραύματα καὶ τὸ αἷμα τῶν, διὰ τὰς βασανιστήρια καὶ τὰς πληγὰς τῶν, διὰ τὰς θλίψεις τῶν ἐκείνων καὶ τὰς στενοχωρίας. Ἔτσι καὶ οἱ ἴδιοι αἱ θλίψεις ἀποτελοῦν καύχημα πρὸ τῆς ἀνταμοιβῆς.

Κατάλαβε πῶσον μέγας ἦτο ὁ Παῦλος, ὁ ὁποῖος κατοικοῦσε τότε εἰς τὰ δικαστήρια, ἐούρετο εἰς τὰ δικαστή-

15. Ἐβρ. 9, 28.
16. Πρῶτ. 6, 41.

ρια, πόσον περιθλεπτός, πόσον λαμπρός και περφηρής φαίνεται εις όλους και ιδιαίτέρως εις τὰ μάτια εκείνων τῶν ἐπολέμων και τὸν ἐπεδουλεύοντα. Τί λέγω, περιθλεπτός εις τοὺς ἀνθρώπους, ἀπὸ και διὰ τοὺς δαίμονας ἦτο φοβερός μᾶλλον ὅταν ἐμαστιγώδη: "Ὅταν ἐφυλακίζετο, ὅταν ἐναυαγοῦσε, τότε ἀκριβῶς ἔκαμε τὰ μεγαλύτερα θαύματα, Ὡ τότε περισσότερο κατανικά τὰς ἀντιπάλους δυνάμεις. Γνωρίζων λοιπὸν καλῶς τὸ κέρδος ποῦ προσπορίζετο ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὰς θλίψεως αὐτὰς ἔλεγεν: 17 "Ὅταν ἀσθενῶ, τότε εἶμαι δυνατός. Καὶ συνεχίζει: «Δι' αὐτὸ ἐπιθυμῶ ἀσθενείας, ὀδρείας, ἀνάγκας, διαγμῶς, παθήματα διὰ τὴν ἀκηκόησθαι μέρα μου ἢ δυνάμεις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ». Διὰ τοῦτο ἀποτεινόμενος εις μερικὸς ποῦ διέμεναν εις τὴν Κόρινθον και ποῦ εἶχον μεγάλην ἰδέαν διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἐνῶ παραλλήλως περιφέροντι τοὺς ἄλλους, ὅταν ἔκλεινε τὴν ἐπιστολὴν του ἐδοκίμασε τὴν ἀνάγκη νὰ συνθέσῃ τὴν εἰκόνα Ἐ τὸν καταρωμάτων του πρὸς χάριν μας και διὰ προσφεύγων εις τὰ θαύματα τῆς ἡ τὰ σημεῖα, οὕτε εις τὴν τιμὴν, οὕτε ἀπὸ θεσεως ἀνάσει ε, ἀλλὰ συνέθεσε τὴν εἰκόνα ἀπὸ τὰ δεσμωντήρια, τὰ δικαστήρια, τὴν πείναν, τὸ ψυχὸς, τοὺς πολέμους και τὰς ἐπιβουλὰς λέγων εις αὐτοὺς τὰ ἑξῆς: 18 «Εἶναι δῆκονοι τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὴν παραφροσύνη μου, λέγω: περισσότερον ἐγὼ». Καὶ τονίζων τὸ περισσότερον και τὴν ὑπεροχήν, προσθέτει: «Ποῦ περισσότερον εις τοὺς κόπους, ὑπερβαλλόντως εις τὰς πληγὰς, περισσότερον εις τὰς φυλακὰς, πολλακίς εις τὸν θάνατον» και οὕτω καθ' ἑξῆς. «Ἐάν πρέπει νὰ καυχῶθῶ, θὰ καυχῶθῶ διὰ τὴν ἀδυναμίαν μου». 19 Ἄ Τὸν ἀλέπτως νὰ καυχῶται περισσότερον δι' αὐτὰ, ποσὰ διὰ λαμπρὸς στεφάνους, νὰ ὑπερηφανεύεται και νὰ λέγῃ «οἱ μόνον διὰ τὰ ἄλλα, ἀλλὰ καυχώμεθα και διὰ τὰς θλίψεις μας». Τί σημαίνει αὐτὸ τὸ ὁ γ ι μ ὁ ν ο ν: "Οἱ μόνον λέγει δὲν κακοκοιθίζουεν θλιόμενοι και ταλαπυρούμενοι, ἀλλὰ καυχώμεθα διὰ τὰ θλιθεὶς συμβάντα ὡσὺν νὰ προκόπτωμεν εἰς μεγαλύτεραν τιμὴν και δόξαν. Θίτσι πιστεύει διὰ τὴν μέγιστη δόξα ποῦ καλλωπίζει τὸν ἄνθρωπον εἶναι αὐτὴ ποῦ προσβάλλει ἀπὸ τὰς θλίψεις. Εἶναι φανερόν διὰ τὴν δόξα εἶχει και χαρὰν. "Ὅπου χαρὰ ἔκει και δόξα και ὅπου τέτοια δόξα ἔκει και χαρὰ.

17. Β' Κορινθ. 12, 10, 9.

18. Β' Κορινθ. 11, 98.

19. Β' Κορινθ. 11, 80.

Β Ἐπειδὴ ἀπέδειξε λοιπὸν διὰ τὴν θλίψιν εἶναι δόξα και φέρει καλλωπισμόν, λέγει εἰς ἄλλο καταρωμά του μέγιστον, εἰς ἀποτέλεσμα μέγιστον και παράδοξον. Ποῦν εἶναι αὐτὸ, θὰ ἴδωμεν. «Γνωρίζοντες, λέγει, διὰ τὴν θλίψιν ἀπεργάζεται τὴν ὑπομονήν, ἢ ὑπομονὴ τὴν δοκιμασίαν και ἡ δοκιμασία τὴν ἐλπίδα, ἢ δὲ ἐλπίς δὲν μὲς ντροπάζει». Τί σημαίνει γνωρίζοντες διὰ τὴν θλίψιν ἀπεργάζεται τὴν ὑπομονήν. Αὐτὸ εἶχει μέγιστον καρπὸν και ἰσχυροποιεῖ τὸν θλιόμενον. Μερκὰ δένδρα ποῦ ἀναπτύσσονται εις τὴν σκίαν και φυτράνουν εις ὑπερῆμους τόπους, εὐδοκίμουδν μὲν, ἀλλὰ γίνονται πλέον μαλακώτερα και χυῖνα και θλάττονται ἀπὸ κάθε προσβολὴν ἀνεμῶν. Ὁ Ὅσα ὁμως ἴστανται εις τὰς κορυφὰς τῶν ὄρων και μαστίζονται ἀπὸ πολλοὺς και ἰσχυροὺς ἀνεμῶς και ὑποφέρουν τὴν συνεχὴ ἀσπατάσαιαν τοῦ καιροῦ και κλονίζονται ἀπὸ ἰσχυροὺς κλύδωνας και φορτῶνται ποῦ χυῖνι, γίνονται ἰσχυρότερα ἀκόμη και ἀπὸ τὸν σίδηρον. Αὐτὸ σημαίνει και μὲ τὰ σώματα τὰ ὅποια ρήττονται εις πολλὰς και ποικίλας ἡδονὰς, κοσμοῦνται μὲ μαλακὰ ἱμάτια και χρησιμοποιοῦν πολλὰ λουτρά και μύρα και ἀπολαμβάνουν πολλὰς τροφὰς, περισσότερας ἀπὸ τὰς ἀνάγκας του. Ὡ Καθίστανται εἶσι ἐντελῶς ἀχρηστα διὰ τὸν Ἰσραῖτα και τὸν πόνον ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας και εἶναι ὄξια διὰ μεγαλύτερον τιμωρίαν. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον και αἱ ψυχὰι, ὅταν διαγῶν θίον ἀταλαίπωρον και ἔχουν ἄλλας τὰς ἀνάσεις και δίσκονται εὐχαρίστως ἔναντι τῶν παρόντων και προτιμοῦν τὸν ἀνάλγητον θίον ἀντὶ νὰ θλιθῶνται κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἀγίων, καθίστανται μαλακώτερα και ἀσθενέστερα και ἀπὸ τὸ κερὶ και εἶσι εἶναι ὑποφθηκαί διὰ τὸ αἰώνιον πῦρ. Ὁ Ὅμως ὅσοι ἐπιβιβῶνται εις κινδύνους και κόπους και ταλαιπωρίας πρὸς χάριν τοῦ Θεοῦ και ἀσπερινοῦνται γύρω εις αὐτὸν τὸν σκοπὸν, εἶναι στερεώτερα και ἀπὸ αὐτὸν τὸν σίδηρον ἢ και τὸν ἀδάμαντα και γενικώτερα λόγῳ τῆς συνεχὸς κακοπαθείας. Ἐ ἄνθρωποι ἔναντι τῶν ἐχθρῶν, ἀκαταμάχητοι διὰ τοὺς μεταγενεστέρους, θίτσι προσλαμβάνουν συνηθείας ὑπομονῆς και ἀνδρείας. Ἐκείνοι ποῦ θὰ πρωτοκτεῖλθουν εις ἕνα κοράθι, ζαλίζονται και ναυτιοῦν, τάρσονται και θορυβοῦνται καταλαμβανόμενοι ἀπὸ ἑμετῶν και σκοταδίνην. Ἐνῶ αὐτοὶ ποῦ ἔχουν διασχίσει πολλὰ και μεγάλα πελάγη και ἠψήφισαν τὰ κύματα και ἔχουν ὑποστή πολλὰ ναυάγια, ἀναλαμβάνουν μὲ θάρρος κάθε νέαν ἀποδημίαν. Ἐτσι και ἡ ψυχὴ ὑπομένεισα πολλὰς πειρασμοὺς, και ὑποφέρουσα μεγάλας θλίψεις.

ται ἀνθεκτικὴ εἰς τοὺς πόνους καὶ καρτερικὴ, ¹⁴⁹ ἅ χωρὶς
 νὰ εἶναι φοφοθεὴς οὐδὲ εὐκόλως πτοουμένη, ὅτε ταρασ-
 σεται ἀπὸ τὰ λυπηρὰ συναντήματα, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν
 συνεχὴ γυμναστικὴν τῶν γεγονότων καὶ τῆς πυκνῆς μελέ-
 τῆς τῶν δῶν συμβαίνον, ὑποφέρει εὐκόλῃ διὰ τὰ ἀκο-
 λουθοῦντα κακὰ. Αὐτὰ ἐφανέρωνεν ὁ σοφὸς ἀρχιτέκτων
 τῆς οὐρανοῦ πολιτείας λέγων: «Ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ
 καὶ καυχώμεθα διὰ τὰς θλίψεις μας», διότι καρπούμεθα
 μέγιστον μισθὸν πρὸ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν οὐ-
 ρανίων στεφάνων, ἐφ' ὧν με τὰς συνεχεῖς θλίψεις ἡ ψυχὴ
 μας γίνεται καρτερικώτερα καὶ αἱ ἀκρίβεις μας σφρηλα-
 τούνται καὶ καθίστανται πλέον ἰσχυραί.

Γνωρίζοντες, λοιπόν, ἀγαπητοί μου, διὰ αὐτὰ ἃς
 ὑποφέρωμεν μὲ γενναίῳ τὰς λύπας τοῦ μᾶς εὐρί-
 σκου. Ἐπί τὸ θέλει ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ συμφέρον
 μας καὶ ἃς μὴ λυγίζωμεν ὅτε ἂν ἀπογοητεύωμεθα ἀπὸ
 τὴν εἰσοδὴν τῶν πειρασμῶν, ἀλλὰ νὰ ἀντιστεκώμεθα μὲ
 πολλὴν ἀνδρείαν καὶ νὰ εὐχαριστῶμεν συνεχῶς τὸν Θεὸν
 δι' ὅλας τὰς ἐπιδαψιλευομένας εὐεργεσίας εἰς ἡμᾶς, διὰ ἃ
 ἀπολαύσωμεν καὶ τὰ παρόντα ἀγαθὰ καὶ νὰ ἐπιτρώχωμεν
 καὶ τὰς μελλοντικὰς δωρεάς, μὲ τὴν χάριν καὶ τοὺς οἰκτιρ-
 μοὺς καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ, μετὰ τοῦ Ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον καὶ
 ζῶστοιόν Πνεῦμα, ἀμήν, ἡμῶν ἢ δόξα καὶ ἡ δύναμις νῦν
 καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**ΙΩΑΝΝΟΥ
 ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
 ΕΡΓΑ
 ΤΟΜΟΣ 34**

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΖΙΑΝ ΟΜΙΛΙΑΙ Α'—ΣΤ'
 «ΚΥΡΙΕ ΟΥΧΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ...»
 Η ΘΑΪΨΙΣ ΑΠΕΡΓΑΖΕΤΑΙ ΤΗΝ ΥΠΟΜΟΝΗΝ

Καίμενον: B. de Montfaucon,

Édit. «Les Belles Lettres» - Budé)
 VI, Parisis 1835, σελ. 110 - 165, 181 - 192
 Parisis 1835, σελ. 169 - 179
 (PG 56, 97 - 141, 153 - 161· PG 51, 156 - 164).